

Myndigheter och organisationer under Miljödepartementet – en kartläggning

Delbetänkande av Miljömyndighetsutredningen

Stockholm 2014

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2014:66

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst.
Beställningsadress: Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Webbplats: fritzes.se

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför.

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02)

En kort handledning för dem som ska svara på remiss. Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remiss.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet.

Omslag: Elanders Sverige AB.

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2014.

ISBN 978-91-38-24166-0

ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Miljödepartementet

Regeringen beslutade den 14 november 2013 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av myndigheterna inom miljöområdet (dir. 2013:101).

Göran Ekström förordnades den 18 november 2013 att vara särskild utredare.

Utredningen har antagit namnet Miljömyndighetsutredningen.

Som sekreterare i utredningen förordnades Christine Annemalm den 18 november 2013 och Anna Aspegren den 10 februari 2014.

Miljömyndighetsutredningen överlämnar härmed delbetänkandet Myndigheter och organisationer under Miljödepartementet – en kartläggning (SOU 2014:66).

Stockholm i september 2014

Göran Ekström

/Christine Annemalm
Anna Aspegren

Innehåll

1	Vårt upplägg	13
2	Konstitutionella och förvaltningspolitiska utgångspunkter	17
2.1	Regeringsformen.....	18
2.1.1	Finansmakten.....	19
2.1.2	Uppföljning och utvärdering	20
2.1.3	Kommunerna	20
2.2	Budgetlagen	20
2.3	Förvaltningspolitiken	21
2.3.1	Statlig verksamhet bör bedrivas i myndighetsform	22
2.3.2	Myndigheternas ansvars- och uppgiftsfördelning	22
2.3.3	Myndigheternas fristående ställning	22
2.3.4	Statsförvaltningen ska vara rättssäker och effektiv	23
2.3.5	Regelförenkling.....	24
2.3.6	Tillsynsmyndigheter	24
2.3.7	Utvärderingsmyndigheter	25
2.3.8	Om myndigheternas säljverksamhet på marknaden.....	26
2.3.9	Om myndigheterna och opinionsbildning.....	27
2.3.10	Om allmänhetens förtroende för den offentliga förvaltningen.....	28
2.4	Regeringen styr förvaltningsmyndigheterna.....	29
2.4.1	Myndighetsförordningen och förvaltningsmyndigheternas generella uppgifter	30
2.5	Finansiell styrning.....	30

2.5.1	Anslag	30
2.5.2	Bidrag	31
2.5.3	Avgifter	31
2.6	Resultatstyrning.....	32
2.6.1	De statliga myndigheterna ska redovisa sina resultat	33
3	Miljöbalken	37
3.1	Miljöbalken införs	37
3.2	Miljöbalkens struktur	38
3.3	Miljöbalken och miljömålen	39
3.4	Tillsyn enligt miljöbalken.....	40
3.4.1	Miljötillsynsförordningen.....	41
3.5	Nationella myndigheter med uppgifter i miljöbalken	43
3.5.1	Naturvårdsverket.....	44
3.5.2	Andra nationella myndigheter med speciella uppgifter	45
3.6	Länsstyrelserna uppgifter i miljöbalken	46
3.7	Kommunernas uppgifter i miljöbalken	48
4	Miljömålssystemet	49
4.1	Överblick över målstrukturen	49
4.1.1	Generationsmålet	50
4.1.2	Miljökvalitetsmålen	51
4.1.3	Strategier och etappmål.....	53
4.1.4	Uppföljning av målen.....	54
4.1.5	Regeringens uppföljning.....	57
4.2	Överblick över aktörerna i miljömålssystemet.....	57
4.2.1	Myndigheter med uppgifter i miljömålssystemet	58
4.2.2	Myndigheter som följer upp och utvärderar miljökvalitetsmål	58
4.2.3	Länsstyrelserna	60
4.2.4	Kommunerna.....	61

4.2.5	Näringslivet.....	62
5	Strukturella förändringar för miljömyndigheterna	63
5.1	Miljön får ett (nästan) eget departement	63
5.2	Miljö- och energidepartementet.....	65
5.3	Miljödepartementet och Miljö- och naturresursdepartementet	66
5.4	Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet	68
5.5	Miljödepartementet	68
5.6	Något om miljöpolitikens utveckling.....	70
5.6.1	Uppgifter för Naturvårdsverket	71
5.6.2	Uppgifter för Kemikalieinspektionen	87
5.6.3	Uppgifter för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	92
5.6.4	Uppgifter för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	97
5.6.5	Uppgifter för Strålsäkerhetsmyndigheten	100
5.6.6	Uppgifter för Havs- och vattenmyndigheten	108
5.6.7	Några kommentarer till instruktionsförändringarna	110
6	Myndigheternas verksamheter finns inom flera olika utgiftsområden.....	113
7	Myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde	121
7.1	Myndigheternas uppgifter i miljömålssystemet.....	122
7.2	Myndigheterna har samma ledningsform.....	124
7.3	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten är internrevisionsmyndigheter	126
7.4	Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Kemikalieinspektionens och	

Strålsäkerhetsmyndighetens regelverk och rutiner ska vara kostnadseffektiva och enkla	127
7.5 Myndigheterna och forskningen	127
7.6 Myndigheternas tillsynsarbete	129
7.7 Myndigheterna ska sprida kunskap	130
7.8 Myndigheternas internationella uppgifter	131
7.9 Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och SMHI får bedriva tjänsteexport	133
7.10 Myndigheterna samordnar, samarbetar, samråder, samverkar och - - -	134
7.11 Myndigheterna betalar ut bidrag, finansierar och fördelar medel	134
7.12 Länsstyrelserna	135
7.12.1 Vattenmyndigheterna	135
7.13 Förvaltningsmyndigheterna har viktiga uppgifter i myndighetsförordningen	137
7.13.1 Myndigheternas uppgifter finns i ett stort antal olika författningar och direktiv	137
7.14 Naturvårdsverket	138
7.14.1 Antal anställda vid Naturvårdsverket	138
7.14.2 Inom Naturvårdsverket finns flera råd	139
7.14.3 Naturvårdsverket har många uppgifter i sin instruktion	140
7.14.4 Naturvårdsverket har många återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret	144
7.14.5 Finansiell styrning, finansiering – Naturvårdsverket	157
7.14.6 Naturvårdsverket betalar ut bidrag och tar emot bidrag	169

7.14.7	Naturvårdsverket har avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet och uppdragsverksamhet	171
7.15	Havs- och vattenmyndigheten	172
7.15.1	Antal anställda vid Havs- och vattenmyndigheten...	172
7.15.2	Närmare om Havs- och vattenmyndighetens uppgifter i instruktionen	173
7.15.3	Havs- och vattenmyndigheten har återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret	175
7.15.4	Finansiell styrning, finansiering.....	185
7.15.5	Havs- och vattenmyndigheten betalar ut bidrag och tar emot bidrag.....	188
7.15.6	Havs- och vattenmyndigheten har avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet och uppdragsverksamhet	191
7.16	Kemikalieinspektionen	192
7.16.1	Antal anställda vid Kemikalieinspektionen.....	192
7.16.2	Kemikalieinspektionen har flera råd.....	193
7.16.3	Kemikalieinspektionens uppgifter i instruktionen...	194
7.16.4	Kemikalieinspektionen har återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt uppdrag i särskilda regeringsbeslut under budgetåret.....	195
7.16.5	Finansiell styrning, finansiering.....	201
7.16.6	Kemikalieinspektionen betalar ut bidrag och tar emot bidrag	203
7.16.7	Kemikalieinspektionen har avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet och uppdragsverksamhet	205
7.17	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut – SMHI	205
7.17.1	Antal anställda vid SMHI.....	206
7.17.2	SMHI:s uppgifter i instruktionen.....	206
7.17.3	SMHI har återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret	208

7.17.4	Finansiell styrning, finansiering	214
7.17.5	SMHI betalar ut bidrag och tar emot bidrag	216
7.17.6	SMHI har avgiftsintäkter från uppdragsverksamhet och affärsverksamhet	218
7.18	Strålsäkerhetsmyndigheten	219
7.18.1	Antal anställda vid Strålsäkerhetsmyndigheten.....	219
7.18.2	Strålsäkerhetsmyndigheten har en delegation och flera nämnder.....	220
7.18.3	Strålsäkerhetsmyndighetens uppgifter i instruktionen	221
7.18.4	Strålsäkerhetsmyndigheten har återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret.....	228
7.18.5	Finansiell styrning, finansiering	233
7.18.6	Strålsäkerhetsmyndigheten betalar ut bidrag och tar emot bidrag	238
7.18.7	Strålsäkerhetsmyndigheten har avgiftsintäkter från offentligtverksamhet och uppdragsverksamhet.....	240
7.19	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad – Formas	241
7.19.1	Antal anställda vid Formas	241
7.19.2	Formas uppgifter i instruktionen.....	243
7.19.3	Formas har återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret.....	245
7.19.4	Finansiell styrning, finansiering	251
7.19.5	Formas har avgiftsintäkter med stöd av § 4 i avgiftsförordningen.....	258
8	Forskningsstiftelser m.m.	259
8.1	Anslagsstiftelser och löntagarfondsstiftelser.....	260
8.1.1	Anslagsstiftelser	260
8.1.2	Löntagarfondsstiftelserna bildas	261
8.2	IVL Svenska Miljöinstitutet AB (IVL) och Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL)	262

8.2.1	Bolaget och stiftelsen bildas.....	263
	SIVL:s stadgar	264
8.2.2	Huvudsaklig verksamhet.....	266
8.2.3	Ekonomi.....	269
8.2.4	Uppföljning.....	270
8.3	Stockholm Environment Institute (SEI)	272
8.3.1	Stiftelsen bildas	272
8.3.2	Stadgar	273
8.3.3	Huvudsaklig verksamhet.....	274
8.3.4	Ekonomi.....	275
8.3.5	Uppföljningar och utvärderingar.....	277
8.4	Mistra.....	278
8.4.1	Mistra bildas.....	278
8.4.2	Stadgarna	279
8.4.3	Huvudsaklig verksamhet.....	280
8.4.4	Ekonomi.....	281
8.4.5	Utvärderingar.....	282
8.5	Stiftelsen SIIIEE	283
8.5.1	SIIIEE bildas	283
8.5.2	Stadgarna	284
8.5.3	Huvudsaklig verksamhet.....	284
8.5.4	Ekonomi.....	285
8.5.5	Institutet – IIIEE.....	286
8.5.6	Uppföljning och granskning.....	287
9	Effektivitet och ändamålsenlighet utifrån angivna resultatmål	289
9.1	Regeringen redovisar resultaten i budgetpropositionen till riksdagen	290
9.2	Regeringens skrivelse till riksdagen	292
9.3	Myndigheterna redovisar sina resultat i årsredovisningen till regeringen	292
9.4	Myndigheterna i miljömålssystemet redovisar till varandra	293

9.5	De samordnande myndigheterna redovisar till Naturvårdsverket som i sin tur redovisar till regeringen i regelbundna uppföljningar och utvärderingar	294
9.6	Statskontoret om uppföljning, utvärdering och resultatredovisning av myndigheternas arbete inom miljömålssystemet	295
10	Organisationernas syn på framtida utmaningar.....	297
10.1	De största miljöutmaningarna	297
10.2	Utmaningar i det internationella samarbetet	298
10.3	Utmaningar vid ekonomisk kris	298
10.4	Utmaningar för miljöforskningen	300
10.5	Utmaningar för miljöpolitiken	300
10.6	Utmaningar i miljömålssystemet.....	302
10.7	Utmaningar för myndigheterna.....	303
10.8	Utmaningar för konsumenter och näringsliv	305
	10.8.1 Hållbar konsumtion	305
	10.8.2 Hållbar produktion	305
	10.8.3 Myndigheternas och organisationernas roll	306

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2013:101.....	307
Bilaga 2	Myndigheternas återrapporteringskrav och uppdrag	317

1 Vårt upplägg

Miljömyndighetsutredningens uppdrag är att efter en kartläggning analysera hur regeringen genom myndigheterna under Miljödepartementet kan verka för ett effektivt och långsiktigt hållbart miljöarbete, med fokus på det generationsmål och de miljökvalitetsmål som riksdagen fastställt. För en fullständig redogörelse av våra direktiv hänvisar vi till bilaga 1.

Vår översyn omfattar myndigheterna Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Strålsäkerhetsmyndigheten och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) samt stiftelserna m.m. Stockholms internationella miljöinstitut (SEI), IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet (SIIEE), Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra) och Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL) under Miljödepartementet.

I vårt delbetänkande redovisar vi – i enlighet med våra direktiv – kartläggningsdelen av uppdraget som innebär att i fråga om myndigheterna under Miljödepartementet

- 1 kartlägga rådande myndighets- och verksamhetsstruktur, ansvarsfördelning och funktioner,
- 2 beskriva de strukturella förändringarna av den statliga miljöförvaltningen under senare decennier och
- 3 kartlägga myndigheternas effektivitet och ändamålsenlighet utifrån angivna resultatmål.

I kartläggningen har vi fokuserat på myndigheternas och organisationernas uppdrag och regeringens styrning av dem. I betänkandet har vi således ett ”ovanifrånperspektiv” på verksamheterna.

Några av de frågor vi belyser i delbetänkandet är: Vilka nationella krav ställer riksdagen och regeringen? Vika uppgifter har myndigheterna och organisationerna i EU och i andra internationella forum? Hur ser den finansiella styrningen av verksamheterna ut? Vi har försökt beskriva nuläget, men vi har också bett myndigheterna och organisationerna att blicka framåt.

I vår beskrivning av regeringens styrning av myndigheterna och myndigheternas uppgifter har vi valt att ge en i det närmaste total bild av myndigheternas instruktioner, regleringsbrev och särskilda uppdrag som regeringen därutöver gett myndigheterna under budgetåret. I stor utsträckning presenterar vi text direkt ur dokument eftersom vi vill göra det tydligt i vilken omfattning och på vilken detaljnivå regeringen styr myndigheterna och miljöarbetet. Den detaljerade kartläggningen ger också en god bild av floran av uppgifter som ingår i myndigheternas uppdrag. Vi har valt att inte göra någon sammanfattning av detta delbetänkande.

I delbetänkandets avslutande avsnitt redovisar vi de bedömningar organisationerna själva gör av de framtida utmaningarna. Här ges ett "inifrånperspektiv" på verksamheterna. Vi har valt att redovisa en helhetsbild även om många av de frågor organisationerna tar upp ligger utanför vårt utredningsuppdrag. Vi har velat ge en bild av verksamhetsföreträdarnas egna förväntningar om miljöpolitikens och de egna organisationernas utveckling.

I redovisningen framkommer tydligt att det också finns ett "utifrånperspektiv" på verksamheterna. En fråga som blir uppenbar är hur myndigheterna ska kunna hantera miljöengagemang, krav och önskemål från medborgare, näringsliv, kommuner och organisationer.

För att belysa denna fråga vidare kommer vi i det fortsatta utredningsarbetet att ha fördjupade diskussioner med intresseorganisationer, enskilda kommuner och företag. För att kunna lämna några konkreta exempel kommer vi också bland annat att närmare studera ett utvecklingsarbete, Östersjöinitiativet, som startat lokalt men som växt till att omfatta rad kustkommuner från Vaxholm till Trelleborg. Frågor som vi avser att utveckla i det fortsatta utredningsarbetet är: Hur ser kommunerna, organisationerna och företagen på myndigheternas verksamhet och på miljöforskningen? Vilka förväntningar, önskemål och krav kommer de att ha i ett framtidsperspektiv?

Vår ambition är alltså att analysera myndigheternas verksamhet ur både ett "ovanifrån-", ett "inifrån-" och ett "utifrånperspektiv". Resultatet av denna analys redovisar vi i vårt slutbetänkande.

2 Konstitutionella och förvaltningspolitiska utgångspunkter

I det här avsnittet lyfter vi fram några för Miljömyndighetsutredningen viktiga konstitutionella och förvaltningspolitiska utgångspunkter. Dessa utgångspunkter är relevanta för dels kartläggningen i detta delbetänkande, dels för den fortsatta analysen inför slutbetänkandet.

Statsförvaltningen ska förverkliga regeringens politik. Myndigheterna under regeringen har en lydndsrelation till regeringen men inte direkt till riksdagen eller medborgarna, och inte heller till ett enskilt statsråd. De statliga myndigheternas roll i det demokratiska systemet är att genomföra politiska beslut och se till att lagar och regler följs. De statliga myndigheterna följer upp, utvärderar och utövar tillsyn över både privata, statliga och kommunala verksamheter.

Regeringen styr de statliga myndigheterna främst med förordningar, i första hand genom myndigheternas instruktioner men även genom andra förordningar. Många myndigheter har också uppgifter som riksdagen beslutat om i en lag. Riksdagen beslutar även om de anslag som regeringen tilldelar myndigheterna. Regeringen är – inför riksdagen – ytterst ansvarig för myndigheterna, utom på det område där förvaltningens lydndsplikt mot regeringen inte gäller, dvs. i fråga om beslut i särskilt fall som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller tillämpning av lag.

I den förvaltningspolitiska propositionen från 2010 redovisar regeringen hur styrningen av de statliga myndigheterna ska utvecklas. Regeringen framhåller att statlig verksamhet är av olika karaktär, den är kunskapsintensiv och specialiserad. Styrningen bör

därför i så hög grad som möjligt vara utformad så att den bäst gynnar syftet med respektive verksamhet. Styrningen ska utvecklas med inriktningen att kombinera olika styrformer för att skapa bästa möjliga förutsättningar för statsförvaltningen att kunna förverkliga regeringens politik, utföra sina uppgifter i övrigt och upprätthålla grundläggande värden. Styrningen bör, enligt regeringen, vara tydlig, inriktad mot verksamheternas resultat, verksamhetsanpassad och ha ett medborgarperspektiv. Styrningen bör också inriktas på att bli mer strategisk.¹

2.1 Regeringsformen

I regeringsformens (1974:152) första kapitel fastställer riksdagen statsskicketts grunder och huvuduppgifterna för riksdagen, regeringen, domstolarna och förvaltningsmyndigheterna.

I den första paragrafens första mening slår riksdagen fast att all offentlig makt i Sverige utgår från folket och att den offentliga makten utövas under lagarna. I samma kapitel understryker riksdagen att den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning, allmän och lika rösträtt samt att den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse.

Riksdagen som är folkets främsta företrädare stiftar lag, beslutar om skatt till staten och bestämmer hur statens medel ska användas samt granskar rikets styrelse och förvaltning.

Regeringen styr riket och är ansvarig inför riksdagen. Vidare slår riksdagen fast att det i riket finns kommuner på lokal och regional nivå och att Sverige är medlem i Europeiska unionen liksom att Sverige deltar inom ramen för Förenta nationerna och Europarådet samt i andra sammanhang i internationellt samarbete.

I det första kapitlet stadgas att det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

De statliga förvaltningsmyndigheterna lyder under regeringen. Om förvaltningens självständighet sägs i regeringsformens tolfte kapitel att ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns

¹ Prop. 2009/10:175, bet.2009/10:FiU38, rskr.315.

beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag.

Förvaltningsuppgifter kan överlämnas åt kommuner. Förvaltningsuppgifter kan även överlämnas åt andra juridiska personer och enskilda individer. Om uppgiften innefattar myndighetsutövning, får den överlämnas endast med stöd av lag.

Regeringen får medge undantag från föreskrifter i förordningar eller från bestämmelser som har meddelats med stöd av beslut av regeringen, om inte annat följer av lag eller beslut om utgiftsanslag.

2.1.1 Finansmakten

I regeringsformens nionde kapitel behandlas riksdagens finansmakt. Finansmakten är rätten att bestämma över statens inkomster och förfoga över statens tillgångar, framför allt genom beslut om utgifter. Det är riksdagen som beslutar om skatter och avgifter till staten och bestämmer hur statens tillgångar ska användas.

Regeringen lämnar ett förslag till budget i en budgetproposition till riksdagen och riksdagen beslutar om budgeten för det följande budgetåret.

Riksdagen beslutar om en beräkning av statens inkomster och om anslag för bestämda ändamål till ett bestämt belopp. Anslag är medel på statens budget som riksdagen anvisar och som regeringen disponerar och normalt tilldelar en myndighet. Anslag och inkomster får inte användas på annat sätt än vad riksdagen har bestämt.

Regeringen förvaltar och förfogar över statens tillgångar, om de inte avser riksdagens myndigheter eller i lag har avsatts till särskild förvaltning. Regeringen får inte utan att riksdagen har godkänt det ta upp lån eller göra andra ekonomiska åtaganden för staten. Riksdagen beslutar om grunder för förvaltningen av och förfogandet över statens tillgångar. Riksdagen kan också besluta att en åtgärd av ett visst slag inte får vidtas utan att riksdagen har medgett det. Regeringen lämnar efter budgetperiodens slut en årsredovisning för staten till riksdagen.

Ytterligare bestämmelser om riksdagens och regeringens befogenheter och skyldigheter i fråga om budgeten finns i riksdagsordningen eller särskild lag.

2.1.2 Uppföljning och utvärdering

I regeringsformens fjärde kapitel som behandlar riksdagens arbete, finns ett krav på utskotten som innebär att varje utskott ska följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde.

2.1.3 Kommunerna

Regeringsformens fjortonde kapitel handlar om kommunerna. Här fastställs att beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar. Kommunerna sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. Närmare bestämmelser om detta finns i lag. På samma grund sköter kommunerna även de övriga angelägenheter som bestäms i lag. Kommunerna får ta ut skatt för skötseln av sina angelägenheter.

2.2 Budgetlagen

Budgetlagen² reglerar i första hand regeringens skyldigheter och befogenheter på finansmaktens område. Budgetlagen gäller den verksamhet som regeringen har ansvar för.

I budgetlagens första kapitel har riksdagen slagit fast att i statens verksamhet ska hög effektivitet eftersträvas och god hushållning iakttas.³

I budgetlagen regleras bland annat att regeringen noggrant ska följa hur statens inkomster, utgifter och upplåning utvecklas i förhållande till beräknade och beslutade belopp. Regeringen är redovisningsskyldig inför riksdagen för de tillgångar som regeringen

² Budgetlagen (2011:203).

³ 3 §, 1 kap. budgetlagen (2011:203).

förvaltar och förfogar över. Regeringen ska redovisa den verksamhet som staten bedriver.

I budgetlagen finns även kravet på regeringen att redovisa de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Resultatredovisningen ska lämnas i budgetpropositionen och om riksdagen har delat in statens utgifter i utgiftsområden ska resultatredovisningen vara anpassad till utgiftsområdena.⁴

Bestämmelsen i budgetlagen utesluter inte att regeringen kan lämna resultatredovisningar även i andra sammanhang. Enligt regeringen kan det tvärtom vara

naturligt att regeringen redovisar fördjupade analyser av olika verksamheter i skrivelser och i särpropositioner. Detta är särskilt motiverat på sektorsövergripande områden där verksamheten bedrivs och finansieras från flera olika utgiftsområden. Det kan även vara lämpligt på områden där andra styrmedel än ekonomiska sådana används i stor omfattning, t.ex. lagstiftning. Riksdagen kan även begära resultatinformation för olika verksamheter när behov finns.⁵

2.3 Förvaltningspolitiken

Målet för den statliga förvaltningspolitiken är

en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättsäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete.⁶

Den statliga förvaltningspolitiken omfattar hela statsförvaltningen och behandlar frågor som styrning, ledning, organisation och utveckling av de statliga myndigheterna. Inom några av dessa områden berörs även den kommunala förvaltningen. Området omfattar även vissa övergripande frågor som berör relationen mellan staten och kommunerna, samt den regionala ansvarsfördelningen.⁷ Kommunerna och landstingen omfattas annars inte av den statliga förvaltningspolitiken. Ur ett EU-perspektiv är förvaltningspolitiken huvudsakligen en nationell angelägenhet. Det

⁴ 3 §, 10 kap, budgetlagen (2011:203).

⁵ Prop. 2010/11:40, s. 102.

⁶ Prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

⁷ Prop. 2013/14:1 utgiftsområde 2.

samarbete som förekommer är, enligt regeringen, huvudsakligen frivilligt. Det finns emellertid unionslagstiftning som på olika sätt påverkar hur de nationella myndigheterna arbetar eller är organiserade.⁸

Regeringen har inriktat sitt arbete med att utveckla statsförvaltningens organisation för att skapa en tydlig ansvarsfördelning och en överskådlig struktur för att förenkla för medborgare och företag.⁹

2.3.1 Statlig verksamhet bör bedrivas i myndighetsform

Rättssäkerheten och effektiviteten främjas genom öppenhet och insyn. Statlig verksamhet bör, enligt regeringens bedömning, huvudsakligen bedrivas i myndighetsform. Myndigheters öppenhet är en grundläggande förutsättning för en demokrati. Medborgarnas rätt att på olika sätt få inblick i myndigheternas arbete är författningsreglerat och en allmän strävan är att ha så stor öppenhet som möjligt.¹⁰

2.3.2 Myndigheternas ansvars- och uppgiftsfördelning

Enligt regeringen bör ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan olika myndigheter vara tydlig. Myndigheterna bör som regel inte ha överlappande uppgifter och rollkonflikter inom en enskild myndighet bör undvikas.¹¹

2.3.3 Myndigheternas fristående ställning

Regeringen framhåller att myndigheternas fristående ställning och långtgående befogenheter att besluta om hur de egna uppgifterna ska lösas är en viktig komponent i den svenska förvaltningen som medför många fördelar. Den lägger också grunden till att myndigheterna på ett självständigt sätt ska kunna sköta sin dagliga

⁸ Skr. 2013/14:155, bet. 2013/14:FiU37, rskr. 2013/14:300.

⁹ Prop. 2011/12:1 utgiftsområde 2, s.25.

¹⁰ Prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

¹¹ Prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

verksamhet effektivt och rättssäkert. Den svenska förvaltningsmodellen är en förutsättning för en effektiv och utvecklingsinriktad statsförvaltning. Regeringen understryker dock att det är lika viktigt att varje myndighet, samtidigt som den har långtgående befogenheter att bestämma hur den organiserar sitt arbete, är en del av staten som helhet. Det är därför viktigt med en väl fungerande samordning och samverkan mellan myndigheterna.¹²

2.3.4 Statsförvaltningen ska vara rättssäker och effektiv

I den förvaltningspolitiska propositionen återkopplar regeringen till både regeringsformen och budgetlagen¹³ genom att bland andra framhålla följande krav på förvaltningen.

För att leva upp till övergripande demokratimål måste förvaltningen fullgöra sina uppgifter i enlighet med de beslut som har fattats av riksdagen och regeringen. Arbetet utövas under lagarna och de statsanställda har att iaktta saklighet och opartiskhet. Krav på rättssäkerhet innebär att förvaltningen fattar materiellt riktiga beslut på grundval av gällande lagar och andra författningar samt att enskilda har möjlighet att få sin sak prövad i domstol. Förutsägbarhet och likabehandling är också viktiga delar av rättssäkerheten.

I statens verksamhet ska hög effektivitet eftersträvas. Kravet innebär att statsförvaltningen utnyttjar skattemedel ändamålsenligt och att den inte använder mer resurser än vad som krävs för att uppnå avsedda resultat med tillräckligt god kvalitet. Varje myndighet har att sträva efter en hög effektivitet men bör samtidigt beakta statens samlade effektivitet.¹⁴

För att Sverige ska få genomslag för sin politik i EU och för att uppfylla skyldigheterna enligt medlemskapet krävs att den svenska offentliga förvaltningen bedriver sitt EU-arbete på ett strategiskt, samlat, tydligt, korrekt och effektivt sätt.

¹² Skr. 2013/14:155, bet. 2013/14:FiU37, rskr. 2013/14:300.

¹³ Lagen (1996:1059) om statsbudgeten, Budgetlagen (2011:203).

¹⁴ Prop. 2009/10:175, s.29. bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

2.3.5 Regelförenkling

De statliga myndigheterna ska även arbeta med regelförenkling för att minska företagens administrativa kostnader för att följa statliga regler. Statsförvaltningens utvecklingsarbete ska, enligt regeringen, i ökad grad bidra till att underlätta företagande och andra åtgärder för att främja tillväxten i svensk ekonomi.¹⁵

2.3.6 Tillsynsmyndigheter

I den förvaltningspolitiska skrivelsen 2014¹⁶ säger regeringen att tillsyn över regelefterlevnad i olika verksamheter är ett centralt offentligt åtagande. Ett nittiototal statliga myndigheter arbetar helt eller delvis med någon form av tillsyn. De statliga tillsynsmyndigheterna finns inom i stort sett alla områden i samhället och tillsyn utövas över enskilda, över kommuner och landsting och över andra statliga myndigheter. Även kommunala myndigheter bedriver tillsyn liksom ett antal privaträttsliga organisationer och särskilt förordnade fysiska personer utövar viss offentlig tillsyn.

I sin tillsynsskrivelse 2009¹⁷ konstaterade regeringen att fler än 230 lagar reglerar tillsynen inom olika sektorer av samhället. Många av bestämmelserna om tillsyn har sitt ursprung i EU-rätten.

Tydlig och enhetlig

I den förvaltningspolitiska propositionen¹⁸ bedömde regeringen att för att bli mer effektiv och rättssäker bör tillsynen vara tydligare och mer enhetlig. Regeringen understryker att medborgare ska kunna vara säkra på att de lagar och regler som har beslutats av riksdagen och regeringen också följs. Den offentliga tillsynen är viktig för att stärka regelefterlevnaden i hela samhället, både i offentlig och privat verksamhet. Tillsynen bidrar till att upprätthålla grundläggande värden i samhället såsom rättssäkerhet,

¹⁵ Prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

¹⁶ Skr. 2013/14:155, bet. 2013/14:FiU37, rskr. 2013/14:300.

¹⁷ Skr. 2009/10:79, bet. 2009/10:FiU12, rskr. 2009/10:210.

¹⁸ Prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

effektivitet och demokrati. Genom tillsynen ska medborgare och företag kunna vara förvissade om att deras intressen tas till vara.

Regeringen menade att begreppet tillsyn främst bör användas för

verksamhet som avser självständig granskning för att kontrollera om tillsynsobjekt uppfyller krav som följer av lagar och andra bindande föreskrifter och vid behov kan leda till beslut om åtgärder som syftar till att åstadkomma rättelse av den objektsansvarige.¹⁹

Enligt regeringen är tillsyn en självständig granskning som bör utföras av ett organ som är självständigt från den verksamhet som tillsynen riktas mot.

Om ansvaret för tillsynen inom ett visst område ska vara uppdelat mellan centrala myndigheter, regionala myndigheter och kommuner, bör uppdelningen av ansvar göras tydlig genom att respektive myndighets uppgifter anges specifikt.

2.3.7 Utvärderingsmyndigheter

Regeringen har bland annat haft renodling, tydlighet och ändamålsenlighet som vägledande principer vid förändringar av den statliga utvärderingsorganisationen inom olika sektorer. I den förvaltningspolitiska propositionen bedömde regeringen att när det inför vissa beslut fordras fördjupade analyser av en verksamhets effekter och effektivitet bör de utföras av någon annan än de berörda myndigheterna.²⁰

Genom att skapa myndigheter med analys och utvärdering som huvuduppgift och som agerar fristående och självständigt i förhållande till myndigheter med genomförandeansvar för politiken har regeringen velat förstärka tillgången till oberoende beslutsunderlag med hög kvalitet om politikens och de statliga insatsernas effekter.

Förvaltningsmyndigheternas årliga redovisning till regeringen ska avse sådant som myndigheterna kan påverka. Regeringen anför att underlag från särskilda analysmyndigheter, med förmåga att utvärdera verksamheten inom en viss sektor utifrån ett

¹⁹ Skr. 2009/10:79, s.28, bet. 2009/10:FiU12, rskr. 2009/10:210.

²⁰ Prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

helhetsperspektiv, därmed har en viktig funktion även vid redovisning till riksdagen av effekterna och hur dessa svarar mot politiska mål.

2.3.8 Om myndigheternas säljverksamhet på marknaden

Regeringen har bedömt att statliga myndigheter som regel inte bör sälja varor och tjänster på marknaden. I den förvaltningspolitiska propositionen understryker regeringen att

Effektiv konkurrens är en viktig förutsättning för en väl fungerande samhällsekonomi. Statens roll är att vårda och förbättra marknaderna och stärka konsumenternas ställning. Företag ska kunna verka i konkurrens på lika och rättvisa villkor. Privata företag och statliga myndigheter konkurrerar inte på lika villkor. Statliga myndigheters närvaro på marknader fungerar i många fall hämmande för marknadens expansion och utveckling. Det är angeläget att i ökad grad undvika situationer som innebär att statliga myndigheter ägnar sig åt att sälja varor och tjänster som snedvrider konkurrensen på marknader och därmed tränger undan privat näringsverksamhet.²¹

I regeringens politik för en tydlig och överskådlig statlig förvaltning och att renodla myndigheternas uppdrag är en utgångspunkt att statliga myndigheter inte ska ägna sig åt säljverksamhet på marknaden. Frågan har grundläggande principiell betydelse för hur statsmakterna ser på det statliga åtagandet.

Samtidigt måste regeringen utifrån ett samhällsligt perspektiv emellanåt kunna ge en myndighet möjligheten att sälja en vara eller tjänst på marknaden.

Regeringen uttalade i den förvaltningspolitiska propositionen sin avsikt att se över myndigheternas instruktioner för att tydliggöra vilken säljverksamhet de får bedriva på marknaden och för att förbättra regeringens möjligheter till kontroll och styrning av säljverksamheten. Regeringen avsåg också att i kommande omprövningar av det statliga åtagandet särskilt uppmärksamma myndigheters säljverksamhet och effekterna på de marknader där de statliga myndigheterna finns.

²¹ Prop. 2009/10:175, s. 62, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

2.3.9 Om myndigheterna och opinionsbildning

Enligt regeringen bör de statliga myndigheterna inte bedriva opinionsbildning.²²

I den förvaltningspolitiska propositionen²³ sa regeringen dock att det inte är relevant att använda begreppet opinionsbildning för den sakliga och opartiska information som myndigheterna enligt sina uppdrag ska tillhandahålla och sprida.

Regeringen anser att statliga myndigheter bör få använda information i sin verksamhetsutövning som ett medel för att påverka kunskaper, attityder och beteenden. Detta under förutsättning att informationen är saklig och opartisk, att insatsen ligger inom ramen för myndighetens uppgifter och inte står i konflikt med någon annan uppgift eller roll som myndigheten har.

Enligt regeringen är det däremot inte en uppgift för en myndighet att bedriva opinionsbildning som innebär att myndigheten tar ställning för den ena eller andra sidan i en partipolitiskt kontroversiell fråga för att påverka riksdagen eller regeringen. I kravet på saklighet och opartiskhet ligger att myndigheten inte ska företräda och bedriva lobbying för särintressen inom sitt verksamhetsområde. Däremot är det, enligt regeringens uppfattning, viktigt att myndigheten i den allmänna debatten kan bidra med saklig information som kan förbättra underlaget för politiska ställningstaganden.

De statliga förvaltningsmyndigheterna har en generell uppgift att följa sådana förhållanden utanför myndigheten som har betydelse för verksamheten.²⁴ Det är då rimligt att myndigheterna informerar regeringen om förhållanden som kan motivera förändringar i exempelvis lagstiftningen.

Enligt regeringen bör regeringen vid behov förtydliga och avgränsa myndigheternas informationsuppgifter.

Det är, enligt regeringen, av största vikt att myndigheternas information präglas av god förvaltningssed som bl.a. innebär att en försiktighetsprincip bör iakttas vid val av form för opinionsbildande verksamhet. Myndighetschefernas och de anställdas omdöme är av avgörande betydelse.

²² Prop. 2009/10:175, s. 38. bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

²³ Prop. 2009/10:175. bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

²⁴ Se 6 § myndighetsförordningen (2007:515).

Samtidigt påminner regeringen om att den grundlagsstadgade yttrandefriheten även gäller för offentligt anställda i deras yrkesutövning.²⁵

2.3.10 Om allmänhetens förtroende för den offentliga förvaltningen

Regeringens förvaltningspolitiska skrivelse till riksdagen i mars 2014 inleds med orden

En väl fungerande offentlig förvaltning är av avgörande betydelse för medborgarnas välfärd liksom för samhällsekonomin och den ekonomiska tillväxten.²⁶

I samma skrivelse framhåller regeringen också betydelsen av att det allmänna har förtroende för de statliga myndigheterna, landstingen och primärkommunerna.

Att den offentliga förvaltningen åtnjuter medborgares och företags förtroende är en förutsättning för att verksamheten ska fungera. Viljan att gemensamt finansiera den offentliga verksamheten förutsätter att medborgare och företag litar på att skattemedel används på ett ansvarsfullt sätt. För att staten ska kunna bidra till tillväxt och välstånd, bl.a. genom att säkerställa att lagar och regler efterlevs, måste tillsyn och tillståndsgivning fungera utan otillbörlig påverkan. Statsförvaltningens integritet och gemensamma grund måste därför upprätthållas.²⁷

Medborgarna ska ha förtroende för den statliga förvaltningen och känna tillit till dem som arbetar där. De anställda måste ha gott omdöme, integritet och goda kunskaper om den lagstiftning som är grunden för statsförvaltningens verksamhet.

Det är dock inte tillräckligt att myndigheterna handlar opartiskt, omsorgsfullt och i övrigt korrekt i formell mening. De måste också lämna snabba, enkla och entydiga besked och hjälpa medborgare och företag att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter.

²⁵ Prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

²⁶ Skr. 2013/14:155, s. 11, bet. 2013/14:FiU37, rskr. 2013/14:300.

²⁷ Skr. 2013/14:155, s. 11, bet. 2013/14:FiU37, rskr. 2013/14:300.

2.4 Regeringen styr förvaltningsmyndigheterna

Enligt regeringens bedömning i den förvaltningspolitiska propositionen²⁸ bör styrningen av förvaltningsmyndigheterna i så hög grad som möjligt vara utformad så att den bäst gynnar syftet med respektive verksamhet. Styrningen av statlig verksamhet bör utvecklas med inriktningen att kombinera olika styrformer för att skapa bästa möjliga förutsättningar för de statliga myndigheterna att förverkliga regeringens politik, utföra sina uppgifter i övrigt och upprätthålla grundläggande värden. Styrningen bör vara tydlig, inriktad mot verksamheternas resultat, vara verksamhetsanpassad och ha ett medborgarperspektiv.

Tydlig innebär bland annat att myndighetens uppdrag preciseras genom att uppgifter, regler och i förekommande fall mål och prioriteringar anges. Mål och uppgifter till myndigheterna formuleras så att respektive myndighet själv råder över eller har rimliga möjligheter att genom olika åtgärder kunna genomföra uppdraget på ett tillfredsställande sätt.

Enligt regeringen ska styrningen också inriktas mot att bli mer strategisk.

Resultatstyrningen ska utmärkas av att den ger myndigheterna långsiktiga förutsättningar att förverkliga regeringens politik. Det innebär bland annat att uppdraget till myndigheterna ska vara tydligt. Resultatredovisningarna från myndigheterna ska utvecklas vid behov. Även resultatdialogen mellan regeringen och dess myndigheter ska stärkas.

Verksamhetens karaktär ska vara avgörande för den konkreta utformningen av styrningen. Myndigheternas instruktioner, som är de grundläggande styrinstrumenten i styrningen av myndigheterna, ska innehålla väl utformade uppgifter. Regleringsbrev kompletterar instruktionerna med finansiell styrning och vid behov med årlig verksamhetsstyrning.

Regeringen framhåller att olika styrinstrument såsom ledningsform, utnämningar, instruktion, regleringsbrev, särskilda regeringsbeslut, dialog och möten bör kombineras och användas samordnat för att skapa bästa möjliga förutsättningar för statsförvaltningen att förverkliga regeringens politik.

²⁸ 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315.

2.4.1 Myndighetsförordningen och förvaltningsmyndigheternas generella uppgifter

I januari 2008 trädde myndighetsförordningen²⁹ i kraft. Syftet med myndighetsförordningen är huvudsakligen att skapa en större tydlighet när det gäller dels de förvaltningspolitiska kraven på myndigheterna, dels myndighetsledningens ansvar och uppgifter.

Myndighetsförordningens bestämmelser gäller samtliga förvaltningsmyndigheter under regeringen. Detta förutsatt att det inte i någon lag eller annan förordning finns en bestämmelse som avviker från myndighetsförordningen.

I myndighetsförordningen regleras tre ledningsformer för statliga förvaltningsmyndigheter; myndighetschef, styrelse och nämnd. Ledningens uppgifter och ansvar inför regeringen regleras också.

I myndighetsförordningen har regeringen preciserat uppgifter för förvaltningsmyndigheterna, regler för ärendenas handläggning, anställningar och uppdrag, myndighetens rätt att företräda staten vid domstol, åtgärder med anledning av Riksrevisionens revisionsberättelse, m.m.

2.5 Finansiell styrning

Finansiell styrning är fastställande av ekonomiska ramar för en verksamhets resursförbrukning. De viktigaste verktygen inom finansiell styrning är anvisning och tilldelning av anslag, dispositionsrätt till avgiftsinkomster, regler och villkor för anslag, avgifter, låneramar och kreditramar.³⁰

2.5.1 Anslag

Anslag är medel på statens budget som riksdagen anvisar till ett bestämt belopp för ett bestämt ändamål och för en viss tid och som regeringen disponerar och tilldelar en myndighet.³¹

²⁹ Myndighetsförordningen (2007:515).

³⁰ ESV 2011:9, ESV:s ordbok om ekonomisk styrning i staten.

³¹ ESV 2011:9, ESV:s ordbok om ekonomisk styrning i staten.

När regeringen tilldelar en myndighet ett anslag, får regeringen besluta om begränsningar i villkoren för utnyttjandet av anslaget.³² Den myndighet som tilldelats dispositionsrätt till ett anslag får disponera anslaget med det tilldelade beloppet med tillägg av disponibelt anslagssparande och anslagskredit.³³ En myndighet som tilldelats ett anslag har rätt att enligt gällande villkor och bestämmelser använda statens medel för de ändamål som anslaget avser och är skyldig att redovisa utgifter och inkomster mot anslaget.³⁴

2.5.2 Bidrag

Bidrag är ersättning som lämnas eller tas emot utan direkt motprestation. Bidrag finansieras i stort sett alltid med anslagsmedel. Undantag kan vara vissa verksamheter som är direktfinansierade med EU-medel (dvs. den del som inte går över statens budget).

Inomstatliga bidrag innebär att en statlig myndighet betalar ut bidrag till en annan statlig myndighet. Statsbidrag innebär att en myndighet betalar ut ett bidrag till en annan juridisk person, till exempel en privaträttslig organisation eller kommunal verksamhet.

Om en myndighet betalar ett bidrag från ett anslag till en annan myndighet ska den utbetalande myndigheten upplysa den mottagande myndigheten om de villkor som gäller för bidraget och bestämma en lämplig utbetalningsplan.

Enligt reglerna får en myndighet betala ut bidrag från ett anslag endast om det är förenligt med anslagets ändamål och de villkor som gäller för anslaget.³⁵

2.5.3 Avgifter

En avgift är en ersättning som betalas för en specifik motprestation och som är avsedd att helt eller delvis täcka kostnaderna för att tillhandahålla motprestationen.

³² 11 §, 3 kap. budgetlagen (1022:203).

³³ 6 §, anslagsförordningen (2011:223).

³⁴ 10 §, anslagsförordningen (2011:223).

³⁵ 11 § anslagsförordningen (2011:223) och ESV:s föreskrifter till §.

En myndighet får ta ut avgifter för varor och tjänster som den tillhandahåller bara om det följer av lag eller förordning eller av ett särskilt beslut av regeringen.³⁶

En myndighet får disponera avgiftsinkomster endast efter ett särskilt bemyndigande.³⁷

Avgifter kan vara frivilliga eller offentligrättsliga. Definitionsmässigt är avgifter i offentligrättslig verksamhet ”tvingande avgifter”, det vill säga de innebär ett ingrepp i den enskildes ekonomiska förhållanden. En offentligrättslig avgift omfattas av bestämmelser i kapitel 8 om lagar och andra föreskrifter i regeringsformen.

Frivilliga avgifter eller s.k. avgifter i uppdragsverksamhet är avgifter för frivilligt efterfrågade varor och tjänster.

Inomstatliga avgifter

Inomstatliga avgifter tas ut mellan statliga myndigheter. Intäkterna från avgifterna som betalas mellan myndigheter har inte någon statsfinansiell effekt. Avgiftsfinansiering av en vara eller tjänst som enbart berör olika myndigheter är alltså fråga om interndebiteringar eller en metod att omfördela resurser inom staten. Det innebär i princip att de varor och tjänster som produceras hos en myndighet avgiftsfinansieras och att anslagsmedel i stället anvisas och tilldelas den myndighet som köper och använder tjänsten eller varan.³⁸

2.6 Resultatstyrning

I budgetpropositionen för 2009 resonerade regeringen om strategisk myndighetsstyrning och om det pågående arbetet med att utveckla bland annat regeringens resultatstyrning av myndigheterna.

Regeringens fortsatta arbete med att utveckla resultatstyrningen kommer att inriktas mot att myndighetsstyrningen ska bli mer långsiktig och strategiskt orienterad. Mängden återrapporteringskrav i

³⁶ 3 §, avgiftsförordningen (1992:191).

³⁷ 25 §, avgiftsförordningen (1992:191).

³⁸ ESV 2009:39, Förslag till utvecklad finansiell styrning.

regleringsbrevan kommer att begränsas. Kravet att årligen återrapportera resultat i form av effekter bör enbart användas i de fall där myndigheterna själva kan påverka dessa. För många styrsignaler i form av mål och återrapporteringskrav har i praktiken givit myndigheterna utrymme att själva bestämma vilka av dessa som ska vara vägledande för myndighetens verksamhet. Detta är enligt regeringen inte tillfredsställande. Det är inte nödvändigt för regeringen att för alla myndigheter årligen ange vilken information som ska återrapporteras. Detta kan en myndighet själv ta ställning till på basis av det grunduppdrag som myndigheten har och som framgår av dess instruktion (mot-svarande). Regeringens styrning kommer därför framöver att successivt i allt mindre grad bygga på omfattande årliga återrapporteringskrav till myndigheterna.³⁹

I budgetpropositionen för 2014 sa regeringen att den fortsätter att utveckla resultatstyrningen av myndigheter och verksamheter i enlighet med vad regeringen angett i budgetpropositionen för 2009 och den förvaltningspolitiska propositionen.

Mål- och resultatstyrning innebär att mål anges för en verksamhet, resultatinformation tas fram systematiskt och att resultatet analyseras och bedöms mot uppställda mål. Ekonomistyrningsverkets (ESV) definition av mål är ”önskat framtida tillstånd”. Formuleringen av mål är en viktig del av resultatstyrningen i statsförvaltningen.⁴⁰

2.6.1 De statliga myndigheterna ska redovisa sina resultat

Varje år ska de statliga myndigheterna lämna en årsredovisning till regeringen. Årsredovisningen ska bestå av resultatredovisning, resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisning och noter.⁴¹ Årsredovisningen ska avse all den verksamhet som myndigheten ansvarar för, oavsett hur verksamheten finansieras eller i vilken form verksamheten bedrivs.⁴² I årsredovisningens resultatredovisning ska myndigheten även beskriva verksamhet som finansieras av myndigheten men bedrivs av annan för myndighetens räkning.⁴³

³⁹ Prop. 2008/09:1, finansplanen, s. 292.

⁴⁰ ESV 2011:9, ESV:s ordbok om ekonomisk styrning i staten.

⁴¹ 4 §, 2 kap. förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

⁴² 4 §, 1 kap. förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

⁴³ ESV:s föreskrifter till 1 kap. förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Myndigheterna ska redovisa och kommentera verksamhetens resultat i förhållande till de uppgifter som myndigheten har i sin instruktion och till vad regeringen, i förekommande fall, har angett i regleringsbrev eller i något annat beslut. Inom ekonomistyrningen i statsförvaltningen är resultat de prestationer som myndigheter åstadkommer och de effekter prestationerna leder till. En prestation är en tjänst eller produkt som levereras av en myndighet.

Resultatredovisningen ska främst avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats med avseende på volym och kostnader. Resultatredovisningen ska lämnas enligt en indelning som myndigheten bestämmer, om inte regeringen har beslutat annat. I resultatredovisningen ska myndigheten översiktligt beskriva sin verksamhet och resultatet av verksamheten. Innehållet i resultatredovisningen ska anpassas efter verksamhetens art och regeringens behov av information.⁴⁴

ESV om innehållet i resultatredovisningen

ESV, som har föreskriftsrätt till förordningen om årsredovisning och budgetunderlag,⁴⁵ har i sin senaste handledning till förordningen om innehållet i resultatredovisningen skrivit att

Vilken typ av resultatinformation som bör ingå i en myndighets resultatredovisning beror på vilken typ av verksamhet myndigheten bedriver. Med andra ord ska resultatredovisningen verksamhetsanpassas. För vissa verksamheter kan tyngdpunkten ligga på redovisning av prestationer. För andra myndigheter kan redovisning av effekter vara centralt. Hur ska myndigheten då kunna veta vilken resultatinformation den ska redovisa? Alla resonemang kring frågan måste ta hänsyn till att resultatredovisning alltid ska utgå från vilka uppgifter som anges i myndighetens instruktion, samt från övriga rapporteringskrav från regeringen. Vad som ska ingå i resultatredovisningen kan myndigheten avgöra först när den har tolkat sin instruktion och de mål och rapporteringskrav den har mottagit från regeringen. Myndigheten måste dessutom göra ett antal vägval.⁴⁶

⁴⁴ 1 §, 3 kap. förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag och ESV:s föreskrifter till §.

⁴⁵ 1 §, 11 kap. förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

⁴⁶ ESV 2012:42, s. 13.

Om återrapporteringskrav säger ESV i samma handledning att

Om myndigheten har fått särskilda återrapporteringskrav ska myndigheten redovisa mot *samtliga* dessa krav. Myndighetens urval gäller alltså det som myndigheten redovisar utöver specifika återrapporteringskrav i regleringsbrevet eller i annat beslut. Mängden specifika återrapporteringskrav kan variera mellan olika myndigheter. Vissa myndigheter har få eller inga återrapporteringskrav i regleringsbrevet. Avsaknad av återrapporteringskrav bör uppfattas som att regeringen till stor del har delegerat till myndigheten att avgöra vad som bör rapporteras i årsredovisningens resultatredovisning.⁴⁷

⁴⁷ ESV 2012:42, s. 13.

3 Miljöbalken

Miljöbalken är det viktigaste rättsliga instrumentet för miljöarbetet. I detta avsnitt presenterar vi översiktligt balkens tillkomst, innehåll och myndigheternas uppgifter enligt balken. Vi beskriver också miljötillsynsförordningen och myndigheternas ansvar i fråga om tillsyn.

3.1 Miljöbalken införs

Miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999.¹ I propositionen motiverade regeringen behovet av en balk med att miljölagstiftningen under de senaste decennierna hade blivit allt mer svåröverskådlig och någon gång motstridig. En samordning hade därför under flera år setts som en angelägen lagstiftningsuppgift. Genom miljöbalkens tillkomst upphörde 16 tidigare miljölagar. Regeringen underströk att det för att skapa ett ekologiskt hållbart industrisamhälle också krävdes en skärpt och breddad lagstiftning som gjorde det möjligt att förena social och ekonomisk utveckling med ett effektivt skydd för miljön.

Regeringen menade också att balken var en nödvändig utveckling av det grundläggande och centrala verktyget i miljöarbetet i en tid när miljöpolitiken förändrades snabbt och hela tiden ställdes inför nya utmaningar.

För att lagstiftningen skulle kunna fungera effektivt krävdes det enligt regeringen att det dessutom skulle finnas tydliga mål för miljöpolitiken. Miljölagstiftningens uppgift var att fungera som ett centralt instrument för att verka för att målen i miljö- och resurspolitiken kunde säkerställas. Lagstiftningens roll var att skapa för-

¹ Prop. 1997/98:45 *Miljöbalk*, bet. 1997/98:JoU20, rskr. 1997/98:278.

utsättningar för ett decentraliserat och förebyggande miljöarbete som skulle inspirera verksamhetsutövare att tänka och handla så att de föregrep lagstiftningens obligatoriska krav.

3.2 Miljöbalkens struktur

Miljöbalkens inleds med en bestämmelse som anger det övergripande målet för lagstiftningen:

Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.²

För att klargöra för domstolar, myndigheter och enskilda hur balken ska tillämpas anges några principregler. Miljöbalken tillämpas så att

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.³

Närmare bestämning av vad tillämpningen av miljöbalken innebär bestäms av praxis, framför allt från mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen.

Miljöbalken består av sju avdelningar och 31 kapitel.⁴ Den första avdelningen (kap 1-6) innehåller övergripande bestämmelser som reglerar alla verksamheter och åtgärder som har anknytning till miljöbalkens tillämpningsområde. Bland annat innehåller kapitel 2 de allmänna hänsynsreglerna som är grundläggande handlingsregler för var och en som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som

² Miljöbalken (1998:808), 1 kap 1 § första stycket.

³ Miljöbalken (1998:808), 1 kap 1 § andra stycket.

⁴ Ursprungligen bestod miljöbalken av 33 kapitel. Kapitel 20 och 33 är upphävda.

faller inom balkens tillämpningsområde. Hänsynsreglerna är också utgångspunkten för myndigheterna i deras prövning och tillsynsverksamhet.

Den andra avdelningen innehåller naturvårdslagstiftningen (kap. 7-8), dvs. skydd av områden och särskilda bestämmelser om skydd för djur- och växtarter. Balkens tredje avdelning (kap. 9-15) innehåller särskilda bestämmelser om vissa verksamheter, t.ex. miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, verksamheter som orsakar miljöskador, vattenverksamhet, jordbruk, genteknik, kemiska produkter, biotekniska organismer och avfall. Den fjärde avdelningen (kap. 16-19 och 21-25) innehåller regler om prövning, mål i domstol, tillstånd och omprövning.

Avdelning fem (kap. 26-28) behandlar tillsynsfrågor, avdelning sex (kap. 29-30) rör bestämmelser om straff och avgifter och den sjunde avdelningen (kap. 31-32) behandlar ersättningsbestämmelser och bestämmelser om skadestånd.

3.3 Miljöbalken och miljömålen

Av miljöbalkspropositionen framgår att balken är avsedd att användas som instrument för att styra mot miljömål som fastställts av riksdagen. Lagstiftningen har enligt regeringen en central roll när det gäller att uppnå miljöpolitiska mål, men den är alltså inte det enda instrumentet för att realisera en sådan ekologiskt hållbar utveckling som nämns i miljöbalkens inledningsparagraf. Miljömålen ska tjäna som ledning när det gäller tolkningen av vad begreppet hållbar utveckling innebär.

I propositionen om miljöbalken aviserade regeringen att man senare skulle lämna en miljöpolitisk proposition till riksdagen som skulle presentera förslag till nya nationella miljömål. Med nya miljömål skulle miljöpolitiken bli lättare att överblicka och balkens inriktning kunna beskrivas ännu tydligare. Propositionen med förslag till miljömål lämnades i maj 1998.⁵ Miljömålen behandlas närmare i avsnitt 4.

⁵ Prop. 1997/98:145 *Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige.*

3.4 Tillsyn enligt miljöbalken

I propositionen om miljöbalken underströk regeringen att det var angeläget att tillsynen av efterlevnaden av balken inte bara samordnades utan också skärptes för att miljöbalkens mål skulle kunna nås. Regeringen ansåg att tillsynen måste effektiviseras och att tillsynsmyndigheterna med kraft måste verka för att överträdelser skulle leda till beslut om miljöstraffavgift och att straff skulle utdömas vid överträdelser. Regeringen framhöll att tillsynen utgjorde en avgörande länk i kedjan mål, hänsyn, tillstånd, tillsyn, omprövning, överträdelse, straff. Man underströk också att det var av också av största vikt att säkerställa hög kompetens och högt ställda krav på rättssäkerhet och effektivitet i tillsynsarbetet, inte minst en enhetlig rättstillämpning.

I propositionen menade regeringen också att centrala, regionala och lokala myndigheter utöver den myndighetsutövande tillsynen även bör ges möjlighet till stödjande och främjande verksamhet som ett led i tillsynen. Man framhöll att sådan verksamhet är ett annat sätt att inom ramen för tillsynen skapa förutsättningar för att reglerna följs. Regeringen menade också att de centrala tillsynsmyndigheterna borde ha ett ansvar för att tillsynen bedrivs ändamålsenligt vad gäller lokala, regionala och nationella förhållanden. De centrala tillsynsmyndigheterna skulle stödja, samordna, följa upp och utvärdera den regionala och lokala tillsynen, dvs. ge tillsynsvägledning.

Riksdagens krav på tillsynen har kommit till uttryck i miljöbalkens 26 kap. 1 §. I paragrafens första stycke fastslås att tillsynen ska säkerställa syftet med balken och de föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. I andra stycket beskrivs vad en tillsynsmyndighet har för grundläggande uppgifter. Myndigheten ska på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken, föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken. Tillsynsmyndigheten ska också vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd ska tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga. I tredje stycket stadgas att tillsynsmyndigheten dessutom ska, genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål

ska kunna tillgodoses. Enligt 26 kap. 3 § miljöbalken är tillsynsmyndigheterna Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, generalläkaren, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna i enlighet med vad regeringen bestämmer.

3.4.1 Miljötillsynsförordningen

I samband med att miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999 trädde också den första miljötillsynsförordningen i kraft.⁶ Av den nuvarande förordningen, *Miljötillsynsförordning* (2011:13), framgår hur den operativa tillsynen fördelas mellan statliga myndigheter och de kommunala nämnderna och vilka statliga myndigheter som ska ge tillsynsvägledning till operativa tillsynsmyndigheter. Operativ tillsyn innebär enligt 1 kap 3 § miljötillsynsförordningen tillsyn som utövas direkt gentemot den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtar eller har vidtagit en åtgärd. Enligt samma bestämmelse innebär tillsynsvägledning utvärdering, uppföljning och samordning av operativ tillsyn samt stöd och råd till de operativa tillsynsmyndigheterna.

I förordningens 2 kapitel beskrivs hur ansvaret för den operativa tillsynen över hur miljöbalken och bestämmelser meddelade med stöd av balken samt EU-förordningar följs, fördelas mellan de statliga myndigheterna och kommunala nämnderna.

De nationella myndigheter som har ansvar för den operativa tillsynen är

- Naturvårdsverket,
- Havs- och vattenmyndigheten,
- Kemikalieinspektionen,
- Strålsäkerhetsmyndigheten,
- Skogsstyrelsen,
- Generalläkaren,
- Arbetsmiljöverket,

⁶ Förordning (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken.

- Livsmedelsverket,
- Läkemedelsverket,
- Statens jordbruksverk,
- Sveriges geologiska undersökning,
- Transportstyrelsen.

I övrigt bedrivs den operativa tillsynen till stor del av länsstyrelserna och kommunerna. Av förordningen framgår också vilka områden varje myndighet har tillsynsansvar för.

Av 3 kap. i miljötillsynsförordningen framgår vad tillsynsvägledning innebär. En tillsynsvägledande myndighet ska inom sitt vägledningsområde ge tillsynsvägledning i fråga om tillämpningen av miljöbalken, föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken och EU-förordningar. Vidare framgår att tillsynsvägledande myndigheter aktivt ska verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning. Slutligen ska tillsynsvägledande myndigheter på statlig och central nivå inom sitt vägledningsområde särskilt ge stöd till länsstyrelsernas tillsynsvägledning till kommunerna.

Enligt miljötillsynsförordningen ska följande myndigheter ge vägledning:

- Naturvårdsverket,
- Havs- och vattenmyndigheten,
- Kemikalieinspektionen,
- Strålsäkerhetsmyndigheten,
- Affärsverket svenska kraftnät,
- Boverket,
- Folkhälsomyndigheten,
- Läkemedelsverket,
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap,
- Riksantikvarieämbetet,
- Skogsstyrelsen,

- Socialstyrelsen,
- Statens energimyndighet och
- Statens jordbruksverk.

Av förordningen framgår också vilka områden varje myndighet har ansvar för vad gäller tillsynsvägledningen. Beträffande tillsynsvägledning avseende genteknik delas ansvaret mellan de myndigheter som har det operativa ansvaret.⁷

Länsstyrelsen ska ge tillsynsvägledning i länet. I länsstyrelsernas tillsynsvägledning ingår att ge kommunerna stöd för att utveckla tillsynen. Från länsstyrelsens vägledningsområde undantas den tillsyn som utövas av Skogsstyrelsen och generalläkaren.

Enligt förordningen ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk, Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna ha planer för tillsynsvägledning. Planerna ska omfatta en period om tre år och ses över vid behov och minst en gång varje år.

Länsstyrelsen ska på begäran av Naturvårdsverket lämna uppgifter till verket om vilka tillsynsvägledande insatser som länsstyrelsen har genomfört eller planerar.

3.5 Nationella myndigheter med uppgifter i miljöbalken

I miljöbalken finns en stor mängd uppgifter för nationella myndigheter, länsstyrelser och kommuner. Bestämmelser om myndigheters roll, ansvar och uppgifter förekommer i stort sett i samtliga kapitel.

Regeringen har beslutat om en rad förordningar med stöd av miljöbalken. I en sammanställning på Naturvårdsverkets webbplats⁸ listas 67 sådana förordningar. Förordningar har utfärdats i anledning av 16 av miljöbalkens kapitel och reglerar uppgifter för ett stort antal myndigheter.

⁷ Ansvar för tillsynsvägledningen avseende genteknik delas mellan Arbetsmiljöverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Läkemedelverket, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk.

⁸ www.naturvardsverket.se, datum 2014-07-30.

En rad samrådsuppgifter med andra myndigheter finns också i förordningarna vilket därigenom involverar ännu fler myndigheter än de som är direkt berörda av innehållet i förordningen.

Myndigheterna utfärdar i sin tur föreskrifter i anledning av förordningarna eller direkt i anledning av något stadgande i miljöbalken.

För Naturvårdsverkets del har miljöbalken och därtill hörande förordningar gett upphov till 113 föreskrifter.⁹ Socialstyrelsen har utfärdat 19 föreskrifter, Statens jordbruksverk 15 och Kemikalieinspektionen 9. Sammanlagt har 190 föreskrifter utfärdats av 14 myndigheter. Övriga myndigheter är Havs- och vattenmyndigheten¹⁰, Sveriges geologiska undersökning, Skogsstyrelsen, Domstolsverket, Arbetsmiljöverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Läke-medelsverket, Livsmedelsverket, vattenmyndigheter¹¹ samt generalläkaren.

3.5.1 Naturvårdsverket

Regeringens bedömning i miljöbalkspropositionen var att Naturvårdsverket borde få ett övergripande ansvar för att följa upp att miljöbalkens mål uppfylls. Detta skulle innebära att verket kontinuerligt skulle genomföra en utvärdering av det nationella miljöarbetet. Tillsynsfrågorna måste, enligt regeringen, tillmätas stor vikt som en betydelsefull länk i hela miljöbalkskedjan. Naturvårdsverket skulle bli en central och samlande tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. Enligt förslaget skulle Naturvårdsverket vara samlande och pådrivande i miljövarsarbetet nationellt och internationellt.

Av 1 § *förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket* framgår Naturvårdsverkets speciella ställning inom miljöarbetet:

Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Natur-

⁹ Antalet inkluderar föreskrifter från Statens naturvårdsverk (SNFS) och Naturvårdsverket (NFS).

¹⁰ Havs- och vattenmyndigheten bildades den 1 juli 2011 varvid Fiskeriverket upphörde. Föreskrifter utfärdade av Fiskeriverket räknas i detta sammanhang som utfärdade av Havs- och vattenmyndigheten.

¹¹ Tre vattenmyndigheter har utfärdat föreskrifter.

vårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödande och samlade vid genomförandet av miljöpolitiken.

Naturvårdsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Ytterligare några exempel på Naturvårdsverkets samlade uppgifter inom miljöarbetet framgår av 3 § i verkets instruktion är följande.

Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt

1. ansvara för central tillsynsvägledning,
2. samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete,
3. bevaka allmänna miljövårdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen,
4. delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön.

3.5.2 Andra nationella myndigheter med speciella uppgifter

I propositionen om miljöbalken pekades ett antal myndigheter ut som skulle få viktiga uppgifter i arbetet med att förverkliga miljöbalkens mål. Dessa myndigheter var – förutom Naturvårdsverket – Kemikalieinspektionen, Socialstyrelsen och Boverket. Regeringen menade att deras uppgift skulle vara att följa upp och utvärdera den lokalt och regionalt bedrivna prövnings- och tillsynsverksamheten. De skulle också ta fram kunskapsunderlag och samordna utvecklingsarbetet på sina områden.

Regeringen gjorde bedömningen att Kemikalieinspektionen skulle vara en central tillsynsmyndighet på kemikalieområdet enligt miljöbalken. Inspektionen skulle t.ex. se till att verksamhetsutövare åstadkom en bättre kännedom om och kontroll över de kemiska riskerna i samhället samt ökade kunskaper om kemikaliers egenskaper, deras förekomst och risker vid användning. Enligt § 4 i inspektionens instruktion, *förordningen (2009:947) med instruktion för Kemikalieinspektionen*, ska inspektionen särskilt bl.a. meddela föreskrifter enligt bestämmelser som meddelats med stöd av miljöbalken, pröva frågor

om godkännande av bekämpningsmedel samt ansvara för den centrala tillsynsvägledningen inom sitt verksamhetsområdeområde.

Regeringen gjorde också bedömningen att Socialstyrelsens roll enligt miljöbalken borde gälla framför allt frågor om hälsorisker i miljön, bl.a. inomhusmiljön. Sedan den 1 januari 2014 har den nybildade Folkhälsomyndigheten övertagit större delen av Socialstyrelsens arbete om miljöns påverkan på hälsan, liksom ansvaret för miljö- och folkhälsorapporteringen. Enligt § 7 i Folkhälsomyndighetens instruktion, *förordningen (2013:1020) med instruktion för Folkhälsomyndigheten*, ska myndigheten svara för tillsynsvägledning i frågor som gäller hälsoskydd enligt 2, 5, 6 och 9 kap. miljöbalken och tillhandahålla underlag för tillämpningen av 3 och 4 kap. miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900).

När det gällde Boverkets roll gjorde regeringen bedömningen i miljöbalkspropositionen att verkets viktigaste uppgifter enligt balken framför allt skulle bli att främja frågor om hushållningen med mark och vatten och annan miljöhänsyn i den fysiska planeringen. Verkets kulle också verka för ett miljöanpassat och kretsloppsanpassat byggande. Enligt 2 § fjärde punkten i Boverkets instruktion, *förordning (2012:546) med instruktion för Boverket*, ska Boverket inom sitt verksamhetsområde bl.a. verka för samordning av de statliga myndigheternas arbete med att ta fram underlag för tillämpningen av 3-5 kap. och 6 kap. 19-21 §§ miljöbalken samt plan- och bygglagen (2010:900).

3.6 Länsstyrelserna uppgifter i miljöbalken

Regeringens bedömning i miljöbalkspropositionen var att länsstyrelserna borde vara den myndighet på regional nivå som får en avgörande roll för att förverkliga balkens mål.

Länsstyrelserna hade dock redan innan miljöbalken trädde ikraft en övergripande och samordnande roll som regionala miljömyndigheter men rollen kom att förstärkas ytterligare genom miljöbalken. Länsstyrelserna skulle fortsätta att verka för att de nationella miljömålen fick genomslag i länen.

Avsikten var också att länsstyrelsen skulle ges en ny och tydligare roll i förhållande till den kommunala tillsynen. Länsstyrelsen skulle ges ansvar som regional tillsynsmyndighet inom balkens hela

tillämpningsområde. I en sådan regional roll borde ligga bl.a. ett ansvar att ta initiativ till och samordna större tillsynskampanjer, att följa upp och utvärdera det kommunala tillsynsarbetet samt att återföra erfarenheter till kommunernas miljöförvaltningar.

I 2 § *förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion* reglerar regeringen länsstyrelsernas uppgifter enligt följande.

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2014 avseende länsstyrelserna¹² ska deras miljötillsyn bedrivas enligt följande.

Länsstyrelsernas tillsyn enligt miljöbalken ska bidra till att generationsmålet och miljökvalitetsmålen nås och att uppkomst av olägenheter för människors hälsa och miljön motverkas. Länsstyrelserna ska särskilt redovisa:

- Hur arbetet för att effektivisera och utveckla tillsynen avses fortsätta samt beskriva de förändrade rutiner och arbetsmetoder som genomförts för att utveckla en miljömålsstyrd tillsyn,
- tillsynsområden inom vilka den operativa tillsynen och tillsynsvägledningen kan utvecklas och förbättras,
- vilken betydelse tillsynen har för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen samt vilka konsekvenser få egeninitierade tillsynsinsatser får för möjligheterna att uppnå målen, samt
- hur och inom vilka områden samverkan skett med Miljösamverkan Sverige och regional miljösamverkan i de län där sådana projekt bedrivs.

Formerna för länsstyrelsernas återrapporeringen ska utformas i dialog med Naturvårdsverket.

¹² S2014/4818/SFÖ.

3.7 Kommunernas uppgifter i miljöbalken

I miljöbalkspropositionen anförde regeringen att kommunerna borde få en betydelsefull och avgörande roll i arbetet att förverkliga balkens mål. Regeringen menade att det är en modern och följdriktig syn att kommunen tar ett huvudansvar för miljön inom den egna kommunen.

Kommunerna borde också ges möjlighet att i ökad utsträckning vara lokal tillsynsmyndighet. Andra uppgifter föreslogs bli att förordna om naturreservat, kulturresevat, naturminnen och djur- och växtskyddsområden, och ta ut avgifter för att finansiera verksamheten.

Kommunerna borde också kunna ges möjlighet att pröva anmälningar om miljöfarlig verksamhet och tillstånd till miljöfarlig verksamhet som kan antas ha liten miljöpåverkan, meddela föreskrifter till skydd för människors hälsa, upprätta åtgärdsprogram för miljö kvalitetsnormer. Tillsynen borde kunna omfatta de flesta verksamheter och åtgärder som regleras i miljöbalken och kommunen skulle vid tillsynen få besluta om miljö sanktionsavgifter. I propositionen framhöll regeringen även att kommunerna har en stark roll beträffande hushållningen med naturresurser genom sin planering.

Enligt 26 kap miljöbalken 3 § 3 stycket utövar varje kommun genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kapitlet i miljöbalken med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, liksom över avfallshanteringen enligt 15 kapitlet i balken. I samma paragraf, 4 stycket, stadgas att regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet.¹³ I kapitlet regleras också hur tillsyn kan överlåtas till en kommun hur den kan återkallas.

¹³ Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmaken, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

4 Miljömålssystemet

Målstrukturen för miljöarbetet har vuxit fram successivt sedan miljöbalken beslutades i juni 1998. Miljöbalken förutsätter att statsmakterna fastställer mål för miljöpolitiken för att konkretisera balkens inledande bestämmelse om att miljöpolitiken ska främja en hållbar utveckling. I det följande avsnittet presenterar vi målstrukturen och myndigheternas uppgifter inom strukturen.

4.1 Överblick över målstrukturen

Den nuvarande målstrukturen gäller sedan 2012. Överst i målhierarkin finns *generationsmålet* som är ett inriktningsmål och som ska vara vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Generationsmålet har fastställts av riksdagen.

Generationsmålet har konkretiserats genom riksdagens beslut om 16 *miljökvalitetsmål* som beskriver det önskade miljötillståndet. Varje miljökvalitetsmål har *preciseringar* för att tydliggöra innebörden av vad som ska uppnås. Miljökvalitetsmålen med preciseringarna ska vägleda nationella myndigheter, länsstyrelser, kommuner och andra aktörer i miljöarbetet.

Nästa nivå är *etappmålen*. Etappmålen ska förtydliga vad som behöver göras för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen ska kunna nås. Etappmålen anger steg på vägen till generationsmålet och till ett eller flera miljökvalitetsmål. Etappmålen fastställs av regeringen eller, om det finns särskilda skäl, av riksdagen.

Regeringen kan också besluta om *strategier*. Strategierna består av etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att generationsmålet och miljökvalitetsmålen nås. Strategierna ska också ge vägledning till länsstyrelserna, myndigheterna, kommunerna och näringslivet om viktiga prioriteringar.

Uppföljning och *utvärdering* är en del av miljömålssystemet. Miljökvalitetsmålen följs upp med en rapport till regeringen varje år och en fördjupad utvärdering en gång per valperiod. För att kunna följa upp miljökvalitetsmålen har myndigheterna fastställt *indikatorer*.

Den 1 juli 2010 tillsatte regeringen en parlamentarisk beredning, *Miljömålsberedningen*, vars uppgift är att lämna förslag till regeringen om hur Sveriges miljökvalitetsmål och generationsmål kan nås. Syftet med Miljömålsberedningen är att nå en bred politisk samsyn med långsiktiga beslut på de svåraste områdena inom miljöpolitiken. Beredningens uppdrag är att utveckla strategier innehållande etappmål, styrmedel och åtgärder inom områden som kräver långsiktiga politiska avvägningar och där flera olika samhällsintressen spelar in. Beredningens övergripande mandat gäller fram till år 2020.

Nedan presenteras generationsmålet, miljökvalitetsmålen, strategier, etappmål och uppföljningen av målen närmare.

4.1.1 Generationsmålet

I regeringsförklaringen 1997 formulerades för första gången ett generationsmål för miljön: *Målet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.*

Målet presenterades därefter som regeringens bedömning i propositionen 1997/98:145 *Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige*. I propositionen åtföljdes generationsmålet av ett antal preciseringar för att konkretisera vad det innebar.

I propositionen 2009/10:155 *Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete* föreslog regeringen att riksdagen skulle fatta beslut om generationsmålet, men med tillägget att målet skulle uppfyllas *utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser*. I propositionen menade regeringen att generationsmålet skulle innebära att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska vara uppfyllda inom en generation och att miljöpolitiken skulle inriktas mot att

- ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad,

- den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart,
- människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas,
- kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen,
- en god hushållning sker med naturresurserna,
- andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön, och
- konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

I propositionen 2000/01:130 *Svenska miljömål - delmål och åtgärdsstrategier* preciserades att generationsmålet skulle vara uppfyllt 2020.

Generationsmålet beskrivs av regeringen som ett inriktningsmål för samhällets omställning som ska vara vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.¹ Generationsmålet visar enligt regeringen att samhället behöver ses som en helhet där miljöfrågorna inte betraktas som områden för sig utan som delar av alla politikområden.

4.1.2 Miljökvalitetsmålen

I samband med att riksdagen i april 1999 fattade beslut om generationsmålet föreslog regeringen en ny struktur för arbetet med miljömål genom att fastställa 15 nationella miljökvalitetsmål som anger vilket miljötillstånd som skulle uppnås i ett generationsperspektiv.²

När propositionen lades fram fanns ca 170 miljömål av olika slag och för olika nivåer som hade tagits fram sedan 1988. Många av målen hade antagits av riksdagen medan andra beslutats av regeringen.

¹ Skr. 2013/14:145 *Svenska miljömål visar vägen!*

² Prop. 1997/98:145 *Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige*, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183.

I november 2005 beslutade riksdagen om ett 16:e miljö-kvalitetsmål.³

Regeringen beskriver miljömålen i skrivelsen *Svenska miljömål visar vägen!* på följande sätt:

Miljö-kvalitetsmålen uttrycker den miljömässiga dimensionen av arbetet mot hållbar utveckling och konkretiserar miljöbalkens mål om att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

De nu gällande sexton miljö-kvalitetsmålen som anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till är

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Till varje miljö-kvalitetsmål finns ett antal preciseringar för att tydligare definiera innebörden av miljö-kvalitetsmålen och det

³ Prop. 2004/05:150 *Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag*, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48.

miljötillstånd som ska uppnås. Avsikten är att miljökvalitetsmålen och preciseringarna ska ge tydlig vägledning för det miljöarbete som nationella myndigheter, länsstyrelser, kommuner och andra aktörer utför.

Miljö- och jordbruksutskottet konstaterar i betänkandet *Svenska miljömål*⁴ (bet. 2013/14:MJU28) att miljömålssystemet är kärnan i den svenska miljöpolitiken och därmed också grunden för genomförandet av miljöpolitiken. Målen är även styrande för Sveriges agerande inom EU och i internationella sammanhang.

Regeringen gör bedömningen i skrivelsen *Svenska miljömål visar vägen!* att för ungefär hälften av miljökvalitetsmålen är internationella insatser avgörande för om målen ska kunna nås. Detta gäller särskilt för *Begränsad klimatpåverkan*, *Bara naturlig försurning*, *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Enligt regeringen måste man finna lösningarna inom EU eller genom internationellt samarbete.

4.1.3 Strategier och etappmål

Regeringen beslutar om strategier med etappmål men också om andra styrmedel och åtgärder inom prioriterade områden där insatserna bedöms vara mest angelägna och där det behövs tydliga styrsignaler. Strategierna och etappmålen är i huvudsak målövergripande, dvs. de kan bidra till ett eller flera miljökvalitetsmål och till generationsmålet.

Syftet med strategierna och etappmålen är enligt regeringen att ge tydlig prioritet åt insatser inom områden där det finns ett stort behov av åtgärder för att öka takten i arbetet med att nå miljökvalitetsmålen. Avsikten med etappmålen är också att de ska förtydliga den samhällsomställning som krävs för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen ska kunna nås och de är styrande för miljöarbetet.

Enligt miljö- och jordbruksutskottet är det genom beslut om strategier och etappmål inom prioriterade områden som genomförandet blir tydligare fokuserat till områden där behovet är störst, vilket ökar effektiviteten i miljöarbetet.⁵ Att arbeta med strategier

⁴ Bet. 2013/04:MJU28 *Svenska miljömål*.

⁵ Bet. 2013/14:MJU28 *Svenska miljömål*.

innebär ett brett angreppsätt med insatser inom flera politik-områden som bidrar till att uppfylla flera miljö kvalitetsmål.

Sedan miljömålssystemet utvecklades 2010 har regeringen beslutat om två strategier, en för en giftfri miljö och en för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.⁶ Tjugofyra etappmål har beslutats inom fem olika områden. Ytterligare strategier och etappmål har föreslagits av Miljömålsberedningen.⁷ Dessa bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

4.1.4 Uppföljning av målen

Regeringen om miljömålen

Regeringen framhåller i propositionen *Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige* (prop. 1997/98:145) att miljö kvalitetsmålen är utgångspunkten för ett system med mål- och resultatstyrning av miljöarbetet, något som man menar är det effektivaste sättet att styra ett brett upplagt miljöarbete med deltagare inom alla samhällsområden. Regeringen beskriver systemet på följande sätt:

I den nya strukturen ligger att miljö kvalitetsmålen skall vara utgångspunkten för ett system med mål- och resultatstyrning, som enligt regeringens uppfattning är det effektivaste sättet att styra ett brett upplagt miljöarbete med deltagare inom alla samhällsområden. Mål- och resultatstyrning innebär principiellt en styrning med hjälp av uppställda mål medan vägarna att nå dit inte bestäms i detalj. Miljö kvalitetsmålen bildar således utgångspunkter för fortsatt precisering samt sektorsvis och geografisk anpassning. Myndigheter, företag och kommuner m.fl. ges därvid stor frihet att välja vägar för att nå målen. Befintliga eller nya styrmedel kan användas och frivilliga åtaganden initieras.

I propositionen *Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag* (prop. 2004/05:159) var regeringens uppfattning att den tydliga miljö målsstruktur som hade etablerats effektiviserade mål- och resultatstyrningen av arbetet med att lösa de stora miljöproblemen, särskilt som strukturen kombinerats med ett tydligt uppföljningssystem.

I avsnitt 2.6 ges en beskrivning av systemet med mål- och resultatstyrning.

⁶ Strategierna presenterades för riksdagen i prop. 2013/14:39 respektive 2013/14:141.

⁷ SOU 2014:50 Med miljömålen i fokus – hållbar användning av mark och vatten.

Årliga uppföljningar och fördjupad utvärdering

I slutet av mars varje år lämnar Naturvårdsverket en årlig uppföljning av miljö kvalitetsmålen till regeringen. Den årliga uppföljningen redovisar miljö tillståndet och de insatser som aktörer som ingår i miljömålssystemet genomför för att nå miljömålen. I rapporten följs de olika miljö kvalitets- och etappmålen upp. Varje myndighet ansvarar för uppföljningen av sitt eller sina miljö kvalitetsmål. Varje myndighet lämnar uppgifter till Naturvårdsverket som sedan lämnar en samlad redovisning till regeringen. I uppföljningarna av miljö kvalitetsmålen bedöms om dagens styrmedel och de åtgärder som görs före år 2020 är tillräckliga för att nå målen. Bedömningen sammanfattas i betyget *ja*, *nära* eller *nej*. Enligt den årliga uppföljningen från 2014 konstateras att endast 2 av 16 miljö kvalitetsmål kommer att nås 2020 med beslutade styrmedel och åtgärder.⁸

En fördjupad uppföljning lämnas en gång per valperiod av Naturvårdsverket till regeringen. Den senaste fördjupade utvärderingen av miljömålen presenterades 2012 – den tredje sedan riksdagen beslutade om miljömålssystemet 1999. Naturvårdsverket har fått ett uppdrag att presentera nästa fördjupade utvärdering 2015.⁹ De fördjupade utvärderingarna innehåller bedömningar och prognoser för miljö kvalitetsmålen och generationsmålet, analyser av synergier och konflikter i miljö arbetet, en genomgång av tillgängliga styrmedel för att nå målen och hur det regionala och lokala miljö arbetet går.

Indikatorer för uppföljning

Myndigheterna inom miljömålssystemet har fastställt 114 indikatorer för uppföljningen av miljö kvalitetsmålen.¹⁰ Vissa indikatorer används för flera mål. Indikatorn är ett hjälpmedel som förmedlar information om miljö utvecklingen och ger hjälp i uppföljning och

⁸ Naturvårdsverket, rapport 6608, mars 2014, *Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges miljö kvalitetsmål och etappmål 2014*.

⁹ Regeringsbeslut 2014-02-13, dnr M2014/419/Mm

¹⁰ Uppgift från webbsidan www.miljomal.se. Datum 2014-08-25. Sidan förvaltas av Naturvårdsverket.

utvärdering. Den nationella och regionala miljöövervakningen ger dataunderlag till många av indikatorerna.

Enligt regeringens skrivelse *Svenska miljömål visar vägen!* har Naturvårdsverket arbetat med att vidareutveckla miljömålsuppföljningen och har också startat ett utvecklingsarbete i dialog med de målnsvariga myndigheterna och länsstyrelsernas samverkansorgan¹¹, för att få en mer konsekvent, transparent och tydlig miljömålsuppföljning. I arbetet ingår en översyn av de indikatorer som finns för att mäta tillståndet för respektive miljö kvalitetsmål.

Regional uppföljning

I december varje år redovisar alla länsstyrelser och Skogsstyrelsen möjligheten att nå 13 av de svenska miljö kvalitetsmålen inom sitt län. Denna regionala uppföljning är ett underlag till den kommande årliga nationella uppföljningen av miljö kvalitetsmålen som beskrivs ovan. För miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Skyddande ozonskikt* och *Säker strålmiljö* lämnas ingen bedömning på regional nivå eftersom förutsättningarna för att nå dessa är i huvudsak beroende av internationella insatser.

Bedömningarna i uppföljningarna gäller om

- miljö kvalitetsmålet nås med de beslutade styrmedlen och med åtgärder genomförda före 2020,
- om miljö kvalitetsmålet är nära att nås genom planerade styrmedel som beslutas före 2020 eller
- om det inte är möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till år 2020 med de beslutade eller planerade styrmedlen.

¹¹ Regional utveckling och samverkan i miljö målssystemet (RUS).

4.1.5 Regeringens uppföljning

Regeringen gör varje år en egen uppföljning och bedömning av möjligheten att nå miljökvalitetsmålen. Uppföljningen presteras i regeringens budgetförslag under utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård.

I slutet av varje valperiod redovisar regeringen även vilka insatser som gjorts för miljömålen i en skrivelse till riksdagen.¹²

4.2 Överblick över aktörerna i miljömålssystemet

Tjugofem myndigheter ska enligt sina instruktioner verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen nås. Åtta av dessa myndigheter är tilldelade ett eller flera av de sexton miljökvalitetsmålen. Detta innebär framför allt att de ansvarar för uppföljning och utvärdering av målen. Ytterligare sjutton myndigheter ska, enligt sina instruktioner, verka för att miljömålen nås inom sina respektive verksamhetsområden.

Naturvårdsverket har en särskild roll i miljömålssystemet genom att samordna uppföljning, information och tillämpning av samhällsekonomiska konsekvensanalyser inom miljömålssystemet.

Ytterligare fem myndigheter har i uppgift att vara behjälpliga med information av betydelse för miljömålsuppföljningen, nämligen SCB, Lantmäteriet, Sveriges lantbruksuniversitet, SMHI och Konjunkturinstitutet.

I arbetet med miljömålen har länsstyrelserna en övergripande och samordnande roll som regionala miljömyndigheter. Även kommunerna liksom näringslivet har viktiga funktioner i miljömålssystemet.

I detta avsnitt presenteras aktörerna och deras uppgifter närmare.

¹² Den senaste skrivelsen överlämnades till riksdagen i mars 2014 (Skr. 2013/14:145).

4.2.1 Myndigheter med uppgifter i miljömålssystemet

De tjugofem myndigheter som har utpekade uppgifter i miljömålssystemet och ska verka för att generationsmålet och samtliga miljö kvalitetsmål nås är Boverket, Energimyndigheten, Exportkreditnämnden, Folkhälsomyndigheten, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Konsumentverket, Kommerskollegium, Livsmedelsverket, Läke- medelsverket, Naturvårdsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Riksantikvarieämbetet, Sida, Sjöfartsverket, Skogs- styrelsen, Skolverket, Strålsäkerhetsmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning, Tillväxtverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Transportstyrelsen och Trafikverket.

Enligt myndigheternas instruktioner ska de *verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling*. Instruktionerna är i huvudsak likalydande. Ingen ytterligare specificering av uppgiften ges i instruktionerna eller i andra dokument.

Myndigheterna (förutom Naturvårdsverket) ska i fråga om sitt arbete med miljö kvalitetsmålen rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Samtliga myndigheterna med uppgiften i sin instruktion att verka för att generationsmålet och samtliga miljö kvalitetsmål nås har för första gången i respektive regleringsbrev för 2014 ett åiterrapporteringskrav som rör uppfyllelsen av miljö målen. Kravet innebär att myndigheten ska beskriva hur myndigheten verkar för att nå det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen fastställt och hur arbetet integreras med genomförandet av myndighetens kärnverksamhet.

4.2.2 Myndigheter som följer upp och utvärderar miljö kvalitetsmål

Som framgått ovan har åtta myndigheter speciella uppgifter avseende ett eller flera miljö kvalitetsmål och ska enligt sina instruktioner samordna uppföljning, utvärdering och rapportering. Myndigheterna (utom Naturvårdsverket) ska även rapportera till Naturvårdsverket om sitt miljöarbete och samråda med verket om

vilken rapportering som behövs. Dessa myndigheter ska också bistå Naturvårdsverket med underlag för uppföljning och utvärdering av miljöarbetet.

Naturvårdsverket har ansvar för uppföljning och utvärdering av sju mål: *Begränsad klimatpåverkan*, *Frisk luft*, *Bara naturlig försurning*, *Skyddande ozonskikt*, *Myllrande våtmarker*, *Storslagen fjällmiljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv*. Havs- och vattenmyndigheten har ansvar för uppföljning och utvärdering av tre mål: *Ingen övergödning*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Övriga myndigheter har ansvar för att följa upp och utvärdera var sitt miljö kvalitetsmål: Boverket har ansvar för *God bebyggd miljö*, Jordbruksverket för *Ett rikt odlingslandskap*, Kemikalieinspektionen för *Giftfri miljö*, Skogsstyrelsen för *Levande skogar*, Strålsäkerhetsmyndigheten för *Säker strålmiljö* och Sveriges geologiska undersökning har ansvar för uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet*.

De åtta myndigheterna ska också utveckla lämpliga indikatorer för att följa upp miljöarbetet, tillsammans med organisationer och företag som verkar inom en viss samhällssektor (till exempel transporter, jordbruket, industrin). Myndigheterna ska samla data, redovisa målens uppfyllelse, föreslå kompletterande insatser och verka för att miljö kvalitetsmålen nås. Som nämnts ovan har varje miljö kvalitetsmål ett antal preciseringar. Flest preciseringar har miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* med 12 stycken, medan *Begränsad klimatpåverkan* och *Skyddande ozonskikt* har två preciseringar var. Sammanlagt har de 16 miljö kvalitetsmålen 116 preciseringar. De indikatorer som följer med varje miljö kvalitetsmål skiljer sig också åt i antal mellan de olika målen. Flest indikatorer för att mäta målet har *God bebyggd miljö* med 27, medan *Skyddande ozonskikt* har 4 indikatorer.

Av tabellen nedan framgår av vem och hur miljö kvalitetsmålen ska följas upp och utvärderas vad gäller antal preciseringar och indikatorer.

Tabell 4.1 Myndigheter med uppgift att följa upp och utvärdera miljö kvalitetsmål samt preciseringar och indikatorer

Mål	Myndighet	Preciseringar	Indikatorer
Begränsad klimatpåverkan	Naturvårdsverket	2	12
Frisk luft	Naturvårdsverket	10	17
Bara naturlig försurning	Naturvårdsverket	4	10
Giftfri miljö	Kemikalieinspektionen	6	15
Skyddande ozonskikt	Naturvårdsverket	2	4
Säker strålmiljö	Strålsäkerhetsmyndigheten	4	9
Ingen övergödning	Havs- och vattenmyndigheten	4	8
Levande sjöar och vattendrag	Havs- och vattenmyndigheten	11	11
Grundvatten av god kvalitet	Sveriges geologiska undersökning	6	10
Hav i balans samt levande kust och vatten	Havs- och vattenmyndigheten	11	8
Myllrande våtmarker	Naturvårdsverket	9	8
Levande skogar	Skogsstyrelsen	9	12
Ett rikt odlingslandskap	Jordbruksverket	12	9
Storslagen fjällmiljö	Naturvårdsverket	8	10
God bebyggd miljö	Boverket	10	27
Ett rikt växt- och djurliv	Naturvårdsverket	8	13

Källa: Webbplatsen www.miljomal.se. Datum 2014-08-25. Miljömyndighetsutredningens sammanställning.

4.2.3 Länsstyrelserna

Enligt 5 a § *förordningen* (2007:825) med *länsstyrelseinstruktion* ska länsstyrelserna verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen nås och de ska även vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelserna ska enligt instruktionen särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,

3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen rapporterar om sitt miljöarbete till Naturvårdsverket och ska också samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Länsstyrelserna arbetar med miljökvalitetsmålen i länen tillsammans med andra regionala myndigheter och organ. Arbetet genomförs i dialog med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer. I länsstyrelsernas ansvar ingår att följa upp arbetet med miljömålen i den egna regionen. Länsstyrelserna redovisar uppdraget till Naturvårdsverket som rapporterar till regeringen en gång per år.

Frågor om regional utveckling och infrastruktur har nära samband med miljö- och planeringsfrågor. Länsstyrelserna ansvarar för samordning av fysisk planering och regional- och miljöpolitik, i samarbete med kommunerna och regionförbund.

Länsstyrelserna har också ansvar för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Enligt länsstyrelsernas regleringsbrev för 2014 ska deras tillsyn enligt miljöbalken bidra till att generationsmålet och miljökvalitetsmålen nås och att uppkomst av olägenheter för människors hälsa och miljön motverkas. Länsstyrelserna ska bl.a. redovisa vilken betydelse tillsynen har för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

4.2.4 Kommunerna

Kommunerna har möjlighet att påverka arbetet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen genom politiska beslut, bl.a. i översiktsplanering, tillsynsplaner, avfallsplanering, infrastrukturplanering, energiprogram, klimatstrategier eller skydd och vård av vårt kulturarv. De flesta kommuner samarbetar med sina respektive länsstyrelser i arbetet med miljömålen. Kommunen samverkar också med organisationer, det lokala näringslivet och regionala samverkansorgan.

Genom att översätta nationella och regionala miljömål till lokala mål och åtgärder kan miljömålen vara till hjälp i miljöarbetet och i den lokala politiken. En rapport från Sveriges kommuner och landsting visar att 2011 hade 60 procent av Sveriges kommuner politisk antagna miljömål som utgick från de nationella eller regionala målen, ytterligare 6 procent hade egna miljömål och drygt 10 procent hade inte antagit några egna miljömålen utan beslutat att ställa sig bakom de nationella eller regionala målen.¹³

4.2.5 Näringslivet

Näringslivet är också en viktig aktör inom miljömålssystemet. Flera av myndigheterna inom miljömålssystemet samverkar med näringslivet generellt inom sitt uppdrag, t.ex. Tillväxtverket, Tillväxtanalys, Kommerskollegium och Exportkreditnämnden. Andra samverkar med näringslivet inom sina respektive verksamhetsområden och sektorer, t.ex. Kemikalieinspektionen, Statens energimyndighet, Trafikverket, Statens jordbruksverk och Skogsstyrelsen.¹⁴ Enskilda företag och näringslivsorganisationer bedriver ett omfattande miljöarbete som har pågått under lång tid.

¹³ Lokala miljömål och nationellt stöd, SKL 2012.

¹⁴ Skr. 2013/14:145 *Svenska miljömål visar vägen!*

5 Strukturella förändringar för miljömyndigheterna

I det här avsnittet presenterar vi en kartläggning av vilka myndigheter som har legat under Miljödepartementet (eller motsvarande) sedan departementet bildades. Vi har följt förändringarna för att försöka konstatera vilka myndigheter som har betraktats som miljömyndigheter genom åren. Vi har gått igenom *departementsförordningen* (1982:177) respektive *förordningen* (1996:1515) *med instruktion för regeringskansliet* med ändringar, sedan Miljö- och energidepartementet startade sin verksamhet 1987, fram till nuvarande myndighetsuppsättning under Miljödepartementet samt budgetpropositionerna för de aktuella åren.

Vi har också studerat instruktionerna för några av de myndigheter som ligger under Miljödepartementet, nämligen Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, SMHI, Formas, Strålsäkerhetsmyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten. Vi har följt förordningsändringarna och kartlagt hur myndigheternas uppgifter i instruktionernas inledande paragrafer har förändrats under åren.

5.1 Miljön får ett (nästan) eget departement

Den 18 december 1986 inrättade regeringen miljö- och energidepartementet.¹ Departementet kom att i huvudsak bestå av delar av jordbruks- och industridepartementen. Departementet startade sin verksamhet den 1 januari 1987. Det nya departementet svarade för ärenden som berörde miljöskydd och naturvård samt energianvändning och energitillförsel. Departementet fick också ett över-

¹ Prop. 196/87:100 med förslag till statsbudget för budgetåret 1987/88.

gripande och pådrivande samordningsansvar för miljöfrågor inom regeringskansliet även för sådana frågor som skulle handläggas inom något annat departement.

Regeringen anförde att det krävdes en kraftfull miljöpolitik för att komma tillrätta med dagens och morgondagens miljöproblem. Genom inrättandet av departementet lades grunden för en kraftsamling och organisatorisk samordning av miljöpolitiken. Regeringen menade att det var nödvändigt att effektivisera det löpande arbetet med att tillämpa olika lagar, utnyttja andra styrmedel och använda tillgängliga resurser. Andra satsningar gällde forskning, utveckling och miljöövervakning.

Regeringens förhoppning var också att det löpande miljövårdsarbetet skulle effektiviseras. Man pekade på att många myndigheter arbetade med miljöfrågor i vid mening och man menade att arbetsuppgifterna hos ett flertal myndigheter var så många att det ibland kunde vara svårt att effektivt planera och prioritera verksamheten. Regeringen informerade också om den översyn av hela miljövårdsorganisationen som man hade beslutat om i mars 1986 (dir. 1986:25).²

Sedan miljön fick ett eget departement har det funnits en rad fonder, råd, institut och aktiebolag under departementet, varav vissa har flyttats fram och tillbaka mellan olika departement under åren. Detta återges inte i kartläggningen nedan eftersom de bedöms vara av mindre intresse för strukturen, även om organisationerna har utfört ett viktigt arbete. Den totala myndighetsbilden ges dock för 1987 då Miljö- och energidepartementets bildande samt för det nuvarande Miljödepartementet.

² Utredningen om miljövårdens organisation kom i sitt betänkande *För en bättre miljö* (SOU 1987:32 med bilaga SOU 1987:36) fram till att den s.k. miljövårdsfamiljen totalt omfattade ca 80 myndigheter som hade sina miljöuppgifter reglerade i sammanlagt ca 260 författningar.

5.2 Miljö- och energidepartementet

De myndigheter m.fl. som ingick i Miljö- och energidepartementet vid starten 1987³ var

- Statens naturvårdsverk
- Koncessionsnämnden för miljöskydd
- Kemikalieinspektionen
- Statens strålskyddsinstitut
- Finsk-svenska gränsälvscommissionen
- Institutet för vatten- och luftvårdsforskning
- Statens energiverk
- Oljekrisnämnden
- Bränslenämnden
- Energiforskningsnämnden
- Statens vattenfallsverk
- Statens kärnkraftsinspektion
- De lokala säkerhetsnämnderna vid kärnkraftverken
- Statens kärnbränslenämnd
- Samrådsnämnden för kärnavfallsfrågor
- Statens elektriska inspektion

I budgetpropositionen för 1989/90 fördes ett anslag upp under departementet för det nybildade Internationella institutet för miljövänlig teknik, ett anslag som fick en ny benämning inför budgetåret 1991/92 – Stockholms internationella miljöinstitut (SEI).

³ SFS 1986:1417.

5.3 Miljödepartementet och Miljö- och naturresursdepartementet

År 1991 inrättades Miljödepartementet.⁴ Detta innebar i huvudsak vad gäller myndighetsfloran att myndigheter med energianknytning (utom säkerhetsfrågorna för kärnenergin) lämnade departementet. Redan 1992 bytte departementet namn till Miljö- och naturresursdepartementet.⁵ De myndigheter m.m. som efter ett antal tillägg och ändringar ingick i departementet 1992 var bl.a.

- Statens naturvårdsverk
- Koncessionsnämnden för miljöskydd
- Kemikalieinspektionen
- Statens strålskyddsinstitut
- Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL)
- Statens kärnkraftsinspektion
- De lokala säkerhetsnämnderna vid kärnkraftverken
- Statens kärnbränslenämnd
- Stockholms internationella miljöinstitut (SEI)
- Statens lantmäteriverk, övriga statliga lantmäterimyndigheter
- Centralnämnden för fastighetsdata

En skillnad mot tidigare är att Statens lantmäteriverk och Centralnämnden för fastighetsdata nu ligger under departementet.

År 1994 bytte departementet åter namn till Miljödepartementet.⁶ Detta innebar ingen förändring när det gäller uppsättningen myndigheter under departementet.

När *förordningen (1996:1515) med instruktion för regeringskansliet* trädde i kraft den 1 januari 1997 tillhörde bl.a. följande myndigheter m.m. Miljödepartementet

⁴ Prop. 1990/91:100.

⁵ Prop. 1991/92:100.

⁶ Prop. 1994/95:100.

- Statens naturvårdsverk
- Stockholms internationella miljöinstitut (SEI)
- Koncessionsnämnden för miljöskydd
- Kemikalieinspektionen
- Statens strålskyddsinstitut
- Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL)
- Statens kärnkraftsinspektion
- De lokala säkerhetsnämnderna vid kärntekniska anläggningar
- Kärnavfallsfondens styrelse

Fastighetsfrågorna ligger nu inte längre under departementet. Från augusti 1997 tillfördes Stiftelsen för Miljöstrategisk forskning och Stiftelsen för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet som båda var nya forskningsstiftelser, bildade av medel från löntagarfonderna.⁷

Samtidigt som miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999 tillföll en rad myndigheter Miljödepartementet⁸, bl.a.

- Statens geotekniska institut (SGI)
- Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)
- Boverket
- Lantmäteriverket, lantmäterimyndigheterna i länen
- Byggforskningsrådet

Myndigheterna överfördes från Kommunikationsdepartementet (SMHI) och Inrikesdepartementet (bl.a. Boverket, Lantmäteriverket, Byggforskningsrådet). Koncessionsnämnden för miljöskydd upphörde i och med att miljöbalken trädde ikraft 1 januari 1999.

Den 1 januari 2001 tillkom det nybildade Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), varvid Byggforskningsrådet lades ner.⁹

⁷ SFS 1997:613.

⁸ SFS 1998:1631.

5.4 Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

Mellan den 1 januari 2005 och den 31 december 2006 fanns Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet ansvarade för frågor om energi och klimat, bostäder och byggande, kemikalier, kretslopp, naturvård och för miljö kvalitetsmålen. Departementet hade även ansvar för regeringens arbete för en hållbar utveckling.¹⁰ Under departementet fanns från starten 28 myndigheter och organisationer. De myndigheter som låg under det gamla Miljödepartementet fanns kvar också i det nya Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Exempel på andra myndigheter som ingick i det nya departementet var Elsäkerhetsverket och Statens energimyndighet, dvs. en viss återgång myndighetsuppställningen under det första departementet 1987.

5.5 Miljödepartementet

När Miljödepartementet återskapades den 1 januari 2007 fanns i stort sett samtliga myndigheter kvar från tiden innan den senaste departementsreformen.¹¹

Strålsäkerhetsmyndigheten ersatte Statens strålskyddsinstitut och Statens kärnkraftinspektion den 1 juli 2008.¹²

Den 1 januari 2011 genomfördes den senaste större omstruktureringen av departementets myndigheter.¹³ Då togs bl.a. följande myndigheter bort från departementet och flyttades till Socialdepartementet:

- Statens geotekniska institut
- Boverket
- Lantmäteriet

Den 1 juli 2011 bildades Havs- och vattenmyndigheten.¹⁴

⁹ SFS 2000:895.

¹⁰ Information från Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, M 2005.05.

¹¹ SFS 2006:1427.

¹² Jmfr. prop. 2007/08:99 *Tilläggsbudget till statsbudgeten 2008*.

¹³ SFS 2010:1750.

¹⁴ Jfr. prop. 2010/11:1, utgiftsområde 20.

Enligt den senaste lydelsen av förordningen med instruktion för regeringskansliet¹⁵ finns nu vid Miljödepartementet följande myndigheter m.fl.

- Naturvårdsverket,
- Kemikalieinspektionen,
- Havs- och vattenmyndigheten,
- Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI),
- Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning (SIVL),
- Stiftelsen för Miljöstrategisk forskning (Mistra),
- Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet (SIIEE),
- Stockholms internationella miljöinstitut (SEI),
- Finsk-svenska gränsälvscommissionen,
- Strålsäkerhetsmyndigheten,
- de lokala säkerhetsnämnderna vid kärntekniska anläggningar,
- Kärnavfallsfonden,
- Kärnavfallsrådet,
- Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad (Formas),
- Aktiebolaget Svenska Miljöstyrningsrådet.

Sammantaget kan sägas att det finns en kärna av myndigheter och myndighetsuppgifter vid Miljödepartementet (i dess olika skepnader) som följt departementet genom åren, nämligen Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten (och dess föregångare). Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL) låg också under Miljödepartementet vid starten, men har genomgått organisatoriska förändringar och numera ingår Stiftelsen IVL bland departementets organisationer. Vissa myndigheter och organisationer har bildats under de senaste decennierna

¹⁵ SFS 1996:1515.

och har sedan starten legat under Miljödepartementet (SEI, Mistra, Stiftelsen SIIIIEE, Formas och Havs- och vattenmyndigheten). Andra myndigheter har flyttats till departementets område och stannat där (SMHI) medan åter andra har flyttats fram och tillbaka (Boverket, Lantmäteriet och Statens geotekniska institut) och finns för närvarande under ett annat departement.

5.6 Något om miljöpolitikens utveckling

Den snabba industriella utbyggnaden i Sverige under 1950- och 1960-talen ledde till ökade krav på en samlad och ändamålsenlig miljöskyddslagstiftning. Riksdagen fattade beslut 1963 om riktlinjerna för naturvårdsverksamheten och 1964 antogs den nya naturvårdslagen av riksdagen.¹⁶

Miljöskyddslagen (1969:387) trädde i kraft den 1 juli 1969 och hade som främsta syfte att förebygga och kontrollera miljöstörningar från fastigheter, industriella anläggningar m.m.

I början av 1960-talet förekom en intensiv debatt om miljöeffekterna av det moderna jordbruket och biocidanvändningen. Också de marina föroreningarna uppmärksammades. Andra viktiga miljöfrågor som identifierades på 1960- och 1970-talen var försurningen, uttunnningen av ozonskiktet och miljö- och hälsorisker med kemikalieanvändningen.

Under 1980- och 1990-talen fick miljöfrågorna allt större uppmärksamhet, både nationellt och internationellt. Reformarbetet inriktades i stor utsträckning på att tydliggöra de olika samhällssektorernas ansvar för hushållningen med naturresurser och för att integrera miljöhänsyn i all verksamhet. Syftet var bl.a. att främja en ekologiskt hållbar och kretsloppsanpassad samhällsutveckling. Sambandet mellan ekonomisk politik och miljöpolitik, liksom behov av ekonomiska styrmedel, uppmärksammades.

Under 2000-talet har de globala miljöfrågorna dominerat, såsom klimatförändringar, storskalig påverkan på ekosystem och haven samt storskalig spridning av kemikalier. Kännetecknande för miljöfrågorna är att det är mer komplexa, utsläppskällorna diffusa och

¹⁶ Avsnittet bygger i huvudsak på jordbruksutskottet betänkande *Miljöbalk* (bet. 1997/98:JoU20) och en promemoria från Miljödepartementet, 2014-02-19.

åtgärderna ibland svårdefinierade. Miljöarbetet genomförs numera i en mer utpräglad internationell miljö och ofta inom olika FN-konstellationer. Forskning och vetenskap har en framträdande roll som underlag i förhandlingsarbetet, t.ex. i arbetet i FN:s klimatpanel IPCC.

Det svenska miljömålssystemet visar också tydligt behovet av internationellt samarbete, såväl inom EU som i andra internationella sammanhang, för att generationsmålet och flera miljökvalitetsmål ska kunna nås. Det pågår också samarbete om miljöförbättrande åtgärder inom OECD, Nordiska ministerrådet och Arktiska rådet.¹⁷

Medan miljöpolitiken har utvecklats har det bildats ett antal myndigheter med olika uppdrag inom miljöarbetet och vissa har också har fått uppdrag inom miljömålssystemet. I detta avsnitt har vi kartlagt utvecklingen vad gäller ansvarsområden och arbetsuppgifter för sex de myndigheterna under Miljödepartementet genom att följa ändringarna i deras instruktioner; Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, SMHI, Formas, Strålsäkerhetsmyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten.

5.6.1 Uppgifter för Naturvårdsverket

Riksdagen inrättade ett centralt naturvårdsorgan, Statens naturvårdsnämnd 1963. Denna nämnd var en föregångare till Statens naturvårdsverk, som började sin verksamhet 1967. Därmed fick Sverige en central myndighet med ett uttalat ansvar för miljö- och naturvårdsfrågor. I betänkandet *Myndighet för miljön – en granskning av Naturvårdsverket* (SOU 2008:62) beskriver utredaren tillkomsten av verket på följande sätt.

Naturvårdsverket bildades år 1967 under en period då miljöfrågorna alltså stod högt på dagordningen. Industrialismens konsekvenser för miljön debatterades i media. Sjöar var döende, luften förorenad och fåglar dog av kvicksilverförgiftning. Det krävdes politiska beslut, handling, kraftsamling. Naturvårdsverket tillkom för att skapa en central förvaltning som kunde ta itu med problemen.

¹⁷ Skr. 2013/14:145 *Svenska miljömål visar vägen!*

Beslut om nya instruktioner för Naturvårdsverket har fattats av regeringen vid sex tillfällen sedan myndigheten bildades och varje instruktion har också ändrats under den tid den har varit i kraft. Den första instruktionen gällde i 21 år och ändrades vid 19 tillfällen, den andra i 13 år och ändrades vid 17 tillfällen medan den tredje gällde i fem år och ändrades vid 11 tillfällen. De två nästkommande instruktionerna ändrades endast vid ett fåtal tillfällen, men gällde å andra sidan inte längre än två respektive tre år. Den nu gällande instruktionen som trädde ikraft i januari 2013, har ändrats vid två tillfällen.

Vi har följt utvecklingen av instruktionen för Naturvårdsverket vad gäller verkets uppgifter så som de beskrivs i de inledande paragraferna. Instruktionen har i stort sett behållit samma struktur genom åren. De första instruktionerna – fram till 1988 – inleddes med informationen att allmänna verksstadgan från 1965 gällde för verket, och verkets egentliga uppgifter började beskrivas i § 2. Sedan 1988 utgör § 1 det som vi i kartläggningen kallar för *portalparagrafen*. Efter portalparagrafen följer en eller flera paragrafer som närmare beskriver verkets uppgifter, ofta benämnda *särskilda uppgifter*. Det är dessa inledande paragrafer som ingår i kartläggningen. Ändringar av mindre betydelse är inte medtagna, t.ex. när den avser att en uppenbart tillfällig uppgift har införts och sedan tagits bort, eller att en mindre omformulering av en uppgift har gjorts. Ändringar som föranletts av att en lag, förordning eller ett direktiv som instruktionen hänvisar till har bytt namn, har inte heller tagits med.

De första instruktionerna saknade numrering av verkets uppgifter. För att öka läsbarheten har uppgifterna inom de längre paragraferna numrerats i framställningen nedan.

Naturvårdsverkets första instruktion

När Naturvårdsverket bilades var verkets uppgift enligt portalparagrafen (§ 2), i *Kungl. Maj:ts instruktion för statens naturvårdsverk* (1967:444) att vara

central förvaltningsmyndighet för ärenden om naturvård, rörligt friluftsliv samt jakt och viltvård. Till naturvård hänföres även vatten- och luftvård.

Enligt instruktionen (3 §) ålåg det verket särskilt att

1. arbeta för att verksamheten för naturvård ordnas och utvecklas ändamålsenligt från kulturella och vetenskapliga synpunkter och med hänsyn till behovet av områden för rekreation och friluftsliv
2. bevaka naturvårdsintresset vid bebyggelse- och annan samhällsplanering
3. från naturvårdssynpunkt följa kulturlandskapets utveckling och särskilt verka för att stränderna skyddas
4. leda arbetet med att planmässigt inventera och välja ut naturområden som bör avsättas särskilt
5. följa forsknings- och undersökningsverksamheten rörande föroreningar i vattnet, luften och naturen i övrigt och utnyttja resultaten av sådan verksamhet
6. genom inventering och planering samt råd och anvisningar verka för att täktverksamheten får lämplig lokalisering och utformning
7. följa utvecklingen beträffande andra arbetsföretag, vilka kan medföra bestående ändring av naturförhållandena eller medföra hälsorisker, samt verka för att sådana arbetsföretag planlägges och utföres med beaktande av deras inverkan på naturen och människors hälsa
8. upprätta översiktliga planer för vattenhushållning och samordna åtgärder för vattenförsörjning och avlopp
9. utarbeta råd och anvisningar i fråga om åtgärder på naturvårdens område som ankommer på statliga eller kommunala myndigheter, om avsättande och förvaltning av naturområden, om drift och skötsel av vattenverk och avloppsreningsverk samt om tekniska och andra åtgärder vid vatten- och luftförorening
10. leda arbetet med planeringen av åtgärder för det rörliga friluftslivet, avge förslag om statbidrag till detta samt utarbeta råd och anvisningar beträffande anläggningar för detta
11. främja viltvården
12. biträda länsstyrelserna i ärenden om naturvård, rörligt friluftsliv samt om jakt och viltvård

Året därpå, 1968¹⁸, skärptes Naturvårdsverkets uppgifter vad gällde forskningen. En ny uppgift lades till i portalparagrafen:

Verket har vidare till uppgift att leda och främja företrädesvis målinriktad naturvårdsforskning och undersökningsverksamhet inom naturvårdsområdet.

¹⁸ SFS 1968:366.

Samtidigt omformulerades verkets särskilda uppgift angående forskning. Det ålåg verket att särskilt

1. utnyttja resultaten av naturvårdsforskningen samt annan forskning och undersökningsverksamhet inom verkets förvaltningsområde

Till portalparagrafen lades 1969¹⁹ ärenden enligt miljöskyddslagen (1969:387) till Naturvårdsverkets uppgifter, om inte ärendena skulle handläggas av Koncessionsnämnden för miljöskydd eller annan myndighet. Samtidigt infördes den särskilda uppgiften i § 3 att biträda koncessionsnämnden för miljöskydd med undersökningar och fältarbeten i miljöskyddsärenden.

Ytterligare uppgifter lades till portalparagrafen 1973.²⁰ Naturvårdsverket var nu också central förvaltningsmyndighet för renhållning utomhus och man skulle dessutom ha tillsyn över efterlevnaden av lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor och i anslutning därtill meddelade föreskrifter, i den mån tillsynen ej ankommer på någon annan.

I och med att Kemikalieinspektionen bildades och *lagen* (1985:426) *om kemiska produkter* trädde i kraft ändrades också Naturvårdsverkets instruktion.²¹ Enligt § 2 hade nu verket *i den utsträckning som följer av särskilda föreskrifter, tillsyn över efterlevnaden* av lagen och *i anslutning därtill meddelade föreskrifter*.

I samband med att ny lagstiftning av betydelse för miljön trädde i kraft fick också verket nya uppgifter genom att ett tillägg till instruktionen infördes 1987²². Verket skulle också särskilt

- bevaka miljövårdsintresset vid tillämpningen av plan- och bygglagen (1987:10) och lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.
- tillhandahålla underlag för tillämpningen av plan- och bygglagen och lagen om hushållning med naturresurser m.m.

¹⁹ SFS 1969:390.

²⁰ SFS 1973:366.

²¹ SFS 1985:845.

²² SFS 1987:544.

Naturvårdsverkets andra instruktion

Naturvårdsverket fick en ny instruktion den 1 juli 1988, *förordning (1988:518) med instruktion för Naturvårdsverket*. Uppgifterna för verket enligt portalparagrafen (1 §) löd:

Statens naturvårdsverk är central förvaltningsmyndighet för frågor om miljövärd, däri inbegripet naturvård och miljöskydd.

Verket har till uppgift att leda och främja företrädesvis tillämpad forskning och undersökningsverksamhet inom miljövårdsområdet.

Verket skall vidare svara för vissa frågor om rörligt friluftsliv, jakt och viltvård.

Naturvårdsverkets särskilda uppgifter uttrycktes i den nya instruktionen (§ 2), på följande sätt. Verket ska särskilt

1. verka för att forsknings-, utvecklings-, och undersökningsverksamhet inom miljövårdsområdet bedrivs på ett effektivt och samordnat sätt
2. verka för att nödvändiga inventeringar, planeringsåtgärder och förebyggande åtgärder kommer till stånd inom verkets förvaltningsområde
3. utarbeta bedömningsunderlag, riktlinjer, handlingsprogram, allmänna råd och föreskrifter för åtgärder inom verkets förvaltningsområde
4. verka för att de kunskaper som kommer fram genom forsknings-, utvecklings-, och undersökningsverksamhet och genom den åtgärdsinriktade verksamheten utnyttjas i miljöarbetet
5. följa upp och redovisa resultaten av vidtagna miljövårdsåtgärder samt de miljöeffekter som kan uppkomma genom förändringar i verksamheter inom olika samhällssektorer,
6. medverka i det internationella miljövårdsarbetet,
7. bevaka miljövärdintresset vid tillämpningen av plan- och bygglagen (1987:10) och lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. samt tillhandahålla underlag för tillämpningen av dessa lagar
8. biträda andra statliga myndigheter i ärenden inom verkets förvaltningsområde

Dessutom stadgas i en ny § 3 att verket har totalförsvarsuppgifter inom funktionerna hälso- och sjukvård m.m. samt livsmedelsförsörjning m.m. enligt förordningen (1986:294) om ledning och samordning inom totalförsvarets civila del.

Bland punkterna i instruktionen från 1988 kan särskilt lyftas fram den nya uppgiften att följa upp och redovisa resultaten av vidtagna miljövårdsåtgärder samt de miljöeffekter som kan uppkomma genom förändringar i verksamheter inom olika samhällssektorer. Ändringen kan ses som en förstärkning av verkets ansvar att generellt bevaka miljön i hela samhället.

En annan utvidgning av uppdraget var att Naturvårdsverket nu inte endast skulle biträda länsstyrelserna i ärenden inom verkets förvaltningsområde utan andra statliga myndigheter.

Forskningen och forskningens betydelse förefaller åter ha förstärkts av regeringen genom de nya formuleringarna i 2 § första och fjärde punkterna.

En annan utvidgning av uppdraget är att det internationella arbetet för första gången omnämns speciellt i instruktionen.

År 1991²³ införs en rubrik till portalparagrafen; verksamhetsmål. Myndighetens verksamhetsmål lyder:

Statens naturvårdsverk ska vara samlande och pådrivande i miljövårdsarbetet – nationellt och internationellt. Verkets arbete ska syfta till att säkerställa en god miljö och biologisk mångfald.

Uppgiften för Naturvårdsverket att vara samlande och pådrivande har återkommit i samtliga instruktioner här efter.²⁴

Verkets särskilda uppgifter i instruktionens § 2 förnyas samtidigt som verksamhetsmålet införs. Uppgifterna är enligt 1991 års lydelse:

Verket ska i sitt arbete särskilt

1. i förhållande till sektorsmyndigheter samt regionala och lokala myndigheter arbeta med mål, vägledning, samordning och uppföljning som rör miljöarbetet,
2. verka för och sprida kunskaper om miljöforskning samt genom miljöövervakning ta fram uppgifter om och belysa miljö-tillståndet,
3. bidra med underlag för svenska ställningstaganden i det internationella miljöarbetet och medverka med expertkunskaper,
4. analysera och väga in ekonomiska, juridiska och internationella aspekter på åtgärder inom miljöområdet,

²³ SFS 1991:934.

²⁴ I den nu gällande instruktionen (2012:989) ska verket, förutom att vara samlande och pådrivande, även vara stödjande vid genomförande av miljöpolitiken.

5. bevaka miljövärdsintresset vid tillämpningen av plan- och bygglagen (1987:10) och lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. samt tillhandahålla underlag för tillämpningen av dessa lagar,
6. verka pådrivande och samordnande i arbetet för ett avfallssnålt samhälle.

År 1994²⁵ lades till ytterligare en punkt i uppräknning av verkets uppgifter.

Verket ska i sitt arbete särskilt

7. ansvara för officiell statistik enligt förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken.

Från den 1 januari 1999²⁶ ändrades portalparagrafen i instruktionen och fick lydelsen:

Naturvårdsverket ska vara samlande och pådrivande i miljöarbetet, både nationellt och internationellt. Verkets arbete ska syfta till att främja en ekologiskt hållbar utveckling.

Med den tidigare formuleringen var verkets uppgift att *säkerställa* god miljö och biologisk mångfald, något som alltså ändrats till att *främja* en ekologiskt hållbar utveckling.

Naturvårdsverkets tredje instruktion

Den 1 januari 2002 fick Naturvårdsverket åter en ny instruktion, *förordning (2001:1096) med instruktion för Naturvårdsverket*. Den nya instruktionen präglas av att uppgifter med anknytning till miljökvalitetsmålen har förts in. Portalparagrafen (som inte längre benämndes verksamhetsmål) ändrades och fick nu lydelsen:

Naturvårdsverket är central förvaltningsmyndighet på miljöområdet och ska vara pådrivande och samlande i miljöarbetet. Verkets arbete ska syfta till att främja hållbar utveckling med utgångspunkt i den ekologiska dimensionen. Därvid ska de av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålen och strategierna för att uppnå dessa vara vägledande.

Av instruktionens § 2 framgår:

²⁵ SFS 1994:1234.

²⁶ SFS 1998:943.

I arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålen har Naturvårdsverket ett övergripande ansvar för miljömålsfrågor och för naturmiljön.

Naturvårdsverket ansvarar för samordning, uppföljning och rapportering i fråga om miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker och Storslagen fjällmiljö.

Verkets särskilda uppgifter omfattar i stort sett samma områden som den tidigare instruktionen men uppgifterna är mer specifikt definierade och större vikt än tidigare läggs vid uppföljning (jfr. våra kursiveringar nedan). Verket ska enligt 3 § särskilt

1. vägleda, samordna, *följa upp* och *utvärdera* miljö- och tillsynsarbete i förhållande till sektorsmyndigheterna samt andra centrala, regionala och lokala myndigheter
2. *bevaka* allmänna miljövärdensintressen i mål och ärenden som handläggs hos myndighet och i domstol och därvid *följa* hur miljöbalken tillämpas
3. ansvara för genomförandet av miljöövervakning samt *beskriva och analysera* miljö tillståndet och miljöutvecklingen
4. *se till* att kunskaperna om miljön och miljöarbetet görs tillgängliga
5. *bevaka* att miljöaspekterna blir en integrerad del inom alla sektorer
6. vara pådrivande i arbetet med att ställa om till ett hållbart omhändertagande av avfall
7. finansiera miljöforskning till stöd för verkets arbete
8. för statens räkning förvärva värdefulla naturområden
9. *följa* olika styrmedels effektivitet för att nå miljö kvalitetsmålen
10. *analysera och väga in* samhällsekonomiska, juridiska och internationella aspekter i fråga om åtgärder inom miljöområdet
11. ansvara för officiell statistik enligt förordningen (2001:100) om den officiella statistiken

En förändring av uppgifterna är att den forskning verket finansierade nu endast skulle vara till stöd för verkets arbete. Ansvaret för att sprida forskning har också tagits bort. Däremot nämns samhällsekonomiska analyser för första gången i instruktionen.

Den nya instruktionen innehöll även två nya paragrafer, §§ 4-5, med följande lydelse.

4 § Verket skall även

1. Se till att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas
2. Svara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen
3. Ha ett övergripande och samordnande ansvar vad gäller omgivningsbuller.

5 § Naturvårdsverket ska medverka med expertkunskaper och bidra med underlag för svenska ställningstaganden i det internationella miljöarbetet samt i övrigt medverka i detta arbete, bland annat i det miljöarbete som bedrivs inom ramen för svenskt bistånd och inom den svenska politiken för global utveckling.

Naturvårdsverket ska också svara för internationell rapportering inom sitt ansvarsområde.

Den 4 paragrafen innehöll två uppgifter som verket tidigare hade ansvarat för, men den tredje uppgiften – att ha ett övergripande och samordnande ansvar för omgivningsbuller – var ny.

Den nya § 5 kan sägas innebära att uppgifterna inom det internationella arbetet blir tydligare, både genom att det får en egen paragraf och genom att uppgifterna beskrivs mer i detalj.

En ny uppgift fördes in genom en ny 6 § i instruktionen den 1 januari 2003²⁷. Den nya paragrafen hade följande lydelse.

I tvister om skadestånd enligt 32 kap. miljöbalken får Naturvårdsverket väcka offentlig grupptalan enligt 32 kap. 13 § miljöbalken och lagen (2002:599) om grupprättegång, när verket anser att det är nödvändigt för att tillgodose angelägna allmänna miljöintressen.

Den första delen från den nya § 5 lyftes in i portalparagrafen den 1 februari 2004²⁸ och det andra stycket i § 1 fick lydelsen:

Naturvårdsverket ska bidra med underlag och expertkunskap för det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver nationellt och internationellt.

Vid samma tillfälle gjordes ett tillägg till § 2 som fick ett tredje stycke:

Naturvårdsverket ansvarar för att samordna arbetet inom ramen för strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp.

Den 1 januari 2007²⁹ infördes tre ändringar. Till uppräknningen i 2 § av de miljökvalitetsmål som Naturvårdsverket ansvarar för lades

²⁷ SFS 2002:953.

²⁸ SFS 2003:1191.

det nya miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Vidare ändrades 3 § 1 punkten som fick följande lydelse (den kursiverade texten är ny):

Verket ska särskilt

Vägleda, samordna, följa upp och utvärdera miljö- och tillsynsarbetet i förhållande till sektorsmyndigheterna och andra centrala, regionala och lokala myndigheter och *vid behov föreslå åtgärder för miljömålsarbetets, tillsynsarbetets och det övriga miljöarbetets utveckling*

Den tredje ändringen som regeringen gjorde vid detta tillfälle innebär att en ny, och tillsynes omfattande, tolfte punkt lade till verkets uppgifter. Verket ska enligt den nya punkten särskilt

12. bidra med analys-, metod- och kompetensstöd i det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet avseende miljöfrågor.

Naturvårdsverkets fjärde instruktion

Den 1 januari 2008 fick Naturvårdsverket en ny instruktion, *förordning (2007:1052) med instruktion för Naturvårdsverket*. Vad gäller portalparagrafen och verkets uppgifter i övrigt innebär den nya instruktionen endast redaktionella ändringar.

Naturvårdsverkets femte instruktion

Naturvårdsverkets fick åter en ny instruktion 1 januari 2010, *förordning (2009:1476) med instruktion för Naturvårdsverket*. Portalparagrafen är ny och lyder:

Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för verksamhet som rör klimat och luft, vatten och hav, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning och miljöforskning. Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken.

Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i den ekologiska dimensionen. De miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt ska vara vägledande i arbetet.

²⁹ SFS 2006:1151.

Här pekas klimat för första gången ut i portalparagrafen som en uppgift för Naturvårdsverket.

De två inledande paragraferna i instruktionen har dessutom genomgått redaktionella ändringar.

I den nya instruktionen har Naturvårdsverkets särskilda uppgifter i stor sett samma omfattning, men tre punkter i uppräkningsen i § 3 är nya – 10, 11 och 13. Punkterna 10 och 11 gäller verkets ansvar för föroreningsskador. Punkten 13 innebär att Naturvårdsverket ska vara samlande i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för ett effektivt genomförande av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Ytterligare en ny uppgift ges i punkten 5 där verket ges i uppgift att vägleda statliga myndigheter i deras miljöledningsarbete.

Naturvårdsverkets särskilda uppgifter i § 3 lyder i sin helhet:

Naturvårdsverket ska särskilt

1. ansvara för den centrala tillsynsvägledningen inom sitt verksamhetsområde
2. samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete
3. bevaka allmänna miljövärdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna verkets synpunkter tidigt i processen,
4. delta i miljöprövningar som gäller principiellt viktiga frågor eller som har stor betydelse för miljön
5. vägleda statliga myndigheter i deras miljöledningsarbete, myndigheter med särskilt sektorsansvar för miljövärdsarbetet, samt regionala myndigheter i deras miljöarbete
6. följa och utvärdera miljöarbetet och vid behov föreslå åtgärder för arbetets utveckling
7. ansvara för genomförandet av miljöövervakningen och beskriva och analysera miljötillståndet och miljöutvecklingen.
8. finansiera miljöforskning av hög kvalitet till stöd för verkets arbete
9. göra kunskaper om miljön och miljöarbetet tillgängliga för myndigheter, allmänhet och andra berörda
10. ansvara för nationell samordning och prioritering när det gäller avhjälpande av sådana föroreningsskador och allvarliga miljöskador som avses i 10 kap. miljöbalken

11. ansvara för administration, uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (2004:100) om statsbidrag till åtgärder för avhjälpande av föroreningsskador
12. förvärva värdefulla naturområden för statens räkning
13. vara samlande i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för ett effektivt genomförande av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön
14. verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas
15. ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen
16. verka för att avfallshanteringen i fråga om kapacitet och metoder är effektiv för samhället och enkel för konsumenterna, och
17. samordna myndigheternas arbete avseende omgivningsbuller.

Naturvårdsverkets uppgifter inom det internationella arbetet betonas ytterligare i 4 § i den nya instruktionen.

Naturvårdsverket ska delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt.

Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt

1. bidra med underlag och expertkunskap
2. delta vid möten i samråd med Regeringskansliet och rapportera från mötena
3. bidra till Sveriges politik för global utveckling och genomförandet av politiken
4. bedriva grannlands- och utvecklingssamarbete
5. ansvara för internationell rapportering inom sitt ansvarsområde
6. vid sitt deltagande i den Europeiska kommissionens arbetsgrupper tidigt bedöma konsekvenserna av viktigare förslag och ge berörda aktörer möjlighet att lämna synpunkter till verket, och
7. när Europeiska kommissionen har lämnat ett slutligt förslag till EU-lagstiftning, skyndsamt redovisa en konsekvensbedömning av förslaget till Regeringskansliet

En ny 6 § stadgar att Naturvårdsverket ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

Ytterligare en uppgift införs den 1 januari 2010 i en ny § 7.

Naturvårdsverket ska inom sitt verksamhetsområde bistå Statens jordbruksverk med sådant underlag som behövs för information, utbildning, tillsyn och hur avvikelser ska bedömas från stödsynpunkt när det

gäller verksamhetskrav enligt förordningen (2004:760) om EU:s direktstöd för jordbrukare, m.m. och förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.

Regeringen beslutade senare under 2010³⁰ om en ändring i 2 § instruktionen som handlar om Naturvårdsverkets ansvar inom miljömålssystemet. Den nya formuleringen förefaller innebära ett utvidgat ansvar. Enligt den nya lydelsen ska Naturvårdsverket

inom ramen för miljömålssystemet samordna miljömålsuppföljningen och miljöinformationsförsörjningen samt vägleda de myndigheter som har ett ansvar i miljömålssystemet.

Enligt den gamla lydelsen hade verket ett övergripande ansvar för miljömålsfrågor.

Ytterligare en ändring görs i 2 § vid detta tillfälle. Enligt den gamla lydelsen skulle Naturvårdsverket ansvara för *samordning, utveckling, uppföljning, utvärdering, rapportering och information* i fråga om vissa miljö kvalitetsmål. Enligt den nya lydelsen ska Naturvårdsverket *samordna uppföljning och utvärdering* i fråga om dessa mål.

Vid samma tillfälle skrivs Naturvårdsverkets uppgift om miljö-målsrapporteringen in i instruktionen (3 § 9 punkten a-c).

Naturvårdsverket ska särskilt

9. samråda med andra berörda myndigheter och
 - a) varje år göra en samlad redovisning av myndigheternas uppföljning och prognos av utvecklingen i förhållande till miljö kvalitetsmålen
 - b) regelbundet göra en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen samt i en rapport till regeringen ge en samlad bild av myndigheters utvärdering, och
 - c) utveckla, följa upp och utvärdera tillämpningen av samhälls-ekonomiska analyser inom miljömålssystemet

Den 1 juli 2011³¹ görs ett antal ändringar i instruktionen i anledning av att Havs- och vattenmyndigheten bildats. Naturvårdsverkets uppgifter vad gäller vatten och hav tas bort ur portalparagrafen, och punkterna nedan förs in i uppräknigen i 3 §.

³⁰ SFS 2010:1111.

³¹ SFS 2011:620.

Naturvårdsverket ska särskilt

7. i samråd med Havs- och vattenmyndigheten fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljösystemet inom sitt ansvarsområde
10. finansiera miljöforskning av hög kvalitet till stöd för verkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete
15. samverka med Havs- och vattenmyndigheten i frågor som har betydelse för havs- och vattenmiljön

Naturvårdsverkets sjätte instruktion

Naturvårdsverket fick sin nu gällande instruktion i januari 2013, *förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket*.³² I huvudsak är uppgifterna desamma, men de inledande paragraferna är något omformulerade.

I den nya instruktionen ges Naturvårdsverket – liksom övriga myndigheter inom miljömålssystemet – uppgiften att verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen nås.

Naturvårdsverket förefaller också ha lämnat den ekologiska dimensionen i och med att den senaste instruktionen trädde ikraft.

Verkets uppgifter i instruktionen återges avsnitt 7.14 nedan men för fullständighetens skull även här.

1 § Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken.

Naturvårdsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

2 § Naturvårdsverket ska vägleda de myndigheter som har ett ansvar i miljömålssystemet och samordna miljömålsuppföljningen.

³² Förordningen trädde i kraft den 18 januari 2013 men enligt övergångsbestämmelserna började dock de nya bestämmelserna tillämpas från och med den 1 januari 2013.

I arbetet med miljömålsuppföljningen ska Naturvårdsverket höra andra berörda myndigheter och

1. varje år göra en samlad redovisning av myndigheternas uppföljningar och prognoser av utvecklingen i förhållande till miljö kvalitetsmålen, och
2. regelbundet göra en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen samt i en rapport till regeringen ge en samlad bild av myndigheternas utvärdering.

3 § Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt

1. ansvara för central tillsynsvägledning,
2. samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete,
3. bevaka allmänna miljö värdsintressen i mål och ärenden där miljö balken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen,
4. delta i miljö prövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön,
5. vägleda statliga myndigheter i deras miljö ledningsarbete,
6. samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv,
7. utveckla, följa upp och utvärdera tillämpningen av samhälls-ekonomiska analyser inom miljö målssystemet,
8. utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljö informationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljö övervakningen,
9. i samråd med Havs- och vattenmyndigheten fördela medel för miljö övervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljö övervakningen samt beskriva och analysera miljö tillståndet inom sitt ansvarsområde,
10. finansiera miljö forskning av hög kvalitet till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete,
11. samverka med Havs- och vattenmyndigheten i frågor som har betydelse för havs- och vattenmiljön,
12. göra kunskaper om miljön och miljö arbetet tillgängliga för myndigheter, allmänheten och andra berörda,
13. ansvara för nationell samordning och prioritering när det gäller avhjälpan av sådana förorenings skador och allvarliga miljö skador som avses i 10 kap. miljö balken,

14. ansvara för administration, uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statsbidrag för sådant avhjälpande,
15. förvärva och förvalta värdefulla naturområden för statens räkning,
16. ansvara för att ta fram underlag för beslut att inrätta nationalparker,
17. verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas,
18. samordna myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda,
19. verka för en hållbar utbyggnad av vindkraft,
20. ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen,
21. verka för att avfallshanteringen i fråga om kapacitet och metoder är effektiv för samhället och enkel för konsumenterna,
22. samordna myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller, och
23. vara medlem i en sådan ideell förening som avses i 2 § Laponia-förordningen (2011:840).

4 § Naturvårdsverket ska delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt. I det arbetet ska Naturvårdsverket inom sitt ansvarsområde särskilt

1. bidra med underlag och expertkunskap,
2. delta i möten enligt instruktioner från Regeringskansliet och rapportera från mötena,
3. bidra till Sveriges politik för global utveckling och genomförandet av politiken,
4. bedriva bilateralt samarbete,
5. ansvara för internationell rapportering,
6. vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper tidigt bedöma konsekvenserna av viktiga förslag och ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter till Naturvårdsverket, och
7. när Europeiska kommissionen har lämnat ett slutligt förslag till EU-lagstiftning, skyndsamt redovisa en konsekvensbedömning av förslaget till Regeringskansliet.

5 § Naturvårdsverket får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till det utvecklingsarbete som Naturvårdsverket bedriver internationellt, inklusive sådan tjänsteexport som avser Sveriges internationella utvecklingssamarbete, och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i denna instruktion, annan förordning eller i beslut som regeringen har fattat.

6 § Naturvårdsverket får i tvister om skadestånd enligt 32 kap. miljöbalken väcka offentlig grupptalan enligt 32 kap. 13 § miljöbalken och lagen (2002:599) om grupprättegång, om myndigheten anser att det är nödvändigt för att tillgodose angelägna allmänna miljöintressen.

7 § Naturvårdsverket ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

8 § Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde hjälpa Statens jordbruksverk med sådant underlag som behövs för information, utbildning, tillsyn och för hur avvikelser ska bedömas från stödsynpunkt när det gäller verksamhetskrav enligt förordningen (2004:760) om EU:s direktstöd för jordbrukare, m.m. och förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.

I maj 2014³³ görs ett tillägg till instruktionen som gäller ytterligare uppgifter inom det internationella området.

8 a § Naturvårdsverket ska vara nationell kontaktpunkt och samordnande myndighet i fråga om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1293/2013 av den 11 december 2013 om inrättandet av ett program för miljö och klimatpolitik (Life) samt om upphävande av förordning (EG) nr 614/2007.

5.6.2 Uppgifter för Kemikalieinspektionen

Riksdagen fattade under våren 1985 beslut rörande den framtida kemikaliekontrollen.³⁴ Riksdagens beslut innebar bl.a. att en ny myndighet, Kemikalieinspektionen skulle inrättas den 1 januari 1986. Myndigheten ersatte Produktkontrollnämnden, men fick också andra uppgifter. Myndigheten skulle tillföras resurser motsvarande huvuddelen av resurserna dels vid produktkontrollbyrån vid Naturvårdsverket, dels vid enheten för toxikologisk informationsservice vid Karolinska institutet.

³³ SFS 2014:229.

³⁴ Prop. 1984/85:118 om kemikaliekontroll, bet. 1984/85:340, rskr. 1984/85:340.

Kemikalieinspektionens första instruktion

Kemikalieinspektionens uppgifter enligt *förordning* (1985:843) *med instruktion för Kemikalieinspektionen* inleddes med informationen att den allmänna verksstadgan (1965:600) skulle tillämpas på inspektionen. De följande paragraferna, § 2 – portalparagrafen – och § 3 med de särskilda uppgifter som ålåg verket formulerades enligt följande:

2 § Inspektionen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisker med kemiska produkter, i den mån handläggningen inte ankommer på annan myndighet.

3 § Det åligger inspektionen särskilt att

- uppmärksamt följa utvecklingen i fråga om förekomsten av kemiska produkter och de risker användningen av dessa kan medföra,
- utöva tillsyn enligt lagen (1985:426) om kemiska produkter över tillverkare, importörer och andra leverantörer av kemiska produkter,
- pröva frågor om godkännande av bekämpningsmedel och svara för annan förhandsgranskning av kemiska produkter,
- föra och utveckla register över kemiska produkter,
- utreda, sammanställa och dokumentera verksamheten avseende kemiska produkter och de hälso- och miljörisker sådana produkter kan medföra,
- lämna information inom kemikaliekontrollens område,
- stödja regionala och lokala tillsynsmyndigheter på kemikaliekontrollens område,
- medverka i det internationella samarbetet på kemikaliekontrollens område.

Kemikalieinspektionens andra instruktion

I augusti 1988 fick Kemikalieinspektionen en ny instruktion, *förordning* (1988:525) *med instruktion för Kemikalieinspektionen*. Portalparagrafen eller de åtta uppgifterna för myndigheten från den tidigare instruktionen ändrades inte.

En nionde uppgift lades till 1998³⁵ då Kemikalieinspektionen fick ansvar för officiell statistik enligt förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken.

Den 1 januari 1999³⁶ ändrades portalparagrafen och Kemikalieinspektionens uppdrag vidgades.

Kemikalieinspektionen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisker med kemiska produkter och *biotekniska organismer*, i den mån inte någon annan myndighet har detta till uppgift.

Även de särskilda uppgifterna ändrades på så sätt att *och biotekniska organismer* fördes in i punkterna 1 och 3-8. Den andra punkten anpassades till att miljöbalken började gälla vid denna tidpunkt.

Den 1 januari 2002³⁷ infördes en ny paragraf, 1 a §, i instruktionen:

Kemikalieinspektionen ansvarar för samordning, uppföljning och rapportering i fråga om miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Den 1 januari 2007³⁸ infördes en ändring i 1 a § (ny text är kursiv):

Kemikalieinspektionen ansvarar för samordning, *utveckling*, uppföljning, *utvärdering*, rapportering och *information* i fråga om miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

En ny 2 a § som också hade med miljömålsarbetet att göra infördes vid samma tillfälle.

Kemikalieinspektionen ska i fråga om sitt miljömålsarbete enligt 1 a § rapportera till det miljömålsråd som finns inom Naturvårdsverket och samråda med rådet om vilken rapportering som behövs.

Kemikalieinspektionens tredje instruktion

Den 1 januari 2008 fick Kemikalieinspektionen åter en ny instruktion, *förordning (2007:1064) med instruktion för Kemikalieinspektionen*. Myndighetens uppgifter regleras i de inledande tre paragraferna.

³⁵ SFS 1997:1128.

³⁶ SFS 1998:921.

³⁷ SFS 2001:1098.

³⁸ SFS 2006:1143.

1 § Kemikalieinspektionen är, i den mån inte någon annan myndighet har uppgiften, förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisker med

1. kemiska produkter,
2. varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt, och
3. biotekniska organismer.

2 § Kemikalieinspektionen ansvarar för samordning, utveckling, uppföljning, utvärdering, rapportering och information i fråga om miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

I miljömålsarbetet ska inspektionen rapportera till det miljömålsråd som finns inom Naturvårdsverket och samråda med rådet om vilken rapportering som behövs.

3 § Kemikalieinspektionen ska särskilt

1. i fråga om sådana produkter, varor och organismer som anges i 1 § och deras hälso- och miljörisker
 - a) följa utvecklingen, hålla regeringen informerad och vid behov föreslå åtgärder, och
 - b) meddela föreskrifter enligt bestämmelser som meddelats med stöd av miljöbalken,
2. pröva frågor om godkännande av bekämpningsmedel och svara för annan förhandsgranskning av kemiska produkter och biotekniska organismer,
3. föra och utveckla register över kemiska produkter och biotekniska organismer,
4. informera, stödja och samverka med företag, myndigheter och andra berörda om kemikalier, biotekniska organismer, kemikaliesäkerhet och gällande regler samt i frågor som rör inspektionens verksamhet,
5. utöver det som framgår av 7 § myndighetsförordningen (2007:515), inom sitt ansvarsområde medverka i samarbetet inom Europeiska unionen, i det miljöarbete som bedrivs inom ramen för svenskt utvecklingssamarbete, inom den svenska politiken för global utveckling och inom det internationella samarbetet i övrigt samt vara regeringens expert i det arbete som regeringen bedriver inom dessa områden, och
6. bidra med kunskap för att främja forsknings- och utvecklingsarbete som har särskild betydelse för att kunna nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Inspektionens uppgifter vad gäller insatserna i det internationella arbetet konkretiserades tydligare i den nya instruktionen. Exempelvis skulle myndigheten enligt den förra instruktionen ”lämna information inom kemikaliekontrollens område”, något som specificerats i punkten 4 ovan. Vidare införs uppgiften att ansvara för ett miljökvalitetsmål införs och här nämns också för första gången att inspektionen ska bidra med kunskap för att främja forsknings- och utvecklingsarbete.

Kemikalieinspektionens fjärde instruktion

Två år senare, den 1 januari 2010, fick Kemikalieinspektionen åter en ny instruktion, *förordning (2009:947) med instruktion för Kemikalieinstruktionen*.

Det första stycket i 2 § byggdes ut något ytterligare avseende myndighetens uppgifter i anledning av miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, nämligen med att man också ska ge förslag till kostnadseffektiva åtgärder och på andra sätt verka för att miljökvalitetsmålet och dess delmål nås.

Kemikalieinspektionens uppgifter inom den internationella verksamheten, den tidigare punkten fem, underströks genom att flyttas till en egen paragraf, en ny 3 §.

Till inspektionens särskilda uppgifter lades att myndigheten ska ansvara för den centrala tillsynsvägledningen inom sitt verksamhetsområde.

Därutöver infördes en ny § 5 med följande lydelse:

Kemikalieinspektionen ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

Genom en instruktionsändring i mars 2011³⁹ fick § 2 en ny lydelse som avsåg uppgifter avseende generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Kemikalieinspektionen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling samt sam-

³⁹ SFS 2011:89.

ordna uppföljning, utvärdering och rapportering i fråga om miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

Inspektionen ska i fråga om sitt miljöarbete enligt första stycket rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

5.6.3 Uppgifter för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Grunden till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut lades 1873 då Statens meteorologiska centralanstalt bildades.⁴⁰ Uppgiften var i första hand att leverera dels stormvarningar till sjöfart och fiske, dels klimatologiska data till näringslivet. År 1908 inrättades Hydrografiska byrån med uppgift att kartlägga de svenska färskvattnen, både vetenskapligt och praktiskt, t.ex. vattenstånd och avrinning i floder. Dessa båda institutioner slogs samman 1919 och bildade då Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt vars uppdrag omfattade såväl vädertjänst och klimattjänst som hydrologisk och hydrografisk tjänst. Det nuvarande namnet – Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska institut, SMHI, – fick myndigheten efter en omorganisation 1945.

Under 1970-talet ändrades delvis de grundläggande förutsättningarna för SMHI:s verksamhet. Bland annat hade verksamheten i hög grad kommit att präglas av den snabba utvecklingen inom de tele- och datatekniska områdena. Den intensifierade miljövårdsverksamheten, den fysiska planeringen och exploateringen av havets resurser ställde också enligt regeringen nya krav på SMHI och medförde en utbyggnad inom olika delar av organisationen. Genom ett riksdagsbeslut våren 1981 fick därför SMHI nya riktlinjer för verksamheten och en ny organisation.⁴¹

⁴⁰ SMHI:s verksamhet och organisation (Ds K 1980:11).

⁴¹ Prop. 1980/81:149 om Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts verksamhet och organisation, bet. 1980/81:TU27.

Instruktionerna från 1980- och 1990-talen

SMHI:s första instruktion efter omorganisationen, *förordning (1981:1102) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*, trädde i kraft den 1 januari 1982 och innehöll en inledande bestämmelse där det fastslogs hur den allmänna verksamstadgan skulle tillämpas. Därefter konstaterades det i § 2 att:

Institutet är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör meteorologi, hydrologi och oceanografi, i den mån det inte ankommer på någon annan myndighet att handlägga sådana ärenden.

Enligt § 3 ålåg det institutet särskilt att:

med hänsyn till andra myndigheters, näringslivets och försvarets behov inhämta tillförlitlig kännedom om Sveriges meteorologi, hydrologi och oceanografi,

anordna och övervaka meteorologiska, hydrologiska och oceanografiska observationer och mätningar, meteorologiska iakttagelser ombord på svenska civila fartyg och flygplan samt granska, bearbeta och bevara insamlat material,

handha den allmänna vädertjänsten, stormvarningstjänsten, israpporttjänsten samt hydrologiska och oceanografiska tjänsten,

bedriva uppdragsverksamhet och tillämpad forskning och utveckling inom sitt verksamhetsområde.

Bestämmelser fanns också om att institutet skulle samarbeta med svenska myndigheter som arbetar inom institutets verksamhetsområde, med utländska meteorologiska och hydrologiska institutioner och med internationella organisationer på området (4 §). Särskild planläggning med hänsyn till försvarets behov skulle genomföras (§ 5) samt samråd hållas med Luftfartsverket, Sjöfartsverket, överbefälhavaren och med chefen för flygvapnet i frågor om deras behov av meteorologiska tjänster (§ 6). Det reglerades också att SMHI fick ta ut ersättning för de uppdrag som man fullgjorde. Institutet bestämde avgifterna efter samråd med Riksrevisionsverket (7 §).

SMHI fick en ny instruktion den 1 januari 1989, *förordning (1988:1113) med instruktion för Sveriges meteorologiska institut*. Institutets uppgift som central förvaltningsmyndighet i 1 § var nu tydligare:

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) är central förvaltningsmyndighet för meteorologiska, hydrologiska och oceanografiska frågor.

SMHI:s uppgifter samlades i den nya instruktionen i två ytterligare paragrafer.

2 § Institutet skall inhämta och förmedla kunskaper om landets meteorologiska, hydrologiska och oceanografiska förhållanden.

Institutet skall särskilt

1. svara för den allmänna vädertjänsten,
2. svara för den allmänna hydrologiska och oceanografiska tjänsten,
3. bedriva uppdragsverksamhet samt tillämpad forskning och utveckling inom sitt verksamhetsområde,
4. samarbeta med svenska myndigheter, utländska institutioner och internationella organisationer,
5. samråda med Försvarsmakten i frågor av allmän militär betydelse.

3 § Institutet får ta ut ersättning för utförda uppdrag. Grunderna för ersättningen bestäms av institutet.

I stora drag sammanföll uppgifterna i den första instruktionen under 1980-talet med den andra.

Den 1 juni 1996 fick SMHI en ny instruktion som var likalydande med 1989 års instruktion vad gällde 1-3 §§.⁴²

Instruktionerna under 2000-talet

Den nya instruktion som trädde ikraft den 1 januari 2008, *förordning (2007:1053) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*, innebar förändringar i SMHI:s uppgifter. I de två första paragraferna hade nu även ansvar för klimatologiska frågor tillförts och paragraferna hade följande lydelse.

1 § Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) är förvaltningsmyndighet för meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska frågor.

⁴² Förordningen (1996:280) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

2 § SMHI ska inhämta och förmedla kunskaper om landets meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska förhållanden.

SMHI ska särskilt

1. svara för den allmänna meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska tjänsten,
2. svara för varningstjänst inom sitt verksamhetsområde,
3. bedriva uppdragsverksamhet samt tillämpad forskning och utveckling inom sitt verksamhetsområde,
4. samarbeta med svenska myndigheter, utländska institutioner och internationella organisationer, och
5. samråda med Försvarsmakten i frågor av allmän militär betydelse.

Punkterna 3-5 var likalydande med den tidigare förordningen. Stgdandet att SMHI får ta ut ersättning för utförda uppdrag hade nu flyttats från rubriken *Uppgifter* och fått en egen rubrik, *Avgifter*.

SMHI:s nu gällande instruktion, *förordning (2009:974) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*, trädde i kraft den 1 januari 2010. Inledningsparagrafen överensstämmer med den tidigare, men 2 § är ny och här omnämns för första gången miljö kvalitetsmålen i en instruktion för institutet.

SMHI ska ta fram beslutsunderlag som bidrar till en god samhällsplanering, till att minska sårbarheten i samhället och till att miljö kvalitetsmålen nås.

Även § 3 är ny och gäller SMHI:s ansvar för infrastrukturen inom sitt område.

SMHI ska förvalta och utveckla den svenska meteorologiska, hydrologiska och oceanografiska infrastrukturen och därigenom inhämta och förmedla kunskaper om landets meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska förhållanden.

I tidigare instruktioner hade föreskrivits att SMHI särskilt ska bedriva forskning och utveckling inom sitt verksamhetsområde. I den nya instruktionen anges i § 4 följande vad gäller forskning och utveckling.

SMHI ska bedriva tillämpad forskning och utveckling inom meteorologi och klimatologi.

SMHI får bedriva tillämpad forskning och utveckling inom hydrologi och oceanografi.

Institutet *ska* alltså bedriva forskning och utveckling inom vissa områden, medan man *får* göra det inom andra.

I § 5 i den nya instruktionen anges ytterligare uppgifter för SMHI. Några punkter motsvarar uppgifter i den tidigare instruktionen, medan några är nya. Punkterna tre–sex är nya och ytterligare någon är omformulerad. Samtliga punkter återges här.

SMHI ska inom sitt verksamhetsområde särskilt

1. svara för den allmänna meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska tjänsten,
2. svara för varningstjänster och aktivt samverka med berörda myndigheter,
3. producera och förmedla meteorologiskt, klimatologiskt, hydrologiskt och oceanografiskt beslutsunderlag,
4. sammanställa och förmedla information om klimatförändringar,
5. ha beredskap och biträda berörda myndigheter vid allvarliga störningar i samhället,
6. öka samhällsnyttan med sin verksamhet genom att bedriva uppdragsverksamhet gentemot andra myndigheter och genom att bedriva affärsverksamhet på företagsekonomiska grunder,
7. samarbeta med svenska myndigheter och med utländska organisationer inom och utom Europeiska unionen, och
8. samråda med Försvarsmakten i frågor av allmän militär betydelse.

Ytterligare en nyhet i instruktionen, 6 §, är att SMHI har fått ett tydligt uppdrag inom det internationella arbetet.

SMHI ska företräda Sverige i den världsmeteorologiska organisationen (World Meteorological Organization, WMO), det europeiska vädersatellitsamarbetet (The European Organization for the Exploitation of Meteorological Satellites, EUMETSAT) och det europeiska centret för medellånga prognoser (The European Centre for Medium-Range Weather Forecasts, ECMWF).

Den 1 januari 2014 trädde ett antal förändringar i kraft.⁴³ Uppgiften i 5 § 4 punkten utvidgas till att SMHI inom sitt ansvarsområde särskilt ska

producera, sammanställa och förmedla information och kunskap om klimatförändringar och klimatanpassning.

⁴³ SFS 2013:1045.

I punkten 6 i samma paragraf justeras texten så att de ekonomiska aspekterna – *på företagsekonomiska grunder* – tas bort och samtliga avgiftfrågor återfinns nu i 13 §.

Ytterligare ett stadgande som rör det internationella arbetet införs vid detta tillfälle, 6 a §.

SMHI ska vara nationell kontaktpunkt för FN:s mellanstatliga panel om klimatförändringar (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC).

5.6.4 Uppgifter för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) startade den 1 januari 2001.⁴⁴ Forskningsrådet fick ansvar för de områden som dåvarande Skogs- och jordbrukets forskningsråd och Byggnadsforskningsrådet innehade samt för delar av Naturvårdsverkets uppgifter inom forskningsområdet.

Regeringen ansåg att myndigheten skulle svara för grundläggande forskning på initiativ av forskare och för program där samhällsrelevansen skulle stå i centrum. Rådet skulle främja forskning för en ekologiskt hållbar utveckling och utveckla kunskaperna om de biologiska naturresurserna och mark- och vattenresurserna samt samhällets hållbara nyttjandet av dessa resurser.

Regeringen menade att forskningen skulle komma att få stor betydelse för kunskapsutvecklingen inom både Jordbruksdepartementets och Miljödepartementets verksamhetsområden, men även för Näringsdepartementet (skogsbruk, skogsindustri och livsmedelsindustri) samt för Kulturdepartementet (arkitektur- och kulturmiljövärden).

Formas första, andra och tredje instruktioner

I Formas första instruktion, *förordning (2000:1210) med instruktion för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande*, framgår av portalparagrafen (1 §) att rådet

⁴⁴ Prop. 1999/2000:81 *Forskning för framtiden – en ny organisation för forskningsfinansiering*, bet. 1999/2000:UbU17.

har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsstyrd forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggnad.

Enligt 2 § i instruktionen ska forskningsrådet särskilt

- fördela medel till forskning samt därmed sammanhängande verksamhet,
- fördela medel till utvecklingsarbete inom bebyggelseområdet,
- utvärdera den forskning och utveckling till vilken rådet har fördelat medel och därvid särskilt bedöma kvaliteten och betydelsen för samhället,
- utreda vilka forskningsbehov som är angelägna inom rådets verksamhetsområde, redovisa resultaten av dessa utredningar samt ta initiativ till och främja den forskning och det utvecklingsarbete inom bebyggelseområdet som behövs för att tillgodose sådana behov,
- samverka med övriga forskningsstödjande organ och därvid undersöka vilka forskningsuppgifter som är av gemensamt intresse samt i samråd med dessa organ besluta om samverkan eller avgränsning mellan rådet och dessa organ i fråga om sådana forskningsuppgifter,
- främja en ekologiskt hållbar tillväxt och utveckling i samhället,
- främja och ta initiativ till mång- och tvärvetenskaplig forskning,
- ansvara för information om forskning och forskningsresultat,
- främja och ta initiativ till internationellt forskningssamarbete och erfarenhetsutbyte,
- stimulera svenskt deltagande i aktuella forskningsteman inom Europeiska unionens ramprogram för forskning samt övriga internationella forskningsprogram,
- verka för att genusperspektiv får genomslag i forskningen,
- främja jämställdhet mellan kvinnor och män,
- främja och ta initiativ till vetenskaplig publicering och till kunskapsförmedling och dialog om den forskning som finansieras av rådet, och
- vara rådgivande organ åt regeringen i forskningsfrågor.

Enligt instruktionens § 3 får forskningsrådet utfärda riktlinjer för sin medelsfördelning.

Formas fick nya instruktioner den 1 augusti 2006⁴⁵ och den 1 januari 2008⁴⁶. Instruktionens portalparagraf och myndigheternas uppgifter i övrigt ändrades inte.

Formas fjärde instruktion

Formas nu gällande instruktion trädde i kraft den 1 januari 2010, *förordning (2009:1024) med instruktion för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande*. Såväl portalparagrafen som övriga uppgifter är förändrade. Instruktionens § 1 lyder:

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Den forskning som stöds ska vara av högsta vetenskapliga kvalitet och av relevans för rådets ansvarsområden. Formas får också finansiera utvecklingsverksamhet i begränsad omfattning.

Även § 2 där huvuddelen av Formas uppgifter regleras är ny. De flesta förändringarna är omformuleringar av tidigare uppgifter. Några konkreta skillnader enligt den nya instruktionen är att Formas särskilt ska bedöma nyttiggörandet för samhället med den forskning och den utveckling som rådet har fördelat medel till. Forskningsrådet ska även nyttiggöra forskningsresultaten. Vidare ska Formas inte endast ansvara för kommunikation om forskning och forskningsresultat, utan enligt den nya instruktionen ansvara även bidra till popularisering av den forskning som finansieras av rådet. Formas uppgift att vara rådgivande organ åt regeringen i forskningsfrågor finns inte längre kvar.

Instruktionens andra paragraf lyder i sin helhet:

Inom ramen för den uppgift som anges i 1 § ska Formas särskilt

1. fördela medel till forskning och verksamhet som hör samman med forskning såsom projektstöd, program, anställningar, stöd till yngre forskare och samfinansierad forskning,

⁴⁵ Förordningen (2006:931) med instruktion för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

⁴⁶ Förordningen (2007:1059) med instruktion för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

2. utvärdera den forskning och utveckling som rådet har fördelat medel till och i utvärderingen särskilt bedöma kvaliteten, relevansen och nyttiggörandet för samhället även i ett internationellt perspektiv,
3. utreda och analysera vilka forskningsbehov som är angelägna i ett forsknings- och samhällsperspektiv, redovisa resultaten av dessa utredningar och analyser samt ta initiativ till och stödja strategisk forskning och utveckling,
4. beakta forskningsetiska frågor,
5. nyttiggöra forskningsresultaten och främja en hållbar utveckling i samhället,
6. ta initiativ till och stödja ämnesövergripande forskning,
7. främja och ta initiativ till nationellt och internationellt forskningssamarbete och erfarenhetsutbyte,
8. medverka i och stimulera svenskt deltagande i forskningssamverkan inom Europeiska unionens verksamhet inom forskning och teknisk utveckling samt andra internationella forskningsprogram,
9. verka för att ett genusperspektiv får genomslag i forskningen,
10. främja jämställdhet mellan kvinnor och män,
11. främja och ta initiativ till vetenskaplig publicering, och
12. ansvara för kommunikation om forskning och forskningsresultat samt till popularisering av den forskning som finansieras av rådet.

5.6.5 Uppgifter för Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten bildades den 1 juli 2008 genom en sammanslagning av Statens strålskyddsinstitut och Statens kärnkraftsinspektion.⁴⁷

Strålskyddsinstitutet

Strålskyddsinstitutet inrättades 1965 och hade ansvar för att verka för ett gott strålskydd för människan och miljön. Institutet satte gränser för stråldoser till allmänheten och för dem som arbetar med strålning, utfärdade föreskrifter och kontrollerade att dessa efterlevdes. Myndigheten informerade, utbildade och utfärdade råd och

⁴⁷ Se Sammanläggning av Statens strålskyddsinstitut och Statens kärnkraftsinspektion (Ds 2007:16).

rekommendationer samt stödde och utvärderade forskning. Strålskyddsinstitutet bedrev också internationellt utvecklingssamarbete.

Kärnkraftsinspektionen

Kärnkraftsinspektionen som tillsynsmyndighet inrättades 1974. Inspektionen övervakade all kärnteknisk verksamhet i Sverige, dvs. kärnbränsletillverkning, drift vid kärnkraftverken och övriga kärntekniska anläggningar, transporter samt avfallshantering. Strålskyddsinstitutet och Kärnkraftsinspektionen samarbetade i vissa frågor. Inspektionen svarade för frågor om säkerhet i kärnteknisk verksamhet inklusive fysiskt skydd, transporter och slutförvaring av kärnämne och kärnavfall, nukleär icke-spridning exportkontroll samt avveckling och rivning av kärntekniska anläggningar.

Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten bildades den 1 juli 2008.⁴⁸ Avsikten var att de gamla myndigheterna – Strålskyddsinstitutet och Kärnkraftsinspektionen – skulle bibehålla sina verksamheter. Regeringen menade att de båda myndigheterna hade flera beröringspunkter och förmodades därför kunna sammanföras så att effektiviteten kunde öka och resurs- och verksamhetsmässiga fördelar uppstå.

Bildandet av myndigheten föregicks av en organisationsutredning.⁴⁹ I utredningens direktiv redogjorde regeringen för förhoppningen att samordningsvinsterna med sammanslagningen – tillsammans med en aviserad resursförstärkning – skulle komma att innebära en kraftigt ökad satsning på tillsynen.

Enligt direktiven skulle den nya myndigheten ansvara för frågor om skydd av människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av joniserande och icke-joniserande strålning, säkerhet i kärnteknisk verksamhet inklusive fysiskt skydd, slutförvaring av kärnämne och kärnavfall, nukleär icke-spridning samt avveckling och rivning av kärntekniska anläggningar. Myndigheten skulle även handlägga

⁴⁸ Jfr. prop. 2007/08:99 Tilläggsbudget till statsbudgeten 2008.

⁴⁹ Dir. 2007:135 En myndighet med samlat ansvar för strålskydd och kärnsäkerhet.

vissa finansieringsfrågor på kärnavfallsområdet samt bedriva internationellt utvecklingsarbete. I myndighetens verksamhet skulle även ingå att finansiera och bedriva viss forskning och utveckling inom verksamhetsområdena.

Strålsäkerhetsmyndighetens instruktion

Strålsäkerhetsmyndighetens instruktion, *förordning* (2008:452) *med instruktion för Strålsäkerhetsmyndigheten*, innehåller en rad uppgifter, indelade i 17 paragrafer. Myndighetens uppgifter återfinns under rubrikerna *Uppgifter* (1-5 a §§), *Uppgifter för att bygga upp och sprida kunskap* (6-7 §§), *Uppgifter med anledning av Sveriges internationella åtaganden* (8-12 d §§), *Uppgifter i det internationella samarbetet* (13-14 §§) samt *Uppgifter med avseende på krisberedskapen* 15-17 §§).

Uppgifter

Strålsäkerhetsmyndighetens uppgifter beskrivs inledningsvis i 1-5 a §§.

Portalparagrafen (1 §) hade ursprungligen följande lydelse:

Strålsäkerhetsmyndigheten är förvaltningsmyndighet för strålskydd och kärnsäkerhet.

Myndighetens verksamhet omfattar frågor om skydd av människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av joniserande och icke-joniserande strålning, säkerhet i kärnteknisk verksamhet samt nukleär icke-spridning.

Myndigheten ska vara pådrivande i frågor som syftar till bättre strålskydd och ökad kärnsäkerhet.

Efter en ändring som trädde i kraft den 1 januari 2010⁵⁰ specificerades myndighetens uppgifter enligt följande:

Strålsäkerhetsmyndigheten är förvaltningsmyndighet för frågor om skydd av människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av joniserande och icke-joniserande strålning, frågor om säkerhet och fysiskt skydd i kärnteknisk och annan verksamhet med strålning samt frågor om nukleär icke-spridning.

⁵⁰ SFS 2009:949.

Myndigheten ska vara pådrivande för en god strålsäkerhet i samhället och i sin verksamhet arbeta för att

1. förebygga radiologiska olyckor samt säkerställa strålsäker drift och avfallshantering i kärnteknisk verksamhet,
2. minimera riskerna med och optimera effekterna av strålning vid medicinsk tillämpning,
3. minimera riskerna med strålning som används i produkter och tjänster eller som uppstår som en biprodukt vid användning av produkter och tjänster,
4. minimera riskerna med exponering av naturligt förekommande strålning, och
5. förbättra strålsäkerheten internationellt.

Instruktionens 2 § reglerar myndighetens uppgifter i miljömålsarbetet. I den första instruktionen från 2008 framgår följande.

Strålsäkerhetsmyndigheten ansvarar för samordning, utveckling, uppföljning, utvärdering, rapportering och information i fråga om miljö-kvalitetsmålet Säker strålmiljö samt för att ge förslag till kostnadseffektiva åtgärder och på andra sätt verka för att miljökvalitetsmålet och dess delmål uppnås.

I miljömålsarbetet ska myndigheten rapportera till det miljömålsråd som finns inom Naturvårdsverket och samråda med rådet om vilken rapportering som behövs.

Genom en ändring i instruktionen den 1 januari 2010⁵¹ lades ett nytt tredje stycke till 2 §:

Inom ramen för miljömålsarbetet ska myndigheten fortlöpande uppskatta de risker som strålningen innebär för såväl befolkningen i sin helhet som för särskilda grupper.

Ändringen innebar i praktiken en skärpning av ett stadgande som fram till ändringen funnits i 5 § 3 stycket och som innebar att myndigheten fortlöpande skulle *värdera stråldoser för hela befolkningen och för särskilda grupper*.

Instruktionens 2 § har ändrats vid ytterligare ett tillfälle, den 1 mars 2011.⁵² Myndigheten fick då – som flera andra myndigheter – en generell uppgift att verka för generationsmålet och samtliga miljökvalitetsmål som riksdagen har fastslagit. Samtidigt hade myndigheten ansvaret för att samordna uppföljning, utvärdering

⁵¹ SFS 2009:949.

⁵² SFS 2011:87.

och rapportering i fråga om miljö kvalitetsmålet *Säker strålmiljö*. Strålsäkerhetsmyndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Ändringen den 1 januari 2010 innebar ytterligare ändringar i instruktionen under rubriken *Uppgifter*. Bland annat infördes en ny 2 a § med följande lydelse:

Strålsäkerhetsmyndigheten ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

Övriga uppgifter under instruktionens första rubrik *Uppgifter* är

3 § Strålsäkerhetsmyndigheten handlägger finansieringsfrågor som rör hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet.

Myndigheten ska hålla Kärnavfallsfonden informerad om storleken på de in- och utbetalningar av fondmedel som planeras och prognostiseras för varje reaktorinnehavare och annan tillståndshavare samt om myndighetens verksamhet på finansieringsområdet i övrigt på ett sådant sätt att Kärnavfallsfonden kan fullgöra sina uppgifter.

4 § Strålsäkerhetsmyndigheten är huvudman för riksmätplatsen för joniserande strålning.

5 § Strålsäkerhetsmyndigheten ska hålla ett nationellt register över de stråldoser som arbetstagare utsätts för eller kan utsättas för i samband med verksamhet med strålning samt utfärda personliga dokument och strålövervakning (dospass) för dessa arbetstagare.

Dessa paragrafer har behållit sin ursprungliga lydelse (förutom förändringen i 5 § som omnämnt ovan).

En ny 5 a § infördes den 1 juli 2011⁵³ med följande lydelse.

Strålsäkerhetsmyndigheten får på uppdrag av enskilda och myndigheter inom ramen för full kostandstäckning utföra mätningar i det syfte som anges i 1 § andra stycket 4.⁵⁴

Den 1 februari 2012⁵⁵ ändrades lydelsen i 5 a § så att myndigheten får utföra sådana mätningar *upp till full* kostnadstäckning.

⁵³ SFS 2011:448.

⁵⁴ 1 § andra stycket fyra stadgas att myndigheten ska vara pådrivande för en god strålsäkerhet i samhället och i sin verksamhet arbeta för att innehåller minimera riskerna med exponering av naturligt förekommande strålning.

⁵⁵ SFS 2011:1589.

Uppgifter för att bygga upp och sprida kunskap

Myndighetens uppdrag vad gäller att bygga upp och sprida kunskap framgår av 6–7 §§ i instruktionen. Den 6 § 1 stycket har ändrats vid två tillfällen⁵⁶ medan 7 § har behållit sin ursprungliga lydelse.

När 6 § ändrades vid det första tillfället lades uttrycket *för dagens och framtidens behov* till och vid det andra tillfället uppgiften att ta initiativ också till *utbildning*.

Nuvarande lydelse av 6–7 §§ är som följer.

6 § Strålsäkerhetsmyndigheten ska bidra till att nationell kompetens för dagens och framtidens behov utvecklas inom myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten ska därför ta initiativ till forskning, utbildning och studier samt bedriva omvärldsanalys och utvecklingsverksamhet.

Myndigheten ska vidare genomföra beräkningar och mätningar samt ta fram underlag för bedömningar inom strålskyddsområdet och upprätthålla kompetens för att kunna förutse och möta framtida frågor.

7 § Strålsäkerhetsmyndigheten ska genom information och öppenhet bidra till att ge allmänheten insyn i all verksamhet som omfattas av myndighetens ansvar. Detta arbete ska syfta till att

1. främja hälsa och motverka ohälsa,
2. förebygga akuta strålskador och minska risken för sena skador till följd av strålning, och
3. ge råd och informera om strålning, dess egenskaper och användningsområden samt om strålskydd.

Uppgifter med anledning av Sveriges internationella åtaganden

Strålsäkerhetsmyndighetens internationella uppgifter regleras i instruktionens 8-12 d §. Paragraferna – som är relativt omfattande – redogörs för i sin helhet i avsnitt 7.18 nedan och kommer därför inte att återges här.

I instruktionens ursprungliga lydelse 2008 beskrevs de internationella åtagandena i sex paragrafer medan det enligt nuvarande lydelse finns elva paragrafer under rubriken.⁵⁷ Samtliga nya paragrafer som har tillkommit genom åren har hänvisningar till rådsdirektiv eller andra internationella överenskommelser och kan

⁵⁶ SFS 2009:949 och SFS 2011:1589.

⁵⁷ SFS 2010:23, SFS 2011:448, SFS 2013:692.

ses som ett uttryck för den ökande internationella regleringen av strålsäkerhetsområdet. De ursprungliga paragraferna har endast genomgått marginella förändringar.

Uppgifter i det internationella samarbetet

Myndighetens åtaganden i det internationella samarbetet regleras i 13-14 §§. Den ursprungliga skrivningen i 13 § var följande.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska bedriva internationellt samarbete med motsvarande samhällsfunktioner i andra länder och multinationella organisationer inom sitt verksamhetsområde. Myndigheten ska biträda regeringen med underlag och expertkunskaper inom internationell verksamhet på strålskydds- och kärnsäkerhetsområdet samt i fråga om nukleär icke-spridning, inklusive exportkontroll.

Myndigheten ska bevaka framtagandet av internationella rekommendationer och standarder som utarbetas av erkända internationella organisationer och som kan förväntas få betydelse inom myndighetens ansvarsområde.

I februari 2012⁵⁸ lades uppgiften till i den 13 §, nämligen att bedriva utvecklings- och grannlandssamarbete med samhällsfunktioner och organisationer i de länder som regeringen beslutar om. Den nuvarande lydelsen som trädde ikraft i augusti 2013 är ytterligare utbyggd och i uppdraget ingår nu följande.⁵⁹

Strålsäkerhetsmyndigheten ska inom sitt verksamhetsområde delta i det arbete som regeringen bedriver inom EU och internationellt. I arbetet ska myndigheten särskilt

1. bistå regeringen med underlag och expertstöd,
2. delta i möten enligt instruktioner från Regeringskansliet och rapportera från mötena,
3. vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper tidigt bedöma konsekvenserna av viktiga förslag och ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter till myndigheten,
4. när Europeiska kommissionen lämnat ett slutligt förslag till EU-lagstiftning skyndsamt redovisa en konsekvensbedömning av förslaget till Regeringskansliet,

⁵⁸ SFS 2011:1589.

⁵⁹ SFS 2013:692.

5. bevaka framtagandet av internationella rekommendationer och standarder som utarbetas av erkända internationella organisationer och som kan förväntas få betydelse inom myndighetens verksamhetsområde, och

6. hålla regeringen löpande informerad om det arbete som myndigheten är engagerad i.

Vid samma tillfälle infördes en ny paragraf, 13 a §, som i stort sett motsvarade den ursprungliga § 13 och gäller myndighetens möjligheter att bedriva utvecklings- och grannlandssamarbete samt annat internationellt samarbete.

Instruktionens § 14 är i stort sätt oförändrad sedan myndigheten bildades och avser myndighetens möjlighet att ingå avtal om informationsutbyte med andra länder och avtal inom utvecklings-samarbetet.

Uppgifter med avseende på krisberedskap

Strålsäkerhetsmyndighetens uppgifter inom krisberedskapen regleras i 15-17 §§. Även när det gäller detta område har uppgifterna för myndigheten utvidats sedan den första instruktionen 2008. Den ursprungliga lydelsen av § 15 var följande.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska inom den nationella strålskyddsberedskapen samordna de beredskapsåtgärder som krävs för att förebygga, identifiera och detektera nukleära eller radiologiska händelser som kan leda till skador på människors hälsa eller miljön. Myndigheten ska i detta sammanhang

1. ge råd om strålskydd och sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen, om en nukleär eller radiologisk nödsituation inträffar inom eller utom landet,
2. upprätthålla och leda en nationell organisation för expertstöd vid nukleära och radiologiska nödsituationer, och
3. svara för teknisk rådgivning till de myndigheter som är ansvariga för hanteringen av konsekvenserna av en olycka i kärnteknisk verksamhet, om den inträffar inom eller utom landet.

Genom en ändring den 1 februari 2012⁶⁰ infördes två nya punkter:

Myndigheterna ska i detta sammanhang

⁶⁰ SFS 2011:1589.

4. svara för expertkompetens samt kunskaps- och beslutsunderlag inom strålskyddsområdet inklusive spridningsprognoser och strålskyddsbedömningar, och
5. upprätthålla förmåga att inom strålskyddsområdet genomföra mätning, provtagning och analys i fält.

Övriga paragrafer om myndighetens uppgifter med avseende på krisberedskap framgår av redogörelsen för Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhet i avsnitt 7.19.

5.6.6 Uppgifter för Havs- och vattenmyndigheten

I propositionen *En sammanhållen svensk havspolitik* (prop. 2008/09:170) menade regeringen att det för att uppnå en sammanhållen, effektiv och ändamålsenlig havs- och vattenförvaltning, fanns behov av en central förvaltningsmyndighet som skulle tilldelas ansvaret för havs- och vattenmiljöfrågor. Regeringens målsättning med en sådan myndighet var att den skulle skapa ett hållbart och optimalt nyttjande av naturresurserna. I centrum stod bl.a. ett samlat genomförande av EU:s marina direktiv, ramdirektivet för vatten, Östersjösamarbetet och miljökvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Giffri miljö, Ett rikt växt- och djurliv* samt *Levande sjöar och vattendrag*.

Havs- och vattenmyndigheten bildades den 1 juli 2011.⁶¹ Myndigheten fick det samlade ansvaret för havs- och vattenmiljöfrågor. Myndighetens uppgifter baserades på den verksamhet avseende havs- och vattenmiljö som tidigare haft sin hemvist vid Naturvårdsverket och Fiskeriverket. Andra uppgifter från Fiskeriverket flyttades till Statens jordbruksverk och Sveriges lantbruksuniversitet.

⁶¹ Jfr. direktiv *Inrättande av en ny myndighet för havs- och vattenmiljö* (dir. 2010:68), prop. 2010/11:1, utgiftsområde 20, samt prop. 2010/11:99.

Havs- och vattenmyndighetens instruktion

Havs- och vatten myndighetens uppgifter enligt 1-6 §§ i instruktionen, *förordning (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten*, är som följer.

1 § Havs- och vattenmyndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav.

2 § Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna.

3 § Myndigheten ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

4 § Myndigheten ska samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

5 § Myndigheten ska särskilt

1. ansvara för den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete,
2. bevaka allmänna miljövårdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna myndighetens synpunkter tidigt i processen,
3. delta i miljöprovningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för havs- och vattenmiljön eller fisket,
4. vara samlande i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön,
5. arbeta med frågor som rör havsplanering,
6. ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen och ansvara för genomförandet av landningskontrollen,
7. inom sitt ansvarsområde ansvara för skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav,
8. i samråd med Naturvårdsverket fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljötillståndet inom sitt ansvarsområde,

9. ansvara för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och särskilt svara för att datainsamling och rådgivning i fråga om fiskbestånden och fisket bedrivs i enlighet med rådets förordning (EG) nr 199/2008 av den 25 februari 2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken,
10. inom sitt ansvarsområde främja forskning och utvecklingsverksamhet och delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndighetens och verkets arbete,
11. göra kunskaper om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete tillgängliga för myndigheter, allmänhet och andra berörda,
12. ansvara för uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt och förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården,
13. följa upp och utvärdera de statliga bidrag som omfattas av viltskadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och rapportera sådan uppföljning och utvärdering till Statens Jordbruksverk, och
14. samverka med Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna i frågor som har betydelse för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljön och för vattenbruket.

6 § Myndigheten ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten förfogar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

5.6.7 Några kommentarer till instruktionsförändringarna

Genom innehållet i myndigheternas instruktioner ger regeringen uttryck för sina politiska prioriteringar. Sådan prioriteringar visas också genom omstrukturering av själva myndighetsfloran. För de myndigheter som har presenterats i detta avsnitt kommer båda dessa möjligheter till uttryck.

Naturvårdsverket förefaller ha den mest komplexa verksamheten, både vad avser instruktionernas innehåll och antalet ändringar som har gjorts under åren. Vid en jämförelse mellan Naturvårdsverkets första instruktion från 1967 och den nu gällande

från 2013 är det uppenbart att verket har fått ett utökat uppdrag och fler uppräknade särskilda uppgifter. Verkets uppgifter beskrevs 1967 med 279 ord, medan regeringen behöver 803 ord för uppgifterna i 2013 års instruktion, dvs. nästan tre gånger så många. I viss utsträckning förefaller detaljeringsgraden i arbetsuppgifter som funnits under myndighetens hela existens ha ökat, men det står också klart att uppgifterna är fler och mer omfattande nu än tidigare. Några uppgifter har i och för sig också försvunnit under åren, både p.g.a. politiska omprioriteringar och genom att nya myndigheter har bildats.

Kemikalieinspektionens instruktion har genomgått färre förändringar, men inspektionen har också fått ett utvidgat ansvar under den tid myndigheten har funnits, t.ex. för biotekniska organismer och för ett ökat informationsansvar. SMHI – som är den äldsta myndigheten – har haft relativt få ändringar i sina instruktioner, men har fått ett antal viktiga nya uppgifter under senare decennier, t.ex. för frågor som rör klimatet.

Formas instruktionsändringar har haft tyngdpunkten på ökade kvalitetskrav och på ökat nyttgörande av forskningen.

Gemensamt för Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, SMHI och Strålsäkerhetsmyndigheten är de internationella uppgifterna har ökat och för några av myndigheterna i betydande grad, både vad gäller EU-samarbetet och andra internationella uppgifter. Strålsäkerhetsmyndigheten är förvisso en ny myndighet, men vid en jämförelse med äldre instruktioner för de nu nedlagda myndigheterna går det konstatera att kraven på internationellt arbete har ökat.⁶² Instruktionen för Havs- och vattenmyndigheten tycks dock inte lika tydligt spegla myndighetens internationella uppgifter men en av anledningarna till myndighetens tillkomst var Sveriges åtaganden inom EU, något som präglar mycket av myndighetens arbete.

En ytterligare uppgift som berör Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, SMHI, Havs- och vattenmyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten är de uppgifter myndigheterna har fått inom miljömålssystemet. Naturvårdsverket har fått mest omfattande uppgifter inom systemet, både vad gäller återrapportering till

⁶² Jfr. förordningen (2006:520) med instruktion för Statens kärnkraftsinspektion och förordning (2006:524) med instruktion för Statens strålskyddsinstitut.

regeringen av samtliga miljökvalitetsmål årligen och den utvärdering som ska genomföras en gång per valperiod. Naturvårdsverket ska också följa upp och utvärdera sju miljökvalitetsmål. Havs- och vattenmyndigheten ska följa upp och utvärdera tre miljökvalitetsmål och rapportera detta till Naturvårdsverket och Strålsäkerhetsmyndigheten ett. SMHI har i sin instruktion i uppgift att SMHI ska ta fram beslutsunderlag, bl.a. för att bidra till att miljökvalitetsmålen nås.

6 Myndigheternas verksamheter finns inom flera olika utgiftsområden

Riksdagen har beslutat att dela in de statliga utgifterna och anslagen i 27 utgiftsområden och cirka 500 anslag. För vart och ett av de 27 utgiftsområdena fastställer riksdagen utgiftsramar som anger den högsta nivå som anslagen inom ett utgiftsområde får uppgå till.

I budgetlagen finns kravet på regeringen att redovisa de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Resultatredovisningen ska lämnas i budgetpropositionen och om riksdagen har delat in statens utgifter i utgiftsområden ska resultatredovisningen vara anpassad till utgiftsområdena.¹

Verksamheterna vid Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Strålsäkerhetsmyndigheten och Formas finansieras huvudsakligen med anslagsmedel. Förutom med anslag finansieras en stor del av SMHI:s verksamhet med avgifter.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, SMHI, Strålsäkerhetsmyndigheten och Formas – tilldelas dispositionsrätt till anslagsmedel från anslag inom utgiftsområde 20 – Allmän miljö- och naturvård. Men flera av myndigheterna tilldelas dispositionsrätt till anslagsmedel även inom andra utgiftsområden. Dessa är utgiftsområdena 6 – Försvar och samhällets krisberedskap (Strålsäkerhetsmyndigheten), 7 – Internationellt bistånd (Strålsäkerhetsmyndigheten), 17 – Kultur, medier, trossamfund och fritid (Naturvårdsverket) och 23 – Areella näringar, landsbygd och livsmedel (Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Formas). I det här avsnittet redovisar vi de mål m.m. som riksdagen har beslutat om för de aktuella utgiftsområdena.

¹ 3 §, 10 kap. budgetlagen (2011:203).

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Inom utgiftsområdet 6 Försvar och samhällets krisberedskap, undergruppen Strålsäkerhet, har Strålsäkerhetsmyndigheten tilldelats dispositionsrätt till sitt förvaltningsanslag.

För att återspegla den verksamhet som finansieras från utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, har regeringen i budgetpropositionen delat in utgiftsområdets verksamhet i fyra undergrupper; Försvar, Samhällets krisberedskap, Strålsäkerhet samt Elsäkerhet. Undergruppen Strålsäkerhet är frågor om strålskydd och kärnsäkerhet. Verksamheten vid Strålsäkerhetsmyndigheten ingår i området.

Angående utgiftsområde 6 – Försvar och samhällets krisberedskap hänvisar regeringen i budgetpropositionen för 2014 till propositionen Ett användbart försvar där regeringen anger att de av riksdagen beslutade övergripande målen för vår säkerhet är att:

- värna befolkningens liv och hälsa
- värna samhällets funktionalitet
- värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.²

Riksdagen har även beslutat att målet för det militära försvaret från och med 2010 ska vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet genom att:

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen,
- förebygga och hantera konflikter och krig samt
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.³

Med utgångspunkt i de övergripande målen för vår säkerhet är målet för arbetet med samhällets krisberedskap att minska risken

² Prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292.

³ Prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292.

för och konsekvenserna av allvariga störningar, kriser och olyckor. Skulle en sådan händelse inträffa bör alla människors personliga säkerhet och hälsa tryggas samt skador på egendom eller i miljö begränsas. En minskad sårbarhet i samhället och en god förmåga att hantera allvarliga krissituationer i fred utgör en grund för den verksamhet som behövs inom det civila försvaret.⁴

Målet för verksamheten inom det civila försvaret är enligt regeringens proposition 2004/05:5 Vårt framtida försvar att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.⁵

Förutom de av riksdagen beslutade övergripande målen för utgiftsområdet 6 finns inte något annat mål för undergruppen Strålsäkerhet.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Inom utgiftsområdet 7 Internationellt bistånd och underindelningen Reformsamarbete i Östeuropa har Strålsäkerhetsmyndigheten tilldelats dispositionsrätt till ett sakanslag.

Målet för utgiftsområde 7 – Internationellt bistånd är:

Förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Utgiftsområdesmålet är nytt från och med 2014. Det har tidigare inte funnits något samlat mål för hela utgiftsområdet 7 Internationellt bistånd, utan endast mål för utgiftsområdets underindelningar. Målen för utgiftsområdets underindelningar Internationellt utvecklingssamarbete och Reformsamarbete i Östeuropa upphör att gälla i och med budgetåret 2014.

Enligt regeringen skapar ett övergripande sammanhållande mål för hela utgiftsområdet 7 förutsättningar för en tydligare målhierarki inom biståndet samtidigt som det klargör att all verksamhet som finansieras under utgiftsområde 7 ska bidra till detta mål.⁶

⁴ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 6, s. 17.

⁵ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 6, s. 17.

⁶ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 7.

I budgetpropositionen för 2014 redovisade därmed regeringen resultaten i förhållande till de tidigare målen för underindelningarna. Det vill säga målet för underindelningen Internationellt utvecklingssamarbete som var att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Och målen för underindelningen Reformsamarbete i Östeuropa som var stärkt demokrati, rättvis och hållbar utveckling samt närmande till Europeiska unionen och dess värdegrunder.

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid har Naturvårdsverket tilldelats dispositionsrätt till ett sakanslag inom Friluftslivspolitiken som i sin tur ingår i området Politik för det civila samhället.

Utgiftsområdet 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid är underindelad i femton områden. Inom ett av dessa områden – Politik för det civila samhället – finns friluftspolitiken. Målet för *politiken för det civila samhället* är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras.⁷

Enligt riksdagens beslut är Friluftslivspolitikens övergripande mål att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.⁸

Till det övergripande målet för friluftslivspolitiken finns därutöver tio mål för friluftspolitiken som Naturvårdsverket har haft i uppdrag att utveckla efter samråd med berörda myndigheter.

I budgetpropositionen för 2014 säger regeringen att i genomförandet och uppföljningen av friluftslivsmålen finns, som ett stöd, ett antal preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna är även ett underlag för såväl mätbarhet och uppföljning som det fortsatta arbetet med att utveckla friluftslivspolitiken. Regeringen framhåller att ett viktigt syfte med friluftslivsmålen och preciseringarna av dem är att de ska vara vägledande för arbetet med friluftslivsfrågor på alla nivåer i

⁷ Prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195.

⁸ Prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38.

samhället. Flera av miljö kvalitetsmålen har även preciseringar som rör friluftslivet.

Varje friluftslivsmål berör flera olika myndigheter och organisationer. För vart och ett av dem pekar regeringen ut en eller två myndigheter som är ansvariga för uppföljning och utveckling av respektive mål. Ansvar för måluppfyllelsen bör dock delas mellan samtliga myndigheter som deltar i arbetet. Regeringen anser att alla involverade myndigheter och organisationer bör ta aktiv del i att nå målen genom att genomföra olika delar av åtgärderna.⁹

Enligt regeringen ska uppföljningen av Friluftslivsmålen samordnas med miljömålsuppföljningen. Arbetet med måluppfyllelse och uppföljning behöver utvecklas kontinuerligt. Naturvårdsverket är samordnande myndighet för åiterrapporteringen till regeringen.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utgiftsområdet 20 Allmän miljö- och naturvård är indelat i två områden; miljöpolitik och miljöforskning.

Inom området Miljöpolitik har Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och SMHI tilldelats dispositionsrätt till såväl förvaltningsanslag som sakanslag.

Inom området Miljöforskning har Formas tilldelats dispositionsrätt till såväl förvaltningsanslag som anslag för forskning.

Riksdagen har beslutat om en målstruktur för miljöarbetet som innebär att arbetet ska vara strukturerat med ett generationsmål, miljö kvalitetsmål och etappmål. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser – generationsmålet.¹⁰ Området Miljöpolitik omfattar frågor som rör

- naturvård och biologisk mångfald,
- klimat,
- havs-, vatten- och luftvård,
- havsplanering,

⁹ Skr. 2012/13:51.

¹⁰ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 20, s. 15.

- sanering och efterbehandling av förorenade områden,
- avfall,
- miljöskydd,
- miljöövervakning,
- miljöforskning,
- kemikaliekontroll,
- meteorologi, hydrologi och oceanografi,
- hållbara städer, samt
- internationellt miljösamarbete.

Verksamheten vid Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och SMHI ingår i området.

Även verksamheten vid stiftelserna Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning, Kärnavfallsfonden och AB Svenska Miljöstyrningsrådet hör till området.¹¹

Området Miljöforskning omfattar forskning inom utgiftsområde 20, främst forskning om miljö och samhällsbyggande vid Formas, SMHI och forskningsverksamheten vid Naturvårdsverket. I området Miljöforskning ingår också forskningsverksamheten vid stiftelsen Stockholm Environment Institute (SEI) och IVL Svenska miljöinstitutet AB.¹²

Regeringens mål för forskningspolitiken är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft.¹³

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Inom utgiftsområdet 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel har Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Formas tilldelats dispositionsrätt till sakanslag.

¹¹ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 20.

¹² Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 20.

¹³ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 20.

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel omfattar verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, skog, djur, landsbygd, rennäring och samefrågor. Utgiftsområdet omfattar även verksamhet inom utbildning och forskning.

Verksamheten inom utbildning och forskning utvecklar kunskapen om de biologiska naturresurserna samt om människans förvaltning och hållbara användning av dessa. Den forskning som bedrivs inom de areella näringarna har ett särskilt ansvar för att kunskaperna om naturresurserna utvecklas för kommande generationers behov.

Målen för utgiftsområdet är:

– Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.

– De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.

– De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.

– De gröna näringarna bidrar till en globalt hållbar utveckling.

Vidare finns för skogspolitiken två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål, beslutade av riksdagen.¹⁴

Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma där ska ges förutsättningar att fortleva i livskraftiga bestånd. Hotade arter och ekosystem ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.¹⁵

Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att de ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.¹⁶

¹⁴ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 23 och prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252 och prop. 2007/08:108, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244.

¹⁵ Prop. 1992/93:226, s. 27.

¹⁶ Prop. 1992/93:226, s. 32.

7 Myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde

Myndigheterna inom Miljödepartementets område ska nå de resultat som riksdagen och regeringen beslutat om.

I detta avsnitt redovisar vi närmare hur regeringen tillämpar olika styrmedel såsom myndigheternas instruktioner, regleringsbrev och särskilda regeringsuppdrag under budgetåret. Vi beskriver hur regeringen fördelat ansvaret mellan myndigheterna, myndigheternas uppgifter, mål, roller och funktioner såväl nationellt som internationellt. Vi redovisar att regeringen ger myndigheterna under Miljödepartementet uppgifter för att genom dem styra och finansiera andra myndigheter och organisationer.

Vi har valt att beskriva och redovisa riksdagens och regeringens styrning utförligt och på en detaljerad nivå eftersom vi funnit att det är bästa möjligheten att tillsammans med redovisningarna i betänkandets övriga avsnitt få en överskådlig bild av vilka uppgifter, roller och ansvarsområden myndigheterna har.

Myndigheterna är Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Strålsäkerhetsmyndigheten, SMHI och Formas.

Av tabell 7.1 framgår medeltalet anställda samt antalet årsarbetskrafter vid respektive myndighet 2013.

Tabell 7.1 Medeltalet anställda och antal årsarbetskrafter vid myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde 2013

Myndighet	medeltalet anställda 2013	antal årsarbetskrafter 2013
Naturvårdsverket	508	490
Havs- och vattenmyndigheten	229	226
Kemikalieinspektionen	246	216
SMHI	640	567
Strålsäkerhetsmyndigheten	308	307
Formas	47	50*

Källa: Myndigheternas årsredovisningar för 2013.

*avrundat uppåt av Miljömyndighetsutredningen.

Sett till antalet anställda och antalet årsarbetskrafter är SMHI den största myndigheten och Formas den minsta.

7.1 Myndigheternas uppgifter i miljömålssystemet

I avsnitt 4 beskriver vi miljömålssystemet och de aktörer som har uppgifter inom ramen för systemet. I detta avsnitt listar vi vilka instruktionsenliga uppgifter de olika myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde har i miljömålssystemet.

Till skillnad från Formas men även SMHI har Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten i sina respektive instruktioner i stort sett likalydande uppgifter att

verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten ska även samordna uppföljning, utvärdering och rapportering av de miljö kvalitetsmål som regeringen beslutat om i myndighetens instruktion.

Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Naturvårdsverket ska också vägleda de myndigheter som har ett ansvar i miljömålssystemet och samordna miljömålsuppföljningen. I arbetet med miljömålsuppföljningen ska Naturvårdsverket höra andra berörda myndigheter och varje år göra en samlad redovisning av myndigheternas uppföljningar och prognoser av utvecklingen i förhållande till miljö kvalitetsmålen. Naturvårdsverket ska regelbundet göra en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen och i en rapport till regeringen ge en samlad bild av myndigheternas utvärdering.

Naturvårdsverket ska samordna uppföljningen och utvärderingen av miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv. En annan av Naturvårdsverkets uppgifter är att utveckla, följa upp och utvärdera tillämpningen av samhällsekonomiska analyser inom miljömålssystemet.

Kemikalieinspektionen ska samordna uppföljningen, utvärderingen och rapporteringen om miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Kemikalieinspektionen ska i fråga om sitt miljöarbete samråda med Naturvårdsverket om vilken rapportering som behövs.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska samordna uppföljningen, utvärderingen och rapporteringen om miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö och ska i fråga om sitt miljöarbete samråda med Naturvårdsverket om vilken rapportering som behövs.

Inom ramen för sitt ansvar i miljömålssystemet ska Strålsäkerhetsmyndigheten fortlöpande uppskatta de risker som strålningen innebär såväl för befolkningen i sin helhet som för särskilda grupper.

Havs- och vattenmyndigheten ska samordna uppföljningen och utvärderingen av miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

I regleringsbrevet för 2014 har Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten i stort sett likalydande återrapporteringskrav som innebär att de ska redovisa hur myndigheten har verkat för att nå

generationsmålet och miljökvalitetsmålen och hur arbetet har integrerats i genomförandet av myndighetens verksamhet.

SMHI och *Formas* har inte på samma sätt som Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten något utpekat ansvar i miljömålssystemet. SMHI har dock en uppgift i sin instruktion som innebär att ta fram beslutsunderlag som bidrar till att miljökvalitetsmålen nås.

7.2 Myndigheterna har samma ledningsform

Regeringen har beslutat att Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Strålsäkerhetsmyndigheten, SMHI och Formas ska vara enrådighetsmyndigheter. Myndighetsledningen i enrådighetsmyndigheter är generaldirektören, som också är myndighetens chef. Regeringen har beslutat att det ska finnas insynsråd med högst tio ledamöter vid Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Strålsäkerhetsmyndigheten och SMHI.

I den förvaltningspolitiska propositionen från 2010¹ säger regeringen att ledningsformen enrådighetsmyndighet passar för sådan verksamhet som i hög grad är styrd av lag, som i huvudsak är av rutinärende- och servicekaraktär, vars verksamhet är av främjande karaktär eller en myndighet med ett litet finansiellt ansvar.

Enligt myndighetsförordningens bestämmelser ska myndighetens ledning se till att verksamheten bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av att Sverige är medlem i Europeiska unionen. Det är myndighetsledningens ansvar att verksamheten redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt och att myndigheten hushållar väl med statens medel.

Myndighetens ledning ska bland annat säkerställa att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt.

I budgetpropositionen för 2014 säger regeringen att en väl fungerande intern styrning och kontroll hos myndigheterna är en förutsättning för genomförandet av regeringens politik och för att

¹ Prop. 2009/10:175, bet.2009/10:FiU38, rskr. 315.

hela styr- och ansvarskedjan ska fungera väl. En väl fungerande intern styrning och kontroll är viktig för trovärdigheten hos offentligt finansierad verksamhet.

I enrådighetsmyndigheter väljer regeringen ofta att inrätta ett insynsråd. Insynsrådets uppgift är att utöva insyn i verksamheten och ge myndighetschefen råd. Rådet ska tillgodose behovet av en demokratisk insyn och medborgerligt inflytande. Regeringen bestämmer antalet ledamöter i rådet. Myndighetschefen ska vara ordförande och hålla rådet informerat om myndighetens verksamhet.

Motiv för regeringen att inrätta ett insynsråd kan, enligt vad som sägs i den förvaltningspolitiska propositionen, vara att regeringen bedömer att det är särskilt angeläget att medborgare och politiker har insyn i verksamheten eller när verksamheten har breda kontaktytor mot många olika grupper.

I fyra av myndigheternas insynsråd fanns det i juni 2014 ledamöter som var riksdagsledamöter. I Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens respektive insynsråd fanns fem riksdagsledamöter från olika partier. SMHI och Strålsäkerhetsmyndigheten hade två riksdagsledamöter från olika partier i sina insynsråd. Kemikalieinspektionen hade inte några riksdagsledamöter i sitt insynsråd.

I *Naturvårdsverkets insynsråd* ingick i juni 2014 – förutom generaldirektören – åtta ledamöter. Fem var riksdagsledamöter från vardera S, M, C, KD, och V, två kom från näringslivet, Svenskt Näringsliv och Södra skogsägarna. En kom från Svenska Naturskyddsföreningen.

I *Havs- och vattenmyndigheten* fanns ett insynsråd som i juni 2014, förutom generaldirektören, bestod av åtta ledamöter. Fem var riksdagsledamöter från vardera S, M, C, FP och MP och tre kom från vardera Världsnaturfonden, Miljöbyrån Ecoplan AB och Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR).

I *SMHI:s insynsråd* fanns i juni 2014 – förutom generaldirektören – åtta ledamöter varav två var riksdagsledamöter från vardera MP och M, tre var generaldirektörer, en meteorolog, en direktör och en överdirektör.

I *Strålsäkerhetsmyndigheten* insynsråd ingick i juni 2014 – förutom generaldirektören – tio ledamöter. Rådets ledamöter var en landstingsdirektör, ett länsråd, en professor, en företagsrådgivare,

generaltulldirektören, en generaldirektör, en vd, en miljöchef och två riksdagsledamöter från vardera S och M.

I *Kemikalieinspektionens* insynsråd ingick i juni 2014 förutom generaldirektören nio ledamöter. Ledamöterna kom från olika branschorganisationer, lärosäten och en förening. Dessa var Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Lantbrukarnas Riksförbund, Kemisk-Tekniska Leverantörförbundet, Svenska Naturskyddsföreningen, Sveriges kommuner och landsting, Stockholms universitet, Försvarshögskolan, Sveriges konsumenter och ICA Sverige AB.

Till skillnad från de övriga myndigheterna har *Formas* inte något insynsråd. Däremot har regeringen beslutat att *Formas* ska ingå i en samordningsgrupp tillsammans med Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) och Verket för innovationssystem (Vinnova). Samordningsgruppen består av myndighetscheferna och uppgiften är att samverka och utarbeta analyser, strategier och forskningsprogram.

7.3 Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten är internrevisionsmyndigheter

Av de sex myndigheterna Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, SMHI, Strålsäkerhetsmyndigheten och *Formas* har regeringen beslutat att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska vara internrevisionsmyndigheter.

Som internrevisionsmyndigheter ska Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tillämpa internrevisionsförordningen² och förordningen om intern styrning och kontroll³.

Internrevisionsmyndigheterna ska ha en internrevision som ska granska och lämna förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. Internrevisionen ska utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granska om ledningens interna styrning och kontroll är utformad så att myndig-

² Internrevisionsförordningen (2006:1228).

³ Förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll.

heten med en rimlig säkerhet fullgör de krav som framgår av 3 § myndighetsförordningen om att myndighetens ledning ska säkerställa att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt.

Myndigheternas årsredovisning ska skrivas under av myndighetens ledning. Underskriften innebär att ledningen intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Myndighetsledningen vid de myndigheter som omfattas av förordningen om intern styrning och kontroll ska – därutöver – i anslutning till underskriften i årsredovisningen lämna en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

Detta innebär att Naturvårdsverkets- och Havs- och vattenmyndighetens generaldirektörer i anslutning till underskriften i årsredovisningen, ska lämna en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.⁴

7.4 Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Kemikalieinspektionens och Strålsäkerhetsmyndighetens regelverk och rutiner ska vara kostnadseffektiva och enkla

Enligt sina instruktioner ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

7.5 Myndigheterna och forskningen

Regeringen framhåller att miljöforskningen har stor betydelse för miljöpolitiken och att styrmedel, lagstiftning och andra åtgärder nästan alltid bygger på resultaten från forskningen. De sex förvaltningsmyndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde har samtliga någon uppgift i sin instruktion som är relaterad till forskning. Det kan vara att främja, ta initiativ till, finansiera

⁴ 8 § 2 kap. förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

eller bedriva forskning. För Formas del är forskningsfinansiering myndighetens huvuduppgift men för de övriga fem myndigheterna är det en av många andra uppgifter. Myndigheternas forskningsuppgifter skiljer sig även åt beroende på om myndigheten själv bedriver forskning eller om den uppdrar åt andra att forska och vem som i första hand är tänkt att ta emot och använda resultaten av forskningen.

Naturvårdsverket ska finansiera miljöforskning av hög kvalitet för *Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens* arbete. Uppgiften i instruktionen förtydligas genom ändamålet för anslaget 1:5 miljöforskning som regeringen tilldelar Naturvårdsverket. Enligt ändamålet får anslaget användas till utgifter för miljöforskning främst till stöd för arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag till internationellt förhandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB. I de skriftliga villkoren till anslaget har regeringen mer utförligt preciserat Naturvårdsverkets uppgifter som forskningsfinansier.

Havs- och vattenmyndigheten ska inom sitt ansvarsområde främja forskning och utvecklingsverksamhet och delta i beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för Havs- och vattenmyndighetens och Naturvårdsverkets arbete.

Kemikalieinspektionen ska, särskilt i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor som på grund av sitt innehåll eller behandling har sådana egenskaper att de behöver regleras som kemiska produkter, eller biokemiska organismer och deras hälso- och miljörisker, bidra med kunskap för att främja forsknings- och utvecklingssamarbete som har särskild betydelse för att kunna nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

SMHI ska, enligt sin instruktion, bedriva tillämpad forskning och utveckling inom meteorologi och klimatologi och får bedriva tillämpad forskning och utveckling inom hydrologi och oceanografi.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska bidra till att nationell kompetens för dagens och framtidens behov utvecklas inom myndighetens verksamhetsområde. Därför ska Strålsäkerhetsmyndigheten bland annat ta initiativ till forskning. Regeringen har tilldelat Strålsäkerhetsmyndigheten en särskild anslagspost för forskning och

beslutat att den bland annat får användas för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde. Inom Strålsäkerhetsmyndigheten finns även Nämnden för forskningsfrågor som ska bistå myndigheten med omvärldsanalyser och utvärdering av myndighetens forskning och utveckling inom områdena kärnsäkerhet, nukleär icke-spridning och strålskydd.

Formas uppgift är att främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Den forskning som *Formas* stödjer ska vara av högsta vetenskapliga kvalitet och av relevans för *Formas* ansvarsområden.

7.6 Myndigheternas tillsynsarbete

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten har tillsynsuppgifter i sina instruktioner. Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens och Kemikalieinspektionens tillsynsuppgifter och ansvar vidareutvecklas i flera andra författningar såsom miljöbalken⁵ och tillsynsförordningen⁶.

Enligt sin instruktion ska *Naturvårdsverket* inom sitt ansvarsområde särskilt ansvara för central tillsynsvägledning och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete.

Inom Naturvårdsverket finns också Tillsyns- och föreskriftsrådet som är ett rådgivande organ för samråd och samverkan för myndigheternas arbete i frågor som rör tillsyn och föreskrifter enligt miljöbalken, EU-förordningar och EU-direktiv inom miljöbalkens område.

Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt ansvara för den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete.

Kemikalieinspektionen ska ansvara för den centrala tillsynsvägledningen inom sitt verksamhetsområde.

⁵ Miljöbalken (1998:808).

⁶ Miljötillsynsförordningen (2011:13).

Uppgifterna med anledning av Sveriges internationella åtaganden innebär att *Strålsäkerhetsmyndigheten* utövar tillsyn över att svenskt kärnämne och svensk kärnteknisk utrustning används såsom deklarerats i enlighet med Sveriges internationella åtaganden. I fråga om nukleär icke-spridning ska myndigheten verka för att ämnena och utrustningen inte kommer till användning för kärnvapen.

7.7 Myndigheterna ska sprida kunskap

Naturvårdsverket ska, enligt sin instruktion, inom sitt ansvarsområde särskilt göra kunskaper om miljön och miljöarbetet tillgängliga för myndigheter, allmänheten och andra berörda.

Inom Naturvårdsverket finns *Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster* som ska bidra med kunskap i det internationella arbetet inom ramen för den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Vetenskapliga rådet ska också vara rådgivande till de myndigheter som är berörda av det arbete som bedrivs med anledning av att Sverige är part till Förenta nationernas konvention om biologisk mångfald och andra internationella instrument med anknytning till frågor om biologisk mångfald.

Havs- och vattenmyndigheten ska, enligt sin instruktion, göra kunskaper om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete tillgängliga för myndigheter, allmänhet och andra berörda.

Kemikalieinspektionen ska, enligt sin instruktion, informera, stödja och samverka med företag, myndigheter och andra berörda om kemiska produkter, biotekniska organismer, kemikaliesäkerhet och gällande regler samt i frågor som rör Kemikalieinspektionens verksamhet, och bidra med kunskap för att främja forsknings- och utvecklingsarbete som har särskild betydelse för att kunna nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

Enligt sina uppgifter att bygga upp och sprida kunskap ska *Strålsäkerhetsmyndigheten* ska, enligt sin instruktion, bidra till att nationell kompetens för dagens och framtidens behov utvecklas inom myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten ska därför bland annat genom information och öppenhet bidra till att ge allmänheten insyn i all verksamhet som omfattas av myndighetens

ansvar. Detta arbete ska syfta till att främja hälsa och motverka ohälsa, förebygga akuta strålskador och minska risken för sena skador till följd av strålning, ge råd och informera om strålning, dess egenskaper och användningsområden samt om strålskydd.

SMHI ska, enligt sin instruktion, förvalta och utveckla den svenska meteorologiska, hydrologiska och oceanografiska infrastrukturen och på det sättet inhämta och förmedla kunskaper om landets meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska förhållanden. *SMHI* ska producera, sammanställa och förmedla information och kunskap om klimatförändringar och klimatanpassning. *SMHI* ska också öka samhällsnyttan med sin verksamhet genom att bedriva uppdragsverksamhet gentemot andra myndigheter och genom att bedriva affärsverksamhet.

Formas ska, enligt sin instruktion, nyttiggöra forskningsresultaten och främja en hållbar utveckling i samhället, främja och ta initiativ till vetenskaplig publicering, och ansvara för kommunikation om forskning och forskningsresultat samt till popularisering av den forskning som finansieras av rådet.

Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Kemikalieinspektionens och *SMHI*:s tjänsteexport är ytterligare ett sätt för dessa myndigheter att ta tillvara på och sprida sin kunskap.

7.8 Myndigheternas internationella uppgifter

Enligt myndighetsförordningen ska förvaltningsmyndigheterna under regeringen ge regeringen stöd vid Sveriges deltagande i verksamheten inom EU och i annat internationellt samarbete. Myndigheterna ska ställa den personal till förfogande för deltagande som regeringen begär och fortlöpande hålla regeringen informerad om förhållanden av betydelse för samarbetet.⁷

Utöver denna generella uppgift har regeringen ytterligare preciserat Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Kemikalieinspektionens, *SMHI*:s, Strålsäkerhetsmyndighetens och *Formas* internationella uppgifter bland annat i deras instruktioner, andra författningar, finansiella villkor till anslagen och uppdrag. Myndigheterna och särskilt Strålsäkerhetsmyndigheten, har många

⁷ 7 § myndighetsförordningen (2007:515).

internationella uppgifter av olika karaktär och i olika internationella sammanhang. Uppgifterna kräver att myndigheterna ska kunna ikläda sig flera olika roller och funktioner och delta i det internationella arbetet på olika villkor beroende på uppgiftens art. Här redovisar vi uppgiften enligt respektive myndighets instruktion.

Naturvårdsverket ska delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt. I det arbetet ska Naturvårdsverket inom sitt ansvarsområde särskilt bidra med underlag och expertkunskap, delta i möten enligt instruktioner från Regeringskansliet och rapportera från mötena, bidra till Sveriges politik för global utveckling och genomförandet av politiken. Vidare ska Naturvårdsverket bedriva bilateralt samarbete, ansvara för internationell rapportering, och vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper tidigt bedöma konsekvenserna av viktiga förslag och ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter till Naturvårdsverket. När Europeiska kommissionen har lämnat ett slutligt förslag till EU-lagstiftning, ska Naturvårdsverket skyndsamt redovisa en konsekvensbedömning av förslaget till Regeringskansliet. Naturvårdsverket ska också vara nationell kontaktpunkt och samordnande myndighet i fråga om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1293/2013 av den 11 december 2013 om inrättandet av ett program för miljö och klimatpolitik (Life) samt om upphävande av förordningen (EG) nr 614/2007.

Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt ansvara för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och särskilt svara för att datainsamling och rådgivning i fråga om fiskbestånden och fisket bedrivs i enlighet med rådets förordning (EG) nr 199/2008 av den 25 februari 2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken.

Inom sitt verksamhetsområde ska *Kemikalieinspektionen* medverka i samarbetet inom Europeiska unionen. Kemikalieinspektionen ska medverka i det miljöarbete som bedrivs inom ramen för svenskt utvecklingssamarbete, inom den svenska politiken för global utveckling, och inom det internationella samarbetet i övrigt.

Kemikalieinspektionen ska även vara regeringens expert i det arbete som regeringen bedriver inom dessa områden.

SMHI ska inom sitt verksamhetsområde särskilt samarbeta med utländska organisationer inom och utom Europeiska unionen. SMHI ska företräda Sverige i den världsmeteorologiska organisationen (World Meteorological Organization, WMO), det europeiska vädersatellitesamarbetet (The European Organization for the Exploitation of Meteorological Satellites, EUMETSAT) och det europeiska centret för medellånga prognoser (The European Centre for Medium-Range Weather Forecasts, ECMWF). SMHI ska vara nationell kontaktpunkt för FN:s mellanstatliga panel om klimatförändringar (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC).

Strålsäkerhetsmyndigheten har inom sitt verksamhetsområde omfattande uppgifter med anledning av Sveriges internationella åtaganden och i det internationella samarbetet.

Inom ramen för sin uppgift ska *Formas* särskilt främja och ta initiativ till nationellt och internationellt forsknings-samarbete och erfarenhetsutbyte. Formas ska också medverka i och stimulera svenskt deltagande i forskningssamverkan inom Europeiska unionens verksamhet inom forskning och teknisk utveckling samt andra internationella forskningsprogram.

7.9 Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och SMHI får bedriva tjänsteexport

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och SMHI får bedriva tjänsteexport enligt de villkor som finns i respektive myndighets instruktion.

För Havs- och vattenmyndigheten och Kemikalieinspektionen har regeringen beslutat om begränsningar av tjänsteexportens omfattning vilket innebär att de sammanlagda intäkterna från Havs- och vattenmyndighetens hela tjänsteexport får motsvara högst fem procent av myndighetens totala förvaltningskostnader. För SMHI gäller att de sammanlagda intäkterna från tjänsteexporten får motsvara högst 15 procent av myndighetens totala förvaltningskostnader.

För Kemikalieinspektionen har regeringen beslutat att det ekonomiska målet för tjänsteexporten ska vara full kostnadstäckning.

7.10 Myndigheterna samordnar, samarbetar, samråder, samverkar och - - -

Statsmakterna vill, ofta i sina beslut om genomförande av miljöpolitiken, att miljömyndigheterna och de övriga myndigheterna och aktörerna som har uppgifter inom ramen för miljöpolitiken ska samarbeta i något avseende och på en viss ambitionsnivå. Statsmakterna ger uttryck för detta i instruktionerna, regleringsbrev och i särskilda regeringsuppdrag som ges under budgetåret. Uttryck som ofta återkommer i myndigheternas uppgifter och uppdrag m.m. oavsett vilken författning eller annat beslut av antingen riksdagen eller regeringen det handlar om är ”samordna”, ”i samarbete med”, ”i samråd med”, ”efter samråd med”, ”ska samråda med”, ”i samverkan med”, ”ska samverka med”, ”höra andra berörda” osv.

7.11 Myndigheterna betalar ut bidrag, finansierar och fördelar medel

Inte bara *Formas* vars uppdrag är att finansiera forskning utan även *Naturvårdsverket*, *Havs- och vattenmyndigheten*, *Kemikalieinspektionen*, *SMHI* och *Strålsäkerhetsmyndigheten* har regeringens uppdrag att till olika mottagare betala ut inomstatliga bidrag och statsbidrag, finansiera verksamheter och fördela medel m.m. Myndigheterna är också mottagare av olika typer av bidrag.

Naturvårdsverket har många och omfattande uppgifter av detta slag. Till exempel ska *Naturvårdsverket* enligt sin instruktion i samråd med *Havs- och vattenmyndigheten* fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering. *Naturvårdsverket* ska enligt instruktionen även finansiera miljöforskning av hög kvalitet och ansvara för administration, uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningskador och statsbidrag för sådant avhjälpande. I de skriftliga

villkoren till anslagen har Naturvårdsverket därutöver ett stort antal uppdrag att fördela och betala ut inomstatliga bidrag till länsstyrelserna och andra statliga myndigheter. Naturvårdsverket ska betala ut statsbidrag till Stiftelsen Institutet för vatten och luftvårdsforskning (SIVL), Stockholm Environment Institute (SEI), till kommuner och kommunala stiftelser, Föreningen Svenskt Friluftsliv, internationella organisationer m.m. I villkoren till anslagen ingår även att betala ett antal medlemsavgifter till olika internationella organisationer. Med uppgifterna att betala ut medel följer även årliga krav på att återrapportera till regeringen om hur de vida-reförmedlade medlen har använts.

7.12 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna är viktiga regionala aktörer inom ramen för miljöarbetet och de återkommer ofta i beskrivningarna av Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens och Kemikalieinspektionens uppgifter m.m.

7.12.1 Vattenmyndigheterna

Enligt miljöbalken ska en länsstyrelse i varje vattendistrikt vara vattenmyndighet med ansvar för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön i distriktet. Regeringen beslutar om föreskrifter om vattenmyndigheterna. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta om föreskrifter om karakterisering av vattenområden, förvaltningsplaner för vattendistrikt och övervakning av vattenmiljön samt de föreskrifter som i övrigt behövs för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön. Vattenmyndigheterna och vattendistriktet är:

- Länsstyrelsen i Norrbottens län är vattenmyndighet för Bottenvikens vattendistrikt,
- Länsstyrelsen i Västernorrlands län är vattenmyndighet för Bottenhavets vattendistrikt,
- Länsstyrelsen i Västmanlands län är vattenmyndighet för Norra Östersjöns vattendistrikt,

- Länsstyrelsen i Kalmar län är vattenmyndighet för Södra Östersjöns vattendistrikt, och
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län är vattenmyndighet för Västerhavets vattendistrikt.

Övriga länsstyrelser inom distriktet ska biträda vattenmyndigheten. Inom varje länsstyrelse ska det finnas ett beredningssekreteriat för att biträda i samordningen av arbetet med förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön.

För varje vattenmyndighet ska det finnas en särskild vattendelegation med uppgift att fatta beslut inom vattenmyndighetens ansvarsområde. Vattendelegationens ledamöter utses av regeringen.⁸

Havs- och vattenmyndigheten ska vara samlande i vatten- och havsmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön,

Vattenmyndigheterna rapporterar om det regionala vattenförvaltningsarbetet till Havs- och vattenmyndigheten.

Vattenmyndigheternas roll är att vara samordnande inom det egna vattendistriktet. Ett nationellt samarbete mellan vattenmyndigheternas kanslier och med Havs- och vattenmyndigheten ska leda till att samtliga intressenter arbetar mot samma mål.

Vattendelegationen beslutar om större frågor för hela vattendistriktet, till exempel miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplan. Varje vattenmyndighet har också ett kansli som samordnar arbetet i och mellan vattendistriktet.

Det övergripande målet för vattenförvaltningen är att uppnå god vattenstatus till år 2015, eller senast till år 2027. God status innebär god ekologisk- och vattenkemisk status i alla inlands- och kustvatten. För grundvatten innebär det, förutom god vattenkemisk status även god kvantitativ status till 2015. EU:s ramdirektiv för vatten syftar till ett långsiktigt och hållbart utnyttjande av vattenresurserna.⁹

⁸ Förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion.

⁹ www.vattenmyndigheterna.se 2014-08-27.

7.13 Förvaltningsmyndigheterna har viktiga uppgifter i myndighetsförordningen

Förutom de uppgifter som myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde har i sina instruktioner, andra författningar och regleringsbrev m.m. har de generella och grundläggande uppgifter i myndighetsförordningen. I flera avsnitt ovan har vi redovisat några av de krav som myndighetsförordningen ställer på myndigheterna och myndighetens ledning. Innan vi går över till den myndighetsvisa redovisningen vill vi belysa att regeringen i myndighetsförordningen har preciserat fler viktiga uppgifter som gäller för alla förvaltningsmyndigheter under regeringen. Uppgifterna innebär att myndigheten bland annat:

- fortlöpande ska utveckla sin verksamhet,
- ska verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta tillvara de fördelar som kan vinnas för enskilda och för staten som helhet,
- ska följa sådana förhållanden utanför myndigheten som har betydelse för verksamheten,

I myndighetsförordningen ställer regeringen även krav på myndighetens arbetsgivarpolitik genom att precisera att myndigheten bland annat ska se till att de anställda är väl förtrodda med målen för verksamheten. Myndigheten ska också ta tillvara och utveckla de anställdas kompetens och erfarenhet, m.m.

I myndighetsförordningen tar regeringen även upp de kostnadsmissiga konsekvenserna av ärendenas handläggning genom att föreskriva att myndigheterna ska se till att sådana konsekvenser begränsas när myndigheterna begär in uppgifter eller utövar tillsyn.

7.13.1 Myndigheternas uppgifter finns i ett stort antal olika författningar och direktiv

Naturvårdsverket men även Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten, har uppgifter i ett stort antal andra författningar och direktiv utöver sin instruktion. I myndigheternas instruktioner finns det i flera fall hänvis-

ningar till flera av dessa författningar och direktiv. Även inom ramen för den finansiella styrningen finns det hänvisningar till författningar där det ingår uppgifter som myndigheterna ska lösa. För att få en bättre uppfattning om omfattningen av och bredden på myndigheternas författningssenliga uppgifter finns det anledning att studera dessa författningar och direktiv närmare.

7.14 Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är en förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. I förordningens första paragraf framhåller regeringen att Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken.

Naturvårdsverket har många olika uppgifter och roller, ofta tillsammans med andra aktörer och på flera olika arenor både nationellt och internationellt. Riksdagen och regeringen styr Naturvårdsverket med olika styrmedel på lång och kort sikt.

7.14.1 Antal anställda vid Naturvårdsverket

Antalet anställda samt antalet årsarbetskrafter vid Naturvårdsverket har minskat åren 2009–2013.

Tabell 7.2 Medeltalet anställda, antal årsarbetskrafter på Naturvårdsverket 2009–2013

År	medeltalet anställda	antal årsarbetskrafter
2009	552	511
2010	520	507
2011	516	498
2012	521	500
2013	508	490

Källa: Naturvårdsverkets årsredovisning för 2013.

Medeltalet anställda har minskat med 44 personer mellan åren 2009–2013 och antalet årsarbetskrafter har samma år minskat med 21 personer.

7.14.2 Inom Naturvårdsverket finns flera råd

Regeringen har beslutat att Naturvårdsverket utöver insynsrådet ska ha ytterligare två råd; Tillsyns- och föreskriftsrådet och Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Tillsyns- och föreskriftsrådet och Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Tillsyns- och föreskriftsrådet är ett rådgivande organ för samråd och samverkan för myndigheternas arbete i frågor som rör tillsyn och föreskrifter enligt miljöbalken, EU-förordningar och EU-direktiv inom miljöbalkens område.

Tillsyns- och föreskriftsrådet ska identifiera behov av samsyn och samverkan och vid behov ta initiativ till ökad samsyn och samverkan. Rådet har ansvar för erfarenhets- och informationsutbyte med andra myndigheter som har ett centralt ansvar för tillsynsvägledning inom miljöbalkens område. Rådet ska också föra ett register över samtliga förordningar och andra föreskrifter som har beslutats med stöd av miljöbalken, samtliga allmänna råd inom miljöbalksområdet som har beslutats av myndigheterna, och de EU-förordningar och EU-direktiv som rör miljöbalksområdet med uppgifter om hur direktiven genomförs i svensk rätt.

Varje år ska Tillsyns- och föreskriftsrådet lämna en skriftlig rapport till regeringen med en redovisning och utvärdering av verksamheten föregående år.

Enligt Naturvårdsverkets instruktion ska Tillsyns- och föreskriftsrådet bestå av företrädare för Folkhälsomyndigheten, Generalläkaren, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket och Statens jordbruksverk. I rådet ska det dessutom finnas två ledamöter vardera från kommunerna och länsstyrelserna. Regeringen utser ordförande och övriga ledamöter i Tillsyns- och föreskriftsrådet.

Det andra rådet är *Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster* som är ett rådgivande organ och ska bidra med kunskap i det internationella arbetet inom ramen för den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Vetenskapliga rådet ska också vara rådgivande till de myndigheter som är berörda av det arbete som bedrivs med anledning av att Sverige är part till Förenta nationernas konvention om biologisk mångfald och andra internationella instrument med anknytning till frågor om biologisk mångfald.

Till skillnad från Tillsyns- och föreskriftsrådet är det Naturvårdsverket som utser ordförande och ledamöter i Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Innan Naturvårdsverket fattar beslut om vilka ledamöter som ska ingå i rådet ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, Sametinget, Sida, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk och Formas.

7.14.3 Naturvårdsverket har många uppgifter i sin instruktion

Naturvårdsverkets uppgifter finns bland annat i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket.

Enligt sin instruktion ska Naturvårdsverket *verka för att* det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska *vid behov föreslå åtgärder* för miljöarbetets utveckling.

Naturvårdsverket ska *främja* en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljökvalitetsmålen.¹⁰

Naturvårdsverket ska *vägleda* de myndigheter¹¹ som har ett ansvar i miljömålssystemet och samordna miljömålsuppföljningen. I arbetet med miljömålsuppföljningen ska Naturvårdsverket höra andra berörda myndigheter och

1. varje år göra en samlad redovisning av myndigheternas uppföljningar och prognoser av utvecklingen i förhållande till miljökvalitetsmålen, och

¹⁰ I avsnitt 4 beskriver vi miljömålen närmare.

¹¹ Dvs. 25 nationella myndigheter samt de 21 länsstyrelserna. Miljömyndighetsutredningens anm.

2. regelbundet göra en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen samt i en rapport till regeringen ge en samlad bild av myndigheternas utvärdering.

Naturvårdsverket *ska* inom sitt ansvarsområde särskilt

- *ansvara* för central tillsynsvägledning,
- *samverka* med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete,
- *beakta* allmänna miljövårdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen,
- *delta* i miljöprovningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön,
- *vägleda* statliga myndigheter i deras miljöledningsarbete¹²,
- *samordna* uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv,
- *utveckla, följa upp och utvärdera* tillämpningen av samhälls-ekonomiska analyser inom miljömålssystemet,
- *utveckla, följa upp och samordna* arbetet med miljöinformationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen,
- i samråd med Havs- och vattenmyndigheten *fördela medel* för miljöövervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer *ansvara för* genomförandet av miljöövervakningen samt *beskriva och analysera* miljö tillståndet inom sitt ansvarsområde,
- *finansiera* miljöforskning¹³ av hög kvalitet till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete,

¹² Se förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter.

- *samverka med* Havs- och vattenmyndigheten i frågor som har betydelse för havs- och vattenmiljön,
- *göra kunskaper* om miljön och miljöarbetet *tillgängliga* för myndigheter, allmänheten och andra berörda,
- *ansvara för* nationell samordning och prioritering när det gäller avhjälpande av sådana föroreningsskador och allvarliga miljöskador som avses i 10 kap. miljöbalken,
- *ansvara för* administration, uppföljning och utvärdering av de *statliga bidrag* som omfattas av förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statsbidrag för sådant avhjälpande,
- *förvärva och förvalta* värdefulla naturområden för statens räkning,
- *ansvara för* att ta fram underlag för beslut att inrätta nationalparker,
- *verka för* att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas,
- *samordna* myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda,
- *verka för* en hållbar utbyggnad av vindkraft,
- *ansvara för* frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen,
- *verka för* att avfallshanteringen i fråga om kapacitet och metoder är effektiv för samhället och enkel för konsumenterna,
- *samordna* myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller, och
- *vara medlem* i en sådan ideell förening som avses i 2 § Laponiaförordningen (2011:840).

¹³ Enligt 22 § i Naturvårdsverkets instruktion får inte myndighetschefens beslut om fördelning av Naturvårdsverkets anslag för forskning överklagas.

Naturvårdsverkets uppgifter inom EU och internationellt

Naturvårdsverket ska delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt. I det arbetet ska Naturvårdsverket inom sitt ansvarsområde särskilt

- bidra med underlag och expertkunskap,
- delta i möten enligt instruktioner från Regeringskansliet och rapportera från mötena,
- bidra till Sveriges politik för global utveckling och genomförandet av politiken,
- bedriva bilateralt samarbete,
- ansvara för internationell rapportering,
- vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper tidigt bedöma konsekvenserna av viktiga förslag och ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter, och
- när Europeiska kommissionen har lämnat ett slutligt förslag till EU-lagstiftning, skyndsamt redovisa en konsekvensbedömning av förslaget till Regeringskansliet.

Naturvårdsverket får väcka gruppitalan

Om Naturvårdsverket anser att det är nödvändigt för att tillgodose angelägna allmänna miljöintressen får verket i tvister om skadestånd enligt 32 kap. miljöbalken väcka offentlig gruppitalan enligt 32 kap. 13 § miljöbalken och lagen (2002:599) om grupprättegång.

Naturvårdsverket ska hjälpa Jordbruksverket

Naturvårdsverket ska, inom sitt ansvarsområde, hjälpa Statens jordbruksverk med sådant underlag som behövs för information, utbildning, tillsyn och för hur avvikelser ska bedömas från stöd-synpunkt när det gäller verksamhetskrav enligt förordningen om

EU:s direktstöd för jordbrukare, m.m.¹⁴ och förordningen om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder¹⁵.

7.14.4 Naturvårdsverket har många återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret

Förutom de långsiktiga uppgifter och mål som regeringen har beslutat ska gälla för Naturvårdsverket bland annat i verkets instruktion fattar regeringen varje år beslut om återrapporteringskrav och uppdrag i Naturvårdsverkets regleringsbrev. Dessutom fattar regeringen utöver detta beslut om ett antal särskilda uppdrag under budgetåret.

Tabell 7.3 Naturvårdsverkets antal återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbreven 2009–2014 samt särskilda regeringsuppdrag 2009–2013

År	Antal återrapporteringskrav i rb	Antal uppdrag i rb	Antal särskilda regeringsuppdrag under budgetåret som vi redovisar
2009	13	25	5
2010	14	24	11
2011	11	20	9
2012	7	9	10
2013	10	14	10
2014	15	18	*

Källa: Naturvårdsverkets regleringsbrev samt övriga regeringsbeslut om uppdrag 2009–2014.

*Vi redovisar inte några särskilda regeringsuppdrag under budgetåret 2014.

Naturvårdsverkets återrapporteringskrav i regleringsbrevet

Under rubriken Mål och återrapporteringskrav hade Naturvårdsverket sammanlagt 70 återrapporteringskrav åren 2009–2014. Återrapporteringskraven är av olika karaktär och omfattning och flera av dem återkommer år från år. Exempel på krav som återkommer varje år rör biologisk mångfald och bidragshantering.

¹⁴ Förordningen (2004:760) om EU:s direktstöd för jordbrukare, m.m.

¹⁵ Förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.

Här redovisar vi de återrapporteringskrav Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2014 inklusive återrapporteringskrav som återkommer från tidigare år. I bilaga 2 redovisar vi de övriga återrapporteringskrav som Naturvårdsverket fick i regleringsbreven 2009–2013.

Återrapporteringskrav som återkommer i regleringsbreven 2009–2014

Biologisk mångfald

I samtliga regleringsbrev 2009–2014 har Naturvårdsverket återrapporteringskrav om biologisk mångfald. Enligt regleringsbrevet för 2014 ska Naturvårdsverket redovisa

- arbetet med områdesskydd samt hur medel inom anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur har använts¹⁶,
- antalet *hos länsstyrelserna* öppna ärenden om bildande av naturreservat, antalet öppna ärenden där markersättningsfrågorna är helt lösta men som ännu inte beslutats och antalet årsarbetskrafter länsstyrelserna lägger på bildandet av naturreservat, och vid behov föreslå åtgärder för att öka takten i arbetet,
- arbetet med att skydda skogsmark med höga naturvärden som ägs av *Sveaskog* respektive förvaltas av *Fortifikationsverket*,
- arbetet med markbyten med ersättningsmark som överförs från *Ersättningsmark i Sverige AB* till Naturvårdsverket i syfte att skydda skogsmark med höga naturvärden,
- arbetet med skötsel av skyddade områden samt hur medel inom anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur har använts¹⁷,
- användningen av naturvårdsavtal för skydd av värdefulla naturområden och
- medelsanvändningen och arbetet med artbevarande, vilt- och rovdjursförvaltning samt bekämpning av invasiva främmande arter.

¹⁶ Mer om anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur i avsnitt 7.14.5.

¹⁷ Mer om anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur i avsnitt 7.14.5.

Redovisningen ska avse de senaste tre åren och vara möjlig att jämföra med tidigare års redovisningar av anslagen.

Utgiftsprognoser

Ett årligen återkommande återrporteringskrav¹⁸ är att vid fem olika tillfällen redovisa myndighetens utgiftsprognoser.

Återrporteringskrav som återkommer i regleringsbrev 2011–2014

I regleringsbrev 2011–2014 återkommer ett återrporteringskrav som innebär att Naturvårdsverket ska redovisa hur verket har följt de rekommendationer som regeringen angett för att uppnå de mål som beslutats i It för en grönare förvaltning – agenda för it för miljön 2010–2015 (dnr N2010/3482/ITP (delvis).

Bidragshantering

Naturvårdsverket har varje år 2011–2014 återrporteringskrav som innebär att redovisa myndighetens bidragsverksamhet. Dock har inriktningen på kravet ändrats vid några tillfällen. Åren 2013 och 2014 ska Naturvårdsverket redovisa myndighetens bidragsverksamhet för respektive anslag och vilka insatser Naturvårdsverket gör *tillsammans med länsstyrelserna* för att minska oförbrukade bidrag för efterbehandling av förorenade områden.

Återrporteringskrav 2014

Ett nytt återrporteringskrav i regleringsbrevet för 2014 är att Naturvårdsverket ska återrportera hur verkets verksamhet har bidragit till att regeringens jämställdhetspolitiska mål har uppnåtts.

Ett annat nytt återrporteringskrav för 2014 är att Naturvårdsverket ska redovisa hur verket, i enlighet med uppgiften i sin instruktion, har verkat för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen och hur arbetet har integrerats i genomförandet av myndighetens verksamhet.

¹⁸ I regleringsbrevet för 2009 var redovisningen av prognoserna ett uppdrag inte ett återrporteringskrav.

Övriga åiterrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2014 är att:

Naturvårdsverket ska:

- redovisa vilka underlag myndigheten bidragit med och vilka insatser myndigheten gjort i samband med möten inom ramen för arbetet med kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar. Redovisningen ska omfatta både det nationella arbetet samt det internationella arbetet inom Arktiska rådet, Nordiska ministerrådet och Climate and Clean Air Coalition to Reduce Short-Lived Climate Pollutants (CCAC).
- i det nationella genomförande av EU:s strategi för tillväxt och jobb (EU 2020) bistå Regeringskansliet i förberedelserna av programperioden för 2014–2020 för EU:s sammanhållningspolitik och politiken för landsbygdsfonden, havsfonden och fiskerifonden inklusive arbetet med partnerskapsöverenskommelsen. Naturvårdsverket ska vidare utifrån sitt uppdrag stödja de aktörer som fått i uppdrag att utarbeta förslag till EU:s strukturfondsprogram.
- redovisa vilka insatser som myndigheten inom sitt verksamhetsområde utfört för nationellt genomförande av EU:s strategi för tillväxt och jobb (EU 2020).
- samverka med och rapportera till Vinnova om sitt bidrag till att uppnå målet för genomförandet av den nationella innovationsstrategin (dnr N2011/547/FIN). Rapporteringen ska lämnas enligt vidare anvisningar från Vinnova.
- redogöra för i vilken mån myndighetens verksamhet har bidragit till att öka kunskapen om ekosystemtjänster och deras värde för samhället, samt hur myndighetens kommunikationsinsatser gentemot nyckelaktörer fördjupats, i enlighet med etappmålet om ekosystemtjänster i miljömålssystemet.
- redovisa viktigare aktiviteter som bedöms öka tillgången till eller efterfrågan på miljöteknik och miljöinnovationer.
- rapportera hur man effektiviserat sitt arbete med miljöövervakning i enlighet med förslagen i Naturvårdsverkets rapport Avtalshantering inom miljöövervakningen (NV-065965-11).

- redovisa vilka insatser verket utfört inom miljöövervakningen för att följa statusen för häckande, rastande och övervintrande sjöfåglar, i synnerhet ejder och alfågel.
- redovisa hur verket har följt upp de för Naturvårdsverket relevanta slutsatser och rekommendationer som antogs vid det arktiska miljöministermötet i februari 2013 samt vid Arktiska rådets utrikesministermöte i maj 2013.
- särskilt redovisa hur Naturvårdsverkets del av anslag 1:14, Internationellt miljö- och klimatsamarbete med Ryssland, ap 1, har använts under 2014.

Naturvårdsverkets uppdrag i regleringsbrevet

Utöver återrapporteringskraven får Naturvårdsverket ett stort antal uppdrag i regleringsbrevet varje år.

Åren 2009–2014 har Naturvårdsverket sammanlagt 110 uppdrag i regleringsbrevet. I många av dessa uppdrag ska Naturvårdsverket lämna redovisningar till regeringen om verksamhet som andra myndigheter genomfört. I många av uppdragen ska Naturvårdsverket lämna redovisningar till regeringen om hur andra myndigheter och organisationer har använt statsbidrag och inomstatliga bidrag som Naturvårdsverket har betalat ut på regeringens uppdrag.

I regleringsbreven för 2013 och 2014 har regeringen under rubriken uppdrag gjort tillägget att Naturvårdsverket ska beräkna kostnader för föreslagna åtgärder och analysera de samhällsekonomiska konsekvenserna och statsfinansiella effekterna av förslagen. Myndigheten ska även redovisa förslag till författningsändringar om verket anser att sådana behövs. Här nedan redovisar vi de uppdrag som Naturvårdsverket fick i sitt regleringsbrev för 2014. I bilaga 2 redovisar vi de uppdrag som Naturvårdsverket fick i regleringsbreven 2009–2013.

Uppdragen i regleringsbrevet för 2014

I regleringsbrevet för 2014 har Naturvårdsverket 18 uppdrag. Innehållet i uppdragen är av olika karaktär. Uppdragen ska redovisas vid olika tidpunkter under 2014 och några under 2015. Fem av upp-

dragen ska redovisas till *Landsbyggsdepartementet*, ett till *Socialdepartementet* och resterande tolv till *Miljödepartementet*.

Enligt sina uppdrag i regleringsbrevet för 2014 ska Naturvårdsverket:

- redovisa statistik som rör kommunernas och länsstyrelsernas beslut om att upphäva och ge dispens från strandskyddet. Av redovisningen ska det framgå hur många upphävanden och dispenser som länsstyrelserna och kommunerna har beslutat om under 2013, fördelat på kommuner, samt ändamålet för upphävandet eller dispensen,
- kartlägga icke-skatterelaterade eventuellt miljöskadliga subventioner inom sitt verksamhetsområde. I uppdraget ingår att Naturvårdsverket ska stödja andra myndigheter med ansvar inom miljömålssystemet när de genomför motsvarande uppdrag,
- utifrån rapporten Tydligare och enklare fördelning av tillsynsansvar över förorenade områden ge förslag till nya eller kompletterande regelförslag,
- utreda behovet av styrmedel för att nå etappmålet om ökad resurshushållning i byggsektorn att (insatser ska vidtas så att) förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annan materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020. Uppdraget ska utföras i samråd med Kemikalieinspektionen, Boverket och Trafikverket,
- efter samråd med Statens skolverk, vidareutveckla det befintliga stödmaterial som är riktat mot skolor om miljö kvalitetsmålen och generationsmålet på webbplatsen www.miljomal.se. Naturvårdsverket ska även, efter samråd med Skolverket, se över vilka behov grundskolelärare har av att få stöd i sin undervisning om det svenska miljömålssystemet med fördjupat och målgruppsanpassat skolmaterial,
- i samråd med Verket för innovationssystem (Vinnova) och Sveriges geologiska undersökning (SGU) bistå Regeringskansliet med underlag om vikten av bevarande av råvaruresurser och ökad resurseffektivitet att användas till Europeiska innovationspartnerskapet för råvaror,

- gemensamt med Statens jordbruksverk, Riksantikvarieämbetet, Havs- och vattenmyndigheten föreslå ett program för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikens (GJP) miljöeffekter för perioden 2015–2019. Jordbruksverket har samordningsansvar för redovisning av uppdraget,
- analysera konsekvenserna för Sverige av EU-kommissionens förslag till klimat- och energiramverk till 2030 för EU. Konsekvensanalyserna ska även sättas i förhållande till regeringens klimat- miljö- och energipolitik. Uppdraget ska genomföras i samarbete med Statens energimyndighet och Konjunkturinstitutet och i nära dialog med Miljödepartementet och i de fall myndigheterna har olika uppfattning om slutsatserna ska detta framgå av redovisningen,
- föreslå hur den tillsynsredovisning som Naturvårdsverket ska lämna enligt 1 kap. 28 § miljötillsynsförordningen (2011:13) kan utformas för att återkommande ge en samlad bild av hur tillsynen enligt miljöbalken genomförs med bl.a. redovisning av relevanta tillsynsdata. Vid behov bör verket föreslå förtydligande eller kompletterande regler avseende samverkan och rapportering i miljötillsynsförordningen. Uppdraget ska utföras i samråd med Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk och Folkhälsomyndigheten. Naturvårdsverket bör även samverka med övriga centrala myndigheter med ansvar för tillsynsvägledningen enligt miljöbalken och länsstyrelserna,
- föreslå en ändring av kväveoxidavgiften så att den får ökad styreffekt och utsläppen minskar. Naturvårdsverket ska visa vilka samhällsekonomiska effekter dessa förändringar skulle medföra,
- efter samråd med berörda myndigheter, redovisa förslag till åtgärder som bidrar till en mer hållbar konsumtion som underlag till ett fortsatt strategiskt arbete i frågan,
- i samråd med Havs- och vattenmyndigheten och Statens jordbruksverk och Skogsstyrelsen samt efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer revidera den nationella strategin och handlingsplanen för främmande arter och genotyper (Naturvårdsverkets rapport 5910). Naturvårdsverket ska beakta överenskommelsen mellan Europaparlamentets och

rådet om en förordning om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (KOM(2013) 620 final), och den slutliga utformningen av förordningen som den publiceras i EU:s officiella tidning.

- revidera förvaltningsplanerna för björn, järv, lodjur, varg och kungsörn med utgångspunkt i regeringens proposition En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191),
- i samråd med länsstyrelserna följa upp genomförandet av 2012 års älgjaksreform bl.a. utifrån fastställda mål. Naturvårdsverket ska redovisa de insatser som genomförts för att säkerställa ett effektivt genomförande av älgförvaltningen och föreslå eventuella behov av förändringar,
- i samråd med Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk, Naturhistoriska riksmuséet och Statens veterinärmedicinska anstalt genomföra en översyn av 33 § jaktförordningen (1987:905) för att säkerställa att de arter som räknas upp fortfarande kan betraktas som utrotningshotade, sällsynta eller särskilt värdefulla. Myndigheten bör även se över om statusen för andra viltarter har försämrats i en sådan utsträckning att det finns ett behov av att låta dem omfattas av bestämmelsen. Syftet med bestämmelsen (25 § jaktlagen 1987:259) ska inte äventyras samtidigt som tillvaratagandet bör hållas på en rimlig nivå för att minska de administrativa kostnaderna i samband med omhändertagandet av statens vilt. Naturvårdsverket kan även i övrigt föreslå förändringar som förenklar, förbättrar eller kostnadseffektiviserar hanteringen av statens vilt,
- efter samråd med Havs- och vattenmyndigheten och Naturhistoriska Riksmuseet se över provtagningskraven för fällda sälar samt ersättningsnivåerna för inskickade prov i syfte att underlätta hanteringen,
- utforma nationella riktlinjer för förvaltningen av gäss, tranor och svanar som vägledning för länsstyrelsen i det regionala arbetet med förvaltning, förebyggande av samt ersättning för skador,
- redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att anpassa myndighetens verksamhet till kraven i lagen (2010:566) om vidareut-

nyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, som trädde i kraft den 1 juli 2010.

Naturvårdsverkets särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret

Förutom åiterrapporteringskraven och uppdragen i regleringsbrevet ger regeringen Naturvårdsverkets särskilda regeringsuppdrag under budgetåret. Här nedan redovisar vi tio uppdrag som Naturvårdsverket fått 2013. Uppdrag från 2009–2012 finns i bilaga 2.

Särskilda uppdrag under 2013

Uppdrag att utarbeta vägledning om hur buller från miljöfarlig verksamhet kan hanteras vid prövning och tillsyn enligt miljöbalken

I januari 2013 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att utarbeta en vägledning om hur buller från miljöfarlig verksamhet som t.ex. hamnar och industrier kan hanteras vid prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Uppdraget skulle samordnas med Boverkets uppdrag att utarbeta en vägledning för planering och byggande av bostäder enligt plan och bygglagen (2010:900) inom områden som är utsatta för buller från hamnar, industrier m.m. Genomförandet av uppdraget skulle ske efter samråd med Boverket, Socialstyrelsen, Trafikverket, Transportstyrelsen och Sjöfartsverket. Naturvårdsverket skulle också föra en dialog med regeringens utredare för samordning av planläggning och lovgivning enligt plan- och bygglagen med prövning och tillsyn enligt miljöbalken i fråga om buller och relevanta bransch- och intresseorganisationer. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i augusti 2013.¹⁹

Uppdrag om framtagande av förslag till handlingsplan för grön infrastruktur på regional nivå

I april 2013 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram förslag till en handlingsplan för grön infrastruktur på regional nivå i

¹⁹ Regeringsbeslut 2013-01-24, dnr M2013/233/Ma.

land- och vattenmiljön. Förslaget skulle beskrivas översiktligt och bl.a. innehålla metod för koordinering, planering, inventering, genomförande, arbetssätt, tekniska förutsättningar, tidsplan och organisation. Arbetet skulle genomföras i samråd med Havs- och vattenmyndigheten, samt efter samråd med Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, länsstyrelserna i Jönköpings, Skånes och Västerbottens län, Trafikverket, Statens energimyndighet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Riksantikvarieämbetet, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Försvarsmakten och Boverket. Samråd skulle också genomföras med företrädare för markägareorganisationer och andra berörda. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i september 2013.²⁰

Uppdrag att ta fram ett förslag till en strategi för miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö

Regeringen gav i april 2013 Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett förslag till en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö nås, samt göra en tillhörande konsekvensanalys och en analys av förslagens kostnadseffektivitet. Regeringen framhöll att avvägningar kunde behöva göras mellan såväl olika miljö kvalitetsmål som mellan miljö kvalitetsmål och andra samhällsmål. Uppdraget skulle därför utföras efter samråd med Miljömålsberedningen, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Statens fastighetsverk, Tillväxtverket, Sametinget, Statens energimyndighet, Sveriges geologiska undersökning, Rikspolisstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Samverkansorganet i Dalarnas län, Samverkansorganet i Jämtlands län, Samverkansorganet i Västerbottens län, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt övriga berörda organisationer och aktörer. I de delar rennäringen berördes skulle Naturvårdsverket särskilt samråda med Sametinget. Naturvårdsverket skulle redovisa uppdraget till *Miljödepartementet* senast i juni 2014.²¹

²⁰ Regeringsbeslut 2013-04-04, dnr M2013/1086/Nm.

²¹ Regeringsbeslut 2013-04-25, dnr M2013/1253/Nm.

Uppdrag beträffande prövning av miljöfarliga verksamheter och krav på bl.a. upprättande av miljökonsekvensbeskrivning

Regeringen gav i maj 2013 Naturvårdsverket i uppdrag att göra en översyn av vissa av verksamhetskoderna och verksamhetsbeskrivningarna för prövning och tillsyn av miljöfarliga verksamheter. Uppdraget ska utföras efter samråd med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Sveriges geologiska undersökning, Statens jordbruksverk, länsstyrelserna och andra berörda myndigheter. Översynen ska syfta till att åtgärda problem och förändringsbehov som finns bl.a. rörande borrhning, tillverkning av kemiska produkter, bergkrossar, täkter och viss avfallshantering m.m. Naturvårdsverket ska också analysera och lämna förslag på hur åtgärderna verket föreslår ska tillämpas enligt miljöbalken. Naturvårdsverket ska föra en dialog med branschföreträdare för berörda verksamheter och med miljöorganisationer. I uppdraget ingår att göra en redovisning av de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för verksamhetsutövare, kommuner och myndigheter. Frågan om resursbehovet för berörda prövnings- och tillsynsmyndigheter ska belysas. I uppdraget ingår därutöver att bedöma och redovisa de effekter som förslagen kan få för miljön. Uppdraget ska redovisas till *Miljödepartementet* senast i oktober 2014. Den del av uppdraget som avser miljöbalken skulle redovisas i februari 2014.²²

Uppdrag att ta fram en projektplan för en kommunikationssatsning om ekosystemtjänster

Regeringen uppdrog i maj 2013 åt Naturvårdsverket att, efter samråd med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Sametinget och Utredningen om ekosystemtjänster (M 2013:01), ta fram en projektplan för en större kommunikationssatsning gällande ekosystemtjänster. Verket skulle ha som utgångspunkt att kommunikationen skulle riktas mot ett begränsat antal svenska målgrupper och aktörer som i sin tur kan kommunicera budskapet vidare. Målgrupperna skulle definieras i projektplanen och den skulle även beskriva hur ett uppdrag rörande kom-

²² Regeringsbeslut 2013-05-08, dnr M2008/3577/R, M2010/4251/R, M2011/27/R, M2012/1054/Me (delvis), M2012/1323/R, M2012/1712/R, M2012/2114/R, M2013/1362/R.

unikationsinsatser om ekosystemtjänster fram till 2018 kunde genomföras. Projektplanen skulle också beskriva förutsättningarna och den möjliga finansieringen av ett sådant uppdrag. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i oktober 2013.²³

Uppdrag att utvärdera effekterna av bekämpningen av översvämningsmyggor

Regeringen uppdrog i juni 2013 åt Naturvårdsverket att, i samråd med Länsstyrelsen i Gävleborgs län och efter samråd med Socialstyrelsen, Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten och Kemikalieinspektionen, utvärdera effekterna av bekämpningen av översvämningsmyggor med det biologiska bekämpningsmedlet VectoBac G. Som ett led i uppdragets genomförande ska Naturvårdsverket tillsätta och samråda med en referensgrupp bestående av företrädare för ArtDatabanken, berörda länsstyrelser och kommuner samt vid behov andra berörda aktörer. Avsikten med att uppdraget ska genomföras i samråd med Länsstyrelsen i Gävleborgs län är att ta tillvara de erfarenheter länsstyrelsen vunnit inom ramen för angivna regeringsuppdrag och för att ta tillvara och fortsätta den dialog som förs med bl.a. allmänheten inom arbetet med uppdraget. Uppdraget ska redovisas till *Miljödepartementet* senast i november 2014. En delredovisning skulle lämnas senast i mars 2014. Delredovisningen skulle innehålla en sammanställning av kunskap på området.²⁴

Uppdrag att utarbeta underlag till kontrollstation 2015 för de klimat- och energipolitiska målen

Regeringen uppdrog i oktober 2013 åt Naturvårdsverket och Statens energimyndighet att gemensamt utarbeta underlag till kontrollstation 2015. Underlaget ska analysera möjligheterna att nå de av riksdagen beslutade klimat- och energipolitiska målen till 2020. Eventuella förslag till justeringar av styrmedel ska utformas

²³ Regeringsbeslut 2013-05-16, M2013/1430/Nm.

²⁴ Regeringsbeslut 2013-06-05, M2013/1584/Nm.

efter samråd med berörda myndigheter. Samhällsekonomiska och statfinansiella konsekvensanalyser ska utarbetas i samråd med Konjunkturinstitutet. Uppdraget ska redovisas till *Miljödepartementet* senast i oktober 2014.²⁵

Uppdrag till Naturvårdsverket angående investeringsstöd för hållbar återföring av fosfor

Regeringen uppdrog i oktober 2013 till Naturvårdsverket att föreslå hur ett investeringsbidrag för hållbar återföring av fosfor skulle kunna finansieras samt att redovisa samhällsekonomiska konsekvensanalyser och kostnadseffektivitetsanalyser av ett sådant investeringsstöd. I uppdraget skulle verket utgå från förslagen i en tidigare inlämnad redovisning och presenteras en samlad redovisning. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2013.²⁶

Uppdrag att följa upp mål för förenklingsarbetet på centrala myndigheter

Regeringen (Näringsdepartementet) uppdrog i november 2013 till 16 myndigheter, bl.a. Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten, att följa upp regeringens övergripande mål för att öka servicen, minska handläggningstiderna samt öka förståelsen för företagens villkor på myndigheter med ett stort antal företagsärenden. Myndigheterna skulle följa upp och arbete mot målen i de delar som berör respektive myndighet. Rapporteringen mot målen ska göras årligen i berörda delar till *Tillväxtverket* i april enligt anvisningar från Tillväxtverket.²⁷

²⁵ Regeringsbeslut 2013-10-10, M2013/2523/Kl.

²⁶ Regeringsbeslut 2013-10-31, M2012/2168/Ke.

²⁷ Regeringsbeslut 2013-11-28, N2013/5553/ENT.

Uppdrag att utreda relevansen och behovet av lavinprognoser för de svenska fjällen

Regeringen uppdrog i december 2013 åt Naturvårdsverket att i samråd med SMHI och efter samråd med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Trafikverket, Försvarsmakten och Rikspolisstyrelsen samt länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbotten och Norrbottens län utreda relevansen och behovet av lavinprognoser för de svenska fjällen genom att

- fastställa huruvida det föreligger ett konkret behov av att producera lavinprognoser för den svenska fjällkedjan
- klarlägga förutsättningarna att producera relevanta och tillförlitliga lavinprognoser och redogöra för olika möjligheter vad gäller ambitionsnivån kring sådana prognoser,
- fastställa, om så är relevant, huruvida det är skäligt att staten ansvarar för lavinprognoser, samt i så fall i vilken omfattning,
- samt, om så är relevant, redogöra för vilka förutsättningar relevanta myndigheter har för att ansvara för produktionen och tillhandahållande av lavinprognoser.

Naturvårdsverket ska redogöra för kostnader som är förknippade med de eventuella förslagen, liksom lämna förslag på finansiering. Naturvårdsverket ska också utreda och föreslå eventuella samverkansmöjligheter med andra länder och med näringslivets organisationer samt turistorganisationer kring produktion, tillhandahållande och finansiering av lavinprognoser. Verket ska redovisa uppdraget till *Miljödepartementet* senast i september 2014.²⁸

7.14.5 Finansiell styrning, finansiering – Naturvårdsverket

År 2014 har regeringen tilldelat Naturvårdsverket dispositionsrätt till anslagsmedel från tio olika anslag. Av dessa anslag finns åtta inom utgiftsområde 20, ett inom utgiftsområde 17 och ett inom utgiftsområde 23. Se tabellen nedan.

²⁸ Regeringsbeslut 2013-12-12, M2013/3132/Nm.

Tabell 7.4 Anslag som regeringen tilldelar Naturvårdsverket dispositionsrätt till 2014

Utgifts- område	Anslagsnummer och anslagnamn	Anslagposter med belopp som Naturvårdsverket disponerar	Andra myndigheter som disponerar på anslaget
17	13:4 Stöd till friluftsförbund	ap. 10 <i>Stöd till friluftsförbund:</i> 27 785 tkr	-
20	1:1 Naturvårdsverket	ap. 1 <i>Naturvårdsverket:</i> 377 231 tkr	-
20	1:2 Miljöövervakning m.m.	ap.1 <i>Miljöövervakning:</i> 184 977 tkr ap.2 <i>Bidrag till åtgärder för miljökrav vid offentlig upphandling m.m.:</i> 12 000 tkr ap.6 <i>Bidrag till ideella miljöorganisationer:</i> 12 537 tkr	ap. 3 och 5 disponeras av HaV
20	1:3 Åtgärder för värdefull natur (nytt anslagsnamn 2011)	ap. 2 <i>Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.:</i> 636 535 tkr	-
20	1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	ap. 1 <i>Sanering och etterbehandling av förorenade områden:</i> 376 018 tkr	ap. 2 disponeras av SSM ap. 3 disponeras av SGU
20	1:5 Miljöforskning	ap. 1 <i>Miljöforskning:</i> 82 162 tkr	-
20	1:7 Internationellt miljösamarbete (nytt anslag för NV 2013)	ap. 3 <i>Långsiktigt miljö- och klimatsamarbete med strategiskt viktiga länder:</i> 8 000 tkr	ap 1, 4, 5 och 6 disponeras av Kam ap 2 disponeras av KemI ap 7 disponeras av SMHI
20	1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	ap. 1 <i>Internationellt miljösamarbete med Ryssland – del till NV:</i> 7 000 tkr	ap 2 och 8 disponeras av SSM ap 3 disponeras av Kam
20	1:16 Skydd av värdefull natur (nytt anslag 2011)	ap. 1 <i>Skydd värdefull natur:</i> 808 000 tkr	-
23	1:7 Ersättningar för viltskador m.m. (nytt anslagsnummer 2013)	ap. 1 <i>Bidrag för att förebygga skador på annat än renar och fiske samt att ersätta inträffad sådan skada:</i> 17 778 tkr	ap. 3 disponeras av HaV

Källa: Regleringsbrev för 2014.

Av tabellen framgår att regeringen tilldelar även andra myndigheter dispositionsrätt till fem av anslagen. Det innebär att dessa myndigheter också har uppgifter inom anslagets ändamål.

Utgiftsområde 20 – Allmän miljö- och naturvård

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget användas för Naturvårdsverkets förvaltningsutgifter inklusive myndighetens utgifter för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen.

Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket organiserat och som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för.

Regeringen har beslutat att 2 000 000 kronor av anslaget ska användas för utveckling av konsumentinformation om hållbar konsumtion som ska ingå i den konsumentupplysningstjänst som ska tillhandahållas och samordnas av Konsumentverket. Naturvårdsverket ska samverka med Konsumentverket. Konsumentinformation inom ramen för handlingsplanen för en giftfri vardag ska vara en del av tjänsten.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. användas till utgifter för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och till verksamhet vid Swedish Water House samt för arbete med miljökrav i offentlig upphandling och miljöledningssystem. Anslaget får även användas till utgifter för internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden.

Naturvårdsverket och *Havs- och vattenmyndigheten* har likalydande uppgifter i instruktionen som innebär att de i samråd med varandra ska fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering.

Regeringen har beslutat att:

Anslagsposten 1 – *Miljöövervakning* får användas för övervakning av miljötillstånd i den yttre miljön, för miljömålsuppföljning, för programmet för utsläpp och avfall, för arbete med utsläppsrätter samt för utvecklingsarbete och internationell rapportering.

För anslagsposten 2 – *Bidrag till åtgärder för miljökrav vid offentlig upphandling m.m.* har regeringen beslutat att Naturvårdsverket ska använda 500 000 kronor för informationsinsatser m.m. för att stimulera organisationer till nya och förnyade registreringar enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1221/2009 av den 25 november 2009 om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (Emas) och om upphävande av förordning (EG) nr 761/2001 och kommissionens beslut 2001/681/EG och 2006/193/EG. Av dessa ska 333 000 kronor betalas ut till Aktiebolaget Svenska Miljöstyrningsrådet. Naturvårdsverket ska betala ut 11 500 000 kronor för arbetet med miljökrav vid offentlig upphandling. Av dessa ska 5 750 000 kronor betalas ut till Aktiebolaget Svenska Miljöstyrningsrådet i januari 2014, och 5 750 000 kronor ska betalas ut till Konkurrensverket den 1 juli 2014.

Anslagsposten 6 – *Bidrag till ideella miljöorganisationer* ska användas för bidrag till ideella miljöorganisationers arbete som bidrar till att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om, eller något av de fyra prioriterade områdena i EU:s sjätte miljöhandlingsprogram. Naturvårdsverket beslutar om fördelningen av medlen.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:3 åtgärder för värdefull natur användas till utgifter för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får särskilt användas till utgifter

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning,
- för artbevarande och viltförvaltning, samt
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Bestämmelser om *statsbidrag* finns i förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt samt i Laponia-förordningen (2011:840).

Regeringen har beslutat att anslagsposten *Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.* får användas för:

- kostnader samt visst arbete vid länsstyrelserna för skötsel, fastighetsförvaltning, byggnadsinvesteringar, bevarandeplaner, uppföljning och övervakning av nationalparker, naturreservat och andra områden med områdesskydd samt till Kungliga nationalstadsparken, världsarv, Ramsarområden, biosfär-områden och områden som ingår i eller föreslås ingå i nätverket Natura 2000.
- kostnader för artbevarande, upprättande och genomförande av åtgärdsprogram, vilt- och rovdjursförvaltning, bekämpning av invasiva främmande arter samt annan övervakning, grön infrastruktur, inventering och kunskapsstöd vad gäller arter och naturtyper. Anslagsposten får även användas för visst arbete vid länsstyrelserna avseende samma ändamål.
- kostnader samt visst arbete vid länsstyrelserna för friluftsliv och allemansrätt, kommunikation och utbildning inom naturvårdsområdet, regionala landskapsstrategier, terrängkörningsplaner, samt verksamhet som tidigare bedrivits inom ramen för överenskommelsen om det Nationella snöskoterrådet.
- för samebyarnas arbete att ta fram terrängkörningsplaner och genomförande av planerna genom att medel betalas ut till länsstyrelserna i fjällänen (Dalarna, Jämtland, Norrbotten och Västerbotten).
- statsbidrag till kommunala och lokala naturvårdsåtgärder inom ramen för regeringens satsning på lokal och kommunal naturvård enligt förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt. Anslagsposten får även användas för visst arbete vid länsstyrelserna för samma ändamål.
- högst 3 000 000 kronor får betalas ut som bidrag till Statens veterinärmedicinska anstalt för eventuella akuta åtgärder – utförda efter samråd med Naturvårdsverket – i arbetet med att

följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos vilda djurpopulationer.

- bidrag till Centrum för biologisk mångfald inklusive för deras arbete med ett nationellt program för lokal och traditionell kunskap (NAPTEK) med utgångspunkt från tidigare arbete som genomförts vid Centrum för biologisk mångfald och i överensstämmelse med syfte, inriktning och omfattning som formulerats i regeringsbeslut den 15 december 2005 (dnr M2005/6448/Na) respektive den 15 december 2011 (dnr M2011/3884/Nm).
- bidrag till föreningen Laponiatjuottjudus för förvaltningen av världsarvet Laponia enligt Laponiaförordningen (2011:840).
- Intäkter från fastighetsuthyrning, arrenden, naturvårdsskötsel m.m. får användas i verksamheten under anslaget.
- högst 4 000 000 kronor får betalas ut som bidrag till Länsstyrelsen i Gävleborgs län för åtgärder för att begränsa massförekomst av översvämningsmyggor vid Nedre Dalälven sommaren 2014.
- 1 000 000 kronor ska betalas som bidrag till Sveriges lantbruksuniversitet för att genomföra uppdraget om förebyggande åtgärder till skydd av renar enligt regeringens beslut den 15 november 2011 (dnr 2012/2817/JFS).
- 1 000 000 kronor ska betalas ut som bidrag till Sveriges lantbruksuniversitet för att genomföra uppdraget att kartlägga hur rovdjursangrepp påverkar landsbygdsföretagens ekonomi, att föreslå en ny ersättningsmodell samt att analysera när rovdjursskador bör förebyggas genom skydds jakt enligt regeringens beslut den 30 april 2014 (dnr L2014/1389/JFS).

Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas samt för att ta fram prioriteringsunderlag. Anslaget får även användas till utgifter för att åtgärda

saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget får vidare användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar, och i så fall genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget får även användas till utgifter för omhändertagande av historiskt radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet.

Regeringen har beslutat att anslagsposten 1 Sanering och efterbehandling av förorenade områden får användas för

- bidrag enligt förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statsbidrag för sådant avhjälpande.
- att finansiera undersökningar och juridiska bedömningar eller andra utredningar som krävs som underlag för att genomföra åtgärder, för framtagande av underlag för prioriteringar av framtida sanerings- och återställningsinsatser i landet samt för arbete vid länsstyrelserna med tillsyn över förorenade områden för att öka inslaget av privatfinansierade efterbehandlingsåtgärder så att det framtida behovet av bidragsfinansiering minskar.
- utrednings- och åtgärds kostnader som återkrävs av ansvariga enligt miljöbalken eller äldre lagstiftning.
- att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna från risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser.
- kostnader för avhjälpande som uppkommit med anledning av att en tillsynsmyndighet har begärt verkställighet enligt 26 kap. 17 § miljöbalken eller beslutat om rättelse enligt 26 kap. 18 § miljöbalken.

Anslagsposten får även disponeras av Sjöfartsverket för uppdrag om miljörisker från sjunkna vrak.

Anslaget 1:5 Miljöforskning

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:5 Miljöforskning användas till utgifter för miljöforskning främst till stöd för arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för

internationellt förhandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Regeringen har för anslagsposten 1 – Miljöforskning beslutat att:

- Naturvårdsverket ska betala ut högst 17 000 000 kronor till Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL). Beslut fattas av SIVL när en överenskommelse har träffats med näringslivet om samfinansierad forskning och utvecklingsverksamhet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB. Medlen till stiftelsen får även användas för nationell finansiering av EU-projekt.
- Naturvårdsverket beslutar hur medlen till övrig miljöforskning ska fördelas. Verksamheten får omfatta forskningsbidrag, uppdragsforskning, beredningsarbete, kunskapsöverföring från forskning, kunskapssammanställningar och utredningar med anknytning till forskningen samt finansiering av utländska forskare i de internationella samarbeten Naturvårdsverket är involverad i.
- forskningsmedlen främst ska finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete med t.ex. miljökvalitetsmålen, miljöbalken samt underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget får också användas för svenska forskares arbete med FN:s klimatpanel (Intergovernmental Panel for Climate Change, IPCC).
- anslagsposten får användas för IT-baserad administration av forskningsansökningar.
- Naturvårdsverket ska betala ut högst 1 000 000 kronor till Stockholm Environment Institute (SEI) för produktionen av Arctic Resilience Report.
- anslagsposten får användas för svenska forskares deltagande i den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES). Naturvårdsverket ska dessutom betala ut högst 1 500 000 kronor till sekretariatet för den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES) avseende Sveriges bidrag till dess verksamhet.

Anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete användas för utgifter för internationellt miljösamarbete. Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete.

- Anslaget får användas för utgifter för långsiktigt samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet.
- Anslaget får användas för utgifter för bidrag till WHO International Programme for Chemical Safety (IPCS), OECD Pesticide Programme, OECD Biocide Programme, OECD Working Group on Harmonisation of Regulatory Oversight in Biotechnology och OECD Expanded Special Programme och andra internationella organisationer på kemikalieområdet.
- Anslaget får användas för utgifter för Sveriges medlemsavgifter till Internationella atomenergiorganet (IAEA) och Sveriges bidrag till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund.
- Anslaget får användas för utgifter för Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöfond som utgör kärnan i finansieringen av FN:s miljöprogram UNEP:s verksamhet, samt till stöd till olika aktiviteter inom FN:s miljöprogram UNEP.
- Anslaget får användas för utgifter för Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna EUMETSAT, ECMWF och WMO. Anslaget får användas för kostnader för finansiering av medlemsavgifter i EUMETNET.

Regeringen har beslutat att anslagsposten 3 – Långsiktigt miljö- och klimatsamarbete med strategiskt viktiga länder får användas för kostnader för myndigheters långsiktiga miljö- och klimatsamarbete med länder med stor påverkan på den globala miljön eller av strategisk betydelse i det globala miljö- och klimatsamarbetet. Naturvårdsverket beslutar om fördelning av medel efter samråd med berörda myndigheter. Medlen utbetalas i svenska kronor.

Anslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland användas för utgifter för samarbete med Ryssland inom miljö- klimat- och kärnsäkerhetsområdet. Anslaget får användas för utgifter för samarbete med Ryssland inom miljö- havs- och kemikalieområdet med särskilt fokus på Östersjön, Barentsregionen och Arktis.

Anslaget får användas för utgifter för projekt som stödjer Arktiska Rådets verksamhet. Anslaget får användas för utgifter för projekt som stödjer verksamhet inom Barents EuroArktiska Råd. Anslaget får användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) vad avser samarbetet med Ryssland. Anslaget får användas för administration och samordning.

Regeringen har beslutat att anslagsposten 1 – Internationellt miljösamarbete med Ryssland:

- får användas för kostnader för insatser som stödjer det bilaterala samarbetet mellan Sverige och Ryssland på miljöområdet. Naturvårdsverket ska inhämta synpunkter från berörda svenska myndigheter i samband med genomförande av projekt inom ramen för det bilaterala samarbetet,
- ska användas för utgifter för samarbete med Ryssland som syftar till att bidra till en högre nivå av miljö kvalitet i Ryssland och Sverige, till att uppfylla de svenska miljö kvalitetsmålen, till att stärka Rysslands deltagande i internationellt samarbete om miljö- och klimatfrågor samt syftar till att bidra till effektivt genomförande av nationell lagstiftning och internationella överenskommelser och miljökonventioner i Ryssland,
- ska användas för utgifter för samarbete med Ryssland för att bidra till att utveckla det svensk-ryska myndighetssamarbetet och genomföra projekt inom de prioriterade områdena hav och vatten, naturskydd och bevarande av biologisk mångfald, klimat och luft, samt hållbar stadsutveckling, avfall och miljöteknik. Särskilt fokus bör läggas på att stärka samarbetet inom klimat och luft inklusive kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar,

inom hållbar stadsutveckling, kemikalier och avfall, samt miljöövervakning och miljöforskning.

Högst 1 000 000 kronor får användas för Naturvårdsverkets administration och samordning.

Anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur användas till utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv.

Anslaget får särskilt användas

- för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken Naturvårdsverkets ansvarsområde,
- till utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden,
- för utgifter i samband med säkerställande av värdefulla naturområden,
- för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Regeringen har beslutat att anslagsposten 1 – Skydd värdefull natur får användas för:

- ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken inom Naturvårdsverkets ansvarsområde,
- kostnader som avser förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden, särskilt värdefulla skogar,
- statsbidrag till kommuner för områdesskydd av värdefulla naturområden, särskilt värdefulla skogar,
- förhandlings- och värderingskostnader efter prövning i varje enskilt fall i samband med skydd av värdefulla naturområden enligt miljöbalken, utredningar och inventeringar som ger underlag för detta skydd, förslag till utpekande till nätverket Natura 2000 samt sådana övriga kostnader och kostnader för

visst arbete vid länsstyrelserna som hör samman med skydd av värdefulla naturområden,

- bidrag till de länsstyrelser som deltar i samverkansprogrammet Komet, kompletterande metoder för skydd av värdefull natur,
- bidrag till länsstyrelserna i syfte att se över det utvidgade strandskyddet,
- bidrag till länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län för att genomföra programmen för skydd av tätortsnära natur.

Inkomster från försäljning av fastigheter ska tillföras anslaget.

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Anslaget 13:4 Stöd till friluftorganisationer

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 13:4 Stöd till friluftorganisationer användas för utgifter för statsbidrag till friluftorganisationer.

Regeringen har beslutat att anslagsposten ska användas för bidrag till föreningen Svenskt Friluftsliv enligt förordningen (2010:2008) om statsbidrag till friluftorganisationer.

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. användas för utgifter för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada.

Regeringen har för anslagsposten 1 – Bidrag för att förebygga skador på annat än renar och fiske samt att ersätta inträffad sådan skada beslutat att Naturvårdsverket ska fördela anslagsposten som bidrag till länsstyrelserna. Länsstyrelserna får endast använda medlen inom länet för bidrag till den som utför skadeförebyggande åtgärder eller ersättning till den som drabbats av skada av vilt enligt 11 och 12 §§ viltskadeförordningen (2001:724). Bidragen till läns-

styrelserna ska betalas ut till icke räntebärande konton inom SCR-flödet hos länsstyrelserna.

1 000 000 kronor ska betalas ut som bidrag till Sveriges lantbruksuniversitet för att genomföra uppdraget att kartlägga hur rovdjursangrepp påverkar landsbygdsföretagens ekonomi, att föreslå en ny ersättningsmodell samt att analysera när rovdjursskador bör förebyggas genom skydds jakt enligt regeringens beslut den 30 april 2014.

7.14.6 Naturvårdsverket betalar ut bidrag och tar emot bidrag

Som framgår ovan av villkoren som regeringen bestämt för Naturvårdsverkets dispositionsrätt till de tilldelade anslagsposterna är en av Naturvårdsverkets många uppgifter att betala ut ett stort antal inomstatliga bidrag, statsbidrag m.m. till stora belopp. Av riksdagens beslut om ändamål för de anslag som regeringen tilldelar Naturvårdsverket och av regeringens villkor för dispositionsrätten till respektive anslagspost framgår att Naturvårdsverket administrerar ett stort antal bidragsutbetalningar till avsevärda belopp varje år.

Av tabell 7.5 framgår de totala bidragsbeloppen som Naturvårdsverket betalat ut till olika mottagare 2009–2013 samt fördelningen av bidrag till olika delar av samhället åren 2012–2013. Den största bidragsmottagaren är staten.

Tabell 7.5 Naturvårdsverket betalar ut bidrag, tkr

Bidragsutbetalningar	2009*	2010*	2011*	2012	2013
Bidrag inom staten	-	-	-	980 889	1 024 233
Bidrag till kommunala sektorn	-	-	-	278 554	409 684
Bidrag till företag och privatägda föreningar	-	-	-	383 746	395 003
Bidrag till internationella organisationer	-	-	-	6 853	11 347
Bidrag till övriga	-	-	-	63 183	79 309
Summa utbetalade bidrag/år	2 675 316	2 837 065	2 639 741	1 713 224	1 919 576

Källa: Naturvårdsverkets årsredovisningar 2009–2013.

Obs! Enligt Naturvårdsverkets årsredovisning för 2012 beror den stora skillnaden i Naturvårdsverkets utbetalade bidragsbelopp mellan år 2011 och 2012 främst på att Havs- och vattenmyndigheten tog över en del av bidragsutbetalningarna fr.o.m. 2011-07-01.

*I årsredovisningarna för 2009, 2010 och 2011 redovisa endast summa utbetalade bidrag i noten till resultaträkningen.

Naturvårdsverket betalar inte endast ut bidrag utan tar även emot bidrag från såväl andra statliga myndigheter som från organisationer. Storleken på de belopp som Naturvårdsverket tar emot är emellertid betydligt blygsammare än de belopp som verket betalar ut. Av tabell 7.6 framgår att de största bidragsbeloppen till Naturvårdsverket kommer från andra statliga myndigheter.

Tabell 7.6 Naturvårdsverket tar emot bidrag, tkr

Bidrag till Naturvårdsverket	2009	2010	2011	2012	2013
Bidrag från andra statliga myndigheter	43 648	30 231	70 570	58 796	66 746
Bidrag från andra organisationer	1 833	3 257	1 451	2 656	2 016
Summa inkomster av bidrag/år	45 481	33 489	72 021	61 452	68 762

Källa: Naturvårdsverkets årsredovisningar 2009–2013.

I tabellen nedan redovisar vi Naturvårdsverkets ackumulerade oförbrukade bidrag den 31 december åren 2009–2013.

Tabell 7.7 Naturvårdsverkets oförbrukade bidrag 31 december, tkr

Oförbrukade bidrag	2009-12-31	2010-12-31	2011-12-31	2012-12-31	2013-12-31
Inomstatliga	39 313	26 826	19 744	16 329	6 606
Utomstatliga	869	1 832	2 538	2 777	4 371
Summa oförbrukade bidrag	40 182	28 658	22 293	19 106	10 978

Källa: Naturvårdsverkets årsredovisningar 2009–2013.

Av tabellen framgår att de oförbrukade inomstatliga bidragen har minskat under åren. Samtidigt har de oförbrukade utomstatliga bidragen ökat.

7.14.7 Naturvårdsverket har avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet och uppdragsverksamhet

Naturvårdsverket har varje år avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet och från uppdragsverksamhet.

Avgifterna i den offentligrättsliga verksamheten är miljöskyddsavgift, avgifter enligt lagen om handel med utsläppsrätter samt övrig offentligrättslig verksamhet. Dessa avgiftsintäkter uppgick sammanlagt till 14 020 tkr 2013. Naturvårdsverket beslutar inte om avgifternas storlek och disponerar inte avgiftsintäkterna från den offentligrättsliga verksamheten.²⁹

Avgiftsintäkterna från uppdragsverksamheten uppgick till 37 645 tkr år 2013 varav 12 297 tkr var intäkter från § 4 avgifter³⁰ (exkl. tjänsteexport).³¹

²⁹ ESV 2014:45, Avgifter 2013.

³⁰ Se 4 § avgiftsförordningen (1992:191).

³¹ ESV 2014:45, Avgifter 2013.

7.15 Havs- och vattenmyndigheten

Havs- och vattenmyndigheten är en förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav. Inom sitt ansvarsområde ska Havs- och vattenmyndigheten vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna.³²

Havs- och vattenmyndigheten som bildades 2011 är den yngsta av Miljödepartementets förvaltningsmyndigheter. Riksdagen och regeringen styr Havs- och vattenmyndigheten med olika styrmedel på lång, medellång och kort sikt. Havs- och vattenmyndighetens mål och uppgifter finns, förutom i förordningen med instruktion för verket, i ett antal olika författningar varav miljöbalken, miljö-tillsynsförordningen och rådets förordning (EG) nr 199/2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskesektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken är några.

Riksdagen och regeringen styr Havs- och vattenmyndigheten i det årliga budgetbeslutet bland annat med beslut om återrappporteringskrav och uppdrag, de finansiella styrmedlen, finansiella restriktioner och ett stort antal uppgifter. Flera av dessa uppgifter handlar om att finansiera andra aktörer både inom och utom statsförvaltningen. Regeringen ger även Havs- och vattenmyndigheten uppdrag under budgetåret. Havs- och vattenmyndigheten ska också samordna de fem vattenmyndigheterna i frågor om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Mer uppgifter om vattenmyndigheterna finns i avsnitt 7.12.1.

7.15.1 Antal anställda vid Havs- och vattenmyndigheten

Medeltalet anställda vid Havs- och vattenmyndigheten har ökat marginellt och antalet årsarbetskrafter har ökat något sedan myndigheten bildades.

³² Förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten.

Tabell 7.8 Medeltal anställda och antal årsarbetskrafter vid Havs och vattenmyndigheten 2011–2013

År	Medeltalet anställda	Antal årsarbetskrafter
2011*	225	213
2012	218	221
2013	229	226

Källa: Havs och vattenmyndighetens årsredovisning för 2013.

*Havs- och vattenmyndigheten bildades 1 juli 2011.

Sett till medelantalet anställda är Havs- och vattenmyndigheten den näst minsta av myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde 2013. Antalet årsarbetskrafter vid Havs- och vattenmyndigheten är dock fler än vid Kemikalieinspektionen.

7.15.2 Närmare om Havs- och vattenmyndighetens uppgifter i instruktionen

Enligt uppgifterna Havs- och vattenmyndighetens instruktion³³ ska myndigheten *verka för att* det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Havs- och vattenmyndigheten ska *samordna* uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Havs- och vattenmyndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med Naturvårdsverket om vilken rapportering som behövs.

Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt

- *ansvara för* den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete,
- *bevaka* allmänna miljövärdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och

³³ Förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten.

domstolar samt lämna myndighetens synpunkter tidigt i processen,

- *delta i miljöprövningar* som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för havs- och vattenmiljön eller fisket,
- *vara samlade i vatten- och havsmiljöarbetet* genom att *samordna vattenmyndigheterna*³⁴ för genomförandet av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön,
- *arbeta med frågor* som rör havsplanering,
- *ha det övergripande ansvaret* för fiskerikontrollen och *ansvara för* genomförandet av landningskontrollen,
- inom sitt ansvarsområde *ansvara för* skydd av naturtyper och arter samt andra frågor om biologisk mångfald i sjöar, vattendrag och hav,
- i samråd med Naturvårdsverket *fördela medel* för miljöövervakning, uppföljning av miljökvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer *ansvara för* genomförandet av miljöövervakningen samt *beskriva och analysera* miljötillståndet inom sitt ansvarsområde,
- *ansvara för* att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och *särskilt svara för* att datainsamling och rådgivning i fråga om fiskbestånden och fisket bedrivs i enlighet med rådets förordning (EG) nr 199/2008 av den 25 februari 2008 om upprättande av en gemenskapsram för insamling, förvaltning och utnyttjande av uppgifter inom fiskerisektorn och till stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken,
- inom sitt ansvarsområde *främja* forskning och utvecklingsverksamhet och *delta i* beredningen av Naturvårdsverkets miljöforskningsanslag till stöd för myndighetens och verkets arbete,

³⁴ Om vattenmyndigheterna se avsnitt 7.12.1.

- *göra kunskaper* om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete *tillgängliga* för myndigheter, allmänhet och andra berörda,
- *ansvara för* uppföljning och utvärdering av de statliga bidrag som omfattas av förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag, förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt och förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården,
- *följa upp och utvärdera* de statliga bidrag som omfattas av viltskadeförordningen (2001:724) när det gäller förebyggande åtgärder och ersättning för skada som orsakas av säl och *rappor- tera* sådan uppföljning och utvärdering till Statens Jordbruks- verk, och
- *samverka med* Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna i frågor som har betydelse för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljön och för vattenbruket.

7.15.3 Havs- och vattenmyndigheten har återrapporeringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret

Förutom de långsiktiga uppgifter och mål som regeringen har beslutat ska gälla för Havs- och vattenmyndigheten i verkets instruktion m.m. fattar regeringen varje år beslut om återrapporte- ringskrav och uppdrag i Havs- och vattenmyndighetens reglerings- brev. Dessutom fattar regeringen utöver detta beslut om särskilda uppdrag under budgetåret.

Tabell 7.9 Havs- och vattenmyndighetens antal återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbreven 2009–2014 samt särskilda regeringsuppdrag 2009–2013

År	Antal återrapporteringskrav i rb	Antal uppdrag i rb	Antal särskilda regeringsuppdrag under budgetåret som vi redovisar
2011	4	4	1
2012	7	9	1
2013	11	5	3
2014	17	10	*

Källa: Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev 2011–2014 samt regeringsbeslut om särskilda uppdrag 2011–2013.

*Vi redovisar inte några särskilda regeringsuppdrag under budgetåret 2014.

Som framgår av tabell 7.9 har antalet återrapporteringskrav tredubblats och antalet uppdrag i regleringsbrevet mer än fördubblats mellan 2011 och 2014.

Havs- och vattenmyndighetens återrapporteringskrav i regleringsbrevet

Som framgår av tabellen ovan hade Havs- och vattenmyndigheten totalt 39 återrapporteringskrav i regleringsbreven 2011–2014. Flera av återrapporteringskraven återkommer flera år likalydande eller i stort sett likalydande.

Här redovisar vi de återrapporteringskrav som Havs- och vattenmyndigheten fick i regleringsbrevet för 2014 inklusive återrapporteringskrav som återkommer från tidigare år. Havs- och vattenmyndighetens återrapporteringskrav i regleringsbreven för 2011–2013 framgår av bilaga 2.

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbreven 2011–2014

Årligen återkommande är återrapporteringskravet om utgiftsprognoser som innebär att Havs- och vattenmyndigheten vid fem olika tillfällen under året ska redovisa sina prognoser.

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa utvecklingen av fiskeflottans kapacitet i relation till tillgänglig fiskeresurs.

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa genomförandet av EU:s kontrollförordning (förordning (EG) nr 1224/2009), inklusive vidtagna effektiviseringsåtgärder, samt analysera effekterna av genomförda fiskerikontrollinsatser, särskilt avseende sådana fisken som berörs av EU:s återhämtningsplaner. Myndigheten ska även redovisa omfattningen av samarbetet med Kustbevakningen. Kostnaderna per ändamålsenlig uppdelning av kontrolltyper ska framgå av redovisningen.

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbrevet 2012–2014

Havs- och vattenmyndigheten ska – med några variationer i formuleringarna – redovisa hur medlen inom anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö har använts. Redovisningen skulle lämnas till *Miljödepartementet* senast i april.

Havs- och vattenmyndigheten ska redogöra för och bedöma hur myndighetens verksamhet har bidragit till att uppfylla regeringens vision bruka utan att förbruka med tillhörande övergripande mål. Havs- och vattenmyndigheten ska återrapportera med hjälp av indikatorer.

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2013–2014

Havs- och vattenmyndigheten ska

- redovisa sina insatser för att säkerställa en effektiv intern styrning och kontroll samt analysera vilka effekter detta arbete har fått inom myndigheten. Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa detta i samband med delårsrapporten och i samband med årsredovisningen,
- redovisa vilka viktigare aktiviteter inom myndigheten som bedöms öka tillgången till eller efterfrågan på miljöteknik och miljöinnovationer,
- återrapportera genomförda insatser i fråga om en fortsatt dialog med berörda myndigheter och andra intressenter med syfte att

få en ökad samsyn kring vattenkraften och de mål som är fastställda om förnybara energikällor samt miljömål för vatten och vattenförvaltning,

- redogöra för i vilken mån myndighetens verksamhet, inom ramen för dess instruktionsenliga uppdrag, har bidragit till att öka kunskapen om ekosystemtjänster och deras värde för samhället,
- redovisa insatser som bidrar till att utveckla och stärka fiskerinäringen, särskilt det småskaliga kustnära fisket, inom ramen för ett hållbart nyttjande.

Återrapporteringskrav 2014

I regleringsbrevet för 2014 har regeringen beslutat om sjutton återrapporteringskrav för Havs- och vattenmyndigheten varav sju var nya återrapporteringskrav 2014. Förutom de återrapporteringskrav för 2014 som vi redovisat ovan hade Havs- och vattenmyndigheten även följande krav.

Jämställdhetsintegrering

Havs- och vattenmyndigheten ska återrapportera hur myndighetens verksamhet har bidragit till att regeringens jämställdhetspolitiska mål har uppnåtts.

Miljömålen

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa vilka steg myndigheten har tagit för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen och hur arbetet har integrerats i genomförandet av myndighetens verksamhet.

Havs- och vattenmiljöarbetet

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten har utvecklat sin roll som samlande i havs- och vattenmiljöarbetet genom att samordna vattenmyndigheterna för genomförandet av förordningen (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön. Redovisningen skulle lämnas till *Miljödepartementet* senast i april 2014.

Marina och limniska skyddade områden

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa genomförda insatser som bidrar till att öka arealen av marina och limniska skyddade områden.

Arktis

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten har följt upp de för myndigheten relevanta slutsatser och rekommendationer som antogs vid det arktiska miljöministermötet i februari 2013 samt vid Arktiska rådets utrikesministermöte i maj 2013.

Hanöbukten

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa hur myndigheten har arbetat vidare med de förslag som myndigheten lämnade i sin rapport om Hanöbukten som redovisades till *Miljödepartementet* i oktober 2013.

Genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa de insatser som vidtagits för att säkerställa ett effektivt genomförande av det nya regelverket för den gemensamma fiskeripolitiken som träder i kraft den 1 januari 2014.

Havs- och vattenmyndighetens uppdrag i regleringsbrevet

Alltsedan Havs- och vattenmyndigheten bildades 2011 har myndigheten, utöver åiterrapporteringskraven, haft sammanlagt 28 uppdrag i regleringsbrevet. Tre av uppdragen återkommer i regleringsbrevet flera år. Mer om uppdragen i regleringsbreven 2011–2013 i bilaga 2.

Ett uppdrag om Verksamheten inom den gemensamma fiskeripolitiken (GFP) återkommer i regleringsbreven 2011–2014

Uppdraget återkommer varje år men skrivningen att Havs- och vattenmyndigheten ska genomföra uppdraget *i samråd med Statens jordbruksverk* infördes 2013 och att Havs- och vattenmyndigheten åren 2011 och 2012 skulle inkludera en bedömning av genomförda

kontrollinsatsers kostnader och effekter, särskilt avseende sådana fisken som berörs av EU:s återhämtningsplaner. Uppdraget innebär att Havs- och vattenmyndigheten i samråd med Statens jordbruksverk ska redovisa en resultatbedömning och de viktigaste effekterna av verksamheten inom EU:s gemensamma fiskeripolitik under 2014. Redovisningen ska inkludera en analys av den långsiktiga utvecklingen i biologiska och ekonomiska termer av bestånd som är föremål för svenskt fiske mot bakgrund av försiktighetsreferenspunkterna. Uppdraget ska redovisas till *Landsbyggsdepartementet* senast i mars följande år.

Ett uppdrag om Havsplanering återkommer i regleringsbrevet 2012 – 2014

Åren 2012, 2013 och 2014 har Havs- och vattenmyndigheten fått i stort sett likalydande uppdrag om havsplanering. Uppdraget innebär att Havs- och vattenmyndigheten i sitt arbete med frågor som rör en kommande havsplanering ska fortsätta att bygga upp nödvändig kompetens och från bland annat länsstyrelser, andra berörda regionala aktörer och berörda myndigheter inhämta information som kan utgöra underlag för havsplaneringen. Myndigheten ska fortsätta att utveckla ett samarbete med de myndigheter som ansvarar för havsplanering eller frågor om havet i de länder som gränsar till Sverige till havs. Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa insatser och viktigare resultat till *Miljödepartementet* senast i februari efterföljande år.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2014

År 2014 har Havs- och vattenmyndigheten tio uppdrag i regleringsbrevet. Av dessa ska två redovisas till *Miljödepartementet*, ett till *Socialdepartementet* och sex till *Landsbyggsdepartementet*. Av uppdragen ska sju redovisas vid olika tidpunkter under 2014 med början den 15 februari. Två av uppdragen ska redovisas under 2015 och ett ska redovisas sex veckor efter beslut om Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska havs- och fiskerifonden.

Uppdraget om miljöeffekter av den gemensamma jordbrukspolitiken

Statens jordbruksverk, Riksantikvarieämbetet, Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska gemensamt föreslå ett program för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) miljöeffekter för perioden 2015–2019. Jordbruksverket har samordningsansvaret för redovisningen av uppdraget. Utgångspunkten för arbetet inom GJP:s miljöeffekter är att leverera framåtsyftande och policy-relevanta analyser på såväl EU-nivå som nationell nivå. Analyserna ska bland annat beakta kostnadseffektivitet och möjligheten att utveckla ekosystemtjänster samt bidra till uppfyllandet av nationella miljö kvalitetsmål. GJP:s miljöeffekter på EU-nivå samt motsvarande arbete i andra länder och inom kommissionen bör följas. I programmet ska det finnas en flexibilitet att kunna analysera konsekvenser av eventuella förändringar i politiken. Uppdraget ska redovisas till *Landsbyggsdepartementet* senast i oktober 2014.

Miljöskadliga subventioner

Havs- och vattenmyndigheten ska kartlägga icke skatterelaterade eventuellt miljöskadliga subventioner inom sitt verksamhetsområde. Dokumentet Kartläggning av potentiellt miljöskadliga subventioner: En handledning med exempel (Naturvårdsverket 2013) kan användas som stöd i arbetet. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i april 2014.

Vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att anpassa myndighetens verksamhet till kraven i lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. Uppdraget ska redovisas till *Socialdepartementet* senast i oktober 2014.

Bevarandeåtgärder

Havs- och vattenmyndigheten ska identifiera och se till att åtgärder vidtas för att nå bevarandemålen i marina skyddade områden, framför allt vad avser fiske som är skadligt i förhållande till bevarandemålen i dessa områden. En lägesrapport, inklusive en tidsplan för det fortsatta arbetet ska lämnas till *Miljödepartementet* senast i oktober 2014.

Svenska fiskeflottan och tillgängliga fiskemöjligheter

Havs- och vattenmyndigheten ska i samråd med Statens jordbruksverk analysera balansen mellan den svenska fiskeflottan och tillgängliga fiskemöjligheter. En analys ska göras för respektive flottsegment. Uppdraget ska genomföras efter dialog med näringen och redovisas till *Landsbyggsdepartementet* senast sex veckor efter beslut om Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska havs- och fiskerifonden.

Överlåtbara fiskerättigheter

Havs- och vattenmyndigheten ska i samråd med Statens jordbruksverk bedöma effekterna av det system med överlåtbara fiskerättigheter som infördes i det yrkesmässiga pelagiska fisket 2009. Effekterna på kapacitetsreduktion, lönsamhet, småskaligt kustnära fiske och olika regioners utveckling ska särskilt analyseras. Det innebär att analysen även ska inkludera effekterna på det pelagiska fiske som inte ingår i systemet med överlåtbara fiskerättigheter. Uppdraget ska utföras efter dialog med näringen och redovisas till *Landsbyggsdepartementet* senast i oktober 2014.

Selektiva redskap

Havs- och vattenmyndigheten ska upprätta en projektplan för arbetet med utveckling av selektiva redskap i syfte att underlätta genomförandet av de krav som följer av den gemensamma fiskeripolitiken. Projektplanen ska innehålla en redogörelse för hur myndigheten avser att bedriva arbetet samt myndighetens förslag till

prioriteringar. Planen ska därutöver innehålla en redogörelse för hur samverkan med fiskerinäringen och Sveriges lantbruksuniversitet ska genomföras inom ramen för projektet. Möjligheter till medfinansiering från det kommande havs- och fiskeriprogrammet bör identifieras. Uppdraget skulle redovisas till *Landsbyggsdepartementet* senast i februari 2014.

Sälpopulationernas tillväxt och utbredning samt effekterna av sälskador i fisket

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa statistik om sälpopulationernas tillväxt och utbredning. Myndigheten ska även redogöra för de ekonomiska konsekvenserna av sälskador i det svenska fisket, och om möjligt utvecklingen av effekterna sedan senaste undersökningen 2004. Uppdraget om sälskador i fisket ska utföras i samråd med Statens jordbruksverk. Uppdraget ska redovisas till *Landsbyggsdepartementet* senast i december 2014.

Särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret

Förutom återrapporteringskraven och uppdragen i regleringsbrevet ger regeringen Havs- och vattenmyndigheten särskilda uppdrag under budgetåret. Här nedan redovisar vi uppdrag som Havs- och vattenmyndigheten fått 2013. Uppdrag som myndigheten fick 2009–2012 finns i bilaga 2.

Uppdrag om regelförenkling på fiskets område

Regeringen uppdrog i februari 2013 till Havs- och vattenmyndigheten att identifiera samt genomföra sådana förändringar av myndighetens föreskrifter som kan leda till minskade administrativa kostnader för företagen på fiskets område, dvs. kostnader för att uppfylla krav på att upprätta, överföra eller lagra information, samt faktiska regellättnader för företagen på fisket område. Havs- och vattenmyndigheten skulle i sitt arbete med uppdraget beakta andra myndigheters erfarenheter av ett verksamhetsintegrerat regelförenklingsarbete, i synnerhet i fråga om utformning av föreskrifter

och konsekvensutredningar. Vidare skulle myndigheten i sitt arbete med uppdraget inhämta synpunkter och råd från Tillväxtverket, Regelrådet och Näringslivets regelnämnd. Myndigheten skulle också samråda med näringen (Sveriges Fiskares Riksförbund m.fl.). Uppdraget skulle redovisas till *Landsbygdsdepartementet* senast i april 2014.³⁵

Uppdrag om kontroll av förbud mot utkast av fisk i Skagerrak

Regeringen uppdrog i mars 2013 till Havs- och vattenmyndigheten att närmare utreda förutsättningarna för kontroll av ett förbud mot utkast av fisk i Skagerrak. Myndigheten skulle med utgångspunkt i kommissionens förslag till förordning om tekniska regleringar, kontroll och införande av ett utkastförbud i Skagerrak samt de erfarenheter som fanns av försök med fullt dokumenterat fiske in andra länder, redogöra för de olika alternativ som fanns för dokumentation och kontroll av ett utkastförbud. Redovisningen skulle, efter samråd med för uppdraget relevanta myndigheter, lämnas till *Landsbygdsdepartementet* senast i maj 2013.³⁶

Uppdrag att kartlägga olägenheter från vattenskoter och andra mindre motordrivna farkoster och att analysera behov av särskild reglering för sådana farkoster

Regeringen uppdrog i juni 2013 åt Havs- och vattenmyndigheten att kartlägga och analysera omfattningen av och orsaken till de olägenheter för människors hälsa eller miljön som användningen av vattenskotrar och andra mindre motordrivna vattenfarkoster kan ge upphov till. Havs- och vattenmyndigheten skulle kontinuerligt samråda med Transportstyrelsen, Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Rikspolisstyrelsen, Boverket, Naturvårdsverket, länsstyrelserna och andra myndigheter som berörs av uppdraget, liksom ett representativt urval kommuner samt organisationer och representanter för

³⁵ Regeringsuppdrag 2013-02-14, L2013/481.

³⁶ Regeringsbeslut 2013-03-21, L2013/1017/JFS.

näringslivet. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i november 2013.³⁷

7.15.4 Finansiell styrning, finansiering

År 2014 tilldelade regeringen Havs- och vattenmyndigheten dispositionsrätt till anslagsmedel från fyra olika anslag. Av dessa anslag finns tre inom utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård* och ett inom utgiftsområde 23 *Areella näringar, landsbygd och livsmedel*. Se tabellen nedan.

Tabell 7.10 Anslag som regeringen tilldelar Havs och vattenmyndigheten dispositionsrätt till 2014

Utgifts- område	Anslag	anslagsposter som HaV disponerar	andra myndigheter som disponerar ap till anslaget
20	1:2 Miljöövervakning m.m.	ap. 3 <i>Miljöövervakning m.m.</i> – del till HaV: 80 200 tkr ap. 5 <i>Bidrag till Swedish Water House: 3 000 tkr</i>	ap. 1, 2 och 6 disponeras av NV
20	1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	ap. 2 <i>Havs och vattenmiljöer:</i> 672 565 tkr	-
20	1:17 Havs- och vattenmyndigheten	ap. 1 <i>Havs- och vattenmyndigheten:</i> 206 715 tkr	-
23	1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	ap.3 <i>Bidrag för att förebygga skador orsakade av säl och för att ersätta inträffad sådan skada: 20 000 tkr</i>	ap. 1 disponeras av NV

Källa: Regleringsbrev för 2014.

Även Naturvårdsverket har tilldelats dispositionsrätt till anslagsposter till anslagen 1:2 Miljöövervakning (UO 20) och 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. (UO 23). Det innebär att även Naturvårdsverket har uppgifter inom anslagets ändamål.

³⁷ Regeringsbeslut 2013-06-05, M2013/1585/Nm.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. användas till utgifter för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och till verksamhet vid Swedish Water House och för arbete med miljökrav i offentlig upphandling och miljöledningssystem. Anslaget får även användas till utgifter för internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden.

Både Havs- och vattenmyndigheten³⁸ och Naturvårdsverket³⁹ har uppgifter i sina instruktioner som innebär att de i samråd med varandra ska fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering.

Regeringen har för anslagsposten 3 Miljöövervakning m.m. – del till Havs- och vattenmyndigheten beslutat att anslagsposten får användas för övervakning av miljötillstånd i den yttre miljön, inklusive viss internationell rapportering, samt till miljömålsuppföljning.

För anslagsposten 5 Bidrag till Swedish Water House har regeringen beslutat att den ska användas för bidrag till verksamheten vid Swedish Water House (SWH). Havs- och vattenmyndigheten ska betala ut bidraget till stiftelsen Stockholm International Water Institute (SIWI). Bidraget ska användas till att generera och förmedla kunskap och erfarenheter om internationella vattenfrågor, framför allt inom området integrerad vattenförvaltning.

Anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder.

³⁸ Förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten.

³⁹ Förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket.

Regeringen har för anslagsposten 2 – *Havs och vattenmiljöer* beslutat att Havs- och vattenmyndigheten får använda anslagsposten för:

- utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer,
- statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder,
- arbete enligt förordningen (2010:1341) om förvaltning av kvaliteten på havsmiljön,
- i enlighet med förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag,
- stöd till fiskevården enligt förordningen (1998:1343) om stöd till fiskevården och ska särskilt främja det svenska miljömålsarbetet.

Högst 154 800 000 kronor får användas för arbete enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Av dessa får högst 116 800 000 betalas ut som bidrag till länsstyrelserna enligt den fördelningsnyckel som använts tidigare. Resterande medel får betalas ut som bidrag enligt följande:

- högst 17 000 000 kronor till de länsstyrelser som är vattenmyndigheter,
- högst 15 000 000 kronor till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, och
- högst 6 000 000 kronor till Sveriges geologiska undersökning.
- högst 75 000 000 kronor får användas för bidrag enligt förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA-projekt). Medel får även betalas ut till länsstyrelserna för deras administration av bidraget.
- högst 20 000 000 kronor får användas för fartygsverksamhet.
- högst 10 000 000 kronor får användas för utveckling av selektiva redskap i syfte att underlätta genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken.

- högst 10 000 000 kronor får användas för avancerad rening av avloppsvatten.
- högst 2 000 000 kronor får användas för bidrag till ideella organisationers arbete som bidrar till att uppnå hållbart fiske genom att påverka utvecklingen av EU:s och annan internationell fiskeripolitik. Medlen betalas ut mot rekvisition.

Anslaget 1:17 Havs- och vattenmyndigheten

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget användas för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsutgifter. Regeringen har inte beslutat om ytterligare villkor för anslaget.

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m.

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. användas för utgifter för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada.

Regeringen har beslutat att Havs- och vattenmyndigheten ska fördela hela anslagsposten 3 – Bidrag för att förebygga skador orsakade av säl och för att ersätta inträffad sådan skada som bidrag till länsstyrelserna. Länsstyrelserna får endast använda medlen inom länet för bidrag till den som utför skadeförebyggande åtgärder eller ersättning till den som drabbats av skada av vilt enligt 11 § viltskadeförordningen (2001:724). Bidragen till länsstyrelserna ska betalas ut till icke räntebärande konton inom SCR-flödet hos länsstyrelserna.

7.15.5 Havs- och vattenmyndigheten betalar ut bidrag och tar emot bidrag

Som framgår ovan av villkoren som regeringen bestämt för Havs- och vattenmyndighetens dispositionsrätt till de tilldelade anslagsposterna är en av Havs- och vattenmyndighetens många uppgifter att betala ut inomstatliga bidrag, statsbidrag m.m. till olika motta-

gare. Av regeringens villkor för dispositionsrätten till respektive anslagspost framgår att Havs- och vattenmyndigheten administrerar ett flertal bidragsutbetalningar till avsevärda belopp varje år.

Av tabell 7.11 framgår de totala bidragsbeloppen som Havs- och vattenmyndigheten betalat ut till olika mottagare 2011–2013. Av tabellen framgår att den största bidragsmottagaren är statliga myndigheter.

Tabell 7.11 Havs- och vattenmyndigheten betalar ut bidrag, tkr

Bidragsutbetalningar	2011 (fr.o.m. 2011-07-01)	2012	2013
Bidrag till statliga myndigheter	275 904	695 925	527 801
Bidrag till affärsverk	-	15 000	4 200
Bidrag till statliga bolag	140	-	-
Bidrag till kommuner och övriga kommunala sektorn	1 569	13 724	5 633
Bidrag till landsting	533	27	27
Bidrag till andra EU-länder	-	79	-
Bidrag till övriga länder och internationella organisationer	532	355	385
Bidrag till övriga organisationer och ideella föreningar	6 166	21 858	5 466
Bidrag till privata företag	2 913	10 157	5 466
Bidrag till enskilda personer	-	315	1 353
Summa utbetalade bidrag/år	287 757	757 439	550 331

Källa: Havs- och vattenmyndighetens årsredovisningar 2011–2013.

Havs- och vattenmyndigheten tar även emot bidrag. Av tabellen nedan framgår att den största bidragsgivaren till Havs- och vattenmyndigheten är EU. Tabell 7.12 Havs- och vattenmyndigheten tar emot bidrag, tkr

Bidrag till HaV	2011 (fr.o.m. 2011-07-01)	2012	2013
EU Data Collection Framework 2011	1 288	-	1 659
EU Data Collection Framework 2012	-	4 272	-179
EU Data Collection Framework 2013	-	-	2 404
EU	959	6 046	9 332
Arbetsmarknadsverket*	474	927	666
Svenska institutet	0	3	339
EU Reseersättning	470	609	303
Landsbygdsdepartementet	-	-	71
Lantmäteriet	-	884	59
Göteborgs fiskauktionsförening	-	-	50
EU kontrollbidrag	454	3 311	-
Försäkringskassan	-	82	-
Naturvårdsverket	236	207	1 100
Jordbruksverket	152	1 768	9
NV medfinansierar Europeiska FiskeFonden	100	2 249	1 521
Nordiska Ministerrådet	87	31	3
Sida	29	45	25
Trafikverket	3	-	-
Lst Norrbotten -	-15	-	-
Lst Jönköping	-	75	-
Summa inkomster av bidrag	4 237	20 509	17 362

Källa: Havs- och vattenmyndighetens årsredovisningar 2011–2013.

*Havs- och vattenmyndighetens benämning.

Av tabellen nedan framgår Havs- och vattenmyndighetens ackumulerade oförbrukade bidrag den 31 december varje år.

Tabell 7.13 Havs- och vattenmyndighetens oförbrukade bidrag 31 december, tkr

Oförbrukade bidrag	2011-12-31	2012-12-31	2013-12-31
Inomstatliga	9 250	3 184	1 553
Utomstatliga	17 865	13 741	15 616
Summa oförbrukade bidrag	27 114	16 925	17 169

Källa: Havs- och vattenmyndighetens årsredovisningar 2011–2013.

7.15.6 Havs- och vattenmyndigheten har avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet och uppdragsverksamhet

År 2013 hade Havs- och vattenmyndigheten avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet som uppgick till 14 000 kronor.⁴⁰

Enligt sin instruktion får Havs- och vattenmyndigheten ta ut avgifter för uppdragsverksamhet, dvs. för tjänster som levereras inom ramen för myndighetssamverkan inom myndighetens ansvarsområde eller vid tjänsteexport. Havs- och vattenmyndigheten får besluta om avgifternas storlek och får disponera avgifterna.⁴¹

År 2013 var Havs- och vattenmyndighetens avgiftsintäkter, som myndigheten både beslutade storleken på och disponerade, från uppdragsverksamheten fiskestödande åtgärder 1 127 tkr. Avgiftsintäkterna från tjänsteexporten uppgick till 1 304 tkr och § 4 i avgiftsförordningen⁴² (exkl. tjänsteexport) till 1 464 tkr. Inom ramen för uppdragsverksamheten hade Havs- och vattenmyndigheten avgiftsintäkter som myndigheten vare sig beslutade storleken på eller disponerade för övriga inkomster av statens verksamhet på 226 tkr.⁴³

⁴⁰ ESV 2014:45, Avgifter 2013.

⁴¹ 14 § förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten.

⁴² 4 § Avgiftsförordningen (1992:191).

⁴³ ESV 2014:45, Avgifter 2013.

7.16 Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen är, i den mån inte någon annan myndighet har uppgiften, en förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisker med kemiska produkter, biotekniska organismer och varor som på grund av sitt innehåll eller behandling har sådana egenskaper att de behöver regleras som kemiska produkter eller biotekniska organismer.⁴⁴

Riksdagen och regeringen styr Kemikalieinspektionen med olika styrmedel på lång och kort sikt. Kemikalieinspektionens mål och uppgifter finns, förutom i förordningen med instruktion för verket, i ett antal olika författningar varav miljöbalken och miljötillsynsförordningen är några. Riksdagen och regeringen styr Kemikalieinspektionen i det årliga budgetbeslutet bland annat med beslut om de finansiella styrmedlen, finansiella restriktioner och ett antal uppgifter. Flera av dessa uppgifter handlar om att finansiera andra aktörer både inom och utom statsförvaltningen.

Kemikalieinspektionen har flera olika roller och uppgifter på flera olika arenor både nationellt och internationellt.

7.16.1 Antal anställda vid Kemikalieinspektionen

Av tabellen nedan framgår medeltalet anställda och antalet årsarbetskrafter vid Kemikalieinspektionen åren 2009–2013.

Tabell 7.14 Medeltalet anställda och antal årsarbetskrafter på Kemikalieinspektionen 2009–2013

År	medeltalet anställda	antal årsarbetskrafter
2009	187	174
2010	195	184
2011	212	199
2012	229	213
2013	246	216

Källa: Kemikalieinspektionens årsredovisning för 2013.

⁴⁴ Förordningen (2009:947) med instruktion för Kemikalieinspektionen.

7.16.2 Kemikalieinspektionen har flera råd

Regeringen har beslutat att Kemikalieinspektionen utöver insynsrådet ska ha ytterligare två råd; Rådet för Reach-frågor och Toxikologiska rådet.

Rådet för Reach-frågor och Toxikologiska rådet

Inom Kemikalieinspektionen finns *Rådet för Reach-frågor*. Rådet för Reach-frågor är ett rådgivande organ med uppgift att vara ett råd för information och samverkan mellan näringsliv, myndigheter och andra berörda intressenter i informationsfrågor och andra frågor som rör Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach)⁴⁵.

Rådet för Reach-frågor består av Kemikalieinspektionens generaldirektör, som är rådets ordförande, och representanter för myndigheter, näringsliv och andra berörda intressenter. Rådet utser en vice ordförande inom sig.

Inom Kemikalieinspektionen finns även *Toxikologiska rådet* som är ett rådgivande organ med uppgift att vara ett expertorgan för rådgivning och samråd i toxikologiska frågor. Inom ramen för sin uppgift ska rådet ge myndigheterna vägledning i deras arbete med kriterier och principer för vetenskapliga tolkningsfrågor, verka för en hög vetenskaplig standard i myndigheternas analyser av risker med kemiska ämnen, och medverka till en sådan samordning att myndigheterna kan göra de grundläggande delarna av en riskanalys på ett så enhetligt sätt som möjligt.

Toxikologiska rådet består av Kemikalieinspektionens generaldirektör som är rådets ordförande, och representanter för myndigheter samt enskilda forskare. Rådet utser inom sig en vice ordförande. Ledamöterna som utses av Kemikalieinspektionen kommer från Läkemedelsverket, Örebro universitet, Skånes universitets-

⁴⁵ Den fullständiga titeln på förordningen är: Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

sjukhus i Lund, Strålsäkerhetsmyndigheten, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Karolinska Institutet, Kemikalieinspektionen, Stockholms universitet, SLU, Göteborgs universitet, Arbetsmiljöverket, Folkhälsomyndigheten samt från Formas.⁴⁶

7.16.3 Kemikalieinspektionens uppgifter i instruktionen

Enligt instruktionen⁴⁷ ska Kemikalieinspektionen *verka för* att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov *föreslå* åtgärder för miljöarbetets utveckling samt *samordna* uppföljning, utvärdering och rapportering i fråga om miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

Kemikalieinspektionen *ska* i fråga om sitt miljömålsarbete *rapportera* till Naturvårdsverket och samråda med Naturvårdsverket om vilken rapportering som behövs.

Inom sitt verksamhetsområde ska Kemikalieinspektionen *medverka*

- i samarbetet inom Europeiska unionen,
- i det miljöarbete som bedrivs inom ramen för svenskt utvecklingssamarbete,
- inom den svenska politiken för global utveckling, och
- inom det internationella samarbetet i övrigt.

Kemikalieinspektionen *ska även vara regeringens expert* i det arbete som regeringen bedriver inom dessa områden.

Kemikalieinspektionen *ska särskilt* i fråga om kemiska produkter, biotekniska organismer och varor som på grund av sitt innehåll eller behandling har sådana egenskaper att de behöver regleras som kemiska produkter eller biotekniska organismer och deras hälso- och miljörisker

- *följa* utvecklingen, hålla regeringen informerad och vid behov *föreslå åtgärder*, och

⁴⁶ Uppgiften om ledamöterna är hämtad från Kemikalieinspektionens hemsida 3 juni 2014.

⁴⁷ Förordningen (2009:987) med instruktion för Kemikalieinspektionen.

- *meddela* föreskrifter enligt bestämmelser som meddelats med stöd av miljöbalken,
- *pröva* frågor om godkännande av bekämpningsmedel,
- *föra och utveckla* register över kemiska produkter och biotekniska organismer,
- *informera, stödja och samverka* med företag, myndigheter och andra berörda om kemiska produkter, biotekniska organismer, kemikaliesäkerhet och gällande regler samt i frågor som rör inspektionens verksamhet,
- *bidra* med kunskap för att *främja* forsknings- och utvecklingsarbete som har särskild betydelse för att kunna nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, och
- *ansvara för* den centrala tillsynsvägledningen inom sitt verksamhetsområde.

7.16.4 Kemikalieinspektionen har återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt uppdrag i särskilda regeringsbeslut under budgetåret

Förutom de långsiktiga uppgifter och mål som regeringen har beslutat ska gälla för Kemikalieinspektionen bland annat i myndighetens instruktion fattar regeringen varje år beslut om återrapporteringskrav och uppdrag i Kemikalieinspektionens regleringsbrev. Dessutom fattar regeringen beslut om ett antal särskilda uppdrag under budgetåret.

Tabell 7.15 Kemikalieinspektionens antal återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrev 2009–2014 samt särskilda regeringsuppdrag 2009–2013

År	Antal återrapporteringskrav i rb	Antal uppdrag i rb	Antal särskilda regeringsuppdrag under budgetåret som vi redovisar
2009	5	2	-
2010	3	5	5
2011	3	2	2
2012	3	1	1
2013	4	7	2
2014	8	2	*

Källa: Kemikalieinspektionens regleringsbrev 2009–2014 samt regeringsbeslut om särskilda uppdrag 2009–2013.

*Vi redovisar inte några särskilda regeringsuppdrag under budgetåret 2014.

Kemikalieinspektionens återrapporteringskrav i regleringsbrevet

Kemikalieinspektionen har sammanlagt 26 återrapporteringskrav i regleringsbrev 2009–2014. Här redovisar vi de återrapporteringskrav Kemikalieinspektionen fick i regleringsbrevet för 2014, inklusive återrapporteringskrav som återkommer från tidigare år. Mer om återrapporteringskraven i regleringsbrev 2009–2013 i bilaga 2.

Handlingsplan för en giftfri vardag – 2011–2014

I regleringsbrev 2011–2014 hade Kemikalieinspektionen ett återkommande återrapporteringskrav under rubriken Handlingsplan för en giftfri vardag.⁴⁸ Återrapporteringskravet är i stort sett likalydande varje år och innebär att Kemikalieinspektionen ska redovisa resultat och kostnader för genomförandet av handlingsplanen för en giftfri vardag. I redovisningen ska Kemikalieinspektionen särskilt ange åtgärder för att

⁴⁸ Miljömyndighetsutredningen noterar att handlingsplan för en giftfri vardag är en del av den samlade strategin för att nå miljö kvalitetsmålet *giftfri miljö*. Se skr.2013/14:145.

- förbättra kunskapsläget om risker för växande individer,
- påskynda arbetet inom Reach, bland annat antalet påbörjade och inlämnade dossierer för ämnen på kandidatlistan, begränsningar samt ämnesutvärderingar,
- minska riskerna från hälsoskadliga ämnen i livsmedel (inom ramen för sitt ansvarsområde),
- bidra till förbättrad information om kemikalier i varor,
- stödja frivilliga initiativ till substitution,
- öka varutillsynen.

I regleringsbrevet för 2014 tillkom även kravet på att Kemikalieinspektionen – inom ramen för handlingsplanen – skulle öka sitt internationella arbete.

Prövning av bekämpningsmedel – 2009–2014

Ett årligen återkommande återrapporteringskrav gäller Kemikalieinspektionens prövning av bekämpningsmedel. Vart och ett av åren 2009–2014 har Kemikalieinspektionen mål/uppdrag/återrapporteringskrav om myndighetens handläggning av prövning av bekämpningsmedel. Enligt regleringsbrevet ska handläggningen så långt som möjligt effektiviseras i syfte att förkorta handläggningstiderna men med bibehållande av en hög rättssäkerhet och en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön.

Kemikalieinspektionen ska påskynda harmoniseringen av prövningen inom EU för växtskyddsmedel och biocidprodukter och därmed upprätthålla avsett skydd för hälsa och miljö.

Enligt regleringsbrevet för 2014 ska Kemikalieinspektionen redovisa handläggningstiderna för växtskyddsmedel respektive biocidprodukter, kostnaderna för handläggningen av växtskyddsmedel respektive biocidprodukter samt intäkterna uppdelat per resultatområde, antalet inkommande respektive avslutade ärenden per år de senaste fem åren, och analysera och kommentera de uppgifter och siffror som lämnas.

Kemikalieinspektionen ska också översiktligt redovisa vilka åtgärder myndigheten har genomfört och planerar att genomföra för att effektivisera prövningen av bekämpningsmedel.

Utgiftsprognoser – 2009–2014

Årligen återkommande är även kravet att redovisa utgiftsprognoser vid fem tillfällen varje år.

Miljöteknik – 2013 och 2014

I regleringsbrevet för 2013 och 2014 finns ett likalydande återrapporteringskrav om miljöteknik som innebär att Kemikalieinspektionen ska redovisa vilka viktigare aktiviteter inom myndigheten som bedöms öka tillgången till eller efterfrågan på miljöteknik och miljöinnovationer.

Återrapporteringskrav 2014

Enligt regleringsbrevet för 2014 ska Kemikalieinspektionen redovisa hur myndigheten har verkat för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen och hur arbetet har integrerats i genomförandet av myndighetens arbete.

Kemikalieinspektionen ska återrapportera hur myndighetens verksamhet har bidragit till att regeringens jämställdhetspolitiska mål enligt prop. 2005/06:155 har uppnåtts.

Kemikalieinspektionen ska tillsammans med andra berörda nordiska myndigheter fortsätta att utveckla och genomföra ett strategiskt arbete inom Norden för att minska användningen av antibakteriella ämnen i varor. Arbetet ska utföras *i samarbete med berörda myndigheter*.

Kemikalieinspektionen ska, inom EU och globalt, verka för utveckling och framtagande av nya testmetoder, strategier och kriterier för identifiering av hormonstörande ämnen.

Kemikalieinspektionens uppdrag i regleringsbrevet

Utöver åiterrapporteringskraven har Kemikalieinspektionen åren 2009–2014 haft sammanlagt nitton uppdrag i regleringsbrevet. Mer om Kemikalieinspektionens uppdrag i regleringsbrevet för 2009–2013 i bilaga 2.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2014

År 2014 har Kemikalieinspektionen två uppdrag i regleringsbrevet. Båda uppdragen skulle redovisas till *Miljödepartementet* vid olika tidpunkter under sommaren 2014.

Kemikalieinspektionen ska ta fram en kunskapssammanställning om riskerna för miljö och hälsa med farliga kemikalier i textilier. Vid behov skulle Kemikalieinspektionen även genomföra en studie med analys av förekomst av och risk med farliga ämnen i textilier. Uppdraget skulle genomföras *efter samråd med Naturvårdsverket och Konsumentverket*. Uppdraget ska författas både på svenska och engelska och rapporteras till *Miljödepartementet* senast i oktober 2014.

Utifrån erfarenheterna med arbetet med ”Handlingsplanen för en giftfri vardag 2011–2014” skulle Kemikalieinspektionen redovisa hur handlingsplanen kan vidareutvecklas för perioden 2015–2020. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i juni 2014.

Särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret

Förutom åiterrapporteringskraven och uppdragen i regleringsbrevet ger regeringen Kemikalieinspektionen särskilda uppdrag under budgetåret. Här nedan redovisar vi uppdrag som Kemikalieinspektionen fått 2013. Uppdrag 2009–2012 finns i bilaga 2.

Uppdrag till Kemikalieinspektionen att verka för en utfasning av misstänkt fortplantningsstörande och hormonstörande ftalater i Sverige

Regeringen gav i juni 2013 uppdrag till Kemikalieinspektionen att göra en kartläggning av användningen av misstänkt fortplantningsstörande eller hormonstörande ftalater och förekomsten av alternativa ämnen och material. På grundval av kartläggningen ska Kemikalieinspektionen genom exempelvis branschdialoger verka för att företag ersätter sådana ftalater med mindre farliga ämnen eller material. Uppdraget ska utföras i en nära dialog med berörda statliga myndigheter och med berörda aktörer såsom kommuner, landsting, företag och branschorganisationer inom industri och handel, konsumentorganisationer och miljöorganisationer. Uppdraget ska redovisas till *Miljödepartementet* senast i november 2014.⁴⁹

Uppdrag att följa upp mål för förenklingsarbetet på centrala myndigheter

Regeringen (Näringsdepartementet) uppdrog i november 2013 till 16 myndigheter, bl.a. Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten, att följa upp regeringens övergripande mål för att öka servicen, minska handläggningstiderna samt öka förståelsen för företagens villkor på myndigheter med ett stort antal företagsärenden. Myndigheterna skulle följa upp och arbeta mot målen i de delar som berör respektive myndighet. Rapporteringen mot målen ska göras årligen i berörda delar till Tillväxtverket i april, enligt anvisningar från Tillväxtverket. Finansieringen av uppdraget ska rymmas inom respektive myndighets befintliga anslag.⁵⁰

⁴⁹ Regeringsbeslut 2013-06-27, M2013/1736/Ke.

⁵⁰ Regeringsbeslut 2013-11-28, N2013/5553/ENT.

7.16.5 Finansiell styrning, finansiering

År 2014 tilldelar regeringen Kemikalieinspektionen dispositionsrätt till anslagsmedel från två olika anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Se tabellen nedan.

Tabell 7.16 Anslag som regeringen tilldelar Kemikalieinspektionen dispositionsrätt till 2014

utgifts- område	Anslag	Anslagsposter som KemI disponerar	Andra myndigheter som disponerar ap till anslaget
20	1:6 Kemikalieinspektionen	ap. 1 <i>Kemikalieinspektionen:</i> 162 970 tkr ap. 2 <i>Nationell prövning och tillsyn av bekämpningsmedel:</i> 53 357 tkr	-
20	1:7 Internationellt miljösamarbete	ap. 2 <i>Internationellt miljösamarbete – annan valuta:</i> 500 tkr	ap 1, 4, 5 och 6 disponeras av Kam ap. 7 disponeras av SMHI ap. 3 disponeras av NV

Källa: Regleringsbrev för 2014.

Till anslaget 1:7 internationellt miljöarbete tilldelades, förutom Kemikalieinspektionen, även Kammarkollegiet, SMHI och Naturvårdsverket dispositionsrätt. Det innebär att även dessa myndigheter har uppgifter inom anslagets ändamål.

Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget användas för Kemikalieinspektionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Internationella kemikaliese-kretariatet.

Anslaget får användas för utgifter för att täcka eventuellt underskott i prövningsverksamheten inom det svenska rapportörsprogrammet (SERP) rörande riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel.

Anslaget får användas för utgifter för att betala Livsmedelsverkets och Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Regeringen har beslutat för anslagsposten 1 – *Kemikalieinspektionen* att:

- högst 5 500 000 kronor får användas för bidrag till Internationella kemikaliesekretariatet (the International Chemical Secretariat, ChemSec). Medlen betalas ut mot rekvisition,
- högst 150 000 kronor får betalas ut till Läkemedelsverket för genomförande av regeringens uppdrag om hormonstörande parabener,
- från anslaget får medel användas för att täcka upp eventuella underskott i prövningsverksamheten enligt förordningen (EG) nr 1107/2009 och direktiv 98/8/EG inom det svenska rapportörsprogrammet (SERP) rörande riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel. Sådana medel ska hanteras och redovisas separat,
- minst 4 000 000 kronor av anslagsposten ska användas för Kemikalieinspektionens insats i utvecklingen av en konsumentupplysningstjänst. Arbetet ska bedrivas i samråd med övriga berörda aktörer. Konsumentinformation inom ramen för handlingsplanen för en giftfri vardag ska utgöra en del av tjänsten,
- Kemikalieinspektionen får betala ut 1 000 000 kronor till Konkurrensverket för uppdraget om Upphandlingskriterier för Giftfri förskola.

För anslagsposten 2 Nationell prövning och tillsyn av bekämpningsmedel har regeringen beslutat att:

- Kemikalieinspektionen ska från anslaget betala ut högst 4 000 000 kronor till Livsmedelsverket och högst 1 500 000 kronor till Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter. Livsmedelsverket och Statens jordbruksverk ska redovisa till Kemikalieinspektionen hur medlen har disponerats och hur de har bidragit till att minska handläggningstiderna,

- minst 4 000 000 kronor ska användas för prövning av ansökningar om godkännande av växtskyddsmedel enligt direktiv 91/414/EEG.

Anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:7 användas för utgifter för Internationellt miljösamarbete. Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete. /---/⁵¹

Regeringen har beslutat att anslagsposten 2 – Internationellt miljösamarbete – annan valuta disponeras för bidrag som betalas ut i annan valuta än svenska kronor till följande internationella organisationer: WHO International Programme for Chemical Safety (IPCS), OECD Pesticide Programme, OECD Biocide Programme, OECD Working Group on Harmonisation of Regulatory Oversight in Biotechnology och OECD Expanded Special Programme.

7.16.6 Kemikalieinspektionen betalar ut bidrag och tar emot bidrag

En av Kemikalieinspektionens uppgifter är att betala ut inomstatliga bidrag, statsbidrag m.m. till olika mottagare.

Av tabell 7.17 framgår de totala bidragsbeloppen som Kemikalieinspektionen betalat ut till olika mottagare 2009–2013.

⁵¹ Anslagets ändamål är omfattande. För den fullständiga ändamålsbeskrivningen se 7.14.5.

Tabell 7.17 Kemikalieinspektionen betalar ut bidrag, tkr

Bidragsutbetalningar	2009	2010	2011	2012	2013
WHO	0	102	64	66	65
OECD	0	492	430	430	430
UNEP	-	-	-	-	224
Internationella kemikaliesekretariatet	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Jordbruksverket	1 223	966	900	1 500	1 053
Livsmedelsverket	2 703	4 351	4 000	2 534	1 860
Konsumentverket	-	-	50	902	600
Läkemedelsverket	-	-	-	-	50
Bidrag till övriga länder och organisationer med stöd av medel från Naturvårdsverket	-	-	-	-	96
Bidrag till övriga länder och organisationer med stöd av medel från Sida	17 120	24 608	24 648	29 494	14 954
Summa utbetalade bidrag/år	25 046	34 518	34 092	38 925	23 332

Källa: Kemikalieinspektionens årsredovisningar 2009–2013.

Kemikalieinspektionen har inte endast betalat ut bidrag utan tar även emot bidrag från andra statliga myndigheter. Bland de övriga bidragsgivarna till Kemikalieinspektionen finns EU:s institutioner och övriga länder och internationella organisationer.

Tabell 7.18 Kemikalieinspektionen tar emot bidrag, tkr

Bidrag till Kemikalieinspektionen	2009	2010	2011	2012	2013
Bidrag från statliga myndigheter	22 028	17 705	11 825	14 586	16 434
Bidrag från organisationer och föreningar	1	0	2	-	-
Bidrag från EU:s institutioner	571	325	267	239	753
Bidrag från andra EU-länder	30	-	1	-	-
Bidrag från övriga länder och internationella organisationer	31	24	-	4	753
Summa inkomster av bidrag	22 742	18 055	12 095	14 829	17 940

Källa: Kemikalieinspektionens årsredovisningar 2009–2013.

De ackumulerade, oförbrukade inomstatliga bidragen den 31 december har minskat varje år mellan 2009 och 2013. Kemikalieinspektionen har inte redovisat några utomstatliga bidrag. Se tabellen nedan.

Tabell 7.19 Kemikalieinspektionens oförbrukade bidrag 31 december, tkr

Oförbrukade bidrag	2009-12-31	2010-12-31	2011-12-31	2012-12-31	2013-12-31
Inomstatliga	23 108	15 862	9 780	6 253	3 039
Utomstatliga	-	-	-	-	-
Summa oförbrukade bidrag	23 108	15 862	9 780	6 253	3 039

Källa: Kemikalieinspektionens årsredovisningar 2009–2013.

7.16.7 Kemikalieinspektionen har avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet och uppdragsverksamhet

Kemikalieinspektionen har varje år avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet och från uppdragsverksamhet.

Summan av avgiftsintäkterna för den offentligrättsliga verksamheten 2013 var 49 101 tkr. Kemikalieinspektionen beslutar inte om storleken på någon av de offentligrättsliga avgifterna och disponerar inte avgiftsintäkterna förutom intäkterna från SERP (det svenska rapportörsprogrammet (SERP) rörande riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel).

Avgiftsintäkterna i uppdragsverksamheten 2013 – 4 § avgiftsförordningen⁵² (exkl. tjänsteexport) – uppgick till 790 tkr samt tjänsteexport 391 tkr.⁵³

7.17 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut – SMHI

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) är en förvaltningsmyndighet för meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska frågor.⁵⁴

⁵² Avgiftsförordningen (1992:191).

⁵³ ESV 2014:45, Avgifter 2013.

Till skillnad från de övriga myndigheterna som finns inom Miljödepartementets verksamhetsområde ska SMHI även bedriva affärsverksamhet på kommersiella villkor.

7.17.1 Antal anställda vid SMHI

SMHI är den myndighet inom Miljödepartementets verksamhetsområde som är störst räknat till antal anställda och antal årsarbetskrafter. Av tabellen nedan framgår medeltalet anställda och antalet årsarbetskrafter vid myndigheten åren 2009–2013.

Tabell 7.20 Medeltal anställda och antal årsarbetskrafter vid SMHI 2009–2013

År	medeltalet anställda	antal årsarbetskrafter
2009	617	544
2010	645	572
2011	662	572
2012	663	573
2013	640	567

Källa. SMHI:s årsredovisning för 2014.

Under perioden har medeltalet anställda stigit till och med 2012 för att därefter minska 2013. Även antalet årsarbetskrafter minskade mellan 2012 och 2013.

7.17.2 SMHI:s uppgifter i instruktionen

Enligt sina uppgifter i instruktionen⁵⁵ ska SMHI:

- *ta fram beslutsunderlag* som bidrar till en god samhällsplanering, till att minska sårbarheten i samhället och till att miljö kvalitetsmålen nås.
- *förvalta och utveckla* den svenska meteorologiska, hydrologiska och oceanografiska infrastrukturen och därigenom inhämta och

⁵⁴ Förordningen (2009:974) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

⁵⁵ Förordningen (2009:974) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

förmedla kunskaper om landets meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska förhållanden.

- *bedriva tillämpad forskning* och utveckling inom meteorologi och klimatologi.

SMHI får *bedriva tillämpad forskning och utveckling* inom hydrologi och oceanografi.

SMHI ska inom sitt verksamhetsområde särskilt:

- *svara för* den allmänna meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska tjänsten,
- *svara för* varningstjänster och *samverka aktivt* med berörda myndigheter,
- *producera och förmedla* meteorologiskt, klimatologiskt, hydrologiskt och oceanografiskt beslutsunderlag,
- *producera, sammanställa och förmedla* information och kunskap om klimatförändringar och klimatanpassning,
- *ha beredskap och biträda* berörda myndigheter vid allvarliga störningar i samhället,
- *öka samhällsnyttan* med sin verksamhet genom att bedriva uppdragsverksamhet gentemot andra myndigheter och genom att bedriva affärsverksamhet,
- *samarbeta med svenska myndigheter och med utländska organisationer* inom och utom Europeiska unionen, och
- *samråda* med Försvarsmakten i frågor av allmän militär betydelse.

SMHI företräder Sverige i flera internationella organisationer

SMHI företräder Sverige i den världsmeteorologiska organisationen⁵⁶, det europeiska vädersatellitsamarbetet⁵⁷ och det europeiska centret för medellånga prognoser⁵⁸.

⁵⁶ World Meteorological Organization, WMO.

⁵⁷ The European Organization for the Exploitation of Meteorological Satellites, EUMETSAT.

SMHI är nationell kontaktpunkt för IPCC

En ny uppgift för SMHI är att vara nationell kontaktpunkt för FN:s mellanstatliga panel om klimatförändringar – Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC.

SMHI ska ta ut avgifter för sin uppdragsverksamhet och affärsverksamhet

Enligt sin instruktion *ska* SMHI ta ut avgifter för den uppdragsverksamhet och affärsverksamhet som myndigheten bedriver. SMHI får disponera intäkterna och besluta om avgifternas storlek i det enskilda fallet. Avgifterna ska bestämmas så att de täcker myndighetens kostnader för att tillhandahålla varan eller tjänsten och bidrar till myndighetens kostnader för uppbyggnad, uppdatering och utveckling av system, databaser och information.

7.17.3 SMHI har återrapporeringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret

Förutom de långsiktiga uppgifter och mål som regeringen har beslutat ska gälla för SMHI i verkets instruktion fattar regeringen varje år beslut om återrapporeringskrav och uppdrag i SMHI:s regleringsbrev. Dessutom fattar regeringen utöver detta beslut om övriga uppdrag under budgetåret.

⁵⁸ The European Centre for Medium-Range Weather Forecasts, ECMWF.

**Tabell 7.21 SMHI:s återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrev
2009–2014 samt särskilda regeringsuppdrag 2009– 2013**

År	Antal återrapporteringskrav i rb	Antal uppdrag i rb	Antal särskilda regeringsuppdrag under budgetåret som vi redovisar
2009	9	1	1
2010	7	1	1
2011	6	3	2
2012	5	2	1
2013	7	2	2
2014	9	4	*

Källa: SMHI:s regleringsbrev samt övriga regeringsbeslut om uppdrag 2009–2014.

*Vi redovisar inte några särskilda regeringsuppdrag under budgetåret 2014.

Åren 2009–2014 har SMHI totalt 43 återrapporteringskrav och totalt tretton uppdrag i regleringsbrev.

SMHI:s s mål och återrapporteringskrav i regleringsbrevet

Till skillnad från de övriga myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde har regeringen varje år 2009–2014 i regleringsbrevet beslutat om *mål* med återrapporteringskrav för SMHI:s verksamhet. Här redovisar vi de återrapporteringskrav SMHI fick i regleringsbrevet för 2014, inklusive återkommande från tidigare år. Mer om SMHI:s återrapporteringskrav i regleringsbrevet 2009–2013 i bilaga 2.

Tabell 7.22 SMHI:s mål och återrapporteringskrav i regleringsbrev 2009–2014

År	SMHI – mål och återrapporteringskrav i regleringsbrevet		
	antal mål	antal återrapporteringskrav kopplade till mål i rb	övriga återrapporteringskrav
2009	8	8	1
2010	3	3	4
2011	3	3	3
2012	3	3	2
2013	3	3	4
2014	3	3	6

Källa: SMHI:s regleringsbrev 2009–2014.

Mål och återrapporteringskrav som återkommer varje år 2009–2014

Målet för varningstjänsten för skydd av liv och egendom och för att upprätthålla beredskap för akuta insatser i samband med katastrofer är att den ska ha en träffsäkerhet på minst 80 procent. Målet återkommer i regleringsbrevet samtliga år 2009–2014. Likaså återkommer det till målet kopplade återrapporteringskravet om att varningarnas träffsäkerhet och andelen falska larm ska redovisas. SMHI ska redovisa metoder för och föreslå hur beräkning av träffsäkerhet ska redovisas. SMHI ska föreslå åtgärder som ökar varningarnas träffsäkerhet. Ett nytt inslag i återrapporteringskravet i regleringsbrevet för 2014 är att SMHI ska redovisa metoder för beräkning av träffsäkerhet.

Även målet att SMHI:s väderprognoser ska ha en träffsäkerhet på minst 85 procent och återrapporteringskravet att prognosernas träffsäkerhet ska redovisas återkommer i samtliga regleringsbrev 2009–2014. Återrapporteringskravet i regleringsbrevet för 2014 har kompletterats med att SMHI ska redovisa metoder för beräkning av träffsäkerhet.

Det tredje målet och återrapporteringskravet som återkommer varje år är att minst 95 procent av uppmätta data i SMHI:s observationssystem för prognosproduktion ska kunna användas i prognosverksamheten. SMHI ska redovisa hur stor del av uppmätta data som har kommit till institutet i tid för att kunna användas i prognosverksamheten.

Övriga återrapporteringskrav i SMHI:s regleringsbrev 2009–2014

Årligen återkommande är återrapporteringskravet om prognoser vid fem tillfällen varje år.

I regleringsbreven för 2012–2014 ska SMHI redovisa vilka aktiviteter som vidtagits inom ramen för kunskapscentrum för klimat-anpassning.

2014 ska SMHI därutöver:

- senast den 30 januari 2015 redovisa hur myndigheten i sitt arbete under 2014 har främjat ökande efterfrågan och tillgång av god miljöteknik och miljöinnovationer.
- återrapportera hur myndigheten, i samarbete med Naturvårdsverket och andra berörda, på ett lättillgängligt sätt till en bredare allmänhet fört ut budskapen i delrapporterna och syntesrapporten från FN:s klimatspanels (IPCC) femte syntesrapport (AR5).
- redovisa hur myndigheten har följt upp de för myndigheten relevanta slutsatser och rekommendationer som antogs vid det arktiska miljöministermötet i februari 2013 samt vid Arktiska rådets utrikesministermöte i maj 2013.
- återrapportera hur myndighetens verksamhet har bidragit till att regeringens jämställdhetspolitiska mål enligt prop. 2005/06:155 har uppnåtts. Av återrapporteringen ska framgå vilka utvecklingsbehov som kan finnas inom myndighetens verksamhetsområde och vilka åtgärder som myndigheten avser att vidta om myndigheten har identifierat sådana utvecklingsbehov. Myndigheten ska även redovisa när i tiden satsningarna i så fall ska genomföras.

SMHI:s uppdrag i regleringsbrevet

Åren 2009–2014 har SMHI haft sammanlagt tretton uppdrag i regleringsbreven. Mer om uppdragen i regleringsbreven åren 2009–2013 i bilaga 2.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2014

År 2014 har SMHI fyra uppdrag i sitt regleringsbrev. Två av uppdragen ska redovisas till *Miljödepartementet*, ett till *Socialdepartementet* och ett till *Landsbyggsdepartementet* med kopia till *Miljödepartementet*. Samtliga uppdrag ska redovisas under 2014.

Uppdraget om *underlag för behov av investeringar i teknisk infrastruktur* består av två delar. I en del ska SMHI redovisa hur nya tekniska möjligheter inom verksamhetsområdet och möjligheter till samarbete med grannländernas meteorologiska, hydrologiska och oceanografiska myndigheter har bidragit till ökad träffsäkerhet i prognosverksamheten och bättre beredskap i samhället för att hantera extrema väderhändelser med betydande konsekvenser för samhällets funktioner som lokala skyfall, stormar etc.

I uppdragets andra del ska SMHI redovisa vilka eventuella kostnader och kostnadsbesparingar som skulle kunna uppkomma under de närmaste åren och som är kopplade till de möjligheter som redovisas i del 1. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i mars 2014.

I uppdraget *Vägledning för användande av klimatscenarier* ska SMHI, i samråd med berörda myndigheter och andra aktörer, ta fram en vägledning för användandet av klimatscenarier. Vägledningen ska underlätta olika aktörers klimatanpassningsarbete genom att göra det tydligt hur klimatscenarier kan användas i olika situationer relevanta för samhällsområden där klimatanpassning är nödvändig. Uppdraget ska redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2014.

I uppdraget *Vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen* ska SMHI redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att anpassa myndighetens verksamhet till kraven i lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. SMHI ska redovisa vilken verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen, vilka villkor som tillämpas och vilka avgifter som tas ut. Myndigheten ska särskilt redovisa om de villkor som tillämpas och de avgifter som tas ut har setts över med anledning av lagen. Grunderna för avgiftssättningen ska redovisas. Myndigheten ska beskriva möjliga åtgärder för att öka tillgängligheten till myndighetens handlingar. Uppdraget skulle redovisas till *Socialdepartementet* senast i augusti 2014.

Det fjärde uppdraget i regleringsbrevet för 2014 handlar om *ett nytt Forsknings- och undersökningsfartyg*. I uppdraget ska SMHI gemensamt med Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) svara för att en förprojektering görs för ett nytt forsknings- och undersökningsfartyg. SLU ska vara sammanhållande och huvudansvarig för arbetet. I uppdraget ingår att svara för att underlag för genomförandet av en upphandling av ett nytt forsknings- och undersökningsfartyg tas fram och att en kommande upphandling, så långt det är möjligt, förbereds. Övriga berörda myndigheter, inklusive berörda universitet och högskolor, skulle ges möjlighet att lämna synpunkter. Myndigheterna ska inom ramen för projektet, så långt möjligt förbereda en kommande upphandling av ett nytt forsknings- och undersökningsfartyg. SLU:s externa kostnader faktureras Formas med högst 6 000 000 kronor. Uppdraget skulle redovisas till *Landsbyggsdepartementet* (med kopia till Miljödepartementet) senast i augusti 2014.

SMHI:s särskilda regeringsuppdrag under budgetåret åren 2009–2013

Förutom åiterrapporteringskraven och uppdragen i regleringsbrevet ger regeringen SMHI särskilda uppdrag under budgetåret. Här nedan redovisar vi uppdrag som SMHI fått 2013. Uppdrag som SMHI fått 2009–2012 finns i bilaga 2.

Uppdrag att utarbeta underlag om det klimatvetenskapliga kunskapsläget inför kontrollstation 2015 för de klimat- och energipolitiska målen

Regeringen uppdrog i december 2013 åt SMHI att i samråd med Naturvårdsverket och Statens energimyndighet utarbeta underlag om det klimatvetenskapliga kunskapsläget inför kontrollstation 2015 för de klimat- och energipolitiska målen. Underlaget ska omfatta en sammanställning och en analys av aktuell klimatforskning med relevans för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, de klimat- och energipolitiska målen till 2020 och visionen att Sverige år 2050 har en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. SMHI ska

enligt uppdraget beakta Miljövårdsberedningens rapport 2007:03, Vetenskapligt underlag för klimatpolitiken – Rapport från vetenskapliga rådet för klimatfrågor, liksom ställningstaganden i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat (prop. 2008/09:162) samt rapporter av internationella organisationer med bedömningar av central betydelse, till exempel FN:s miljöprogram (UNEP) analyser av gapet mellan nuvarande åtaganden och identifierade behov av utsläppsreduktioner för att nå tvågradersmålet, liksom Internationella energibyrån (IEA:s) analyser. Myndigheten ska tydliggöra vilka osäkerheter som kan finnas i bedömningarna. Uppdraget ska redovisas till *Miljödepartementet* senast i november 2014.⁵⁹

Uppdrag att utarbeta underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat

Regeringen uppdrog i december 2013 åt SMHI att i samarbete med berörda myndigheter följa upp och analysera klimatanpassning som genomförts sedan Klimat- och sårbarhetsutredningens delbetänkande Översvämningshot – Risker och åtgärder för Mälaren, Hjälmaren och Vätern (SOU 2006:94) och slutbetänkande Sverige inför klimatförändringarna (SOU 2007:60). Uppdraget ska i relevanta delar även genomföras i samarbete med Dricksvattenutredningen (L2013:02). En bedömning ska göras av återstående behov av åtgärder med förslag på fortsatt arbete med klimatanpassning. Uppdraget ska redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2014.⁶⁰

7.17.4 Finansiell styrning, finansiering

År 2014 tilldelar regeringen SMHI dispositionsrätt till anslagsmedel från tre olika anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Se tabellen nedan.

⁵⁹ Regeringsuppdrag 2013-12-19, M2013/3203/Kl.

⁶⁰ Regeringsuppdrag 2013-12-19, M2013/3204/Kl.

Tabell 7.23 Anslag som regeringen tilldelar SMHI dispositionsrätt till 2014

Utgifts- område	Anslag	Anslagsposter som SMHI disponerar	Andra myndigheter som disponerar ap till anslaget
20	1:7 Internationellt miljösamarbete	ap. 7 <i>Internationellt miljösamarbete – annan valuta:</i> 96 500 tkr	ap. 1, 4, 5 och 6 disponeras av Kam ap. 2 disponeras av Keml ap. 3 disponeras av NV
20	1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	ap. 1 <i>SMHI:</i> 218 136 tkr	-
20	1:10 Klimatanpassning	ap. 5 <i>Klimatanpassning – del till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:</i> 13 000 tkr	ap. 1 disponeras av MSB ap. 3 disponeras av Lantmäteriet ap. 2 disponeras av SGI ap. 4 disponeras av Lsty i Uppsala län

Källa: Regleringsbrevens för 2014.

Av tabellen framgår att förutom SMHI disponerar även Kammarkollegiet, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket medel på anslaget 1:7 Internationellt miljöarbete. Och förutom SMHI disponerar även MSB, Lantmäteriet, Statens geotekniska institut (SGI) och länsstyrelsen i Uppsala medel på anslaget 1:10 Klimatanpassning. Det innebär att även dessa myndigheter har uppgifter inom anslagets ändamål.

Anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget användas för Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts (SMHI) förvaltningsutgifter.

Regeringen har inte beslutat om fler villkor för anslaget.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:10 Klimatanpassning användas för utgifter för klimatanpassning såsom förebyggande och kunskapshöjande insatser, för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar.

Anslaget får även användas för de administrativa utgifter som insatserna för med sig.

Regeringen har beslutat att anslagsposten Klimatanpassning – del till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut får användas för Nationellt kunskapscentrum för arbetet med klimatanpassning. Av anslagsposten ska minst 4 000 000 kronor användas för att ta fram information och beslutsstöd riktat till länsstyrelser och kommuner i syfte att stärka det regionala och lokala arbetet med klimatanpassning. Informationen bör tas fram i samråd med mottagarna.

Anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete användas för utgifter för internationellt miljösamarbete. Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete. Anslaget får användas för utgifter för långsiktigt samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet. /---/⁶¹

Regeringen har beslutat att anslagsposten 7 – Internationellt miljösamarbete – annan valuta disponeras för Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna EUMETSAT, ECMWF och WMO, som betalas ut i annan valuta än svenska kronor. Högst 90 000 schweiziska franc får användas för att stödja sekretariatet vid WMO för att samordna jordobservationsdata (GEO Secretariat). Anslagsposten får också användas för finansiering av medlemsavgifter i EUMETNET och EuroGOOS.

7.17.5 SMHI betalar ut bidrag och tar emot bidrag

En av SMHI:s uppgifter är att betala ut inomstatliga bidrag, statsbidrag, m.m.

Av tabell 7.24 framgår de totala bidragsbeloppen som SMHI betalat ut 2009–2013.

⁶¹ Anslagets ändamål är omfattande. För den fullständiga ändamålsbeskrivningen se 7.14.5.

Tabell 7.24 SMHI betalar ut bidrag, tkr

Bidragsutbetalningar	2009	2010	2011	2012	2013
Summa utbetalade bidrag/år	4 169	9 359	9 296	14 205	8 677

Källa: SMHI:s årsredovisningar 2009–2013.

SMHI har inte endast betalat ut bidrag utan har även tagit emot bidrag från andra statliga myndigheter, m.fl. Av tabellen nedan framgår att bidragen till SMHI från andra statliga myndigheter har ökat oavbrutet åren 2009–2013.

Tabell 7.25 SMHI tar emot bidrag, tkr

Bidrag till SMHI	2009	2010	2011	2012	2013
Bidrag från Havs- och vattenmyndigheten	-	-	-	15 000	15 000
Bidrag till Vattenförvaltningen	12 219	15 000	15 000	-	-
Bidrag från övriga statliga myndigheter	8 777	29 375	40 847	48 265	57 508
Bidrag från andra EU-länder	12 027	21 591	22 560	29 497	25 881
Övriga bidrag	19 462	17 090	12 561	18 173	12 682
Summa inkomster av bidrag	52 485	83 056	90 968	107 319	114 687

Källa: SMHI:s årsredovisningar 2009–2013.

Av tabell 7.26 nedan framgår de ackumulerade oförbrukade bidragen den 31 december åren 2009–2013.

Tabell 7.26 SMHI:s oförbrukade bidrag 31 december, tkr

Oförbrukade bidrag	2009-12-31	2010-12-31	2011-12-31	2012-12-31	2013-12-31
Inomstatliga	29 905	39 050	36 970	33 085	19 823
Utomstatliga	13 503	11 372	24 603	19 644	31 536
Summa oförbrukade bidrag	43 408	50 422	61 574	52 730	51 360

Källa: SMHI:s årsredovisningar 2009–2013.

7.17.6 SMHI har avgiftsintäkter från uppdragsverksamhet och affärsverksamhet

Som framgått tidigare ska SMHI enligt sin instruktion ta ut avgifter för den uppdragsverksamhet och affärsverksamhet som myndigheten bedriver och SMHI får disponera avgiftsintäkterna. SMHI beslutar om avgifternas storlek så att de täcker myndighetens kostnader för att tillhandahålla varan eller tjänsten och bidrar till myndighetens kostnader för uppbyggnad, uppdatering och utveckling av system, databaser och information.⁶² SMHI är den enda av Miljödepartementets myndigheter som har regeringens bemyndigande att bedriva affärsverksamhet på kommersiella villkor på en helt eller delvis konkurrensatt marknad.

Avgiftsintäkterna 2013 fördelade sig på affärsverksamhet 105 255 tkr, uppdragsverksamhet 48 526 tkr, övrig uppdragsverksamhet 32 945 tkr, 4 § avgiftsförordningen⁶³ (exkl. tjänsteexport) 113 tkr samt tjänsteexport 51 231 tkr.⁶⁴

I budgetpropositionen för 2014 pekade regeringen på förändringar i uppdrags- och affärsverksamheten under 2013 som skulle komma att innebära att omsättningen i uppdragsverksamheten 2013 skulle öka med 46 miljoner kronor och affärsverksamheten minska med ungefär samma belopp. Bakgrunden till detta var de förutsättningar som skulle komma att gälla för vädertjänst till det civila flyget. SMHI har sedan lång tid varit leverantör av vädertjänster till det civila flyget. Luftfartsverket har varit uppdrags-

⁶² 13 § förordningen (2009:974) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

⁶³ Avgiftsförordningen (1992:191).

⁶⁴ ESV 2014:45, Avgifter 2013.

givare och SMHI har levererat tjänsterna inom ramen för sin affärsverksamhet. Genom avregleringen av flyget är Luftfartsverket inte längre ensam leverantör av flygtrafiktjänster. SMHI har därför ansökt om att bli utnämnd leverantör med ensamrätt för flygväder inom svenskt luftrum.⁶⁵

7.18 Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten är en förvaltningsmyndighet för frågor om skydd av människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av joniserande och icke-joniserande strålning, frågor om säkerhet och fysiskt skydd i kärnteknisk och annan verksamhet med strålning samt frågor om nukleär icke-spridning.⁶⁶

7.18.1 Antal anställda vid Strålsäkerhetsmyndigheten

Av tabellen nedan framgår medeltalet anställda och antalet årsarbetskrafter vid Strålsäkerhetsmyndigheten 2009–2013.

Tabell 7.27 Strålsäkerhetsmyndigheten, medeltalet anställda, antal årsarbetskrafter 2009–2013

År	Medeltalet anställda	Antal årsarbetskrafter
2009	226	218
2010	260	227
2011	273	248
2012	286	283
2013	308	307

Källa: Strålsäkerhetsmyndighetens årsredovisning för 2013.

Både medeltalet anställda och antalet årsarbetskrafter vid Strålsäkerhetsmyndigheten har ökat betydligt åren 2009–2013.

⁶⁵ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 20.

⁶⁶ Förordningen (2008:452) med instruktion för Strålsäkerhetsmyndigheten.

7.18.2 Strålsäkerhetsmyndigheten har en delegation och flera nämnder.

Regeringen har beslutat att Strålsäkerhetsmyndigheten utöver insynsrådet ska ha en delegation och flera nämnder.

Delegationen för frågor om finansiering av hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet

Delegationen för frågor om finansiering av hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet är ett rådgivande organ i frågor som rör upprättande av förslag till och fastställande av kärnavfallsavgift, finansieringsbelopp och kompletteringsbelopp.

Delegationen består av myndighetschefen, som är ordförande, och högst åtta andra ledamöter som ska representera statliga myndigheter och oberoende institutioner med relevant kompetens.

Regeringen utser ledamöterna i delegationen. I delegationen ingår 2014 två generaldirektörer och en f.d. generaldirektör, en ekonomie doktor och en professor, en landshövding och en chefsekonom.⁶⁷

Nämnden för frågor om reaktorsäkerhet

Nämndens uppgift är att stödja myndigheten med råd och synpunkter inför myndighetens beslut, samt att ge råd i ärenden som berör kärnkraftssäkerhet.

Nämnden utses av Strålsäkerhetsmyndighetens generaldirektör och består av ordföranden och sju ledamöter. Dessa väljs för en period på tre år med möjlighet till förlängning. Ordförande är chefen för avdelningen för kärnkraftssäkerhet vid Strålsäkerhetsmyndigheten. I nämnden ingår fyra forskare från Sverige och Finland, en flygsäkerhetschef och en kärnkraftsexpert.⁶⁸

⁶⁷ Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida 17 juli 2014.

⁶⁸ Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida 17 juli 2014.

Nämnden för frågor om radioaktivt avfall och använt kärnbränsle

Nämnden för frågor om radioaktivt avfall och använt kärnbränsle ger myndigheten råd i frågor som rör avfallshantering, regler och föreskrifter samt ger råd inför större beslut och yttranden.

Nämnden utses av Strålsäkerhetsmyndighetens generaldirektör och består av en ordförande och sju ledamöter. Nämndens ordförande är chefen för avdelningen för radioaktiva ämnen vid Strålsäkerhetsmyndigheten. Ledamöterna kommer från fyra olika statliga myndigheter (varav Naturvårdsverket är en), en rådgivare från Svenskt Avfall och två direktörer, en från Finland och en från Norge.⁶⁹

Nämnden för forskningsfrågor

Strålsäkerhetsmyndighetens forskningsprogram eftersträvar hög vetenskaplig kvalitet och har därför stöd av en forskningsnämnd, som ger råd och synpunkter på forskningen.

Forskningsnämndens uppgift är att bistå myndigheten med omvärldsanalyser och utvärdering av myndighetens forskning och utveckling inom områdena kärnsäkerhet, nukleär icke-spridning och strålskydd.

Nämnden utses av generaldirektören och består av ordföranden och åtta ledamöter som väljs för en period på tre år med möjlighet till förlängning. Nämndens sammansättning 2014 är sju forskare och föreståndaren vid Svenskt Kärntekniskt Centrum. Strålsäkerhetsmyndighetens forskningschef är nämndens ordförande.⁷⁰

7.18.3 Strålsäkerhetsmyndighetens uppgifter i instruktionen

Strålsäkerhetsmyndigheten ska vara *pådrivande* för en god strålsäkerhet i samhället och i sin verksamhet arbeta för att

- *förebygga* radiologiska olyckor samt *säkerställa* strålsäker drift och avfallshantering i kärnteknisk verksamhet,

⁶⁹ Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida 17 juli 2014.

⁷⁰ Strålsäkerhetsmyndighetens hemsida 17 juli 2014.

- *minimera riskerna* med och *optimera* effekterna av strålning vid medicinsk tillämpning,
- *minimera riskerna* med strålning som används i produkter och tjänster eller som uppstår som en biprodukt vid användning av produkter och tjänster,
- *minimera riskerna* med exponering av naturligt förekommande strålning, och
- *förbättra* strålsäkerheten internationellt.
- Strålsäkerhetsmyndigheten
- *handlägger* finansieringsfrågor som rör hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet,
- ska hålla Kärnavfallsfonden informerad om storleken på de in- och utbetalningar av fondmedel som planeras och prognostiseras för varje reaktorinnehavare och annan tillståndshavare samt om myndighetens verksamhet på finansieringsområdet i övrigt på ett sådant sätt att Kärnavfallsfonden kan fullgöra sina uppgifter,
- *är huvudman* för riksmätplatsen för joniserande strålning,
- *ska hålla ett nationellt register* över de stråldoser som arbetstagare utsätts för eller kan utsättas för i samband med verksamhet med strålning samt utfärda personliga dokument och strålövervakning (dospass) för dessa arbetstagare.

Strålsäkerhetsmyndigheten och miljömålen

Strålsäkerhetsmyndigheten ska *verka för att* det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling samt samordna uppföljning, utvärdering och rapportering i fråga om miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med Naturvårdsverket om vilken rapportering som behövs.

Inom ramen för sitt ansvar i miljömålssystemet ska Strålsäkerhetsmyndigheten fortlöpande *uppskatta* de risker som strålningen

innebär såväl för befolkningen i sin helhet som för särskilda grupper.

Bygga upp och sprida kunskap

Enligt sina uppgifter för att *bygga upp och sprida kunskap* ska Strålsäkerhetsmyndigheten

- *bidra till* att nationell kompetens för dagens och framtidens behov utvecklas inom myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten ska därför *ta initiativ* till forskning, utbildning och studier samt *bedriva* omvärldsanalys och utvecklingsverksamhet,
- *genomföra* beräkningar och mätningar samt *ta fram* underlag för bedömningar inom strålskyddsområdet och *upprätthålla* kompetens för att kunna förutse och möta framtida frågor,
- genom information och öppenhet *bidra till* att ge allmänheten insyn i all verksamhet som omfattas av myndighetens ansvar. Detta arbete ska syfta till att
 1. främja hälsa och motverka ohälsa,
 2. förebygga akuta strålskador och minska risken för sena skador till följd av strålning, och
 3. ge råd och informera om strålning, dess egenskaper och användningsområden samt om strålskydd.

Uppgifter med anledning av Sveriges internationella åtaganden

Uppgifterna med anledning av Sveriges internationella åtaganden innebär att Strålsäkerhetsmyndigheten

- *ansvarar för* sådana uppgifter som följer av Sveriges internationella åtaganden inom myndighetens verksamhetsområde,
- *utövar tillsyn* över att svenskt kärnämne och svensk kärnteknisk utrustning används såsom deklarerats i enlighet med Sveriges internationella åtaganden. I fråga om nukleär icke-spridning, inklusive exportkontroll, ska myndigheten *verka för* att ämnena och utrustningen inte kommer till användning för kärnvapen,

- *ansvarar* för det förberedande nationella arbete som följer av 1994 års konvention om kärnsäkerhet (SÖ 1995:71) och 1997 års gemensamma konvention om säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och säkerhet vid hantering av radioaktivt avfall (SÖ 1999:60),
- *har ett särskilt funktionsansvar* som behörig myndighet enligt Internationella atomenergiorganets (IAEA) konventioner om assistans och tidig varning vid nukleära eller radiologiska nödsituationer innebärande att myndigheten bland annat ska förmedla och ta emot information om nödsituationer enligt konventionen om tidig varning och bistå Internationella atomenergiorganet vid sådana situationer enligt konventionen om assistans,
- ska vara en sådan *kontaktpunkt* som avses i artikel 5.1 i konventionen om fysiskt skydd av kärnämne (SÖ 1985:24),
- är nationell *kontaktpunkt* för Internationella atomenergiorganets databas för olaglig handel och annan otillåten hantering av kärnämnen och radioaktiva ämnen (Illicit Trafficking in Nuclear Materials and Other Radioactive Sources, ITDB) samt ansvarar för Sveriges frivilliga rapportering till atomenergiorganet enligt det åtagande som framgår av informationscirkuläret INFCIRC/415,
- *ska* enligt de riktlinjer om kärnteknisk export som har överenskommit inom Nuclear Suppliers Group (NSG) och som NSG har informerat medlemsstaterna i Internationella atomenergiorganet om genom informationscirkulär INFCIRC/254/Part 1
- *inhämta* försäkran från den mottagande statens regering vid export av kärnämne och kärntekniskt material m.m., och
- *utforma och avlämna* Sveriges försäkran till den exporterande statens regering vid import av kärnämne och kärntekniskt material m.m.

Första stycket gäller inte vid export till en stat som tidigare inte har importerat sådant material från Sverige eller vid import från en stat som tidigare inte har exporterat sådant material till Sverige,

- *ska utföra* de uppgifter i transportärenden som ankommer på behörig myndighet enligt rådets förordning (Euratom) nr 1493/93 av den 8 juni 1993 om transport av radioaktiva ämnen mellan medlemsstater och rådets direktiv 2006/117/Euratom av den 20 november 2006 om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle,
- *ska utföra* de uppgifter och beakta de principer som ankommer på behörig myndighet och som föreskrivs i rådets direktiv 2003/122/Euratom av den 22 december 2003 om kontroll av slutna radioaktiva strålkällor med hög aktivitet och herrelösa strålkällor samt i Internationella atomenergiorganets uppförandekod (Code of Conduct on the Safety and Security of Radioactive Sources, IAEA/CODEOC/2004).

Strålsäkerhetsmyndigheten *ska*

- senast den 1 juni vart tredje kalenderår sammanställa en rapport om genomförandet av rådets direktiv 2009/71/Euratom av den 25 juni 2009 om upprättande av ett gemenskapsramverk för kärnsäkerhet vid kärntekniska anläggningar och senast den 22 juli samma år skicka rapporten till Europeiska kommissionen, och
- senast den 1 juli vart tredje kalenderår sammanställa en rapport om genomförandet av rådets direktiv 2011/70/Euratom av den 19 juli 2011 om inrättandet av ett gemenskapsramverk för ansvarsfull och säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall och senast den 23 augusti samma år skicka rapporten till Europeiska kommissionen.

Rapporterna ska på lämpligt sätt samordnas med det förberedande nationella arbete som följer av 1994 års konvention om kärnsäkerhet och av 1997 års gemensamma konvention om säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och säkerhet vid hantering av radioaktivt avfall.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska till regeringen

- *föreslå* lämplig tid för de utvärderingar och internationella granskningar som ska göras minst vart tionde år enligt artikel

9.3 i rådets direktiv 2009/71/Euratom och artikel 14.3 i rådets direktiv 2011/70/Euratom,

- *redovisa* resultatet av de utvärderingar och granskningar som görs och vid behov föreslå åtgärder med anledning av resultatet.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska

- *se till* att det finns en aktuell nationell plan för hantering av kärnämne som inte är avsett att användas på nytt, kärnavfall och annat radioaktivt avfall. Planen ska innehålla den redovisning som är nödvändig enligt artikel 12 i rådets direktiv 2011/70/Euratom.

I arbetet med att ta fram eller ändra planen ska Strålsäkerhetsmyndigheten på lämpligt sätt ge företrädare för berörda myndigheter, kommuner, allmänheten och näringslivet tillfälle att lämna synpunkter.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska

- hålla Europeiska kommissionen informerad om den nationella plan som avses i 12 c § och alla viktiga ändringar som görs i den. Strålsäkerhetsmyndigheten ska ge kommissionen den information som kommissionen begär enligt artikel 13 i rådets direktiv 2011/70/Euratom.

Uppgifter i det internationella samarbetet

Inom sitt verksamhetsområde ska Strålsäkerhetsmyndigheten *delta* i det arbete som regeringen bedriver inom EU och internationellt. I arbetet *ska* Strålsäkerhetsmyndigheten *särskilt*

- *bistå regeringen* med underlag och expertstöd,
- *delta i* möten enligt instruktioner från Regeringskansliet och rapportera från mötena,
- vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper *tidigt bedöma konsekvenserna* av viktiga förslag och ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter till myndigheten,

- när Europeiska kommissionen lämnat ett slutligt förslag till EU-lagstiftning skyndsamt redovisa en konsekvensbedömning av förslaget till Regeringskansliet,
- *bevaka* framtagandet av internationella rekommendationer och standarder som utarbetas av erkända internationella organisationer och som kan förväntas få betydelse inom myndighetens verksamhetsområde, och
- hålla regeringen löpande informerad om det arbete som myndigheten är engagerad i.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska inom sitt verksamhetsområde

- *bedriva* utvecklings- och grannlandssamarbete med samhällsfunktioner och organisationer i de länder som regeringen beslutar om, och
- *bedriva* annat internationellt samarbete än det som avses i strecksatsen ovan, med motsvarande samhällsfunktioner i andra länder och med multinationella organisationer.

Strålsäkerhetsmyndigheten får

- *ingå avtal* med myndigheter i andra länder om de närmare villkoren för informationsutbyte inom sitt verksamhetsområde,
- i samband med utvecklingssamarbete med andra länder som regeringen eller Europeiska unionen har beslutat om, *ingå avtal* om närmare villkor för samarbetet med samarbetsländerna (proceduravtal) samt ändra eller säga upp sådana avtal.

Krisberedskapsuppgifter

Strålsäkerhetsmyndighetens uppgifter med avseende på krisberedskap innebär att Strålsäkerhetsmyndigheten inom den nationella strålskyddsberedskapen ska samordna de beredskapsåtgärder som krävs för att förebygga, identifiera och detektera nukleära eller radiologiska händelser som kan leda till skador på människors hälsa eller miljön.

I detta sammanhang *ska* Strålsäkerhetsmyndigheten

- *ge råd* om strålskydd och sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen, om en nukleär eller radiologisk nödsituation inträffar inom eller utom landet,
- *upprätthålla och leda* en nationell organisation för expertstöd vid nukleära och radiologiska nödsituationer,
- *svara för* teknisk rådgivning till de myndigheter som är ansvariga för hanteringen av konsekvenserna av en olycka i kärnteknisk verksamhet, om den inträffar inom eller utom landet,
- *svara för* expertkompetens samt kunskaps- och beslutsunderlag inom strålskyddsområdet inklusive spridningsprognoser och strålskyddsbedömningar, och
- *upprätthålla* förmåga att inom strålskyddsområdet genomföra mätning, provtagning och analys i fält.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska vid ingripanden i en radiologisk nödsituation eller i fall då efterverkningarna av en tidigare nödsituation eller strålningsverksamhet medför bestående bestrålning *beakta* de principer som anges i rådets direktiv 96/29/Euratom av den 13 maj 1996 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning, om inte dessa frågor ankommer på någon annan myndighet enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Strålsäkerhetsmyndigheten medverkar i totalförsvaret enligt föreskrifterna i förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap.

7.18.4 Strålsäkerhetsmyndigheten har återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret

Förutom de långsiktiga uppgifter och mål som regeringen har beslutat ska gälla för Strålsäkerhetsmyndigheten bland annat i myndighetens instruktion fattar regeringen varje år beslut om återrapporteringskrav och uppdrag i Strålsäkerhetsmyndighetens regleringsbrev. Dessutom fattar regeringen utöver detta beslut om särskilda uppdrag under budgetåret.

Tabell 7.28 Strålsäkerhetsmyndighetens antal återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrev 2009–2014 samt antal särskilda regeringsuppdrag 2009–2013

År	Antal återrapporteringskrav i rb	Antal uppdrag i rb	Antal särskilda regeringsuppdrag under budgetåret som vi redovisar
2009	9	4	-
2010	1	11	1
2011	1	8	2
2012	1	8	-
2013	3	6	-
2014	7	7	*

Källa: Strålsäkerhetsmyndighetens regleringsbrev 2009–2014 samt särskilda regeringsbeslut om uppdrag 2009–2013.

*Vi redovisar inte några särskilda regeringsuppdrag under budgetåret 2014

Strålsäkerhetsmyndigheten hade totalt 22 återrapporteringskrav och totalt 44 uppdrag i regleringsbrev för 2009–2014. Antalet återrapporteringskrav minskade från nio till ett mellan 2009 och 2010 samtidigt som antalet uppdrag ökade från fyra till elva samma år.

Strålsäkerhetsmyndighetens återrapporteringskrav i regleringsbrevet

Som framgår av tabellen ovan hade Strålsäkerhetsmyndigheten flest återrapporteringskrav 2009 och 2014. Årligen återkommande 2009–2014 är återrapporteringskravet om utgiftsprognoser vid fem tillfällen under budgetåret. I regleringsbrev för 2010–2012 hade Strålsäkerhetsmyndigheten endast ett återrapporteringskrav; det årligen återkommande om utgiftsprognoserna. Här redovisar vi de återrapporteringskrav Strålsäkerhetsmyndigheten fick i regleringsbrevet för 2014, inklusive återrapporteringskrav som återkommer från tidigare år. Mer om återrapporteringskraven 2009–2013 i bilaga 2.

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbrev för 2013 och 2014

I regleringsbrev för 2013 och 2014 var det två återrapporteringskrav – miljöteknik/miljöinnovationer och ny kärnkraft – som återkom båda åren.

Det ena är återrapporteringskravet om *miljöteknik och miljöinnovationer* där Strålsäkerhetsmyndigheten ska redovisa vilka viktigare aktiviteter inom myndigheten som bedöms öka tillgången till eller efterfrågan på miljöteknik och miljöinnovationer.

Det andra återrapporteringskravet är *ny kärnkraft* där Strålsäkerhetsmyndigheten ska redovisa de eventuella kostnader som myndigheten haft för prövning av ansökningar om tillstånd m.m. för uppförande av nya kärnkraftsreaktorer. Uppgifterna skulle redovisas per sökande respektive tillståndshavare och per avgiftslag. I redovisningen skulle också ingå Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning om eventuell nedsättning av avgifter för enskilda sökande respektive tillståndshavare för kommande år.

Återrapporteringskraven i regleringsbrevet för 2014

I regleringsbrevet för 2014 har Strålsäkerhetsmyndigheten sju återrapporteringskrav. Utöver de som redan nämnts ovan handlade återrapporteringskraven om miljö kvalitetsmålen, en plan för jämställdhetsintegrering, EU-kompetens och ESS-anläggningen.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska redovisa hur myndigheten har verkat för att nå *generationsmålet och miljö kvalitetsmålen* och hur arbetet har integrerats i genomförandet av myndighetens verksamhet.

I återrapporteringskravet om *plan för jämställdhetsintegrering* ska Strålsäkerhetsmyndigheten rapportera hur myndighetens verksamhet har bidragit till att regeringens jämställdhetspolitiska mål enligt prop. 2005/06:155 har uppnåtts. Av återrapporteringen ska det framgå vilka utvecklingsbehov som kan finnas inom myndighetens verksamhetsområde och vilka åtgärder som myndigheten kommer att vidta om det finns sådana utvecklingsbehov. Myndigheten ska även redovisa när i tiden satsningarna i så fall ska genomföras.

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle senast i april 2014 redovisa de åtgärder som myndigheten vidtagit för att höja *EU-kompetensen*

inom sitt ansvarsområde. Redovisningen skulle ta upp åtgärder såsom kompetensutveckling och rekryteringar med fokus på verksamhetsåren 2011 till 2013. Strålsäkerhetsmyndigheten ska i sin årsredovisning lämna motsvarande redovisning för verksamhetsåret 2014.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska redovisa de kostnader myndigheten haft i samband med granskningen av *ESS-anläggningen*. Redovisningen ska även innehålla en prognos över kostnader för de år som verksamhet finansierad via ansökningsavgiften för anläggningen beräknas vara aktuell.

Strålsäkerhetsmyndighetens uppdrag i regleringsbrevet

Åren 2009–2014 har Strålsäkerhetsmyndigheten sammanlagt 44 uppdrag i regleringsbrevet. Här redovisar vi uppdragen i regleringsbrevet för 2014 inklusive uppdrag som återkommer från tidigare år. Mer om uppdragen 2009–2013 i bilaga 2.

Återkommande uppdrag i regleringsbreven för 2009–2014

Ett uppdrag som finns med i samtliga regleringsbrev åren 2009–2014 är kravet att Strålsäkerhetsmyndigheten senast i oktober ska lämna förslag till nödvändiga justeringar av avgiftsnivåerna i förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten.

Återkommande uppdrag i regleringsbreven för 2010–2014

Ett återkommande uppdrag i regleringsbreven för 2010–2014 är det *internationella miljö- och strålsäkerhetssamarbetet med Ryssland och Östeuropa*. Formuleringen av uppdraget har varierat mellan åren och Östeuropa inkluderades i uppdraget i regleringsbrevet för 2012. Formuleringen i regleringsbrevet för 2014 innebär att Strålsäkerhetsmyndigheten ska bedriva grannlandssamarbete med Ryssland och utvecklingssamarbete med Ukraina, Georgien och Moldavien.

Grannlandssamarbete med Ryssland ska främst avse hantering av radioaktivt och nukleärt avfall men också nukleär icke-spridning, utvecklingen av stärkta beredskapskontakter (inkl. miljöövervakning) och avvecklingsfrågor relaterade till kärnkraftverk. Verksamheten ska avse nordvästra Ryssland och Sveriges närområde förutom verksamhet avseende nukleär icke-spridning som får avse hela Ryssland.

Samarbetet ska syfta till att bidra till att skapa en höjd strålsäkerhet och miljökvalitet i både Ryssland och Sverige och ge stöd till utvecklingen av Rysslands myndighetsstrukturer och lagstiftning och så långt möjligt samfinansieras med Ryssland. Samarbetet ska syfta till att bidra till att stärka Sveriges miljö- och utrikespolitiska inriktning avseende miljö, fred och säkerhet.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska *koordinera* sin verksamhet med det arbete som *internationella organisationer och andra länder* har med Ryssland på strålsäkerhetsområdet och verka för att Ryssland integreras i olika regionala och internationella ramverk för strålsäkerhet och miljö och bidrar till dess måluppfyllelse.

Den genomförda verksamheten ska årligen sammanfattas i en separat rapport till Regeringskansliet (Miljödepartementet) i mars månad. Senast i april ska Strålsäkerhetsmyndighetens planer för framtida insatser på området rapporteras till Miljödepartementet. Rapporten ska utgå från Sveriges internationella åtaganden, samarbetet med de nordiska länderna och andra stater inom området samt en analys av behoven avseende olika insatsområden.

Insatser av principiellt viktig natur, som beslutas av Strålsäkerhetsmyndigheten, ska under beredningsstadiet vara föremål för samråd och policydiskussion med *Miljödepartementet och Utrikesdepartementet*.

DAC-rapportering

Ett uppdrag som finns med i samtliga regleringsbrev 2010–2014 är att Strålsäkerhetsmyndigheten ska sammanställa samt rapportera statistik till Sida i enlighet med OECD:s biståndskommittés (DAC) direktiv. Sida ska meddela tidpunkter för rapportering.

Stödprogram till IAEA

Ett annat uppdrag som återkommer i samtliga regleringsbrev 2010–2014 är att Strålsäkerhetsmyndigheten ska genomföra ett stödprogram till Internationella atomenergiorganet (IAEA). Kostnaderna för programmet ska särredovisas.

Återkommande uppdrag i regleringsbreven för 2012–2014

Ett återkommande uppdrag i regleringsbreven för 2012–2014 är att Strålsäkerhetsmyndigheten ska utforma föreskrifter för nya kärnkraftsreaktorer. Arbetsläget ska redovisas i oktober.

Uppdrag i Strålsäkerhetsmyndighetens regleringsbrev 2014

År 2014 hade Strålsäkerhetsmyndigheten sju uppdrag i regleringsbrevet. Utöver de uppdrag som redovisats ovan hade Strålsäkerhetsmyndigheten följande två uppdrag i regleringsbrevet för 2014.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska sammanställa den svenska nationalrapporten enligt *Konventionen om säker hantering av använt kärnbränsle och säker hantering av radioaktivt avfall* inför det femte granskningsmötet. Rapporten skulle lämnas till *Miljödepartementet* i juni 2014. Sammanställningen av nationalrapporten skulle göras i *lämplig samverkan med industrin*.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska i uppdraget om *nationell kompetens på strålskyddsområdet* granska kompetensläget inom strålskyddsområdet utifrån de brister som identifierades i den kompetenslägesrapport som myndigheten lämnade till regeringen 2011. Strålsäkerhetsmyndigheten ska lämna förslag på åtgärder samt vid behov lämna förslag på finansiering av dessa. Uppdraget ska redovisas i april 2015.

7.18.5 Finansiell styrning, finansiering

År 2014 tilldelar regeringen Strålsäkerhetsmyndigheten dispositionsrätt till anslagsmedel från fyra anslag varav ett inom vart och ett av utgiftsområdena 6 – Försvar och samhällets krisberedskap, 7

– Internationellt bistånd och två anslag inom utgiftsområde 20 – Allmän miljö- och naturvård. Se tabellen nedan.

Tabell 7.29 Anslag som regeringen tilldelar Strålsäkerhetsmyndigheten dispositionsrätt 2014

Utgifts- område	Anslag	Anslagsposter som SSM disponerar	Andra myndigheter som disponerar på till anslaget
6	3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	ap.1 <i>Strålsäkerhetsmyndigheten – del till Strålsäkerhetsmyndigheten:</i> 284 655 tkr	-
7	1:1 Biståndsverksamhet	ap. 2 <i>Forskning:</i> 76 000 tkr	Ja, många
20	1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	ap. 2 <i>Internationellt miljösamarbete Ryssland – del till SSM annan valuta:</i> 100 tkr ap. 8 <i>Internationellt miljösamarbete Ryssland – del till Strålsäkerhetsmyndigheten:</i> 16 500 tkr	ap. 1 disponeras av NV ap. 3 disponeras av Kam
20	1:4 Sanering och återställning av förorenade områden – del till SSM	ap. 2 Sanering och återställ – del till SSM: 2 000 tkr	ap. 1 disponeras av NV ap. 3 disponeras av SGU

Källa: Regleringsbrev för 2014.

Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsanslag finns, till skillnad från de övriga myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde, inom utgiftsområde 6 – Försvar och samhällets krisberedskap. Av tabellen framgår även att förutom Strålsäkerhetsmyndigheten disponerar även Kammarkollegiet och Naturvårdsverket medel på anslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland (UO20), att Strålsäkerhetsmyndigheten, Naturvårdsverket och SGU disponerar medel på anslaget 1:4 sanering och återställning av förorenade områden (UO20) och att Strålsäkerhetsmyndigheten är en av många myndigheter som disponerar medel på anslaget 1:1 Biståndsverksamhet (UO7).

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Anslaget 1:4 Sanering och efterbehandling av förorenade områden

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas samt för att ta fram prioriteringsunderlag. Anslaget får även användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget får vidare användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar, och i så fall genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget får även användas till utgifter för omhändertagande av historiskt radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet.

Regeringen har för anslagsposten 2 Sanering och återställ – del till SSM beslutat att anslagsposten får användas för omhändertagande av herrelösa strålkällor och visst historiskt radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet. Bidraget får betalas ut till enskilda.⁷¹

Anslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland användas för utgifter för samarbete med Ryssland inom miljö- klimat- och kärnsäkerhetsområdet. Anslaget får användas för utgifter för samarbete med Ryssland inom miljö- havs- och kemikalieområdet med särskilt fokus på Östersjön, Barentsregionen och Arktis.

Anslaget får användas för utgifter för projekt som stödjer Arktiska Rådets verksamhet. Anslaget får användas för utgifter för projekt som stödjer verksamhet inom Barents Euro-Arktiska Råd. Anslaget får användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (NEFCO)

⁷¹ Bestämmelser om statsbidrag finns i förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statsbidrag för sådant avhjälpande.

vad avser samarbetet med Ryssland. Anslaget får användas för administration och samordning.

Regeringen har för anslagsposten 2 Internationellt miljösamarbete Ryssland – del till SSM – annan valuta beslutat att anslagsposten ska användas för den svenska årsavgiften till det internationella samordningsorganet Contact Expert Group.

För anslagsposten 8 Internationellt miljösamarbete Ryssland – del till Strålsäkerhetsmyndigheten har regeringen beslutat att den får användas till samarbete med Ryssland inom områdena hantering av radioaktivt och nukleärt avfall, nukleär ickespridning, utvecklingen av stärkta beredskapskontakter (inkl. miljöövervakning) mellan Sverige och nordvästra Ryssland, samt avvecklingsfrågor relaterade till kärnkraftverk i Sveriges närområde.

Av anslagsposten får högst 3 000 000 kronor användas till administration och samordning.

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten användas för Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får användas för utgifter för grundläggande och tillämplig forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn.

Regeringen har för anslagsposten 1 Strålsäkerhetsmyndigheten – del till SSM beslutat att:

- Strålsäkerhetsmyndigheten ska kunna använda och samverka med det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel. Strålsäkerhetsmyndigheten ska betala totalt 668 400 kronor till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som abonnemangsavgift för detta system. Beloppet ska betalas efter fakturering från MSB,
- av anslagsposten får högst 4 000 000 kronor utbetalas till andra myndigheter, landsting, kommuner och frivilligorganisationer för att täcka kostnader i samband med hälsouppllysning om UV-strålningens risker,

- från anslagsposten ska medel för de lokala säkerhetsnämnderna vid Barsebäcks, Forsmarks, Oskarshamns och Ringhals kärnkraftverk samt vid Studsviks kärntekniska anläggningar utbetalas. Medlen ska betalas kvartalsvis i förskott efter rekvisition och får högst uppgå till 400 000 kronor per nämnd under budgetåret 2014,
- från anslagsposten får 100 000 kronor användas till det svenska bidraget till Internationella strålskyddskommissionen.

För anslagsposten 2 Forskning har regeringen beslutat att den får användas:

- för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn,
- till myndighetskostnader för resor, information och administration, inklusive personalkostnader som är direkt föranledda av forskningsverksamheten.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Anslaget 1:1 Biståndsverksamhet

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* användas för internationellt bistånd. Medlen från anslaget får även användas för att subventionera premier för avgifter avseende statens garantier för Nordiska investeringsbankens låneanordning för miljöinvesteringar och för viss verksamhet vid Sida Partnership forum i Härnösand. Anslaget får även användas för viss metodutveckling, studier, utvärderingar och erfarenhetsredovisningar, revisioner samt temporär verksamhet inom avgränsade projekt.

Anslaget får även användas för förvaltningsutgifter som beräknas uppgå till cirka 80 miljoner kronor, vid myndigheter som genomför internationellt bistånd.

Medel från anslaget får användas för att subventionera premier för garantier i enlighet med förordningen (2009:320) om finansiering av utvecklingslån och garantier för utvecklingssamarbete.

Regeringen har för anslagsposten 22 – Kärnteknisk säkerhet och strålskydd i Östeuropa som disponeras av Strålsäkerhetsmyndigheten beslutat att:

- medlen endast får användas i enlighet med OECD/DAC:s riktlinjer för vad som kan klassificeras som bistånd. Medlen avser samarbete inom reaktorsäkerhets- och icke spridningsområdet, inom strålskydds- och beredskapsområdet samt hantering av radioaktivt avfall i Ukraina. Medlen avser också samarbete inom strålskydds- och beredskapsområdet och icke spridningsområdet i Georgien samt inom icke spridningsområdet och strålskydd i Moldavien,
- av anslagsposten får högst 3 000 000 kronor användas för samarbete med Georgien och Moldavien,
- av anslagsposten får högst 3 250 000 kronor användas för förvaltningskostnader.

7.18.6 Strålsäkerhetsmyndigheten betalar ut bidrag och tar emot bidrag

Strålsäkerhetsmyndighetens utbetalningar av bidrag 2009–2013 framgår av tabellen nedan.

Tabell 7.30 Strålsäkerhetsmyndigheten betalar ut bidrag, tkr

Bidragsutbetalningar	2009	2010	2011	2012	2013
Reformsamarbete Ukraina	-	-	-	6 808	5 696
Reformsamarbete Georgien Moldavien	-	-	-	1 814	1 936
Miljösamarbete Ryssland	-	-	-	25 078	24 201
Sanering och återställning	-	-	-	376	1 128
Samarbete Ukraina strålningskydd	-	-	-	3 845	6 461
Forskningsbidrag	-	-	-	34 123	39 622
Övrigt	-	-	-	9 126	6 929
Summa utbetalade bidrag/år	92 443	81 072	72 970	81 170	85 973

Källa: Strålsäkerhetsmyndighetens årsredovisningar 2009–2013.

Anm. Strålskyddsmyndigheten betalade 2009–2011 ut bidrag till olika forskningsprojekt inom högskolor och universitetssektorerna samt till projekt i Ryssland, Ukraina, Georgien och Armenien.

Strålsäkerhetsmyndigheten har inte endast betalat ut bidrag till olika mottagare utan tar även emot bidrag från såväl andra statliga myndigheter som från andra organisationer.

Tabell 7.31 Strålsäkerhetsmyndigheten tar emot bidrag, tkr

Bidrag till Strålsäkerhetsmyndigheten från	2009	2010	2011	2012	2013
MSB	26 107	22 692	21 852	18 206	9 290
Kärnavfallsfonden	6 489	21 000	42 777	60 044	51 652
Sida	2 202	3 007	2 548	3 821	2 760
Naturvårdsverket	-	-	-	247	53
Formas	0	1 986	-	-	-
Övriga statliga myndigheter	-	-	-	417	561
Swedac	64	64	64	-	-
EU	-1 523	201	57	421	834
Övriga	0	75	125	172	122
Summa inkomster av bidrag/år	33 339	49 025	67 423	83 328	65 273

Källa: Strålsäkerhetsmyndighetens årsredovisningar 2009–2013.

Av tabell 7.32 nedan framgår Strålsäkerhetsmyndighetens oförbrukade ackumulerade bidrag den 31 december åren 2009–2013.

Tabell 7.32 Strålsäkerhetsmyndighetens oförbrukade bidrag 31 december, tkr

Oförbrukade bidrag	2009-12-31	2010-12-31	2011-12-31	2012-12-31	2013-12-31
MSB, finansiering av anläggningstillgångar	35 731	32 822	31 379	22 048	18 458
MSB, övrig verksamhet	-	-	-	3	3 103
Kärnavfallsfonden	-	7 226	11 530	7 729	10 873
Formas	-	-	-	3 616	2 713
Sida	2 721	-5	-	-	-
Övriga oförbrukade bidrag	961	1 206	3 100	315	3 807
Summa oförbrukade bidrag	39 658	41 004	46 009	33 711	38 954

Källa: Strålsäkerhetsmyndighetens årsredovisningar 2009–2013.

7.18.7 Strålsäkerhetsmyndigheten har avgiftsintäkter från offentligrättslig verksamhet och uppdragsverksamhet

Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhet finansieras delvis via avgifter enligt förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten. I förordningen finns bestämmelser om ansökningsavgift, granskningsavgift, konsultkostnader, tillsynsavgift, beredskapsavgift, avgift för nukleär icke-spridningskontroll, forskningsavgift och avgifter för verksamhet som är tillståndspliktig enligt strålskyddslagen (1988:220).

År 2013 hade Strålsäkerhetsmyndigheten intäkter av offentligrättsliga avgifter till ett belopp av 329 242 tkr. Avgiftsintäkterna kom från avgifter för kärnteknisk verksamhet, övrig tillståndsprövning, övriga intäkter offentligrättsliga, avgifter icke kärnteknisk verksamhet och avgifter kärnteknisk/icke kärnteknisk verksamhet. Strålsäkerhetsmyndigheten beslutar inte om de offentligrättsliga avgifternas storlek.⁷²

De avgifter som tas ut för att finansiera myndighetens kostnader för granskning av eventuella ansökningar att få uppföra nya kärnkraftverk disponeras av myndigheten. Även ansökningsavgifter som berör kärnteknisk verksamhet disponeras av myndigheten. Däremot disponeras inte avgifter som berör icke-kärnteknisk verksamhet. Övriga avgifter förs till inkomsttitel 2551 Avgifter från kärnkraftverken.⁷³

Av de avgifter som tas ut med stöd av förordningen används en del för beredskapsverksamhet vid länsstyrelser och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Uppdragsverksamheten avser utbildning, riksmätplatsen för joniserande strålning samt radonmätninglaboratoriet. Avgiftsintäkterna från uppdragsverksamheten uppgick 2013 till 2 824 tkr inklusive avgifter med stöd av § 4 avgiftsförordningen (exkl. tjänstexport).⁷⁴

⁷² ESV 2014:45, Avgifter 2013.

⁷³ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 6.

⁷⁴ Avgiftsförordningen (1992:191).

7.19 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande – Formas

Formas har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Den forskning som stöds ska vara av högsta vetenskapliga kvalitet och av relevans för Formas ansvarsområden. Formas får också – i begränsad omfattning – finansiera utvecklingsverksamhet.⁷⁵

7.19.1 Antal anställda vid Formas

Formas har vuxit från 2009 till och med 2013.

Tabell 7.33 Medeltalet anställda och antal årsarbetskrafter vid Formas 2009–2013

År	Medeltalet anställda	Antal årsarbetskrafter
2009	41	38,47
2010	43	41,85
2011	43	41,40
2012	45	42,85
2013	47	49,96

Källa: Formas årsredovisning för 2013.

Av tabellen framgår att medeltalet anställda och antalet årsarbetskrafter vid Formas, med något undantag, har ökat varje år 2009–2013.

Inom Formas finns Forskarrådet

Forskarrådet är ett särskilt beslutsorgan med uppgift att fördela medel till forskning och verksamhet som hör samman med forskning såsom projektstöd, program, anställningar, stöd till yngre forskare och samfinansierad forskning. Forskarrådet ska utvärdera den forskning och utveckling som rådet har fördelat medel till och i

⁷⁵ Förordningen (2009:1024) med instruktion för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

utvärderingen särskilt bedöma kvaliteten, relevansen och nyttiggörandet för samhället även i ett internationellt perspektiv.

Forskarrådet ska fatta strategiska beslut om forskningens inriktning inom ramen för de mål och riktlinjer som riksdagen och regeringen har angivit, och beslutar om riktlinjer för sin medelsfördelning.

För att utföra sina uppgifter får Forskarrådet inrätta de beredande och rådgivande organ som rådet behöver för att utföra uppgifterna.

Forskarrådet består av en ordförande, myndighetschefen och elva andra ledamöter. För varje ledamot, utom ordföranden och myndighetschefen, ska det finnas en personlig ersättare. Forskarrådet utser inom sig en vice ordförande.

Forskarrådets ordförande samt elva andra ledamöter och deras ersättare utses för en mandatperiod på tre år. Sju av ledamöterna och deras ersättare utses enligt förordningen om elektorsförsamling vid forskningsråd och ämnesråd.⁷⁶ Regeringen utser ordföranden samt fyra andra ledamöter och deras ersättare.

Om det uppstår en vakans för en ledamot eller ersättare som utses genom elektorsförfarande, utser regeringen för återstående delen av mandatperioden en ny ledamot eller ersättare efter förslag av Forskarrådet.

Inom Formas finns en huvudsekreterare

Inom Formas ska det finnas en huvudsekreterare med hög vetenskaplig kompetens. Huvudsekreteraren ska bereda och föredra ärenden inför Forskarrådet.

Huvudsekreteraren anställs av myndighetschefen efter förslag av Forskarrådet. Huvudsekreterarens sammanlagda anställningstid får överstiga sex år endast om det finns särskilda skäl. Anställningar som professorer, forskare och forskarassistenter beslutas enligt förordningen om anställningar beslutade av forskningsråd.⁷⁷

⁷⁶ Förordningen (2009:976) om elektorsförsamling vid forskningsråd och ämnesråd.

⁷⁷ Förordningen (2000:1472) om anställningar beslutade av forskningsråd.

7.19.2 Formas uppgifter i instruktionen

Inom ramen för sin uppgift ska Formas särskilt

- *fördela* medel till forskning och verksamhet som hör samman med forskning såsom projektstöd, program, anställningar, stöd till yngre forskare och samfinansierad forskning,
- *utvärdera* den forskning och utveckling som rådet har fördelat medel till och i utvärderingen särskilt bedöma kvaliteten, relevansen och nyttiggörandet för samhället även i ett internationellt perspektiv,
- *utreda och analysera* vilka forskningsbehov som är angelägna i ett forsknings- och samhällsperspektiv, redovisa resultaten av dessa utredningar och analyser samt ta initiativ till och stödja strategisk forskning och utveckling,
- *beakta* forskningsetiska frågor,
- *nyttiggöra* forskningsresultaten och *främja* en hållbar utveckling i samhället,
- *ta initiativ till och stödja* ämnesövergripande forskning,
- *främja och ta initiativ till* nationellt och internationellt forskningssamarbete och erfarenhetsutbyte,
- *medverka i och stimulera* svenskt deltagande i forskningssamverkan inom Europeiska unionens verksamhet inom forskning och teknisk utveckling samt andra internationella forskningsprogram,
- *verka för* att ett genusperspektiv får genomslag i forskningen,
- *främja* jämställdhet mellan kvinnor och män,
- *främja och ta initiativ till* vetenskaplig publicering, och
- *ansvara för* kommunikation om forskning och forskningsresultat samt till popularisering av den forskning som finansieras av rådet.

Beslut om fördelning av medel

Ett beslut av Forskarrådet om att bevilja medel får avse högst sex år och bör, enligt Formas instruktion, förenas med villkor för medlens användning. Av beslutet ska det framgå vem som är mottagare av medlen och att mottagaren ansvarar för att medlen används enligt de villkor som ställs. Om den verksamhet som beviljats medel inte uppfyller kraven, får Forskarrådet besluta att medel inte längre ska betalas ut.

Efter samråd med Forskarrådet och de myndigheter som förvaltar de medel som rådet fördelat, ska myndighetschefen besluta vilka uppgifter som ska lämnas vid ansökan om medel, villkoren för disposition och redovisning av medlen, och om skyldighet för mottagaren att till Formas lämna en redogörelse för den verksamhet som medlen avser.

Handläggning av ärendena, m.m.

Formerna för Forskarrådets handläggning regleras i Formas instruktion. Forskarrådets ärenden ska beslutas efter föredragning. Forskarrådet får fatta beslut när ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande. När Forskarrådet handlägger ärenden av stor vikt bör, enligt instruktionen, samtliga ledamöter vara närvarande. Ersättare har alltid rätt att närvara vid Forskarrådets sammanträden och delta i överläggningarna.

I Formas instruktion regleras även vad som gäller om ett ärende är så brådskande att Forskarrådet inte hinner sammanträda för att behandla det.

Forskarrådet får besluta att ett enskilt ärende som inte behöver prövas av Forskarrådet ska avgöras av ordföranden, en tjänsteman eller ett beredande eller rådgivande organ.

Myndighetschefens och Forskarrådets ansvar

Forskarrådet ska redovisa sin verksamhet för myndighetschefen men är självständigt ansvarigt för de beslut som rådet ska fatta.

Myndighetschefen ansvarar inför regeringen för att Forskarrådet tilldelas medel och resurser i övrigt för sin verksamhet samt för att verksamheten bedrivs författningsenligt och effektivt samt för att den redovisas på ett tillförlitligt sätt.

7.19.3 Formas har återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret

Förutom de långsiktiga uppgifter och mål som regeringen i instruktionen m.m. har beslutat ska gälla för Formas fattar regeringen varje år beslut om återrapporteringskrav i Formas regleringsbrev. Åren 2009 och 2012–2014 har regeringen i regleringsbrevet fattat beslut om uppdrag till Formas. Dessutom har regeringen utöver detta fattat beslut om flera särskilda uppdrag under budgetåret.

Tabell 7.34 Formas antal återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbreven 2009–2014 samt särskilda regeringsuppdrag 2009–2013

År	Antal återrapporteringskrav i rb	Antal uppdrag i rb	Antal särskilda regeringsuppdrag under budgetåret som vi redovisar
2009	9	2	2
2010	7	0	5
2011	5	0	2
2012	6	4	2
2013	6	5	1
2014	7	6	*

Källa: Formas regleringsbrev 2009–2014 samt övriga regeringsbeslut om uppdrag 2009–2013.

*Vi redovisar inte några särskilda regeringsuppdrag under budgetåret för 2014.

Åren 2009–2014 hade Formas sammanlagt 40 återrapporteringskrav och totalt 17 uppdrag i regleringsbreven. Här redovisar vi de

återrappporteringskrav Formas fick i regleringsbrevet för 2014, inklusive återrappporteringskrav som återkommer från tidigare år. Mer om återrappporteringskraven 2009–2013 i bilaga 2.

Formas återrappporteringskrav i regleringsbrevet

Årligen återkommande återrappporteringskrav 2009–2014

Årligen återkommande återrappporteringskrav är att Formas ska redovisa prognoser vid fem tillfällen varje budgetår.

Åren 2009–2014 har Formas haft ett likalydande återrappporteringskrav om forskningsstöd som innebär att Formas ska redovisa:

- antalet beviljade ansökningar i förhållande till det totala antalet ansökningar,
- beviljade bidrag i förhållande till sökta bidrag och genomsnittlig bidragsstorlek,
- hur forskningsstödet fördelat sig mellan nya bidragsmottagare och mottagare som mottagit forskningsstöd även året innan,
- hur forskningsstödet fördelat sig mellan olika lärosäten samt mellan projektmedel och andra stödformer, och
- fördelningen mellan programsatsningar och öppen utlysning av projektmedel.

Återrappporteringen ska där så är möjligt redovisas i form av tidsserier för de fem senaste budgetåren. Åren 2010–2012 skulle tidsserien endast omfatta de tre senaste budgetåren. Statistiken ska redovisas könsuppdelad och åldersfördelad i tillämpliga delar.

Årligen återkommande återrappporteringskrav 2009–2014 är också kravet att Formas ska redovisa vilka kostnader för utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och informationsinsatser som har belastat anslagen 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning samt 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning under utgiftsområde 23.

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbrev för 2012–2014

Formas ska återkommande återrapportera hur utbetalade medel har använts. Enligt ett återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2014 ska Formas redovisa hur de medel som utbetalats till Stockholm Environment Institute (SEI), till Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL), till Stiftelsen Institutet för jordbruks- och miljöteknik (JTI) och till Stiftelsen Skogsbrukets forskningsinstitut (Skogforsk) har använts.

Motsvarande återrapporteringskrav 2013 omfattade SEI och SIVL och 2012 endast SEI.

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbrev för 2011–2014

I regleringsbrev för 2011–2014 hade Formas ett likalydande återrapporteringskrav som innebär att redovisa vilken strategi rådet har för att identifiera och stödja forskning inom eftersatta men för samhället viktiga områden. Formas ska också redovisa insatserna för att öka långsiktigheten och förbättra förutsättningarna för forskning genom att stöd till forskare utvecklas mot genomsnittligt höga bidragsbelopp och mot genomsnittligt långa stödperioder. Formas skulle säkerställa att detta inte resulterar i att förutsättningarna för unga forskare att få stöd försämrats, och att hänsyn tas till jämställdhet mellan kvinnor och män.

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbrev för 2013 och 2014

Formas ska särskilt redovisa omfattning och finansiering av pågående och planerade insatser samt informationsinsatser och resultat när det gäller forskning om samhällsbyggande. Såväl forskning nationellt som internationellt, samfinansierad forskning med olika parter samt samarbeten med andra finansiärer och organisationer ska beskrivas. År 2014 utökades återrapporteringskravet med att redovisningen skulle omfatta dels det särskilda forskningsprogrammet om hållbart samhällsbyggande som presenterades i

propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30), dels övrig forskning om samhällsbyggande. Formas skulle redovisa hur forskningen belyser de olika delarna av hållbarhetsbegreppet.

Återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2014

I regleringsbrevet för 2014 har Formas sju återrapporteringskrav. Utöver de återrapporteringskrav från regleringsbrevet 2014 som redovisas ovan skulle Formas även redovisa följande.

Vilka viktigare aktiviteter som bedöms öka tillgången till eller efterfrågan på miljöteknik och miljöinnovationer samt vilka insatser och aktiviteter som bedöms viktiga för att stärka den sociala dimensionen av hållbar utveckling inom samhällsbyggnadsområdet. Formas skulle kommentera de internationella aktiviteter och samarbeten som hade initierats och bedrivits.

Formas ska återrapportera den satsning som presenterades i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) inom området skogsråvara och biomassa.

Formas ska redovisa klimatforskningen enligt det förslag som Formas och *Statens energimyndighet* hade redovisat i maj 2013.

Formas får uppdrag i regleringsbrevet

Under perioden 2009–2014 har regeringen gett Formas uppdrag i regleringsbrevet åren 2009 och 2012–2014. Mer om Formas uppdrag i regleringsbrevet 2009–2013 i bilaga 2.

Återkommande uppdrag i regleringsbrevet för 2012–2014

Ett återkommande uppdrag i regleringsbrevet för 2012–2014 är att Formas i samverkan med Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Vinnova samt universitet och högskolor ska utveckla rutiner för utbetalning av forskningsstöd så att de bättre anpassas till lärosätenas planering. Formas ska i samband med årsredovisningen för 2014 redovisa till *Miljödepartementet* hur uppdraget har slutförts.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2014

År 2014 hade Formas sex uppdrag i regleringsbrevet.

Utöver det uppdrag som redovisas ovan hade skulle Formas överföra uppgifter om beviljade forskningsansökningar till Vetenskapsrådet. Uppgifterna ska följa de riktlinjer och inkomma vid de tidpunkter som Vetenskapsrådet anger. Uppgifterna ska omfatta forskningsutförare och beskrivningar av forskningen. Formas ska informera sökanden om att uppgifterna kan komma att publiceras.

Formas ska under perioden 2014–2017 svara för ordförandeskapet i Nordisk kommitté för lantbruks- och matforskning (NKJ) samt Samnordisk skogsforskning (SNS).

För Landsbygdsdepartementets räkning ska Formas ansvara för Sveriges deltagande i organisationen Global Research Alliance on mitigation of agricultural green house gases. En plan samt ambitionsnivå för medverkan skulle redovisas till Landsbygdsdepartementet i juni 2014. Efter tre år skulle Formas utvärdera Sveriges deltagande.

I samarbete med Vinnova ska Formas utlysa program för strategiska innovationsområden för att skapa ny, långsiktig och fördjupad samverkan mellan olika aktörstyper såsom universitet och högskolor, forskningsinstitut, näringsliv, offentlig sektor på nationell och regional nivå, civilsamhället och andra aktörer. De strategiska innovationsområdena skulle utgå ifrån samhällsutmaningar, forskningen skulle hålla hög vetenskaplig kvalitet, ha inslag av medfinansiering och kunna påvisa ny eller områdesövergripande samverkan. Insatserna kunde, enligt uppdraget, med fördel vara flervetenskapliga. Centralt är att alla dessa aktörer och andra användare aktivt ska involveras redan i problemformuleringsstadiet. Kunskapsutbytet och gemensamma processer för problemformuleringen bör alltså genomföras. De strategiska innovationsområdena ska identifieras inom svenska styrkeområden utifrån ett syfte att bidra till att möta samhällsutmaningar. Delfinansiering från näringsliv och offentlig verksamhet ska vara en förutsättning. Insatserna ska löpande utformas så att det finns möjlighet att ompröva inriktning och struktur på insatserna för att kunna möta nya utmaningar i samhället. Lärdomar dragna av svenska och internationella erfarenheter och av dialog med berörda parter borde löpande integreras i arbetet. Återkommande uppföljning av de strategiska innovations-

områdena ska genomföras. Formas bör ha i åtanke att det på medellång och längre sikt ska göras en eller flera utvärderingar av effekter av satsningen, både i termer av uppnådda resultat och av effekter på samverkansmönster mellan aktörer. För uppdraget har avsatts 25 miljoner kronor 2014. Uppdraget ska delredovisas i samband med årsredovisningen. För de delar av satsningen där olika samverkanskonstellationer sammanförs har Vinnova ett samlat ansvar. Vinnova och Formas ska i samverkan bedöma relevans och kvalitet.

Formas ska i samverkan med Stiftelsen lantbruksforskning planera för en ökning av programmet för jordbrukets hållbarhet och konkurrenskraft på nivån 10 000 000 kronor för 2015.

Formas får uppdrag i särskilda regeringsbeslut under budgetåret

Förutom återrapporteringskraven och uppdragen i regleringsbrevet ger regeringen Formas särskilda uppdrag under budgetåret. Här nedan redovisar vi ett uppdrag från 2013. Särskilda uppdrag som Formas fått under 2009–2012 finns i bilaga 2.

Särskilt uppdrag under 2013

Uppdrag till Formas att bidra till internationellt forskningsarbete om klimat och ekonomi

Den 28 november fattade regeringen (*Miljödepartementet*) beslut om ett uppdrag till Formas som innebar att Formas skulle bidra till finansiering av det internationella forskningsarbetet ”The new climate Economy: Efficiency, Innovation and Low Carbon Growth” med totalt 7,3 miljoner kronor från anslaget 2:2 Forskning under 2013 och 2014 varav 2,3 miljoner kronor under 2013 och 5 miljoner kronor under 2014. Pengarna skulle betalas till Norad som är Norges myndighet för utvecklingsarbete.⁷⁸

⁷⁸ Regeringsbeslut 2013-11-28, dnr M2013/1729/Kl (delvis).

7.19.4 Finansiell styrning, finansiering

År 2014 tilldelar regeringen Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande – Formas – dispositionsrätt till anslagsmedel från två anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och från tre anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Se tabellen nedan.

Tabell 7.35 Anslag som regeringen tilldelar Formas dispositionsrätt till 2014

Utgifts- område	Anslag	Anslagsposter som Formas disponerar	Andra myndigheter som disponerar på till anslaget
20	2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	ap.1 <i>Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande:</i> <i>Förvaltningskostnader:</i> 52 225 tkr	-
20	2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	ap.1 <i>Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande:</i> <i>Forskning:</i> 610 163 tkr	-
23	1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	ap. 1 <i>Forskningsstöd:</i> 495 660 tkr	-
23	1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	ap. 1 <i>Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien:</i> 1 177 tkr	-
23	1:2 Insatser för skogsbruket	ap. 5 <i>Skogsträdförädling:</i> 6 500 tkr	ap.1 och ap.2 disponeras av Skogsstyrelsen

Källa: Regleringsbrev för 2014.

Av tabellen framgår att regeringen även tilldelar Skogsstyrelsen dispositionsrätt till ett av anslagen. Det innebär att även Skogsstyrelsen har uppgifter inom anslagets ändamål.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget användas för Formas förvaltningsutgifter.

Regeringen har inte beslutat om fler villkor för anslaget.

Anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. Anslaget får också användas till projektrelaterade kostnader (utvärderingar, beredningsarbete, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser).

Regeringen har för anslagsposten 1 – Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: *Forskning* beslutat att:

- från anslaget ska finansiera forskningsbidrag och anställningar samt projektrelaterade kostnader såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. Högst 14 500 000 kronor får utnyttjas för projektrelaterade kostnader och informationsinsatser,
- bidrag till forskningsprojekt vid universitet och högskolor ska omfatta medel för de direkta och de indirekta kostnaderna i samma proportioner som beräknats för projektet i sin helhet,
- Formas ska betala ut 25 000 000 kronor till Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning för basfinansiering och samfinansierad miljöteknikforskning vid IVL Svenska miljöinstitutet AB. Minst 20 000 000 kronor ska användas för samfinansierad forskning med näringslivet eller för nationell finansiering av EU-projekt,
- Formas ska betala ut 28 000 000 kronor till Stockholm Environment Institute för institutets basfinansiering och samfinansierad forskning. Minst 7 000 000 kronor ska användas för samfinansi-

erad forskning eller för nationell finansiering av EU-projekt. Institutet ska inom denna ram bl.a. finansiera aktuella projektarbeten,

- Formas ska betala ut 1 000 000 kronor till Stockholm Environment Institute för produktionen av Artic Resilience Report,
- Formas ska betala ut 500 000 kronor till Falsterbo fågelstation för infrastruktur för forskning,
- Formas ska betala ut 5 000 000 kronor till Norad för projektet New Climate Economy Initiative enligt regeringens beslut den 28 november (dnr M 2013/1729/Kl),
- Formas ska betala ut högst 3 000 000 kronor till Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) för genomförande av uppdrag om ett nytt forsknings- och undersökningsfartyg i enlighet med regleringsbrev för SLU och SMHI. Ersättning ska utbetalas för SLU:s externa kostnader efter fakturering från SLU,
- Formas ska i enlighet med vad som presenterades i forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2012/13:30) avsätta minst 30 000 000 kronor till programmet om hållbart samhällsbyggande utöver de medel som beviljades 2012. Programmet bör omfatta olika forskningsdiscipliner, beakta behovet av sektorsövergripande lösningar och ske i nära samarbete med bygg- och bostadssektorn samt i samverkan med andra aktörer nationellt och internationellt. Satsningen bör vara tydligt åtgärdsinriktad,
- stipendier som är avsedda att vara ett alternativ till lön eller annan form av studiefinansiering för doktorander får inte finansieras via anslaget.

Utgiftsområde 23 – Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Regeringen tilldelar Formas medel på tre anslag inom utgiftsområde 23.

Anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget användas för utgifter för stöd till vissa åtgärder inom skogsbruket och finansierar natur- och kulturmiljöåtgärder inom skogsbruket och åtgärder att anlägga och vårda ädellövsskog. Anslaget får användas för att täcka utgifter för biotopskydd och naturvårdsavtal. Anslaget får även användas för utgifter för att upprätta renbruksplaner och till att medfinansiera skogsträdförädling. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen.

Regeringen har för anslagsposten 5 Skogsträdförädling beslutat att anslagsposten får användas för utbetalning till Stiftelsen Skogsbrukets forskningsinstitut (Skogforsk) till ett med näringen fyra-årigt samfinansierat program om förstärkt skogsträdförädling. En delredovisning ska lämnas till Landsbygdsdepartementet i mars varje år 2012–2014. Delredovisningen ska bestå av en kort sammanfattande beskrivning av det pågående arbetet och resultatet. En slutredovisning av programmets genomförande och resultat ska lämnas till Landsbygdsdepartementet i mars 2015.

Anslaget 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Enligt riksdagens beslut om ändamål får anslaget 1:25 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning användas för utgifter för stöd till grundforskning och behovsmotiverad forskning för de areella näringarna. Anslaget får även användas till projektrelaterade utgifter för utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier samt informationsinsatser inom området. Förvaltningsanslaget redovisas under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård under anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader och anslaget för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning under samma utgiftsområde.

Regeringen har för anslagsposten 1 – Forskningsstöd beslutat att:

- medel för forskningsstöd får utbetalas med högst en tolfedel av anslaget före utgången av varje månad om inget annat anges,
- stipendier som är avsedda att vara ett alternativ till lön eller annan form av studiefinansiering för doktorander inte får finansieras via anslaget,
- anslaget ska finansiera forskningsbidrag samt projektrelaterade kostnader såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. Högst 10 500 000 kronor får utnyttjas för projektrelaterade kostnader och informationsinsatser, varav 250 000 kronor ska överföras till Sametinget och användas till information om forskningsresultat rörande rennäringsfrågor med särskild fokus på åtgärder med anledning av klimatförändringen. Sametinget ska redovisa till forskningsrådet hur medlen använts. Redovisningen ska bifogas årsredovisningen som en separat skrivelse. Vidare ska 562 000 kronor utbetalas till Kungl. Skogs- och lantbruksakademien (KSLA) för verksamhet som utvecklar forskningsbiblioteket vid akademien i syfte att främja forskning för en hållbar utveckling inom de areella näringarna. KSLA ska redovisa till forskningsrådet hur medlen använts. Redovisningen ska bifogas årsredovisningen som en separat skrivelse,
- anslaget ska finansiera stöd till forskning rörande ekologisk produktion med minst 12 000 000 kronor,
- anslaget ska finansiera stöd till samfinansierad forskning med minst 41 500 000 kronor inom jordbruks- och miljöteknik, skogsforskning, trädgårdsforskning samt forskning inom växtförädlingsområdet m.m. Medel utbetalas med högst en fjärdedel av beloppet per kvartal,

Stöd till samfinansierad jordbruks- och miljöteknisk forskning och samfinansierad skogsforskning ska efter rekvisition utbetalas till Stiftelsen Institutet för jordbruks- och miljöteknik (Stiftelsen JTI) respektive Stiftelsen Skogsbrukets forskningsinstitut (Skogforsk) i enlighet med avtal mellan forskningsrådet och respektive stiftelse,

Verksamhet inom växtförädlingsområdet vid SLU ska finansieras med 4 000 000 kronor under förutsättning av medfinansiering av SLU. Stöd till samfinansierad forskning inom växtför-

ädlingsområdet får utbetalas för forskning i enlighet med avtal mellan forskningsrådet och Stiftelsen Lantbruksforskning,

Stöd till samfinansierad forskning inom trädgårdsområdet får betalas ut till forskningsorgan i enlighet med avtal mellan forskningsrådet och företrädare för näringen,

- anslaget ska finansiera stöd till samfinansierad forskning och utveckling med minst 23 000 000 kronor för ett produktionsinriktat forskningsprogram för jordbrukets hållbarhet och konkurrenskraft, samt hästforskning. Stöd till hästforskning ska omfatta minst 3 000 000 kronor. Stöd till programmet ska utbetalas enligt avtal mellan Formas och Stiftelsen lantbruksforskning respektive Stiftelsen hästforskning,
- av anslaget ska minst 12 000 000 kronor användas för forskning om djurskydd. Utlysning och utvärdering ska ske efter samråd med Jordbruksverket,
- av anslaget ska minst 6 000 000 kronor användas för utveckling av djurskyddsbefrämjande åtgärder. Beviljande av medel ska ske i samråd med Jordbruksverket,
- av anslaget ska högst 2 000 000 kronor användas för att bidra till svenska laboratoriers deltagande i projekt på EU-nivå om validering av alternativa metoder för djurförsök. Beviljande av medel ska ske efter samråd med Vetenskapsrådet,
- bidrag till forskningsprojekt vid universitet och högskolor ska omfatta medel för de direkta och de indirekta kostnaderna i samma proportioner som beräknats för projektet i sin helhet,
- av anslaget ska minst 40 000 000 kronor användas för satsningar kring skogsråvaror och biomassa i enlighet med intentionerna i proposition Forskning och Innovation (prop. 2012/13:30),
- högst 3 000 000 kronor ska utbetalas till SLU för genomförande av uppdrag om nytt forsknings- och undersökningsfartyg i enlighet med regleringsbrev för SLU och SMHI. Ersättning ska utbetalas för SLU:s externa kostnader efter fakturering från SLU.

Anslaget 1:26 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Anslaget 1:26 *Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien* får användas för att finansiera verksamheten vid Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA).

Regeringen har beslutat att:

Av anslaget ska 1 177 000 kronor utbetalas med högst en fjärdedel per kvartal till Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA). Redovisning av verksamheten ska göras till forskningsrådet.

7.19.5 Formas betalar ut bidrag och tar emot bidrag

En av Formas uppgifter är att betala ut inomstatliga bidrag, statsbidrag m.m. Av riksdagens beslut om ändamål för de anslag som regeringen tilldelar Formas och av regeringens villkor för dispositionsrätten till respektive anslagspost framgår att Formas administrerar ett antal bidragsutbetalningar till avsevärda belopp varje år.

Av tabell 7.36 framgår de totala bidragsbeloppen som Formas betalat ut till olika mottagare 2009–2013 samt fördelning på bidragsmottagare 2012–2013. Av tabellen framgår att åren 2012 och 2013 är det gruppen statliga myndigheter som tar emot de största bidragsbeloppen.

Tabell 7.36 Formas betalar ut bidrag, tkr

Bidragsutbetalningar	2009	2010	2011	2012	2013
Statliga myndigheter	-	-	-	832 562	851 342
Andra EU-länder	-	-	-	5 871	6 080
Övriga länder och internationella organisationer	-	-	-	10 794	2 793
Övriga organisationer och ideella organisationer	-	-	-	30	44
Privata företag och privatägda ekonomiska föreningar	-	-	-	181 261	250 883
Enskilda personer (Postdoktor)	-	-	-	2 933	534
Summa utbetalade bidrag/år	905 710	915 619	932 909	1 033 451	1 111 676

Källa: Formas årsredovisningar 2009–2013.

Anm. Åren 2009–2011 redovisar Formas endast summan av de utbetalade bidragen.

Formas har inte endast betalat ut bidrag utan har även tagit emot bidrag från såväl andra statliga myndigheter som från andra organisationer.

Tabell 7.37 Formas tar emot bidrag, tkr

Bidrag till Formas från	2009	2010	2011	2012	2013
Bidrag från statliga myndigheter	2 154	1 547	286	-	1 388
Bidrag från övriga	2 939	1 592	3 070	3 502	2 092
Summa inkomster av bidrag/år	5 093	3 139	3 356	3 502	3 480

Källa: Formas årsredovisningar 2009–2013.

Av nästa tabell 7.38 framgår Formas oförbrukade ackumulerade bidrag den 31 december varje år åren 2009–2013.

Tabell 7.38 Formas oförbrukade bidrag 31 december, tkr

Oförbrukade bidrag	2009-12-31	2010-12-31	2011-12-31	2012-12-31	2013-12-31
Inomstatliga	735	114	55	55	55
Utomstatliga	146	7 414	2 853	1 129	836
Summa oförbrukade bidrag	881	7 528	2 908	1 184	891

Källa: Formas årsredovisningar 2009–2013.

7.19.6 Formas har avgiftsintäkter med stöd av § 4 i avgiftsförordningen

Formas avgiftsintäkter är inom ramen för bemyndigandet i 4 § avgiftsförordningen.⁷⁹ År 2013 uppgick dessa avgiftsintäkter till 1 351 tkr.⁸⁰

⁷⁹ Avgiftsförordningen (1992:191).

⁸⁰ ESV 2014:45, Avgifter 2013.

8 Forskningsstiftelser m.m.

I budgetpropositionen för 2014 framhåller regeringen miljöforskningens stora betydelse för miljöpolitiken eftersom styrmedel, lagstiftning och andra åtgärder nästan alltid bygger på resultat från forskning. En stark miljöforskning är också avgörande för att nå de nationella miljökvalitetsmålen samt för att hantera de stora globala miljöutmaningarna.

Enligt en uppskattning från Miljödepartementet uppgår den totala offentligt finansierade miljöforskningen till omkring tre miljarder kronor.¹ Detta motsvarar ungefär 10 procent av den totala forskningsvolymen för alla samhällssektorer. Miljöforskningen bedrivs eller finansieras vid myndigheter och stiftelser under Miljödepartementet, under andra departement samt vid universitet och högskolor och för varje grupp motsvarar volymen omkring en miljard kronor.

Forskningsfinansiärer under Miljödepartementet är Formas, Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra), Naturvårdsverket, Strålsäkerhetsmyndigheten, Stiftelsen för internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet (SIIEE) samt Stiftelsen institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL).

De organisationer under Miljödepartementet som bedriver forskning är Stockholm Environment Institutet (SEI), IVL Svenska miljöinstitutet AB samt SMHI.

Utöver den nationellt finansierade forskningen tillkommer den internationella finansieringen, främst från EU:s ramprogram för forskning och utveckling.

I detta avsnitt presenteras de stiftelser som utför eller finansierar forskning vad gäller hur de bildades, ändamålet för

¹ PM 2014-04-14, Miljödepartementet.

stiftelsen, styrelsen befogenheter och vad stadgarna i övrigt föreskriver samt de ekonomiska villkoren för verksamheten. Motsvarande uppgifter presenteras för bolaget där det är möjligt.

8.1 Anslagsstiftelser och löntagarfondsstiftelser

Nedan följer en kort beskrivning av vilka allmänna motiv det kan finnas för staten att bilda en stiftelse i stället för att bedriva verksamheten i myndighetsform. Vi ger också en beskrivning över förloppet när löntagarfondsstiftelserna bildades.

8.1.1 Anslagsstiftelser

Fram till stiftelselagens tillkomst, *Stiftelselagen* (1994:1220), fanns inte någon allmän lagstiftning om stiftelser och inte heller någon legaldefinition av begreppet stiftelse i svensk rätt.² Däremot fanns det en lag som gällde tillsyn över stiftelser, tillsynslagen³. I tillsynslagen fanns vad som i det närmaste kunde betraktas som en definition. Enligt tillsynslagen förelåg en stiftelse ”om någon anslagit egendom att såsom självständig förmögenhet fortvarande tjäna ett bestämt ändamål.” Sedan införandet av stiftelselagen finns följande definition av stiftelser:

En stiftelse bildas genom att egendom enligt förordnande av en eller flera stiftare avskiljs för att varaktigt förvaltas som en självständig förmögenhet för ett bestämt ändamål.

Stiftelsens egendom skall anses vara avskild när den har tagits om hand av någon som har åtagit sig att förvalta den i enlighet med stiftelseförordnandet.⁴

Staten bedriver i huvudsak sin verksamhet genom sina myndigheter. Det förekommer dock, särskilt när det gäller uppgifter som kräver samverkan mellan staten och andra intressenter, att intressenterna inrättar ett privaträttsligt organ för uppgiften. Ibland väljer man att bilda ett aktiebolag och i andra fall att inrätta

² Prop. 1993/94:9 om stiftelser.

³ Lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser.

⁴ 1 kap. 2 § stiftelselagen (1994:1220).

ett självständigt och självägande organ under beteckningen stiftelse eller fond.⁵

När staten inrättar en stiftelse kan det vara så att stiftelsen är beroende av fortlöpande resurstillskott för att kunna främja sitt ändamål under mer än en kortare tid. Denna sorts stiftelse, som går under benämningen anslagsstiftelse, omfattas inte av stiftelselagens allmänna definition. De stiftelser som omfattas av lagen är endast sådana fall då stiftaren vill få till stånd en självständig förmögenhet av varaktig natur. När en stiftelse bildas måste alltså en tillräckligt stor förmögenhet avsättas så att kravet på varaktighet uppfylls.⁶ Anslagsstiftelser som tillkommit före stiftelselagens ikraftträdande betraktas dock som stiftelser enligt stiftelselagen. Några nya anslagsstiftelser kan dock inte bildas eftersom de alltså inte uppfyller definitionen om vad en stiftelse är.

Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning (Stiftelsen IVL) och Stockholm Environment Institute (SEI) som kommer att beskrivas i detta avsnitt torde båda vara att betrakta som anslagsstiftelser, bägge bildades innan stiftelselagens tillkomst.

8.1.2 Löntagarfondsstiftelserna bildas

Riksdagen beslutade 1991 att löntagarfonderna skulle avvecklas vid årsskiftet 1991/92.⁷ Förvaltningen av löntagarfondernas tillgångar överfördes till en avvecklingsstyrelse (Fond 92–94). En utskiftning av tillgångarna borde enligt regeringen göras genom att överföra dem dels i form av sparpremier till allemanssparandet, dels till stiftelser som främjar forskning och utbildning.

I propositionen 1991/92:92 *om utskiftning av löntagarfondernas tillgångar m.m.* redovisade regeringen närmare hur avvecklingen skulle genomföras. Regeringen menade att medlen i stor utsträckning skulle användas för långsiktigt kunskapssökande genom grundforskning och forskarutbildning inom områden som kan ha betydelse för utvecklingen av Sveriges framtida konkurrenskraft. Forskningen skulle även stimulera till internationellt samarbete. Det förutsattes även att de insatser som gjordes för forskningen

⁵ Prop. 1993/94:9 *om stiftelser*.

⁶ Prop. 1995/96 *Former för verksamhet som är beroende av statligt stöd, m.m.*

⁷ Prop. 1991/92:36 *om avveckling av löntagarfonderna*, bet. 1991/92:FiU9, rskr. 1991/92:91.

skulle gå utöver de som kunde förväntas inom ramen för forskningspolitiken i övrigt.

När stiftelserna bildades inrättades också en kontrollmekanism genom att de tre akademierna Kungl. Vetenskapsakademien, KVA, Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA och Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, KSLA, gavs befogenhet att granska stiftelserna.

Med stiftelselagens tillkomst 1994 undantogs de statligt bildade stiftelserna från den tillsyn av länsstyrelsen som vanliga stiftelser är underkastade. Skälet var att den offentlighet som reglerna om offentliggörande av årsredovisningen garanterar för dessa stiftelser, skulle vara tillräcklig.⁸ Efter kritik från Riksrevisionen som granskat stiftelsernas årsredovisningar,⁹ beslutade riksdagen genom en lagändring att statligt bildade stiftelser inte längre med automatik skulle undantas från full tillsyn.¹⁰ Hänsyn ska dock enligt regeringen tas till om stiftaren uttryckligen har önskat att stiftelsen ska undantas från tillsyn. En annan ordning för dessa stiftelser skulle enligt regeringen innebära en risk för att stiftare som inte önskar någon eller begränsad tillsyn skulle komma att dra sig för att göra den donation som leder till stiftelsens tillkomst.

Av de stiftelser som behandlas i detta avsnitt är det Mistra och Stiftelsen IIIIE som har bildats av löntagfundsmedel.

8.2 IVL Svenska Miljöinstitutet AB (IVL) och Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL)

IVL Svenska Miljöinstitutet AB och Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning är nära sammankopplade och vi presenterar dem därför tillsammans.

⁸ Prop. 1993/94:177 *Utbildning och forskning. Kvalitet och konkurrenskraft.*

⁹ Statligt bildade stiftelsers årsredovisningar, RiR 2007:27, Riksrevisionen.

¹⁰ Prop. 2008/09:84 *Stiftelser – frågor om registrering och tillsyn, m.m.*

8.2.1 Bolaget och stiftelsen bildas

Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, IVL, grundades 1966 genom ett avtal mellan svenska staten och Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning om ”inrättande och drift av ett forsknings- och ett serviceorgan på vatten- och luftvårdsområdet.”¹¹ I avtalet beskrivs bl.a. att syftet med institutets verksamhet är att i samarbete med universitet, tekniska högskolor och andra vetenskapliga institutioner samt industrins organ på vatten- och luftvårdsområdet, bedriva vetenskaplig forskning inom ett antal utpekade områden. Enligt avtalet ägde företag och organisationer med verksamhet som berör vatten- och luftvården att genom bidrag till stiftelsen, rätt att bli delaktiga i institutets verksamhet.

År 1982 ombildades institutet till IVL Svenska Miljöinstitutet AB (IVL). Samtliga aktier i bolaget ägs av Stiftelsen institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL) där staten och näringslivet är intressenter. Det framgår inte av stiftelsens stadgar eller på annat vis hur näringslivet ska definieras.

Miljödepartementet har i en utredning visat att det är svårt att få en tydlig bild av de organisatoriska, associationsrättsliga och ägarmässiga förändringarna som SIVL och IVL genomgått sedan 1966.¹² I utredningen görs antagandet att Stiftelsen IVL bildades i samband med bolagiseringen. Stadgar för stiftelsen beslutades 1982 men har ändrats vid flera tillfällen sedan dess. Utredaren rekommenderar att SIVL anlitar en expert på stiftelser och stiftelselagen för en närmare granskning av formalia som rör SIVL.

¹¹ Avtal mellan svenska staten och Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning om inrättande och drift av ett forsknings- och ett serviceorgan på vatten- och luftvårdsområdet, undertecknat av representant för svenska staten och för Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning, daterat den 15 oktober 1965.

¹² Översyn av Stiftelsen Institutet för Vatten- och luftvårdsforskning och IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Miljödepartementet 2014-07-17, dnr. M2014/1105/Mm.

SIVL:s stadgar

Ändamålet

Enligt stiftelsens stadgar (senast ändrade 2008) är stiftelsens ändamål att

tillsammans med näringslivet och statens myndigheter etablera samverkan i viktiga frågor inom områdena miljö och hållbar utveckling och finansiera forskning och innovation med särskild inriktning på tillämpade frågeställningar med ett tvärvetenskapligt och systemorienterat angreppssätt.

Stiftelsen ska inte bedriva någon forskningsverksamhet med egen anställd personal.

Ägarrollen

Stiftelsens ägarroll utövas enligt stadgarna genom att stiftelsen garanterar IVL en oberoende ställning och genom att vara aktiv vad gäller val till IVL:s och SIVL:s styrelser. Stadgarna reglerar också hur valen till styrelserna ska gå till.

SIVL:s styrelse antog i november 2012 (reviderade i januari 2013) för första gången ett ägardirektiv för IVL Svenska Miljöinstitutet AB. Bolagets uppdrag enligt direktivet är att arbeta med forskning och uppdrag för en ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar tillväxt inom näringslivet och övriga samhället.

Ägardirektivet innehåller en rad riktlinjer för verksamheten, bl.a. att IVL:s oberoende och trovärdighet ska vidmakthållas och att det i bolagets vision ska ingå en ambition om att vara den ledande aktören i Sverige och en viktig aktör i Europa och världen med innovativa, konkurrenskraftiga och kundorienterade lösningar för såväl dagens som morgondagens miljö- och hållbarhetsfrågor. Bolaget ska också, i enlighet med sitt uppdrag, bidra till att de svenska miljömålen uppfylls.

Styrelsestiftelsens sammansättning och uppgifter

Stiftelsens styrelse består av representanter som utses dels av regeringen, dels av näringslivet. Ordföranden utses av regeringen. Övriga ledamöter som utsetts av staten kommer från Formas, Kemikalieinspektionen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), SMHI och Naturvårdsverket.

Styrelsen har enligt stadgarna bl.a. till uppgift att utöva styrelsens ägarroll och att fastställa verksamhetsmässiga ramar för den samfinansierade forskningen utifrån förslag i form av programområden som arbetas fram av bl.a. IVL.

Det är styrelsens uppgift att ansvara för att de medel som ställs till förfogande för mellan staten och näringslivet samfinansierad miljöforskning och andra stiftelsens tillhöriga medel för forskning, används i enlighet med stiftelsens ändamål. Styrelsen ska också fortlöpande utvärdera den forskning som stiftelsen finansierar. Sådana utvärderingar redovisas i SIVL:s verksamhetsberättelser.

Enligt Stiftelsen IVL:s stadgar ska stiftelsen inhämta förslag från näringslivets ledamöter i stiftelsens styrelse avseende fyra ordinarie näringslivsledamöter och en suppleant i IVL:s styrelse. Stiftelsen ska dessutom enligt stadgarna inhämta förslag från regeringen till styrelseordförande samt tre ordinarie statliga ledamöter och en suppleant i IVL:s styrelse.

Upplösning av stiftelsen

Stadgarna reglerar vad som gäller om stiftelsen upplöses. Om detta inträffar ska äganderätten till aktierna i IVL fördelas mellan staten och näringslivsintressenterna i proportion till stiftarnas ursprungliga insatser. Om det därefter finns ett överskott ska detta fördelas på det sätt som styrelsen bestämmer.

8.2.2 Huvudsaklig verksamhet

SIVL

SIVL är ansvarig för den mellan staten och näringslivet finansierade forskningen som bedrivs inom IVL.¹³ Verksamheten med att vidareutveckla den samfinansierade forskningen har under de senaste åren bedrivits efter en organisatorisk indelning i sex forskningsområden, s.k. temaområden. Temaområdena är

- Klimat och energi
- Luft och transporter
- Vatten och mark
- Resurseffektiva produkter och avfall
- Hållbart samhällsbyggande
- Hållbar produktion

Varje temaområde har en temakommitté som står för uppföljning och utveckling av forskningen inom området.¹⁴ I varje kommitté finns representanter för staten och näringslivet. I temakommittén för Luft och transporter ingår t.ex. representanter för Volvo, Formas, Vattenfall, Jernkontoret, Skogsindustrierna, Svenskt näringsliv, Naturvårdsverket, Svenska Petroleum och Biodrivmedel Institutet samt Energimyndigheten.¹⁵

Det är SIVL:s uppgift att upprätta avtal mellan den del av näringslivet som ska vara med och finansiera forskningen och IVL. SIVL står också för fortlöpande utvärdering av IVL:s forskning med två temaområden per år.

Ett samfinansierat forsknings- och utvecklingsprojekt måste för att kunna starta utgå från ett miljöproblem eller ha en miljörelaterad utvecklingspotential.¹⁶ Projektet struktureras och formuleras genom diskussion mellan finansierande intressenter från näringslivet och IVL samt med den berörda temakommittén, som även gör en resultatredovisning. Gemensamt för forsknings-

¹³ Verksamhets plan för 2014, Stiftelsen IVL.

¹⁴ Arbetsordning för SIVL, beslutad 2011-11-24.

¹⁵ SIVL:s webbplats, www.sivl.ivl.se.

¹⁶ SIVL:s webbplats, www.sivl.ivl.se.

projekten är att de ska ha ett generellt samhällsintresse och innehålla väsentliga moment av forskning och utveckling. Resultaten från de samfinansierade projekten är alltid offentligt tillgängliga.

IVL

IVL är ett aktiebolag och styrs därmed av aktiebolagslagen. Detta innebär bl.a. att bolagets styrelse svarar för organisationen och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Stiftelsen – i egenskap av ägare – kan styra bolagets verksamhet genom ägardirektiv. Som framgått ovan beslutade SIVL om sådana direktiv 2012.

Enligt IVL:s bolagsordning, som beslutades på årsstämman 2010, är bolagets ändamål att

mot ersättning dels bedriva forskning och annan därmed förenlig vetenskaplig verksamhet med anknytning till miljöområdet, dels utföra uppdrag inom och utom landet på sätt som innebär ett nyttiggörande av den vetenskapliga verksamheten.

Av bolagsordningen framgår också att IVL inte syftar till att bereda vinst åt aktieägare och att aktierna i bolaget inte heller medför rätt till utdelning.

Arbetet i bolagets styrelse innebär främst beslut om strategiska frågor, bokslut samt större investeringar och förvärv.¹⁷ Styrelsen får regelbunden redovisning av utveckling av bolagets verksamhet och ekonomi. Styrelsen beslutar också om placeringspolicy. I styrelsen sitter för närvarande bl.a. den verkställande direktören för SEI, ordföranden i SIVL och Naturvårdsverkets generaldirektör.

IVL bedriver forskning och uppdragsverksamhet inom hela miljö- och hållbarhetsområdet.¹⁸ Syftet med bolagets verksamhet är att genom forskning och uppdrag arbeta för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar tillväxt inom näringslivet och övriga i samhället. Enligt bolaget präglas IVL av tvärvetenskaplighet och helhetssyn. I IVL:s strategi ligger att upprätthålla och utveckla ett nära samarbete med näringslivet, internationella forskningsorgan och högskolor.

¹⁷ IVL:s årsredovisning 2013.

¹⁸ IVL:s årsredovisning 2013.

IVL:s forskning är enligt bolaget en integrerad del av företagets verksamhet och den är en förutsättning för IVL:s möjlighet att bedriva en uppdragsverksamhet med spetskompetens. Enligt ägardirektivet ska fördelningen mellan forskning och uppdragsverksamhet ”fortsatt vara ca 50/50”. Av tabellen nedan framgår hur de under 2009–2013 upparbetade arvodena och utläggerna fördelar sig mellan IVL:s forsknings- och uppdragsverksamheter. Med forskningsverksamhet menas i detta sammanhang dels den mellan staten och näringslivet samfinansierade forskningen genom SIVL, dels verksamheter som anslagsfinansieras genom statliga forskningsorgan (t.ex. Naturvårdsverket och Energimyndigheten), Mistra, EU och motsvarande. Fördelningen är ca 50/50, dock med någon övervikt mot forskning.

Tabell 8.1 Fördelning av arvoden och utlägg, forskning/uppdrag för IVL, andel i procent, 2009–2013

År	2009	2010	2011	2012	2013
Forskning, andel i %	53	56	54	55	57
Uppdrag, andel i %	47	44	46	45	43

Källa: IVL:s årsredovisningar 2009–2013.

IVL:s uppdragsverksamhet omfattar såväl kortare konsultinsatser och analysuppdrag som mer omfattande uppdrag nationellt och internationellt av forsknings- och utvecklingskaraktär. IVL har uppdrag åt näringslivet, kommuner och organisationer. Man har också på uppdrag av Naturvårdsverket ansvar för data som samlas in inom den nationella och regionala miljöövervakningen inom luft- och nederbörds kemi, luft i tätorter, halter av miljögifter och metaller i biologiskt material. IVL leder också forskningsprogram som finansieras av Naturvårdsverket.

Alla privata företag och organisationer kan vara delaktiga i samfinansierade forskningsprojekt. Även offentliga organ som bedriver affärsverksamhet kan räknas som näringsliv och omfattas av den samfinansierade forskningen.

8.2.3 Ekonomi

SIVL tilldelas medel för samfinansierad forskning från anslagen 1:5 *Miljöforskning* och 2.2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning*, båda inom utgiftsområde 20, Allmän miljö och naturvård. I regleringsbrevet för Naturvårdsverket respektive Formas framgår vilka belopp som ska betalas ut.

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev framgår att beslut om utbetalning fattas av SIVL när en överenskommelse har träffats med näringslivet om samfinansierad forskning och utvecklingsverksamhet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB. I regleringsbrevet för Formas anges att medel ska betalas till samfinansierad forskning med näringslivet eller för nationell finansiering av EU-projekt. Utbetalningarna från Formas görs enligt en överenskommelse med bolaget om att Formas betalar ut medlen kvartalsvis.¹⁹

År 2013 fick SIVL ytterligare 3 miljoner kronor, i enlighet med Formas regleringsbrev, som basfinansiering till IVL:s verksamhet, dvs. sammanlagt 20 miljoner kronor. Detta var första tillfället medel betalades ut till basfinansiering.

För 2014 får SIVL 25 miljoner kronor från Formas för basfinansiering och samfinansierad miljöteknikforskning vid IVL. Minst 20 miljoner kronor ska användas för samfinansierad forskning med näringslivet eller för nationell finansiering av EU-projekt. Övriga 5 miljoner kan användas för basfinansiering. För 2014 får SIVL från Naturvårdsverket 17 miljoner kronor, dvs. motsvarande belopp som för 2013.

Av tabellen nedan framgår hur den samfinansierade forskningen finanserats under 2009–2013. Uppgifter om bidrag från Formas och Naturvårdsverket för 2014 framgår också. Dessutom visar tabellen SIVL:s nettoomsättning för åren 2009–2013.

¹⁹ Formas årsredovisning för 2013.

Tabell 8.2 Finansieringskällor för IVL:s samfinansierade forskning, 2009–2014, miljoner kronor

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Formas	13,0	14,0	17,0	17,0	17,0	20,0
Naturvårdsverket	15,5	15,0	17,0	17,0	17,0	17,0
Näringslivet	14,3	17,2	21,1	22,6	25,2	
EU	14,3	12,9	16,8	23,4	16,6	
Totalt	57,1	59,1	71,9	80,0	75,8	
Nettomsättning	204,0	194,0	240,0	248,0	255,0	

Källa: IVL:s årsredovisningar 2009–2013 samt regleringsbrev för Formas och Naturvårdsverket för 2014.

För 2009 och 2010 bidrog Formas till vetenskaplig publicering på två respektive en miljon kronor. Sedan 2011 bidrar Formas till vetenskaplig fördjupning genom en möjlighet till merfinansiering för vetenskaplig publicering av projekt inom områden av särskild strategisk betydelse för IVL. Satsningen på vetenskaplig publicering har bidragit till att IVL:s medarbetare under 2013 sökt medel för åtta vetenskapliga publikationer summerat till totalt 1,25 miljoner kronor.²⁰

8.2.4 Uppföljning

Stiftelsen är enligt stadgarna undantagen från tillsyn enligt lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser.²¹

Formas regleringsbrev

Enligt Formas regleringsbrev ska myndigheten redovisa hur de medel som betalats ut till SIVL har använts. I årsredovisningen för 2013 framhåller Formas att

forskningen har under året bland annat fokuserat på hållbarhetsaspekter och analyser inom klimatområdet kopplat till drivmedel, luftkvalité inom industri och sjöfart, tillstånd i vatten och mark,

²⁰ SIVL:s verksamhetsberättelse för 2013.

²¹ Lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser upphävdes i samband med att stiftelselagen (1994:1220) trädde i kraft, men hänvisningen till den gamla lagen finns kvar i stadgarna.

miljöteknik för vattenrening, resurseffektivitet, energieffektivitet och kemikalier i byggnader. Under 2013 har IVL deltagit aktivt vid de sista utlysningarna inom FP7²² och flera nya EU-projekt har startats upp under året.

Regeringens resultatredovisning

Regeringen gör i budgetpropositionen för 2014 bedömningen att den forskning som utförs vid IVL bidrar dels med underlag till den nationella och internationella miljöpolitiken, dels med viktigt underlag till miljöarbetet. I tidigare budgetpropositioner har även IVL:s medverkan i EU-projekt understrukits²³ och också IVL:s betydelse för att utveckla åtgärder inom många industribranscher.²⁴

SIVL:s omvärldsanalys av IVL

SIVL har på uppdrag av Miljödepartementet genomfört en omvärldsanalys för den samfinansierade forskningen vid IVL som omfattar behovet av samfinansierad miljöforskning hos näringslivet, IVL:s engagemang i EU-forskningen och samarbetet med akademi och institut. Som underlag för analysen användes bl.a. diskussioner med ledamöter i SIVL:s styrelse och i temakommittéerna samt med representanter för Formas och Naturvårdsverket. Vidare intervjuade SIVL omkring 15 representanter för företag, branschorganisationer och myndigheter. Analysen redovisades i december 2013.²⁵

SIVL konstaterar i rapporten *Omvärldsanalys avseende IVL:s samfinansierade forskning* att det finns ett uttalat utrymme och intresse för ytterligare samfinansiering från näringslivet förutsatt att den statliga finansieringen ökar. Enligt rapporten lägger samfinansierad forskning grunden för en dialog mellan myndigheter och näringsliv, skapar en gemensam kunskapsbas och förutsättningar för att utforma långsiktiga strategier och för att genomföra konkreta och miljöförbättrande åtgärder. Man fram-

²² FP7 är det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling.

²³ Regeringens budgetpropositioner för 2012 och 2013.

²⁴ Regeringens budgetpropositioner för 2010 och 2011.

²⁵ Omvärldsanalys avseende IVL:s samfinansierade forskning, 2013-12-03, dnr M2013/3049/Mm.

håller också att den samfinansierade forskningen möjliggör mötesplatser för näringsliv och myndigheter för en dialog om samhällets miljö- och hållbarhetsfrågor.

IVL:s ägandeform behandlades också i rapporten. Ägandeformen är enligt SIVL:s analys grunden för IVL:s oberoende, trovärdighet och fortsatta utveckling. Konstruktionen framhålls som en förutsättning för att IVL även i fortsättningen ska kunna utvecklas och bidra till att stärka svensk konkurrenskraft.

8.3 Stockholm Environment Institute (SEI)

Stiftelsen Stockholm Environment Institute (SEI) består av fyra kontor; SEI Stockholm, SEI Asien, SEI Afrika och SEI Oxford. Det finns också ett antal associerade centrum; SEI Tallinn, SEI US och SEI York som är separata enheter under Stiftelsen SEI. Alla kontor och center lyder under samma styrelse. Kontoren och centren ligger i Stockholm, Bangkok (Thailand), Boston, Davies och Seattle (USA), Oxford och York (UK) Tallinn (Estland) och Nairobi (Kenya).²⁶

8.3.1 Stiftelsen bildas

I propositionen *om miljöpolitiken inför 1990-talet* föreslog regeringen att ett internationellt institut skulle inrättas för att främja ny teknik för en miljöanpassad och varaktig hållbar ekonomisk utveckling.²⁷ Regeringen ansåg att det var en angelägen uppgift att sprida kännedom om ny miljövänlig och resurssnål teknik. Man menade att detta gällde såväl stora som mindre och medelstora företag och också företag inom och utom Sveriges gränser. Enligt regeringen var det betydelsefullt att visa att det ofta finns en ny och mer miljövänlig teknik som alternativ till den traditionella tekniken. Regeringen beräknade att 25 miljoner kronor per år under fem år behövde avsättas för institutet. Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget. SEI startade sin verksamhet 1989.

²⁶ www.sei-international.org, datum 2014-08-26.

²⁷ Prop. 1987/88:85, bet. 1987/88:JoU23.

Efter de första fem årens verksamhet sänktes anslaget till SEI till 12 miljoner kronor med motiveringen att med hänsyn till att stiftelsen hade etablerat sig som en internationellt erkänd kraft på miljöområdet borde det finnas ett intresse hos andra länder och organisationer att medverka till finansieringen av den framtida verksamheten.²⁸

8.3.2 Stadgar

Enligt stiftelsens stadgar (i dess lydelse efter ändring den 28 januari 1998) består SEI av de medel som svenska staten skjuter till och de medel som andra bidragsgivare ställer till stiftelsens förfogande. Utöver de medel som svenska staten tillskjuter varje år, bör institutet enligt stadgarna söka få ytterligare tillskott till verksamheten från andra bidragsgivare.

Stiftelsens ändamål

SEI har som huvuduppgift att ta initiativ till, utföra och sprida kunskap från studier och annan forskning inom miljöområdet. I verksamheten ingår också utvärdering och utveckling av teknologi, handlingsprogram och strategier för en miljömässigt hållbar samhällsutveckling.

Inom sitt arbetsområde ska stiftelsen samarbeta med organisationer, myndigheter, institutioner, företag och enskilda över hela världen.

SEI:s styrelse

Stiftelsen ska enligt stadgarna ledas av en internationellt sammansatt styrelse bestående av en ordförande och högst 14 ledamöter, som alla ska utses på grundval av sin personliga kompetens. Regeringen utser styrelsens ordförande och övriga ledamöter för en period av högst fyra år. Uppdragen kan förlängas med ytterligare högst sex år. Styrelseledamöter som kommer från den statliga

²⁸ Prop. 1993/94:100, bilaga 15.

sektorn är för närvarande Formas generaldirektör och rektorn vid Stockholms universitet.

Styrelsen fattar beslut i frågor som gäller institutets övergripande målsättning, planering och program samt i frågor av större vikt som rör institutets organisation, ekonomi, administration och informationsverksamhet.

Upplösning av stiftelsen

Styrelsen har möjlighet att upplösa stiftelsen, under förutsättning att 2/3 av styrelsens ledamöter röstar för ett sådant förslag och att regeringen ger sitt godkännande. Om stiftelsen upplöses ska efter fastställande av tillgångar och skulder, återstående medel disponeras på sätt som styrelsen beslutar efter godkännande av regeringen.

8.3.3 Huvudsaklig verksamhet

Stiftelsen SEI koncentrerar sin forskning huvudsakligen inom fyra teman; *Managing Environmental Systems*, *Reducing Climate Risk*, *Transforming Governance* och *Rethinking Development*.²⁹ Fokus ligger på frågor som i vid bemärkelse kopplar till miljö och utveckling, t.ex. energi, jordbruk, vatten, klimat, biodiversitet men även förändringsprocesser (hållbar konsumtion och produktion, policyprocesser) som är nödvändiga för att uppnå ett mer hållbart samhälle. SEI är verksam från hushållsnivå (t.ex. hållbar sanitet) upp till den globala nivån (t.ex. klimatförändringar).

SEI:s uppgift enligt årsredovisningen för 2013 är att stödja beslutsfattare och framkalla förändring mot en hållbar utveckling genom att tillhandahålla kunskap som fungerar som en bro mellan vetenskap och politik inom området miljö och utveckling.

Stiftelsen har enligt årsredovisningen för 2013 under året uppfyllt målet enligt stadgarna främst på tre sätt:

- Direkt, genom förstahandskontakter, samarbete och samverkan med svenska och andra statliga myndigheter, institutioner och

²⁹ SEI:s Annual Report 2013.

byråer (t.ex. Miljödepartementet, Utrikesdepartementet, Sida och FN)

- Indirekt i många projektuppdrag där specifika ämnen och frågor behandlats
- Genom ett intensifierat samarbete inom stiftelsens globala organisation och genom att stärka sin forskningskapacitet och kompetens på områden av betydelse när och var de identifieras.³⁰

8.3.4 Ekonomi

Efter att SEI under sina första år (1989–1995) tilldelats ett anslag om 25 miljoner kronor kom anslaget att ligga fast på 12 miljoner kronor per år från 1996 fram till och med 2011. Från och med budgetåret 2012 tog Formas över ansvaret för basanslaget till SEI samtidigt som det höjdes till 17 miljoner kronor. Medlen fick också användas för samfinansierad forskning och för nationell finansiering av EU-projekt.

Bidraget till SEI:s basfinansiering höjdes ytterligare 2013, och samtidigt reserverades ett visst belopp – 5 miljoner kronor – till samfinansierad forskning eller för nationell finansiering av EU-projekt. Institutet skulle också inom denna ram bl.a. finansiera aktuella projektarbeten. För 2014 har anslaget till SEI ökat till 28 miljoner kronor. Minst 7 miljoner kronor ska användas för samfinansierad forskning eller för nationell finansiering av EU-projekt. Institutet ska inom denna ram bl.a. finansiera aktuella projektarbeten. Fördelningen innebär att anslaget till basverksamheten har minskat med 1 miljon kronor.

³⁰ SEI:s Annual Report 2013, Miljömyndighetsutredningens översättning.

Tabell 8.3 Anslag för basfinansiering och samfinansierad forskning för SEI, 2009–2014, milj.kr.

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Basfinansiering	12	12	12	17	22	21
Samfinansierad forskning					5	7

Källa: Budgetpropositionerna för 2009–2011 samt regleringsbrev för Formas för 2012–2014.

Basstödet bidrar till hela SEI:s verksamhet men resurserna fördelas i huvudsak mellan direkt stöd till organisationens ledningsfunktion, det vetenskapliga rådets verksamhet, ett mindre grundstöd till SEI:s sju center samt stöd till SEI:s representativa funktion vid internationella möten och processer. Av tabellen nedan framgår SEI:s totala omsättning samt antalet anställda vid de olika verksamheterna.

Tabell 8.4 Omsättning, milj.kr, och antal anställda, SEI 2009–2013

År	2009	2010	2011	2012	2013
Omsättning	167	150	139	139	150
Personal	160	177	168	164	181

Källa: SEI:s Annual Report 2013. Omsättningen avrundad av Miljömyndighetsutredningen.

Av SEI:s verksamhetsberättelse för 2013 framgår att SEI har uppdrag från offentliga aktörer motsvarande omkring 54 miljoner kronor. Exempel på sådana aktörer är Sida, Formas, Mistra, MSB, Riksbankens Jubileumsfond, Jordbruksverket och Naturvårdsverket. Regeringskansliet anlitar också SEI, både inom ramen för de resurser som SEI får genom anslaget via Formas men också för uppdrag som ersätts särskilt. Sida har sedan 2011 gett ett stöd till SEI och dess miljöforskning på 25 miljoner årligen, fram till och med 2014. Sida gör bedömningen att SEI:s verksamhet med såväl forskning som påverkansarbete har en positiv inverkan på livet för fattiga människor eftersom det ofta är de som är mest sårbara för klimatförändringar och utarmningen av miljön.³¹

³¹ Pressmeddelande från Sida, 2011-05-05.

8.3.5 Uppföljningar och utvärderingar

Stiftelsen är enligt stadgarna undantagen från tillsyn enligt lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser.³²

Regeringsuppdrag att utvärdera SEI

Formas redovisade 2010 ett regeringsuppdrag att utvärdera kvaliteten i SEI:s forskning. Utvärderingen omfattade i första hand forskningens vetenskapliga kvalitet och forskningens relevans, genomslag och nytta för regeringens miljöarbete samt för det svenska och internationella miljöarbetet.³³

Formas fann att forskningen genomgående hade hög vetenskaplig kvalitet. Formas menade dock att SEI måste marknadsföra sin forskning och sig själva bättre. Man ansåg också att institutet behövde utveckla samarbetet med den privata sektorn.

Även Statskontoret redovisade 2010 ett regeringsuppdrag avseende SEI.³⁴ Statskontorets uppdrag var att utvärdera dels nyttan och värdet som SEI skapade för regeringen, dels organisatoriska aspekter av SEI:s verksamhet. Statskontoret gjorde bedömningen att SEI levererade de underlag och insatser som regeringen efterfrågade, men lyfte ändå fram två kritiska faktorer: SEI:s finansiering var osäker och organisationen var komplex. Statskontoret föreslog att SEI skulle se över sin organisation och säkra den interna styrningen och kontrollen. En rad konkreta förslag lämnades. Regeringen beslutade att öka basfinansieringen för 2012.

Formas årsredovisningar

Som framgått ovan fick Formas 2012 regeringens uppdrag att betala ut bidrag till SEI. Samtidigt fick man i regleringsbrevet också i uppdrag att redogöra för hur SEI använt sitt bidrag. I årsredovisning för 2012 framhöll Formas att SEI hade genomfört ett antal investeringar med hjälp av basanslaget. Man hade reformerat och förstärkt ledningsfunktionen samt rekryterat två

³² Lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser upphävdes i samband med att stiftelselagen (1994:1220) trädde i kraft, men hänvisningen till den gamla lagen finns kvar i stadgarna.

³³ Evaluation of Research Conducted by the Stockholm Environment Institute (SEI), Formas, dnr. 2009–1984.

³⁴ Stockholm Environment Institute – nytta och värde för regeringen, Statskontoret 2010:3.

nya enhetschefer och en policychef. Även personalfunktionen hade förstärkts och en tydligare huvudkontorsfunktion etablerats. Samtliga åtgärder var enligt Formas redovisning en direkt följd av de utvärderingar som gjordes av verksamheten under 2010 och som möjliggjorts genom det ökade basanslaget.

I Formas årsredovisning för 2013 beskriver myndigheten att SEI:s basfinansiering bidrar till hela SEI:s verksamhet men resurserna fördelas i huvudsak mellan direkt stöd till organisationens ledningsfunktion, det vetenskapliga rådets verksamhet, ett mindre grundstöd till SEI:s sju center samt stöd till SEI:s representativa funktion vid internationella möten och processer. Basstödet har under 2013 också använts inom två större projekt, identifierade i samarbete med Miljödepartementet, och till att delta i EU-finansierade forskningsobjekt.

Regeringens resultatredovisning

I budgetpropositionen för 2014 gör regeringen bedömningen att den forskning som utförs vid SEI bidrar med underlag till den nationella och internationella miljöpolitiken samt med viktigt underlag till miljöarbetet. SEI:s betydelse analyseras på snarlikt sätt i budgetpropositionerna för åren 2010–2012. Regeringen kommenterar särskilt i budgetpropositionen för 2011 SEI:s bidrag med underlag under 2009 till stöd för det svenska ordförandeskapet i EU och inför klimatförhandlingarna i Köpenhamn. I budgetpropositionen för 2013 redogör regeringen för Statskontorets och Formas utvärderingar och att de visade att forskningen höll hög internationell vetenskaplig kvalitet samt hade hög relevans.

8.4 Mistra

8.4.1 Mistra bildas

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra) bildades av löntagarfondsmedel genom riksdagens beslut om propositionen 1992/93:171 *om forskning i frontlinjen*.³⁵ När propositionen lades fram innehöll Fond 92–94 omkring 10 miljarder kronor och

³⁵ Bet. 1992/93:UbU16, rskr. 1992/93:387.

Mistras andel kom genom beslutet att motsvara 25 procent, dvs. omkring 2,5 miljarder kronor. Regeringen föreslog att stiftelsens uppgift skulle vara att främja upprättandet av stabila former för långsiktigt samarbete mellan forskargrupper inom och utom universitets- och högskolesystemet. Huvuddelen av forskningsinsatserna skulle utföras inom existerande organisationer, i första hand inom universitet och högskolor. Regeringen menade att det var särskilt angeläget att skapa starka forskarmiljöer av högsta internationella klass med betydelse för utvecklingen av Sveriges framtida konkurrenskraft.

Regeringen menade att inledningsvis skulle avkastningen på tillgängliga medel huvudsakligen användas för de nya forskningsaktiviteterna, men att kapitalet successivt skulle tas i anspråk. Medlen föreslogs bli utnyttjade under 15 år. Insatsen beskrevs som tidsbegränsad, men i gengäld som desto kraftigare. Regeringen menade att det var en förstärkning av forskningen som var att föredra, framför mindre insatser över lång tid. Avsikten var att generera livskraftiga arvtagare till de forskningsmiljöer och strukturer som skapades. Forskningen skulle alltså kunna fortsätta efter att Mistas stöd upphört. Mistra startade sin verksamhet 1994.

8.4.2 Stadgarna

Ändamålet

Enligt Mistras stadgar har stiftelsen till ändamål att stödja forskning av strategisk betydelse för en god livsmiljö. Stiftelsen ska främja utvecklingen av starka forskningsmiljöer av högsta internationella klass med betydelse för Sveriges framtida konkurrenskraft. Forskningen ska ha betydelse för lösandet av viktiga miljöproblem och för en miljöanpassad samhällsutveckling. Möjligheterna att uppnå industriella tillämpningar ska enligt stadgarna tas till vara.

Styrelsen

Enligt stadgarna ska stiftelsens angelägenheter skötas av en styrelse med tio ledamöter. Två ledamöter utses av regeringen, varav en med relevant ekonomisk kompetens för styrelsearbetet. Styrelsens övriga ledamöter utses efter förslag av myndighetscheferna vid forskningsråden och Vinnova (två ledamöter), universitet och högskolor (två ledamöter), akademierna (tre ledamöter), samt av styrelsen (en ledamot). Styrelsen utser ordförande och vice ordförande inom sig. I den nuvarande styrelsen ingår personer från universitet och högskolor samt näringslivet.

8.4.3 Huvudsaklig verksamhet

Enligt stadgarna ska stiftelsens verksamhet byggas upp successivt efter stiftelsens egna, självständiga bedömningar. Forskningsinsatserna kan avse såväl ren grundforskning som tillämpad forskning men även områden däremellan.

Utmärkande för stiftelsen ska vara den särskilda karaktär på verksamheten som beskrivs på följande sätt i stadgarna:

- Koncentration av insatser så att forskningscentra eller forskningsområden med internationell slagkraft kan etableras
- Projekt och program som innebär gränsöverskridanden mellan discipliner
- Etablering av nätverk eller fastare samverkansformer nationellt och internationellt, bl.a. genom etablerandet av ett internationellt forskarutbytesprogram
- Befordrande av forskarutbildning och forskarrekrutering
- Forskningscentra eller forskningsområden i nära anslutning till universitet och högskolor
- Samverkan mellan universitet och högskolor å ena sidan och näringslivet å den andra när forskning inom områden som är särskilt intressanta för näringslivet kommer i fråga
- Forskarrörlighet internationellt och mellan universitet, högskolor, institut och företag

Under 2014 stödjer Mistra ett femtontal forskningsprogram och två centrumbildningar. Programmen löper vanligtvis på åtta år, med två fyraåriga faser med en utvärdering efter den första.

Mistras process för att ta fram nya forskningssatsningar består av tre steg. Det första steget innehåller en kartläggning tillsammans med forskare, företag, myndigheter och organisationer, där Mistra får idéer och förslag till nya forskningssatsningar. I analysfasen – det andra steget – vidareutvecklas förslagen, vanligtvis genom att en internationell beredningsgrupp gör en analys av forskningsområdet och en eventuell satsnings miljöstrategiska betydelse. Därefter fattar Mistra beslut om en eventuell utlysning, det tredje steget. Inkomna ansökningar utvärderas av en internationell panel. Mistras styrelse fattar beslut om vilken ansökan som beviljas medel.³⁶

8.4.4 Ekonomi

Enligt Mistras stadgar får verksamheten på sikt medföra att stiftelens förmögenhet förbrukas. Då stiftelserna av löntagarfondsmedel bildades var antagandet att stiftelserna skulle vara förbrukade inom 10 till 15 år. Mistra har en utbetalningstakt på ca 200 miljoner kronor per år och kanslikostnader på omkring 25 miljoner kronor per år. Mistra har beräknat att stiftelsen med denna utbetalningstakt kommer att behöva börja förbereda för avveckling runt 2025 med en förväntad livslängd till 2029.³⁷ Om utbetalningarna skulle minska till 150 miljoner kronor (men med samma kanslikostnader) blir den förväntade livslängden till 2034. För det fallet att Mistra skulle vilja ha ”evigt liv” ligger gränsen för utbetalningar omkring 85 miljoner kronor. Enligt stiftelsens bedömning skulle konsekvenserna av en så låg nivå på utbetalningarna bli att nuvarande program måste fhasas ut snarast och att inte några nya program skulle kunna startas under de närmaste åren. För att inte inflytandet från Mistra skulle behöva minska i en sådan situation skulle en diskussion om ökade samarbeten med andra finansörer behövas.

³⁶ Mistras webbplats, www.mistra.org.

³⁷ Mistras verksamhetsstrategi 2014–2016.

Av tabellen nedan framgår storleken på Mistras forskningsstöd och stiftelsens kapitalsituation.

Tabell 8.5 Ekonomisk översikt, Mistra 2009–2013, milj.kr.

År	2009	2010	2011	2012	2013
Nya beslutade anslag till forskning	166	45	390	128	161
Totalt utbetalt till forskning	226	169	133	169	177
Förvalt kapital	2 957	2 902	2 691	2 764	2 863
Beviljade men ej utbetalda anslag	545	413	661	613	573
Ej uppbundna medel	2 412	2 489	2 030	2 133	2 290

Källa: Mistras årsrapport 2013.

8.4.5 Utvärderingar

Enligt stadgarna är stiftelsen undantagen från tillsyn enligt lagen (1929) om tillsyn över stiftelser.³⁸

Enligt Mistras stadgar har Kungl. Vetenskapsakademin, Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademin och Kungl. Skogs- och Lantbruksakademin rätt att granska stiftelsens verksamhet. Under perioden 1997–2004 genomförde akademierna 18 granskningar, varav hälften var av Mistra. Den senaste granskningen är från 2004.

Av ett avtal mellan akademierna och löntagarfondsstiftelserna från 2011 framgår det att en ny granskning av Mistra kommer att påbörjas under 2014.

Mistra har låtit utvärdera de forskningsprogram man genomförde och avslutade under 1996–2011.³⁹ Syftet var bl.a. att klargöra om forskningsprogrammen har genererat de effekter som förväntades när beslut tilldelning av medel fattades. Utvärderarna fann att det främsta resultatet av programmen är kunskapsuppbyggnaden inom olika forskningsfält och att de har haft betydelse för miljöfrågorna och arbetet med hållbar utveckling.

³⁸ *Lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser* upphävdes i samband med att stiftelselagen (1994:1220) trädde i kraft, men hänvisningen till den gamla lagen finns kvar i stadgarna.

³⁹ Mistra, *From Source of Knowledge to Solving Environment Problems?* Sweco EuroFutures AB.

8.5 Stiftelsen SIIIEE

Stiftelsen för internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet (SIIIEE) har en nära koppling till Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet (IIIEE). Institutet ingår inte i granskningen, men behandlas ändå i viss utsträckning i avsnittet.

8.5.1 SIIIEE bildas

Stiftelsen SIIIEE bildades av medel från de tidigare löntagarfonderna genom riksdagens beslut våren 1994.⁴⁰ De kvarvarande medlen från Fond 92–94 uppgick den 24 mars 1994 till 8,4 miljarder kronor. Från de kvarvarande medlen avsattes 2,7 procent till en särskild stiftelse till stöd för projektet Internationellt Miljöuniversitet i Lund.

Regeringen underströk vikten av internationalisering av svensk forskning och högre utbildning, och menade att långsiktigt samarbete mellan svenska forskningsmiljöer och utländska institutioner var en väsentlig del i en sådan utveckling.

Regeringen menade vidare att den forskning och utbildning på miljöområdet – med inriktning på sambandet miljö och ekonomi – låg väl i linje med den förstärkning av svensk miljöstrategisk forskning som inrättandet av Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra) året innan hade inneburit. Regeringen ansåg att ett internationellt miljöuniversitet enklast kunde åstadkommas genom att nödvändiga medel lades i en särskild stiftelse med ändamål att bidra till upprättandet av ett miljöuniversitet i Lund och att därefter fortsätta att stödja verksamheten.

⁴⁰ Prop. 1993/94:177 *Utbildning och forskning*, bet. 1993/94:UbU13.

8.5.2 Stadgarna

Ändamålet

Enligt stiftelsens stadgar från den 23 juni 1994 är stiftelsens ändamål att stödja internationellt inriktad forskning och utbildning vid Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet (IIIEE).⁴¹

Stiftelsen ska, vid uppfyllandet av ändamålet, bidra till finansieringen av forskning och utbildning vid IIIEE, se till att verksamheten är internationellt inriktad och av högsta kvalitet och främjar en hållbar utveckling. Stiftelsen ska eftersträva samfinansiering med internationella intressen och svenskt näringsliv.

Stiftelsens förmögenhet är enligt stadgarna de medel som genom regeringens beslut den 23 juni 1994 överfördes till stiftelsen samt de medel som kan komma att överlämnas som ytterligare stiftelsekapital.

Styrelsen

Enligt stadgarna ska styrelsen bestå av sex ledamöter. Styrelsen utses av regeringen (1 ledamot), myndighetscheferna vid forskningsråden (1 ledamot), universitet och högskolor (1 ledamot), akademierna (2 ledamöter), samt av den sittande styrelsen (1 ledamot). Styrelsen utser ordförande och vice ordförande inom sig. Den ledamot som regeringen utser ska ha relevant ekonomisk kompetens för styrelsearbetet.

Den nuvarande ordföranden i styrelsen är också avdelningschef på Naturvårdsverket och utsedd av regeringen.

8.5.3 Huvudsaklig verksamhet

Enligt stiftelsestyrelsens arbetsordning svarar styrelsen för stiftelsens organisation och förvaltning av dess angelägenheter. Styrelsen följer t.ex. upp bokföringen och medelsförvaltningen samt bedömer stiftelsens ekonomiska situation. Styrelsen ska i första

⁴¹ Stiftelsens stadgar är ändrade vid två tillfällen, 1997-01-07 och 2010-05-12.

hand ägna sig åt övergripande eller långsiktiga frågor samt frågor av särskild betydelse.⁴² Styrelsen reviderar t.ex. årligen placeringspolicyn men kan också fatta beslut om speciella ekonomiska satsningar på teknikinvesteringar i stiftelsens fastighet.⁴³

Av stiftelsens årsredovisning 2012 framgår att ansvarsfördelningen mellan stiftelsen och styrelsen för institutet har tolkats så att det är institutets uppgift att arbeta fram verksamhetsplaner och budgetar samt att genomföra verksamheten. Stiftelsen kontrollerar att verksamheten uppfyller de överenskomna kraven beträffande omfattning, inriktning och kvalitet. Detta görs dels i förhand då stiftelsen på underlag från institutet beslutar om budget, dels i efterhand då institutet rekvierar medel från stiftelsen. Ansvarsfördelningen kräver ett nära samarbete mellan stiftelsen och institutet.

8.5.4 Ekonomi

Enligt stadgarna för SIIIEE får stiftelsens verksamhet på sikt medföra att förmögenheten förbrukas. Stiftelsen beslutade den 19 april 2004 om följande långsiktiga utbetalningsstrategi:

- Målet bör vara att stödja institutet med ett begränsat grundbelopp under en överskådlig framtid.
- En långsiktig utbetalningsplan läggs fast efter samråd med institutet.
- Stiftelsens förmögenhet förvaltas med en fördelning mellan aktie- och ränteplaceringar i enlighet med stiftelsens placeringspolicy.
- Förmögenhetens livslängd blir beroende av stödets storlek och placeringarnas tillväxt.⁴⁴

Förutom kapitalet består stiftelsens tillgångar av den fastighet stiftelsen äger sedan 1995. Då fastigheten värderades 2013 hade den ett bokfört värde på 12 miljoner kronor. Hyran för fastigheten har

⁴² Arbetsordning, Stiftelsen SIIIEE, fastställd av styrelsen 2012-12-07.

⁴³ Protokoll från styrelsesammanträden 2013-06-05 och 2013-12-13.

⁴⁴ Stiftelsen SIIIEE:s årsredovisning 2013.

stigit framför allt på grund av att den upprustats. Kammarkollegiet har hand om den löpande finansiella förvaltningen medan institutet förvaltar fastigheten.⁴⁵

Stiftelsens stöd till institutet ligger relativt stabilt runt 14,5 miljoner kronor per år under 2009–2013. För 2014 har SIIIEE beslutat att 10,5 miljoner kronor ska betalas till institutet i verksamhetsstöd. Hysesstödet fastställs senare. Stiftelsens avsättningar och tillgångar framgår ur tabellen nedan.

Tabell 8.6 Bidrag från Stiftelsen IIIIE till institutet, 2009–2014 samt tillgångar enligt marknadsvärde 2009–2013, milj.kr.

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verksamhetsstöd	11,0	11,0	11,0	9,8	10,8	10,5
Hysesstöd	3,4	3,5	3,6	3,7	3,8	
Totalt	14,4	14,5	14,6	13,5	14,6	
Tillgångar, marknadsvärde	117,4	112,0	89,9	88,3	89,4	

Källa: Stiftelsen IIIIE:s årsredovisningar 2009–2013 samt uppgifter för 2014 från SIIIEE.

8.5.5 Institutet – IIIIE

Förordningen (1994:1173) om *Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet* reglerar institutets verksamhet. Institutets uppgift är enligt förordningen att bedriva forskning och utbildning inom miljöområdet, särskilt inom området industriell miljöekonomi. Verksamheten ska bedrivas i samarbete med utländska institut och ha en internationell inriktning.

Institutet leds av en styrelse och under styrelsen leds verksamheten av en chef. Institutets styrelse består av högst sju ledamöter. Institutets chef är en av ledamöterna. Regeringen utser två ledamöter medan övriga utses av Lunds universitet. Regeringen utser dessutom en av ledamöterna till ordförande i styrelsen.

Institutets styrelse ska fastställa allmänna riktlinjer för institutets verksamhet och budgeten för verksamheten samt

⁴⁵ Stiftelsen IIIIE:s årsredovisning 2013

ansvara för institutets ekonomi. Chefen anställs av styrelsen för institutet.

Enligt förordningen för IIIIEE ska institutet lämna sin årsredovisning samtidigt som institutets verksamhet också ingår i Lunds universitets årsredovisning under avsnittet Särskilda frågor. Av universitetets årsredovisning för 2013 framgår att sedan utbildningsverksamheten startade 1995 har institutet utbildat studenter från 85 länder inom de två masterprogrammen som drivs inom institutet. Sammanlagt har 697 masterstudenter utexamineras.

Institutets intäkter består av bidrag från Lunds universitet, avgifter och uppdrag samt andra bidrag, bl.a. från Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet. Av tabellen nedan framgår intäkternas och kostnadernas storlek för institutet för 2009–2013.

Tabell 8.7 Ekonomisk sammanställning, för institutet, milj.kr., 2009–2013

År	2009	2010	2011	2012	2013
Intäkter	37,9	31,3	38,3	34,3	32,9
Kostnader	36,1	30,3	35,1	33,6	32,2
Resultat	1,8	1,0	3,2	0,7	0,7

Källa: Sammanställning från the International Institute for Industrial Environment Economics, 2014-06-17

8.5.6 Uppföljning och granskning

Enligt stadgarna är stiftelsen undantagen tillsyn enligt lagen (1992:116) om tillsyn över stiftelser.⁴⁶

Enligt stadgarna för de stiftelser som bildades 1994 med medel från de tidigare löntagarfonderna har vissa akademier rätt att utföra en utvärderande granskning av vissa stiftelsers verksamhet, bl.a. SIIIEE och Mistra. En sådan granskning av SIIIEE utfördes av en granskningsgrupp inom Kungl. Vetenskapsakademien och Kungl. Ingenjörssakademien under 2012–2013.⁴⁷ I granskningen av SIIIEE

⁴⁶ *Lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser* upphävdes i samband med att stiftelselagen (1994:1220) trädde i kraft, men hänvisningen till den gamla lagen finns kvar i stadgarna.

⁴⁷ Granskningsrapport, *Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet*, Kungl. Vetenskapsakademien och Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, 2013.

valde gruppen att studera såväl stiftelsen som verksamheten vid institutet eftersom man menade att stiftelsen och institutet i praktiken är integrerade.

Gruppen fann att stiftelsens medel – i enlighet med ändamålet – uteslutande hade destinerats till institutet. Gruppen kritiserade dock institutet för att ha gjort en bred tolkning av sin uppgift. Man menade att institutets verksamhet som helhet inte stämmer överens med stiftelsens ändamål så som det framgår i stiftelsens stadgar och institutets förordning. Gruppen menade att stiftelsen, genom att lämna över tolkningsföreträdet till institutet och acceptera institutets tolkning, inte har följt upp att verksamheten ryms inom ramen för ändamålet.

Granskningsgruppen konstaterade också att det finns två styrelser som har direkt inflytande på institutets verksamhet, stiftelsestyrelsen och institutets styrelse. Gruppen rekommenderade att stiftelsen begär permutation så att de två styrelserna kan slås samman till en gemensam styrelse för stiftelse och institut.

Enligt SIIIEE:s stadgar har Kungl. Vetenskapsakademin och Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademin rätt att granska stiftelsens verksamhet. Av ett avtal mellan akademierna och löntagarfondsstiftelserna från 2011 framgår det att en ny granskning av SIIIEE kommer att påbörjas våren 2016.

9 Effektivitet och ändamålsenlighet utifrån angivna resultatmål

I uppdraget ingår att kartlägga myndigheternas effektivitet och ändamålsenlighet utifrån angivna resultatmål. I detta avsnitt beskriver vi regeringens krav på myndigheternas redovisningar. Vi redovisar även Miljö- och jordbruksutskottets ställningstaganden till regeringens resultatredovisningar i förhållande till miljömålen inom utgiftsområde 20. Resultatredovisningen i förhållande till miljömålen tar därmed stor plats i detta avsnitt. Myndigheterna i miljömålssystemet har emellertid fler uppgifter, mål, återrapporteringskrav och uppdrag än de uppgifter som ingår i miljömålssystemet. Två av de myndigheter som ingår i Miljömyndighetsutredningens uppdrag finns dessutom inte med bland de 25 nationella myndigheter med instruktionsenliga uppgifter i miljömålssystemet.

Miljömyndighetsutredningen har gått igenom regeringens resultatredovisningar i budgetpropositionen för de aktuella myndigheterna inom de aktuella utgiftsområdena liksom utskottets budgetbetänkanden. Vi har också gått igenom myndigheternas årsredovisningar för åren 2009–2013. Gemensamt för årsredovisningarna och budgetpropositionen är att det är svårt att utifrån dessa dokument få en tydlig bild av myndigheternas effektivitet och ändamålsenlighet utifrån angivna resultatmål. Exempelvis sägs om Naturvårdsverkets årsredovisning i en rapport från Statskontoret 2013 att:

För Naturvårdsverkets del menade departementets företrädare att årsredovisningen är en mix av återrapporteringar av uppgifterna enligt instruktionen och beskrivningar av egna processer. Den viktigaste in-

formationen om myndighetens verksamhet ansåg departementet kommer genom andra återrapporteringar.¹

Miljö- och jordbruksutskottet konstaterar² att miljömålssystemet är kärnan i den svenska miljöpolitiken och därmed också grunden för genomförandet av miljöpolitiken. Målen är även styrande för Sveriges agerande inom EU och i internationella sammanhang. Regeringen bedömer att för ungefär hälften av miljö kvalitetsmålen är internationella insatser avgörande för om målen ska kunna nås. Detta gäller särskilt för Begränsad klimatpåverkan, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Ingen övergödning och Hav i balans samt levande kust och skärgård. För att nå dessa mål räcker det inte med endast de nationella insatserna. Enligt regeringen måste man finna lösningarna inom EU eller genom internationellt samarbete.³

9.1 Regeringen redovisar resultaten i budgetpropositionen till riksdagen

Miljö- och jordbruksutskottet har under de senaste åren i sina budgetbetänkanden uttalat sig om regeringens resultatredovisning inom utgiftsområde 20. Här lämnar vi några exempel. Utskottet har bland annat konstaterat att:

resultatinformationen i budgetpropositionen för utgiftsområde 20 behöver utvecklas. Utskottet anser att det ska vara möjligt att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Insatserna ska bidra till att de fastställda målen uppnås. Utskottet anser att det är en fördel att frågor om hur målen ska följas upp behandlas i samband med att nya etappmål tas fram och beslutas. Regeringen behöver leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning enligt gällande riktlinjer. En viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör, enligt utskottets mening, vara att underlätta riksdagens och utskottets arbete med uppföljning och utvärdering. Utskottet anser också

- att resultatredovisningen bör få en tydligare inriktning mot att redovisa och analysera uppnådda resultat i stället för att redovisa nya insatser

¹ Statskontoret 2013, Om offentlig sektor, Flexibilitetens fördelar och faror – perspektiv på regeringens myndighetsstyrning, s. 82.

² Bet. 2013/14:MJU28, rskr. 2013/14:360.

³ Skr. 2013/14:145, bet. 2013/14:MJU28, rskr. 2013/14:360.

- att riksdagens, regeringens och förvaltningens behov av resultatinformation måste beaktas i det fortsatta arbetet med att utveckla miljömålssystemet
- att strukturen för uppföljning av miljö kvalitetsmålen med tydliga mål och indikatorer behöver utvecklas
- att det finns behov av ökad långsiktighet i valet av vilka indikatorer som redovisas samt redovisning av jämförbara tidsserier så att riksdagen kan följa utvecklingen
- att åtgärder för att nå målen inom klimatområdet respektive havsmiljöområdet behöver redovisas samlat eftersom insatserna ofta sker inom ramen för andra utgiftsområden.

I och med att en sådan redovisning inkluderar många olika samhällssektorer kan det vara lämpligt att med jämna mellanrum inför utskottets budgetberedning redovisa resultat även i form av en särskild resultatskrivelse.⁴

Utskottet har även framhållit att det är väsentligt att det fortsatta utvecklingsarbetet ska leda till förbättrade möjligheter att följa kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag. Utskottet uttryckte det på följande sätt:

Regeringens resultatredovisning är ett viktigt underlag för riksdagens budgetberedning. Det är viktigt att regeringens redovisning och bedömning har en klar och tydlig struktur som knyter samman mål, anslag och uppnådda resultat. Resultatredovisningen utgår på ett tydligt sätt från de miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om, vilket är mycket positivt. För att öka relevansen som underlag för riksdagens budgetbeslut är det viktigt att tydligare knyta redovisningen av resultat till de olika anslagen och att skilja på insatser och resultat. Utskottet anser att det är väsentligt att det fortsatta utvecklingsarbetet leder till att utskottets möjligheter förbättras när det gäller att följa kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag. Det är viktigt att regeringen redovisar sådan information till riksdagen så att utskottet kan följa den långsiktiga utvecklingen av resultaten i förhållande till målen och att den när det är möjligt knyter redovisningen av resultat till de olika anslagen inom utgiftsområde 20. Det är också viktigt att skilja på redovisningen av resultat av genomförda statliga åtgärder från insatser och mer allmänna beskrivningar av tillståndet och utvecklingen inom ett område. Dialogen mellan utskottet och regeringen om hur regeringens

⁴ Bet. 2010/11:MJU1, rskr. 2010/11:119.

resultatredovisning kan förbättras bör fortsätta, både vad gäller redovisningens innehåll och form.⁵

I det senaste budgetbetänkandet från hösten 2013 sade utskottet återigen att:

Regeringens resultatredovisning utgår från de miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om. Det är positivt att resultatredovisningen alltså utgår från de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen. Utskottet kan dock ånyo konstatera att det i resultatredovisningen är svårt att se vilka resultat som faktiskt uppnåtts, /--/ Utskottet betonar att utskottet tidigare framfört att det är viktigt att regeringen beaktar riksdagens behov av resultatinformation.

9.2 Regeringens skrivelse till riksdagen

I en särskild skrivelse till riksdagen lämnar regeringen – en gång per mandatperiod – en samlad redovisning av arbetet med miljö kvalitetsmålen. I mars 2014 lämnade regeringen för tredje gången en samlad redovisning av utvecklingen av miljö målssystemet inklusive de strategier och etappmål som beslutats. I samma skrivelse redovisade regeringen även översiktligt de insatser som bidrar till att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.⁶

9.3 Myndigheterna redovisar sina resultat i årsredovisningen till regeringen

Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten har i sina respektive instruktioner i stort sett likalydande uppgifter att

verka för att det generationsmål för miljö arbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljö arbetets utveckling.

I regleringsbrevet för 2014 har Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten ett nytt, i stort sett likalydande, återrporterings-

⁵ Bet. 2011/12:MJU1, rskr. 2011/12:99.

⁶ Skr. 2013/14:145, bet. 2013/14:MJU28, rskr. 2013/14:360.

krav som innebär att de ska redovisa hur myndigheten har verkat för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen och hur arbetet har integrerats i genomförandet av myndighetens verksamhet. Myndigheternas redovisningar i förhållande till detta återrapporteringskrav ska lämnas till regeringen senast den 22 februari 2015 när myndigheterna lämnar årsredovisningen för 2014.

Myndigheterna ska självklart även redovisa andra resultat av sin verksamhet. Som framgår av den detaljerade redovisningen av myndigheternas uppgifter, mål och återrapporteringskrav som vi lämnar i avsnitt fyra har Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten fler uppgifter, mål, återrapporteringskrav och uppdrag än de som ingår i miljömålssystemet.

9.4 Myndigheterna i miljömålssystemet redovisar till varandra

Som vi redovisat tidigare är det åtta myndigheter som har en särskild uppgift i sin instruktion att samordna uppföljning och utvärdering av ett eller flera miljö kvalitetsmål. Myndigheterna är Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning.

De övriga av de tjugofem myndigheterna med uppgifter inom miljömålssystemet bidrar i uppföljningen med kompetens utifrån sina verksamhetsområden.

Av myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde är det utöver Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten som har uppgifter att – för de tjugofem myndigheterna – samordna uppföljningen, utvärderingen och rapporteringen av utpekade miljö kvalitetsmål. Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten ska i sin tur samråda med Naturvårdsverket om vilken rapportering som behövs.

Kemikalieinspektionen ska samordna uppföljningen, utvärderingen och rapporteringen om miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska samordna uppföljningen, utvärderingen och rapporteringen om miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö.

Havs- och vattenmyndigheten ska samordna uppföljningen och utvärderingen av miljökvalitetsmålen Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Det innebär att Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten redovisar uppföljningen i förhållande till miljömålen till den samordnande myndigheten för respektive miljökvalitetsmål.

9.5 De samordnande myndigheterna redovisar till Naturvårdsverket som i sin tur redovisar till regeringen i regelbundna uppföljningar och utvärderingar

I arbetet med miljömålsuppföljningen ska Naturvårdsverket höra andra berörda myndigheter och varje år göra en samlad redovisning av myndigheternas uppföljningar och prognoser av utvecklingen i förhållande till miljökvalitetsmålen. Dessutom ska Naturvårdsverket regelbundet göra en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen samt i en rapport till regeringen ge en samlad bild av myndigheternas utvärdering.

I Naturvårdsverkets årliga uppföljning redovisas det senaste årets information om miljötillstånd och miljöarbetet samt analyseras utvecklingen för miljökvalitetsmålen. Enligt regeringen ligger Naturvårdsverkets redovisning till grund för den redovisning som regeringen ger till riksdagen i budgetpropositionen varje år.⁷

Den senaste fördjupade utvärderingen som ska innehålla en djupare analys av möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet samt utvecklingen av miljötillståndet lämnades i juni 2012. I februari 2014 gav regeringen Naturvårdsverket ett nytt uppdrag att lämna en ny fördjupad utvärdering 2015. I uppdraget ingår bl.a. att analysera effekterna av de mest betydelsefulla

⁷ Skr. 2013/14:145, bet. 2013/14:MJU28, rskr. 2013/14:360.

styrmedlen och åtgärderna och deras betydelse för möjligheten att nå miljökvalitetsmålen.

I utvärderingen 2015 ska det också finnas med en målövergripande analys av förutsättningar och eventuella hinder för att nå respektive miljökvalitetsmål och generationsmålet. Uppdraget ska genomföras i samverkan med de övriga myndigheter som har uppgifter i miljömålssystemet och med myndigheter som har ansvar för officiell statistik inom miljöområdet. Berörda intresseorganisationer ska ges möjlighet att delta i arbetet.

9.6 Statskontoret om uppföljning, utvärdering och resultatredovisning av myndigheternas arbete inom miljömålssystemet

Statskontoret har på regeringens uppdrag utvärderat hur myndigheternas miljöarbete bidrar till att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen.⁸ Statskontoret konstaterar att de flesta myndigheterna med uppdrag i miljömålssystemet inte på ett tillfredsställande sätt har redovisat vilka prestationer de har utfört för att nå målen. De har inte heller redovisat på vilket sätt eventuella åtgärder har bidragit till att nå målen. Det är därför, enligt Statskontorets bedömning, oklart i vilken mån myndigheterna bedriver verksamhet som bidrar till att generationsmålet och miljökvalitetsmålen nås.⁹

Statskontoret konstaterar att styrningen i dag inte är tillräckligt verksamhetsanpassad. Miljöpolitikens mål är visionära och ger inte ett tillfredsställande stöd för politikens genomförande. Bestämmelserna i instruktionerna ger inte tillräcklig vägledning och de har heller inte följts upp med krav på återrapportering. Dessutom har bristande redovisning av miljöarbetet i myndigheternas årsredovisningar tillåtit passera. Miljödepartementet, som har det samordnande uppdraget under regeringen för miljöpolitiken, har till stor del överlämnat till respektive myndighets fackdepartement att styra och bevaka genomförandet av miljöarbetet.¹⁰

⁸ Regeringsbeslut 2013-01-24, dnr. M2013/234/Ma.

⁹ Statskontoret 2014:10, Styrningen och arbetet inom miljömålssystemet.

¹⁰ Statskontoret 2014:10, Styrningen och arbetet inom miljömålssystemet, s. 8.

Statskontoret säger vidare att regeringen i dag inte verkar ha uppmärksammat att många av myndigheterna inte redovisar vad de gör inom ramen för miljömålssystemet.

Någon möjlighet att följa upp den löpande verksamheten och styrningen finns därmed inte. Inte heller den fördjupade utvärderingen ger något egentligt svar på hur myndigheterna agerar inom ramen för miljömålssystemet. Därmed går det inte heller att säga om och i så fall hur myndigheternas arbete leder till konkreta förbättringar i miljön. Som en konsekvens av detta går det inte i dag att genomföra varken en utvärdering av resultatet eller en processutvärdering.¹¹

Av Statskontorets utvärdering framgår att det i den årliga uppföljningen och den fördjupade utvärderingen för varje mål anges orsaker till bristande måluppfyllelse av Naturvårdsverket. I huvudsak behandlas olika styrmedels påverkan på måluppfyllelsen. Den fördjupade utvärderingen är, enligt Statskontoret, något mer utförlig i analysen av orsakerna till bristande måluppfyllelse.

Den fördjupade utvärderingen innehåller emellertid inte någon analys av de miljömålsansvariga myndigheternas bidrag för att nå målen. Enda undantaget är, enligt Statskontoret, när bristande tillämpning av befintliga regler uppmärksammas eller när myndigheter bör ge mer stöd till andra aktörer, exempelvis till kommuner. Det framkommer inte något om huruvida myndigheternas ansträngningar är tillräckliga, men däremot preciseras ett antal brister i kommunernas arbete. Statskontoret säger att:

Miljömålssystemet är till sin karaktär ett system som till stor del vilar på visionära mål och på att samhällets alla delar strävar mot de gemensamma målen. Myndigheterna har i det sammanhanget en begränsad roll. Att följa upp vad myndigheterna åstadkommer inom ramen för systemet är svårt eftersom deras arbete ska innefatta både egna åtgärder som påverkar miljön direkt och andra åtgärder som avser att ha inflytande över andras agerande.¹²

¹¹ Statskontoret 2014:10, Styrningen och arbetet inom miljömålssystemet, s. 68.

¹² Statskontoret 2014:10, Styrningen och arbetet inom miljömålssystemet, s. 67.

10 Organisationernas syn på framtida utmaningar

Utredningen har skriftligen frågat de myndigheter som ingår i miljömålssystemet samt de övriga myndigheter och organisationer (samtliga medverkande benämns i fortsättningen organisationer) som omfattas av utredningens direktiv, vilka 5–6 utmaningarna som är de största inom miljöområdet under de närmaste 10–15 åren. Vi frågade också efter vilka de största utmaningarna för organisationens eget miljöarbete är under de närmaste 5–10 åren. Det var 27 organisationer som svarade på våra frågor.

Svaren från organisationerna har använts som grundmaterial vid ett seminarium som utredningen anordnade den 7 maj 2014. I seminariet deltog totalt 31 representanter från 23 organisationer.

I de avsnittet presenteras delar av de diskussioner och slutsatser som kom fram under seminariet, i vissa fall kompletterat med uppgifter från det skriftliga material som sänts in till utredningen.

10.1 De största miljöutmaningarna

Den allvarligaste miljöutmaningen – och som nämns av nästan alla organisationer som svarat på våra frågor – är klimatförändringarna. Flera organisationer ger exempel på hur effekterna av en förhöjd medeltemperatur kommer att påverka planeten. Många organisationer kopplar också samman hotet om ett mildare klimat med de förändringar som kan komma att krävas i samhället för att undvika en sådan förändring. Man menar att det ligger sociala utmaningar framför oss, både i Sverige och i andra länder, när vår livsstil kan komma att behöva ändras.

Andra utmaningar som pekas ut rör miljöpåverkan från aktiviteter och beteenden som är grundläggande för människors liv och

samhällets fortlevnad med bibehållet eller ökande välbefinnande, som exempelvis urbanisering, transporter, energiförsörjning, boende, markanvändning hållbart jord- och skogsbruk samt utvinning av naturresurser. Även här kan det enligt organisationerna komma att krävas stora förändringar i vår livsstil.

En annan viktig miljöfråga som flera organisationer framhåller är kemikaliefrågorna, ofta kopplad till den fara som kemikalier utgör för den biologiska mångfalden.

10.2 Utmaningar i det internationella samarbetet

Det råder en stor samstämmighet bland organisationerna om att det behövs nära och etablerade samarbeten mellan olika länder för att kunna nå långsiktiga mål. Man framhåller också att det kan behövas en större flexibilitet genom kortare tillfälliga samarbeten, för att lösa ett akut uppkommet miljöproblem.

Svårigheterna att nå de svenska miljökvalitetsmålen utan omfattande samarbete inom EU och globalt poängterades också. De nationella myndigheterna över hela världen måste samarbeta. Miljöfrågorna kan inte lösas separat utan behöver också involvera ekonomiska och socioekonomiska frågor.

Tillgänglighet till rent vatten och hållbara livsmedel kan bli en allt större utmaning. Detta kan leda till ytterligare global konkurrens om markanvändning och global brist på rent vatten. Detta innebär i sin tur en ökad kamp om jordens resurser och en risk för ökad exploatering av hitintills skyddade områden.

Medlemskapet i EU ger möjligheter att påverka unionens miljöpolitik, men har samtidigt lett till att större delen av viktiga beslut på områdena miljö, energi, transport, m.m. fattas i EU. Detta innebär minskade möjligheter till nationella beslut, något som kan begränsa den egna handlingsfriheten.

10.3 Utmaningar vid ekonomisk kris

Många organisationer framhåller att kraven på ökad tillväxt liksom den ökande konsumtionen innebär att naturresurser tas i anspråk i allt högre grad. Flera varnar för att det också finns en risk för att klimatfrågorna tonas ner när de ekonomiska drivkrafterna ökar.

Klimatförändringarna kan i sin tur leda till att de geo- och säkerhetspolitiska problemen ökar. Man poängterar att det är viktigt att ekonomi och tillväxt inte utvecklas på bekostnad av miljön. Ekonomisk oro flyttar fokus från miljöfrågorna.

En försämring av den ekonomiska utvecklingen kan också innebära att övrigt miljöarbete påverkas. En organisation menar att den statsfinansiella krisen i Europa av vissa medlemsländer har använts som ett argument för att sänka ambitionsnivån i miljöarbetet. Vid en ekonomisk kris finns det en risk att all samhällsutveckling koncentreras på återhämtning och ekonomisk tillväxt. Detta kan i sin tur leda till en låg ambitionsnivå i miljöpolitiken i de fall den innebär minskade restriktioner för t.ex. industri och energi. En svag konjunktur kan alltså innebära att politiska satsningar på t.ex. infrastruktur, ökat byggande, minskning av arbetslösheten och konsumtionsstimulans. Investeringar i miljö- och hälsoförbättrande åtgärder kan komma att minska.

En ekonomisk kris kan å andra sidan bidra till att skapa förutsättningar för större satsningar på innovation, forskning och nytänkande som i sin tur kan leda till ökade miljöinsatser, t.ex. genom att nya mer miljövänliga forskningsrön tas tillvara.

Genom ekonomiska värderingar och konsekvensanalyser kan beräkningar av kostnaden för att vidta åtgärder kontra kostnaden för att inte vidta åtgärder göras. Att kunna beräkna sådana ekonomiska värden kan ge bra argument för att vidta åtgärder och därför är systemet med ekosystemtjänster, beräkningar av miljöskuld m.m. användbara.

Ekonomisk utveckling pekas ut som en fördel för möjligheterna att avvärja hotet mot klimatet, men också en potentiell risk. Med ett ökat ekonomiskt välstånd kan följa ökade möjligheter att leva mera miljövänligt. Å andra sidan kan det ökade ekonomiska välståndet leda till ökande krav på konsumtion och produktion. Av detta följer sannolikt en ökad negativ påverkan på klimatet. Den snabba utvecklingen av teknik, nya material, varor och ämnen innebär både ett hot och en möjlighet.

10.4 Utmaningar för miljöforskningen

Organisationerna understryker att forskningen har en avgörande betydelse för att klara miljöutmaningarna genom att ge en ökande kunskap om olika miljöfaktorer och deras risker. Det är likafullt viktigt att prioritera hur de begränsade resurserna för forskning kan användas kostnadseffektivt.

Tillgängligheten till forskningen måste öka, samtidigt som det finns ett behov av att få hjälp att sälla fram de mest relevanta resultaten. Det finns behov av att få hjälp med att värdera de faktiska riskerna i en forskningsrapport. Det finns höga krav från bl.a. konsumenter och producenter att beslut om miljöåtgärder ska vara evidensbaserade och forskningen måste ställas samman, värderas och paketeras så den kan användas både för att utveckla policy och förvalta resurser. Detta gäller ofta sådana åtgärder som enskilda och företag behöver vidta och som är kostnadskrävande. Några deltagare framhåller att de åtgärder som myndigheter föreslår ska vidtas måste vara evidensbaserade för att få gehör. Om det fanns mer praktiska, direkt användbara, forskningsresultat att tillgå skulle myndigheterna kunna agera mer handlingskraftigt.

Organisationerna uttryckte också behov av mer lösningsfokuserad forskning. Sådan forskning menar man kan tas fram ur den forskning som faktiskt redan finns. Prioriterad forskning skulle t.ex. vara innovationer baserade på befintlig kunskap, praktiska lösningar på kända problem och effektiv implementering av åtgärder. Medel till att kommunicera forskningens resultat behövs också. Forskning och utveckling bör vara väl integrerat i alla myndigheter.

Det poängteras också att forskarna bör identifiera forskning som möter de långsiktiga utmaningarna i miljön. Forskning bör bedrivas utifrån de kunskapsluckor som finns. Långsiktighet och framförhållning krävs för att kunna ge stöd till politikerna och till deras förslag till miljöförbättrande åtgärder.

10.5 Utmaningar för miljöpolitiken

Flera organisationer framhåller att det finns stora behov av samverkan mellan olika politikområden och mellan olika departement för att klara hotet mot klimatet. I vissa fall kan det finnas mål-

konflikter mellan miljö kvalitetsmålen, men ännu oftare framhålls att det finns ett stuprörstänkande inom Regeringskansliet. Stuprörstänkandet anses hindra ett effektivt miljöarbete. En organisation framhåller att det i många fall finns starka kopplingar mellan miljöpolitik och andra politikområden som energi, transporter och samhällsbyggnad, något som gör att miljöarbetet står inför den generella utmaningen att samverka med – och påverka – dessa politikområden.

Flera organisationer framhåller att det behövs effektiva styrmedel från statsmakterna för att ändra attityder och värderingar så att miljöarbetet blir mer effektivt. En organisation uttrycker att det i många fall handlar om relativt stora samhällsomställningar som kommer att kräva ett bra ledarskap inom såväl offentlig sektor som näringsliv och civilsamhälle.

Under seminariet diskuterades också behovet att politikerna är beredda att prioritera miljön vid den ökande konkurrensen mellan olika samhällsmål. Man menade att vid målkonflikter mellan miljömål och andra samhällsmål tenderar miljömålen att förlora, att prioriteras ned.

Beslutsfattarna måste vara beredda att använda en rad olika styrmedel och också en kombination av dessa. Exempel som gavs var lagar, skatter, krav på miljömärkning, ledningssystem, information och försök till värdegrundsstyrning.

Deltagarna förespråkade ökat politiskt mod vad gäller miljöfrågorna. Man menade att miljöhänsyn kan kräva tuffa beslut som kan ge negativa effekter på andra politikområden. Vissa menade att politiskt mod att fatta långsiktiga beslut saknas och i stället läggs för mycket ansvar för hållbar utveckling på konsumenter och inte sällan på barnen.

Det efterfrågades också en tydligare rollfördelning mellan politik, förvaltning, ansvar för kunskapssammanställning och kunskapsgenerering. Det måste vara klart var policy ska tas fram och vem som ska samverka med expertis för att ta fram kunskapssammanställningar och kunskapsuppbyggnad. Regeringskansliet, myndigheter, institut och universitet behöver samarbeta om dessa frågor. Deltagarna framhöll att regeringen måste vara en strukturerad och medveten beställare av kunskap och måste också sedan kunna hantera de målkonflikter som forskning, granskning och utvärdering kan ge.

Deltagarna framhöll att det finns en konflikt inom Regeringskansliet mellan olika politikområden – fler samhällsuppgifter måste lösas och samtidigt minskar anslagen. Detta innebär, att trots att miljöfrågornas betydelse ökar, återspeglas detta inte hos alla departement. Det finns inte heller kunskap om miljöfrågor hos alla departement, t.ex. om hur hälso- och miljöfrågor hänger ihop.

Det framkom att flera deltagare ansåg att politiska konflikter ”trycks ner” till myndighetsnivå för att lösas där, i stället för i Regeringskansliet. Detta kan få till följd att en fråga förblir olöst eftersom myndigheterna har olika uppdrag och har till uppgift att bevaka ett ”särintresse”. Om ingen myndighet har möjlighet att vika från sitt ”särintresse” kommer inte heller den politiska konflikten att kunna lösas av myndigheterna. Deltagarna uttryckte också att det kommer olika styr signaler från olika delar av Regeringskansliet när det gäller miljöfrågorna.

Deltagarna menade att politik respektive genomförande måste renodlas. Det ska vara tydligt att det är myndigheterna som förser Regeringskansliet med det underlag regeringen behöver för sina reformer. Vidare måste det vara tydligt att det är regeringen som fattar de politiska besluten och på så sätt avgör vad miljömyndigheternas uppdrag innehåller.

Många organisationer pekar på behovet av ändrade konsumtionsmönster för att uppnå önskvärda miljöförändringar men menar också att det behövs politiska beslut för att en sådan konsumtionsförändring ska kunna komma tillstånd. Företrädarna för organisationerna är dock väl medvetna om att politiska ingrepp för att styra konsumtionsmönster och beteenden är kontroversiella.

10.6 Utmaningar i miljömålssystemet

Flera deltagare uttryckte att det finns en minskad entusiasm för miljö kvalitetsmålen. Målen formulerades för mer än 20 år sedan och motsvarar inte nutida förväntningar. I vissa avseenden är målen till och med föråldrade. Man menade att det är viktigt att nya generationer känner ett ägarskap för miljömålen så att de också vill vara med och utveckla nya medel och driva utvecklingen av miljöpolitiken framåt. Genom en modernisering av miljömåls-

systemet och därmed av styrningen inom miljöpolitiken kommer områden som numera också skulle behöva inkluderas i miljömålssystemet kunna läggas till.

Det behöver också utvecklas konkreta handlingsplaner för miljöarbetet och åtgärdsarbetet behöver bli mer vardagsnära. Målen borde delas upp i internationella och nationella mål samt i mål som myndigheterna ska uppnå och mål som medborgarna kan uppnå.

Målen bör användas i praktiken i högre grad. En analys av hur olika reformer påverkar möjligheten att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen borde alltid göras innan politiska beslut fattas. Det är viktigt att överbygga det kortsiktiga synsättet där det politiska intresset endast sträcker sig över mandatperioden.

10.7 Utmaningar för myndigheterna

Den tydlighet i miljöpolitiken som deltagarna efterfrågar vad gäller det internationella och nationella miljöarbetet behövs även för de egna organisationernas arbete. Det behövs tydligare prioriteringar mellan olika samhällsintressen för att underlätta samordning i myndighetsvärlden. Det uttrycks som att det behövs robust strategisk styrning och flexibel operativ styrning. Samarbetet mellan myndigheterna och mellan myndigheter och andra aktörer måste vara väl fungerande.

Flera organisationer framhåller att det är otillräckligt att de 25 myndigheterna inom miljömålssystemet ska verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen nås, utan att någon närmare precisering ges. Av formuleringen framgår inte vad regeringen vill att de ska leverera för resultat. Regeringen behöver förtydliga vilka myndigheter som förväntas göra vad, hur målen ska integreras i kärnverksamheten och hur samverkan med andra myndigheter kan genomföras. Man menar också att det är oklart om Regeringskansliet vill styra och följa upp myndigheternas arbete via årsredovisningen eller via årliga uppföljningen och den fördjupade utvärderingen av miljömålen.

Organisationerna efterlyser även effektiva styrmedel och påtryckningsmedel för egen del för att kunna nå resultat i miljöarbetet. Vidare menar man att det är svårt att skapa effektiva styrkedjor från Regeringskansliet till en beställarmyndighet som i

sin tur vänder sig till en utförarmyndighet, som t.ex. är fallet när det gäller miljöövervakning. Eventuellt behövs en stabsmyndighet för att kunna styra och lägga beställningarna som rör en annan myndighet. En sådan konstruktion skulle skapa en större klarhet om vad som förväntas.

Organisationerna efterfrågar tydliga uppdrag så att de kan genomföra aktiviteter som leder till det önskade tillståndet. Det behövs också prioriteringar och tydlighet från regeringen så att man kan genomföra kraftfulla insatser för att uppnå det som anses viktigast i miljöarbetet.

När det gäller fördelningen av uppgifter mellan myndigheter framförs ett behov av en tydligare hemvist för löpande kunskapsförsörjning. Den löpande datainsamlingen via miljöövervakning och även lagring och tillhandahållande av data och information skulle behöva samlas i en myndighet. Tydligare styrning av miljöövervakningen efterfrågades också.

Organisationerna diskuterade också resursfrågan. Enligt några deltagare är det svårt att få tid till analyser och strategier för miljöarbetet när myndigheten har och löpande får ett stort antal redovisningsuppdrag från regeringen och ska svara upp mot snabbhet, öppenhet m.m. Det behövs mer resurser till uppföljning av effekter av olika miljöåtgärder. Det kan också behövas mer resurser till att samfinansiera innovationer med företag och ideella föreningar som vill delta i miljöarbetet med egna projekt.

Ett förslag om en omfattande strukturförändring vad gäller miljömyndigheterna lämnades också. Förslaget innebär att tre nationella miljömyndigheter skapas genom sammanslagningar och nya indelningar. En kunskapsmyndighet, en utvecklingsmyndighet och en myndighet för genomförande bör skapas. Därutöver bör finnas prövningsmyndigheter för myndighetsutövning mot enskild och att Statistiska centralbyrån ansvarar för insamling av miljödata och rapportering.

När det gällde organisationernas egna uppdrag och förekomsten av överlappande eller glapp dem emellan menade man att traditionella sektorer blandas upp och gör att nuvarande strukturer blir allt mindre ändamålsenliga. Om en mer samhällsekonomisk helhetssyn används och användning av konsekvensanalyser stärks kommer det att bli tydligare vad som krävs av myndigheterna och också vari deras samarbete behöver bestå.

När det sedan gäller övriga myndigheter, dvs. utanför miljömålssystemet, finns också starka och tydliga kopplingar mellan miljö och politik- och samhällsfrågor som hanteras i dessa myndigheter. Här krävs mer omfattande samverkan mellan myndigheterna, men också tydliggörande av ansvarsförhållanden. Det måste vara klart huruvida det är miljöfrågan eller någon annan fråga som är den viktigaste.

10.8 Utmaningar för konsumenter och näringsliv

10.8.1 Hållbar konsumtion

En rad organisationer pekar på att en hållbar konsumtion är viktigt och till och med avgörande för att nå miljömålen. En organisation ser en risk i att alltför stora förhoppningar ställs till att konsumenterna genom medvetna val ska bidra till detta. Åtskilliga forskningsresultat pekar mot att en hållbar privat konsumtion huvudsakligen kräver åtgärder på kollektiv nivå i form av att politiker och andra beslutsfattare tar mer långsiktiga och, kanske i det kortsiktiga perspektivet, obekväma beslut.¹

Hur konsumtionsförändringarna ska kunna komma till stånd beskrivs som något av en paradox. Politikernas vilja att driva ett effektivt miljöarbete beror till del på stöd och engagemang i befolkningen, medan befolkningen kan behöva stöd i politiska beslut för att ändra sina beteendemönster. Några uttrycker att det är osäkert om befolkningens engagemang och intresse ensamt räcker för att lösa miljöfrågor.

10.8.2 Hållbar produktion

Även näringslivets betydelse för att klara de framtida miljöutmaningarna tas upp av organisationerna. Näringslivet anses ha en viktig roll både när det gäller att vara föregångare i användningen av nya miljöanpassade produkter och processer samt i framtagandet av nya innovationer.

¹ Den forskning som hänvisas till finns i rapporten *Förbättra nordiskt beslutsfattande genom att skingra myter om hållbar konsumtion*, Nordiska Ministerrådet, TemaNord 2013:552.

Samspelet mellan näringsliv och konsumenter poängteras som en pådrivande faktor i utvecklingen för att klara miljöutmaningarna. Näringslivets engagemang i miljöfrågorna bedöms i stor utsträckning också komma från konsumenterna – om konsumenterna efterfrågar miljövänligt producerade varor och tjänster kommer näringslivet att rätta sig därefter och lägga om sin produktion. För att få genomslag för miljöfrågor behövs enligt deltagarna att näringslivet inser att en miljövänlig produktion leder till goda affärer, samtidigt som inställningen hos konsumenterna måste vara densamma. Denna utveckling pågår redan enligt deltagarna och tilltron till företagets vilja och förmåga att producera miljövänliga produkter förefaller stor. Man poängterar dock samtidigt att för att näringslivet ska fortsätta denna utveckling, krävs inte bara att konsumenterna efterfrågar sådana produkter, utan att det dessutom bedrivs en trovärdig miljöpolitik.

10.8.3 Myndigheternas och organisationernas roll

Deltagarna menar att det behövs ett nytt sätt för myndigheterna att arbeta mot konsumenter och näringsliv. Det gäller för myndigheterna att identifiera och dra nytta av företagets drivkrafter samt förstå deras affärsidéer och förutsättningar. En annan uppgift för myndigheterna kan vara att i högre grad involvera aktörer som inte är offentliga till frivilliga åtgärder. Myndigheterna behöver hitta nya kommunikationskanaler för att inspirera till frivilliga miljöåtgärder. Det behöver också finnas bättre möjligheter att stödja enskilda initiativ inom det lokala miljöarbetet. Efter att effektiva styrmedel har utvecklats önskvärda beteenden driver i framtiden företag, kunder och enskilda medborgare miljöarbetet och myndigheternas roll blir att stödja detta arbete och följa upp resultaten. För att kunna engagera hela samhället i miljöarbetet måste problembeskrivningar, mål och åtgärdsplaner utformas i dialog med näringslivet, allmänheten, organisationer, folkrörelser, utbildning och forskning för att skapa grund för acceptens och effektiv implementering.

Kommittédirektiv 2013:101

Översyn av myndigheterna inom miljöområdet

Beslut vid regeringssammanträde den 14 november 2013

Sammanfattning

En särskild utredare ska pröva förutsättningarna för en tydligare, effektivare och mer ändamålsenlig myndighetsstruktur och ett bättre resursutnyttjande för myndigheterna under Miljödepartementet. Myndighetsstrukturen bör i ökad grad underlätta regeringens styrning och utveckla förvaltningen.

- Utredaren ska bl.a. beskriva rådande myndighets- och verksamhetsstruktur hos myndigheterna under Miljödepartementet,
- kartlägga ansvarsfördelningen mellan de centrala förvaltningsmyndigheterna Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Strålsäkerhetsmyndigheten, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt stiftelserna Stockholms internationella miljöinstitut, IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet, Stiftelsen för miljöstrategisk forskning och Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning,
- vid behov lämna förslag till förändringar för ansvarsfördelningen mellan myndigheterna,
- lämna förslag på hur myndighetsstrukturen kan effektiviseras och om utredaren bedömer det som effektivare även föreslå att

verksamheter inom nuvarande myndigheter bör bedrivas i någon annan verksamhetsform,

- tydliggöra hur myndighetsstrukturen kan förstärka insatserna för prövning, tillsyn, tillsynsvägledning och miljöövervakning samt för analys, uppföljning och utvärdering,
- lämna förslag på hur regeringens styrning av myndigheter och verksamheter kan utvecklas, och
- redovisa de ekonomiska, verksamhetsmässiga och personella konsekvenserna av förslagen.

I översynen ingår även att identifiera gränssnitt mellan ovan nämnda myndigheter och övriga statliga myndigheter inom miljömålssystemet. Eventuella verksamhetsöverlappningar som inte är ändamålsenliga ska beskrivas. I denna del ska utredaren särskilt samråda med Statskontoret.

Kartläggningdelen i uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 1 september 2014. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 31 mars 2015.

Bakgrund

År 1999 fastställde riksdagen de långsiktiga miljö kvalitetsmål som miljöpolitiken ska vila på. Utgångspunkten var att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen var lösta.

Miljö kvalitetsmålen innebar att miljöarbetet blev tydligare strukturerat och mer effektivt. Vissa förändringar av systemet genomfördes år 2010, bl.a. beslutade riksdagen om en ny målstruktur som innebär att miljöarbetet ska vara strukturerat med generationsmål, miljö kvalitetsmål och etappmål (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Naturvårdsverket ska samordna miljö målsuppföljning och informationsförsörjning och vägleda de ca 25 myndigheter som har ett ansvar i miljö målssystemet. Begreppen kunskap och kunskapsstyrning utgör en hörnsten, där samtliga myndigheter med ansvar i miljö målssystemet har viktiga roller. Detta gäller även prövning och tillsyn, där ett flertal myndigheter har olika roller och ansvar inom miljöområdet.

Såväl tillämpningen av miljölagstiftningen som det övriga arbete som sker för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen ställer krav på de centrala miljömyndigheternas möjligheter att skapa överblick och samordning. Arbetet måste också ta hänsyn till hur andra samhällsintressen och målsättningar påverkas, så att målkonflikter tydliggörs och kan lösas så effektivt som möjligt. Stora utmaningar finns inom en rad sektorer, bland annat transportsektorn, areella näringar och energiområdet. Trots de anpassningar som successivt gjorts av den statliga miljöförvaltningen finns skäl att överväga vilken struktur som bäst kan svara mot dagens och framtidens miljömässiga utmaningar. Den påtagligt globala dimensionen i miljöarbetet, klimatfrågan, de allt mer utsatta ekosystemen, befolkningsfrågan och de utmaningar som energibehov och försörjning ställer ger utrymme för nya ställningstaganden och gör att det behövs nya synsätt. Miljöförvaltningen behöver värdera och möta komplicerade risker, förändringar med allt snabbare förlopp samt påverkan på ekosystem som rör mark, luft, hav och vatten. Ett offentligt åtagande, såväl nationellt som internationellt, kring de stora miljöfrågorna och miljökvalitetsmålen är numera självklart men vilken struktur krävs och hur ska den framtida förvaltningen bäst organiseras för att nå dit?

Statlig myndighetsstruktur under förändring

Förändringar har skett och sker inom den statliga förvaltningen i syfte att renodla och effektivisera förvaltningen. Under hela 1990-talet och början av 2000-talet minskade antalet statliga myndigheter. Den främsta anledningen var att många små regionala och lokala myndigheter slogs samman till större enheter och i flera fall ombildades till en nationell myndighet. Minskningen har fortsatt under de senaste åren, men takten har avtagit. Statskontoret redovisar utvecklingen av antalet myndigheter i rapporten Den offentliga sektorn i korthet – utvecklingen 2012. Behovet av uppföljning och utvärdering har inneburit etablering av en rad analysmyndigheter som ett komplement till de centrala stabsmyndigheterna.

Generella förvaltningsmässiga mål har lyfts fram för en innovativ och samverkande statsförvaltning, som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som

därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete. Dessa frågor behandlas i propositionen Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315). Offentlig verksamhet ska vara rättssäker, effektiv, öppen och tillgänglig, bedrivs sakligt, opartiskt och med stor noggrannhet samtidigt som resurserna används så effektivt som möjligt. En strävan har varit att organisera statsförvaltningen så att ansvarsförhållanden för olika frågor blir tydliga och onödiga överlapp undviks. Samverkan mellan myndigheter behöver utvecklas, dels av effektivitetsskäl, dels för att medborgare och andra intressenter förväntar sig att staten uppträder samordnat och effektivt.

Trots att förändringarna varit omfattande, finns utrymme för fortsatt utveckling. Förvaltningskommittén konstaterade i sitt slutbetänkande, SOU 2008:118 Styra och ställa – förslag till en effektivare statsförvaltning, att förändringar av statsförvaltningen ofta skett inom ramen för olika mer eller mindre avgränsade områden. Kommittén efterlyste bredare, mer systematiska och omfattande analyser av myndigheterna och deras uppgifter, exempelvis genom att hela myndighetsstrukturen under ett departement belyses. Styrutredningen tog i sitt betänkande, SOU 2007:75 Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning, upp regeringens sektoriserade eller ”stuprörsmässiga” styrning som ett problem, eftersom ett alltför ensidigt fokus på enskilda myndigheter utan koppling till hela processer eller större sammanhang minskar möjligheterna till effektiv samordning mellan myndigheter.

Helhetssyn för en framtidsinriktad och effektiv statlig miljöförvaltning

Fokus för de senaste årens reformer inom statsförvaltningen har varit att klargöra statens roll och uppgifter, effektivisera resurser, sätta medborgare och företag i centrum samt att förbättra styrningen genom tydligare rollfördelning och bättre dialog mellan regeringen och myndigheterna (prop. 2009/10:175, s. 25). Regeringens styrning av myndigheterna inom miljöområdet utgör inget undantag. Under de senaste åren har instruktionerna för flertalet av dessa myndigheter setts över och verksamhetsdelarna i regleringsbrev reducerats för att minska detaljstyrningen och ge förutsätt-

ningar för en mer strategisk styrning av myndigheter och verksamheter. Dialogen och kontakterna mellan departementet och myndigheterna har ökat och utvecklats till en fastare struktur.

Regeringens styrning inom miljöområdet sker genom ett antal centrala förvaltningsmyndigheter och genom länsstyrelserna samt indirekt även genom kommunerna. Både länsstyrelserna och kommunerna har ansvar för bland annat tillsyn och prövning av verksamheter samt skydd och övervakning av områden och arter. Kommunerna har också en nyckelroll i övrigt genom tillämpningen av miljöbalken och genom ansvaret för den fysiska planeringen, en roll som har lyfts fram allt mer under senare år. Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Havs- och vattenmyndigheten är centrala miljömyndigheter, både i kraft av sina ansvarsuppgifter och sina koordinerande, utredande och planerande roller inom vitt skilda delar av miljöpolitiken.

Vissa strukturella förändringar som rör miljömyndigheterna har genomförts under senare år. Strålsäkerhetsmyndigheten bildades 2008 genom en sammanläggning av Statens strålskyddsinstitut och Statens kärnkraftinspektion, med syfte att uppnå en bättre samordning av strålsäkerhetsarbetet. Genom inrättandet av Havs- och vattenmyndigheten år 2011 kan ökat fokus läggas på bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av våra ytvatten och havsområden. Förutsättningar skapades också för en hållbar fiskeriförvaltning och utveckling av en sammanhållen fysisk havsplanering. Den nya myndigheten samlade resurser från dåvarande Fiskeriverket, som avvecklades, samt delar av Naturvårdsverket, samtidigt som vissa förvaltningsmässigt motiverade justeringar genomfördes. Det innebär att Fiskeriverkets operativa forsknings- och datainsamlingsverksamhet fördes till Sveriges lantbruksuniversitet med Havs- och vattenmyndigheten som ansvarig beställare av datainsamlingsverksamheten och att näringsfrämjande uppgifter fördes till Statens jordbruksverk. Efter en första verksamhetsperiod finns nu skäl att närmare följa upp och analysera effekterna av myndighetsreformen.

Organisationen av forskningsråden som t.ex. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och forskningsstiftelserna som t.ex. Stiftelsen för miljöstrategisk forskning och Stiftelsen för internationella Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet har behandlats i

propositionen om forskning och innovations (prop. 2012/13:30) och behöver därför inte omfattas av översynen.

Naturvårdsverkets samlade verksamhet analyserades närmast i en särskild granskning under 2007–2008 (SOU 2008:62, Myndighet för miljön – en granskning av Naturvårdsverket). Den övergripande bedömningen var att verket i många avseenden bedrev ett förtjänstfullt arbete, men hade svårigheter att fullt ut uppfylla de omfattande krav som ställdes. Utredaren konstaterade att hela myndighetsorganisationen för det nationella miljöarbetet behövde ses över i ett större perspektiv. Trots de justeringar som därefter skett avseende uppdraget till Naturvårdsverket, många som en följd av utredningens förslag, kvarstår behovet av en genomgripande översyn av myndigheterna inom miljöområdet. Utöver ovan nämnda tre myndigheter har Miljödepartementet huvudmannaskapet för Kemikalieinspektionen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Förvaltningen inom miljöområdet måste ha beredskap för flexibilitet och förändring för att kunna möta nya insikter om utvecklingen inom miljöområdet och de krav som ställs på åtgärder. Då valmöjligheterna för medborgare och företag ökar, ställs också högre krav på förvaltningens förmåga att beställa och förmedla relevanta kunskaper som stöd för det praktiska miljöarbetet. Öppenhet krävs för innovationer, nya lösningar och kontinuerlig uppföljning och återkoppling. Miljöarbetet förutsätter ett samordnat system för såväl övervakning av tillstånden i miljön som tillämpningen av miljölagstiftningen, inte bara nationellt utan även internationellt. Miljöpolitiken formas i en värld där tempot blir snabbare och behovet av adekvata åtgärder allt viktigare.

Centrala mål i miljöpolitiken är klimatfrågan, den biologiska mångfalden, våra havs- och vattenområden och kemikaliesamhällets allt mer komplicerade struktur och långsiktiga effekter. Regeringen betonade i miljömålspropositionen (prop. 2009/10:155) behovet av att utvärdera styrmedel och myndigheternas arbete inom miljömålssystemet. Den parlamentariska Miljömålsberedningen har därefter påbörjat ett långsiktigt uppdrag kring strategier och etappmål. Sammantaget innebär utvecklingen att behovet av analys- och utvärderingsinsatser har fått ökad betydelse.

Genomförandet av miljöpolitiken har i ökande utsträckning integrerats i andra politikområden med ett stort antal myndigheter som delansvariga för arbetet med att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Dessutom har ansvaret för prövning och tillsyn enligt miljöbalken delats mellan en rad olika myndigheter. Detta innebär sammantaget att behovet av samarbete och samordning ökar. Det internationella arbetet har successivt ökat i omfattning under en längre tid och är i dag en stor del av verksamheten inom EU och i annat internationellt samarbete. Detta innebär att myndigheter inom sitt ansvarsområde har i uppgift att bistå regeringen i arbetet inom EU och internationellt med att nå de nationella miljökvalitetsmålen, att påverka miljölagstiftningen inom EU, driva miljöfrågor i olika internationella forum samt att bidra till målen för Sveriges politik för en global utveckling. Hittills har dock förändringarna av de centrala miljömyndigheterna och deras ansvar varit begränsade. Roller och inbördes ansvarsfördelning hos myndigheterna under Miljödepartementet har inte setts över i sin helhet. En sådan översyn kan förnya miljöarbetet, ge underlag för effektiviseringar och öka måluppfyllelsen.

Statskontoret har regeringens uppdrag (dnr M2013/234/Ma) att utvärdera det arbete som utförs av de 25 myndigheter som har ansvar i miljömålssystemet. Statskontoret ska utvärdera hur myndigheternas miljöarbete bidrar till att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. I uppdraget som ska redovisas den 31 mars 2014 analysera om statsförvaltningens resurser används effektivt i miljömålssystemet.

Uppdraget

Utgångspunkter och genomförande

En utredare ska efter kartläggning analysera hur regeringen genom myndigheterna under Miljödepartementet kan verka för ett effektivt och långsiktigt hållbart miljöarbete, med fokus på det generationsmål och de miljökvalitetsmål som riksdagen fastställt. Utredaren ska ta ställning till och vid behov lämna förslag till en tydligare, effektivare och mer ändamålsenlig myndighetsstruktur och ett bättre resursutnyttjande som i ökad grad kan underlätta regeringens styrning och utveckla förvaltningen mot en stödjande,

samordnande och pådrivande kraft inom Miljödepartementets område såväl nationellt som inom EU och internationellt. En utgångspunkt för arbetet är vidare att säkerställa strukturer som ger goda förutsättningar för prövning, tillsyn, och tillsynsvägledning samt för analys, uppföljning och utvärdering inom området.

Utredaren ska i fråga om myndigheterna under Miljödepartementet

1. kartlägga rådande myndighets- och verksamhetsstruktur, ansvarsfördelning och funktioner,
2. beskriva de strukturella förändringar som skett av den statliga miljöförvaltningen under senare decennier,
3. kartlägga myndigheternas effektivitet och ändamålsenlighet utifrån angivna resultatmål,
4. ge förslag på hur myndighets- och verksamhetsstrukturen kan utvecklas för ökad tydlighet, effektivitet och ändamålsenlighet och om så bedöms som effektivare även föreslå att verksamheter inom nuvarande myndigheter bör bedrivas i någon annan verksamhetsform,
5. tydliggöra hur en utvecklad myndighetsstruktur kan förstärka insatserna för prövning, tillsyn och tillsynsvägledning samt för analys, uppföljning och utvärdering inom det miljöpolitiska området,
6. ge förslag på hur regeringens styrning av berörda myndigheter och verksamheter kan utvecklas, och
7. identifiera gränssnitt till andra myndigheter inom miljömålssystemet samt beskriva eventuella verksamhetsöverlappningar som inte är ändamålsenliga. I denna del ska utredaren särskilt samråda med Statskontoret.

Utredaren ska analysera och redovisa ekonomiska, verksamhetsmässiga och personella konsekvenser av förslagen. Utredaren ska ta hänsyn till internationella överenskommelser och EU-lagstiftning inom området. Om förslagen påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, ska en beräkning redovisas och förslag till finansiering lämnas. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i

övrigt, ska dessa redovisas. Utredaren ska även bedöma och redovisa förslagens konsekvenser av betydelse för miljön.

Avgränsningar

Utredarens översyn omfattar myndigheterna Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Strålsäkerhetsmyndigheten och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt stiftelserna Stockholms internationella miljöinstitut, IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet, Stiftelsen för miljöstrategisk forskning och Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning under Miljödepartementet. Översynen ska identifiera gränssnitt mellan ovan nämnda myndigheter och övriga statliga myndigheter som har ansvar inom miljöområdet. Eventuella verksamhetsöverlappningar som inte är ändamålsenliga ska beskrivas.

Samråd och redovisning av uppdraget

I sitt arbete ska utredaren samråda med Arbetsgivarverket och Ekonomistyrningsverket. Utredaren ska även samråda med länsstyrelserna och övriga myndigheter som kan vara berörda samt företrädare för kommuner, näringsliv och organisationer. Utredaren ska i sitt arbete lyfta fram goda exempel när det gäller myndighetsstrukturer och organisation inom andra verksamhetsområden i komplexa myndighetsstrukturer.

Utredaren ska särskilt samråda med Statskontoret och ta hänsyn till de analyser som berör myndighetsstrukturen inom området.

Utredaren ska hålla berörda centrala arbetstagarorganisationer informerade om arbetet och ge dem tillfälle att framföra synpunkter.

Utredaren ska till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 1 september 2014 redovisa kartläggningsdelen i uppdraget. Denna del beskrivs i punkterna 1–3 ovan. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2015 till Regeringskansliet (Miljödepartementet).

Miljödepartementet

Myndigheternas återrapporteringskrav och uppdrag

Här redovisar vi de återrapporteringskrav och uppdrag, exklusive de som redan redovisats i avsnitt 7, som regeringen gett myndigheterna i regleringsbrev 2009–2013. Dessutom redovisar vi särskilda uppdrag 2009–2012.

Mer om Naturvårdsverkets återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt uppdrag i särskilda regeringsbeslut under budgetåret

Här redovisar vi de återrapporteringskrav och uppdrag som regeringen gett Naturvårdsverket i regleringsbrev 2009–2013.

Återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2009

Mål 1

Naturvårdsverket skulle prioritera att fortlöpande bistå regeringen i förberedelserna och genomförandet av det svenska ordförandeskapet i EU:s råd andra halvåret 2009 både när det gällde sakfrågor och praktiska frågor inom verkets ansvarsområde.

Återrapportering

Insatser.

Mål 2

Naturvårdsverket skulle aktivt delta i arbetet med klimatfrågor i Arktiska rådet, bidra med vetenskaplig kompetens i arbetet med

Arktiska rådet och med miljökommittén under Antarktiskfördraget samt deltagande i Convention on the conservation of Antarctic marine living resources (CCAMLR).

Åtterrapportering

Insatser och om möjligt effekter.

Mål 3

Kunskapen hos länsstyrelser, kommuner och vindkraftsbranschens aktörer skulle öka om vindkraftens samlade effekter på natur och miljö, möjligheterna att samordna vindkraft med naturvård samt om prövningsprocessen angående vindkraftsärenden.

Åtterrapportering

Insatser och om möjligt effekter.

Mål 4

Naturvårdsverket skulle fortsätta att aktivt främja en hållbar utbyggnad av vindkraft genom att tillämpa den samlade kunskapen på området i sin myndighetsutövning.

Åtterrapportering

Insatser och om möjligt effekter inkl. hur Naturvårdsverket hade deltagit i beredningsprocessen för vindkraftsärenden och när i beredningsprocessen verket avgivit yttrande eller medverkat på annat sätt.

Mål 5

Arbetet med vattenmiljön, framförallt avseende ramdirektivet för vatten (2000/60/EG), berörda miljökvalitetsmål och havsmiljöarbetet, skulle samordnas och så långt som möjligt ske på ett integrerat sätt. I detta arbete och i arbetet med den gemensamma genomförandestrategin för ramdirektivet för vatten skulle Naturvårdsverket ha ett väl fungerande och brett samråd med berörda myndigheter och andra aktörer genom de råd och andra forum som redan finns etablerade. Naturvårdsverket skulle vid sin granskning av vattenmyndigheternas förslag till förvaltningsplaner och åtgärdsprogram bl.a. fokusera på att dessa anpassas till åtgärder i Aktionsplanen för Östersjön (BSAP) och bidrar till att dess mål nås.

Återrapportering

Insatser och om möjligt effekter inkl. hur anslaget 1:12 Havsmiljö använts och dess effekter.

Mål 6

Vid deltagande i kommissionens expertgrupper avseende utformning och revidering av EG-direktiv och andra väsentliga åtaganden i EU-samarbetet, skulle Naturvårdsverket dels ge operativa tillsynsmyndigheter och övriga väsentliga aktörer möjlighet att ge synpunkter till verket, dels konsekvensbedöma de viktigaste förslagen. När kommissionen lämnat slutliga förslag skulle Naturvårdsverket redovisa konsekvensbedömningar av dessa till Miljödepartementet. Under förhandlingarna i ministerrådet skulle Naturvårdsverket på Miljödepartementets begäran delta i arbetsgrupper och bistå Miljödepartementet med konsekvensbedömningar. Vid deltagande i arbetsgrupper i internationella processer inklusive miljökonventioner, där det är relevant, skulle Naturvårdsverket konsekvensbedöma förslag som arbetas fram.

Återrapportering

Hur de operativa tillsynsmyndigheterna och andra väsentliga aktörer hade getts möjlighet att lämna synpunkter till Naturvårdsverket i verkets arbete med gemensamhetslagstiftning. Naturvårdsverket skulle också redovisa hur arbetet med att ta fram konsekvensbedömningar vid lagstiftningsarbete och övriga väsentliga åtaganden inom EU och i andra internationella processer har bedrivits och utvecklats.

Mål 7

Naturvårdsverkets synpunkter och svar på framställningar och remisser när det gäller prövningar enligt miljöbalken skulle lämnas tidigt i processen och därmed bidra till att underlätta, förkorta och effektivisera domstolarnas och andra myndigheters planering och ärendehandläggning.

Återrapportering

Insatser och om möjligt effekter.

Mål 8

Naturvårdsverket skulle senast den 1 oktober 2009 tillhandahålla vägledningsmaterial för länsstyrelsernas och kommunernas hantering av strandskyddsbestämmelserna. Arbetet skulle ske i samråd med Boverket i de delar som berör planprocessen. Senast den 1 oktober 2010 skulle vägledning finnas avseende beslut om utvidgning av strandskyddets omfattning.

Åtterrapporering

Insatser och om möjligt effekter.

Mål 9

Andelen områden som skyddas med avtalslösningar ska öka.

Åtterrapporering

Insatser och måluppfyllelse.

Övriga åtterrapporeringskrav*Sanering och återställning av förorenade områden*

Insatser och om möjligt effekter inkl. hur anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden använts.

Tillsynsvägledning

Naturvårdsverket skulle redovisa hur tillsynsvägledningsarbetet har bedrivits genom vägledningsplanen och genom samverkan med länsstyrelserna samt vilka effekter arbetet hade lett till. Rapporteringen skulle avse dels det löpande arbetet under året, dels ge en samlad bild av arbetet genom vägledningsplanen för hela perioden 2007–2009.

Miljö- och kemikaliesamarbetet med Ryssland

Naturvårdsverket skulle redovisa sina insatser avseende miljö- och kemikaliesamarbetet med Ryssland, hur medlen på anslag 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland ap.1 fördelats och använts inom de olika samarbetsområdena samt hur samarbetet bidragit till att stärka miljöarbetet, särskilt på myndighetsnivå i nordvästra Ryssland, avseende främst tillstånds-

prövning, åtgärdsplaner och fördjupad medverkan i internationellt samarbete.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2009

I regleringsbrevet för 2009 fick Naturvårdsverket 25 uppdrag. Fjorton uppdrag skulle redovisas vid olika tidpunkter under 2010, sju under 2011. Resterande fyra uppdrag skulle redovisas på annat sätt. Ett av uppdragen skulle redovisas till *Jordbruksdepartementet* och ett till *Näringsdepartementet* och arton uppdrag skulle redovisas till *Miljödepartementet*. Resterande uppdrag skulle redovisas på annat sätt.

Enligt sina uppdrag i regleringsbrevet för 2009 skulle Naturvårdsverket:

- redovisa en lägesbeskrivning av efterbehandlingsarbetet angående sanering och återställning av förorenade områden i landet,
- redovisa en översiktlig beskrivning av effekterna av investeringsprogrammen,
- senast två veckor efter att beslut tagits om kalkningsmedlens fördelning redovisa hur anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald ap.1 fördelats 2009 och grunderna för fördelningen samt kalkningsverksamhetens utveckling på nationell och regional nivå i förhållande till den nationella kalkningsplanen och försurningsutvecklingen i sjöar och vattendrag,
- senast den 28 februari 2010 redovisa vilka brister i tillsynen som verket hade identifierat och förslag till hur de borde åtgärdas. Redovisningen skulle särskilt innehålla uppgifter om hur tillsynen över import och export av farligt avfall bedrivs, de brister i tillsynen som identifierats och hur verket bedömde att dessa brister borde åtgärdas,
- senast den 1 augusti 2009 redovisa vilka bidrag som sökts av och beviljats till organisationer 2009 avseende anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ap.6 och 1:1 Naturvårdsverket,
- senast den 1 augusti 2009 redovisa vilka bidrag som sökts av och beviljats till organisationer 2009 avseende anslaget 13:4 Stöd till friluftorganisationer ap.10,

- senast den 15 april 2010 redovisa användningen av de utbetalade medlen (*bidragen*) till AB Svenska Miljöstyrningsrådet,
- redovisa användningen av de utbetalade medlen till Swedish Water House och lämna en bedömning av i vilken grad det hade bidragit till de angivna syftena,
- redovisa utgiftsprognoser för 2009–2012 i Hermes vid följande prognostillfällen 2009: 19 januari, 26 februari, 7 maj, 30 juli och 29 oktober. Prognoserna skulle kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till statsbudgeten. Prognoserna för prognostillfallen januari och februari skulle liksom tidigare göras i utgiftstermer. Som en följd av övergången till kostnadsmässig avräkning av förvaltningsutgifter ändrades principerna för prognoserna maj, juli och oktober. Vid dessa tillfällen skulle prognoserna för myndighetens förvaltningsutgifter göras i kostnadstermer,
- *efter samråd med övriga berörda myndigheter* utarbeta underlag till nationella svenska årliga prioriteringar enligt EU:s finansieringsinstrument för miljön (Life+). Uppdraget skulle redovisas senast två månader före den tidpunkt som skulle läggas fast enligt artikel 14(2)(a),
- *i samråd med Sveriges lantbruksuniversitet, Skogsstyrelsen och Statens energimyndighet samt efter samråd med Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete och Konjunkturinstitutet* analysera olika metoder att skapa incitament för minskad avskogning som en del i ett framtida internationellt klimatavtal och samordnat med internationella åtaganden för biologisk mångfald. Uppdraget avgränsades till att omfatta icke Annex 1-länder,
- *i samråd med Statens energimyndighet* analysera förutsättningarna och konsekvenserna av sektoriella ansatser i ett framtida klimatavtal, bl.a. effekter på svensk konkurrenskraft,
- utifrån resultaten av regeringsuppdraget 24 om avgiftssystem för vattenkvalitet i regleringsbrevet för 2007 vidareutveckla förslaget till modell för avgiftssystem som kan bidra till att på ett kostnadseffektivt sätt minska övergödningen (kväve och fosfor) i Östersjön och Västerhavet. Den centrala utgångspunkten för

uppdraget var de frågor som identifierats under genomförandet av det tidigare uppdraget. Naturvårdsverket skulle utreda vilka rättsliga frågor som berördes och ge förslag på hur dessa borde hanteras för att uppnå ett fungerande avgiftssystem. Med hjälp av denna studie skulle även transaktionskostnader bedömas som skulle komma att följa med det föreslagna systemet. I utredningen ingick också att belysa om ett system för avgifter borde vara likformigt för hela landet eller om de skulle vara anpassade till respektive område. I övrigt skulle de frågor som verket ansåg vara relevanta utredas för att därefter kunna testa tillämpningen i ett avgränsat område. Inriktningen av genomförandet av uppdraget skulle stämmas av med utredningen om styrmedel för en bättre vattenkvalitet. Uppdraget skulle genomföras *i samråd med Jordbruksverket* i de delar där jordbruket berörs,

- förbereda den åtgärdsplan som anges i artikel 5.2 a) i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi). Verket skulle i samband med detta uppdrag redovisa den översiktliga planen för genomförandet av åtgärderna samt en bedömning av resursbehovet för aktuella insatser under 2010–2012, samt, i den mån det behövdes, redovisa vilka förändringar som bedömdes som nödvändiga med avseende på ansvarsfördelning, organisation och administration utöver vad som redovisats i Havsmiljöutredningens betänkande (SOU 2008:48). En redovisning av de samhällsekonomiska och statsfinansiella konsekvenserna av genomförandet skulle ingå i redovisningen,
- se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare, myndigheter och företag. Naturvårdsverket skulle inom sitt ansvarsområde bistå Miljödepartementet i arbetet med att ta fram underlag till regeringens handlingsplan för regelförenkling för företagen. I arbetet ingick bl.a. en redovisning av arten och inriktningen av det förenklingsarbete som bedrivits på myndigheten samt av förenklingsåtgärder. Som ett led i mätningarna av företagens administrativa kostnader skulle myndigheten bistå *Verket för näringslivsutveckling* (fr.o.m. den 1 april 2009 Till-

växtverket) i arbetet med att mäta förändringar av myndighetens föreskrifter och allmänna råd som påverkar företagens administrativa kostnader,

- mot bakgrund av de problem som Tillsyns- och föreskriftsrådet identifierat efter samråd med Socialstyrelsen, Statens jordbruksverk och Kemikalieinspektionen överväga olika modeller för hur regleringen av tillsynsansvaret inom miljöbalkens tillämpningsområde bör utformas i syfte att få ett tydligare och mer ändamålsenligt utformat regelverk. Naturvårdsverket skulle beskriva fördelar och nackdelar med olika modeller och redovisa konsekvenserna av om de olika modellerna genomförs,
- föreslå ändringar i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken i fråga om nya avgifter och ny indelning av verksamheter i olika avgiftsnivåer för vattenverksamheter. Avgifterna skulle så långt som möjligt motsvara de kostnader som prövningen och tillsynen är förenad med. Naturvårdsverket skulle efter samråd med länsstyrelserna överväga ett avgiftssystem som, beträffande avgifter för miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter, innebär att avgifterna över tiden kan motsvara kostnaderna eller hur avgifterna på annat sätt ska revideras så att de över tiden kan komma att motsvara kostnaderna. I samband med detta skulle Naturvårdsverket, efter samråd med länsstyrelserna och berörda centrala myndigheter, föreslå nödvändiga ändringar i de rapporteringssystem som finns avseende rapportering av kostnader och avgifter till Regeringskansliet från länsstyrelserna, i syfte att kunna följa utvecklingen av kostnaderna och avgifterna avseende miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter och så att rapporteringen kan ligga till grund för revidering av avgifterna. Förslaget skulle beakta möjligheterna att komplettera rapporteringen med uppgifter från miljödomstolarna. När Naturvårdsverket föreslår förändringar i regelverket skulle detta vara i form av författningsförslag. Naturvårdsverket skulle redovisa konsekvenserna av förslagen. Naturvårdsverket skulle remittera förslagen och sammanställa remissvaren,
- skulle utvärdera satsningen på rovsdjursinformation som gjordes under 2007 och 2008,

- i samråd med berörda myndigheter uppdatera förslagen till styrmedel och åtgärder i åtgärdsstrategierna i Miljömålsrådets redovisning ”Miljömålen – nu är det bråttom” i den omfattning verket såg behov av uppdateringar,
- redovisa vilka uppgifter som verket bedömde behövs i riskbedömningen av GMO för att kunna ta naturvårdshänsyn till långsiktiga effekter och effekter på icke-mål organismer. Därutöver skulle Naturvårdsverket senast den 1 mars 2010 redovisa vilka element som enligt verkets bedömning bör ingå i övervakningen av GMO som introduceras i miljön för försök eller i kommersiell odling,
- i syfte att öka återanvändningen, genomföra en revidering av rapporten 5214, Aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp. I uppdraget ingick att genomföra en konsekvensanalys av olika behandlingsmetoder av avloppsslam utifrån ett hälso- och miljöperspektiv. Användning av avloppsslam på mark skulle utvärderas i förhållande till andra behandlingsmetoder, såsom utvinning av biogas med åtföljande förbränning med återvinning av energi och fosfor, utifrån förbättrat kunskapsläge vad gäller föroreningar och den teknikutvecklingen på området sedan 2002. En analys av kostnader, energiaspekter, transporter och klimatpåverkan samt en samhällsekonomisk bedömning såväl som en bedömning för enskilda aktörer skulle finnas med i utredningen. När Naturvårdsverket föreslog förändringar i regelverket skulle detta vara i form av författningsförslag. Naturvårdsverket skulle genomföra uppdraget *i samråd med övriga berörda myndigheter och branschaktörer*,
- redovisa hur tidigare inbetalade medel till batterifonden hade kommit till användning i enlighet med förordningen (2008:834) om producentansvar för batterier samt i vilken mån det kommer att finnas återstående medel i fonden framöver. Vid behov skulle verket föreslå hur eventuella återstående medel i fonden bör hanteras,
- i samråd med Statens energimyndighet och Boverket ta fram vägledande material som tydliggör möjligheterna för samexistens vid vindkraftetablering i Natura 2000-områden till havs i syfte att förbättra kunskapsunderlaget för vindkraftsetablering

i skyddade områden till havs. Vindkraft bör kunna lokaliseras i vissa av dessa områden utan att skyddsvärdena påverkas på ett inte acceptabelt sätt. För att möjliggöra etablering av vindkraft i sådana områden krävs både att det finns djup kunskap om de arter och miljöer som skyddet avser och kunskap om vindkraftens effekter. Möjligheter till synergier mellan biologisk mångfald och vindkraft skulle också belysas. Vägledningen skulle finnas tillgänglig för kommuner, länsstyrelser och andra berörda intressenter senast tre månader efter att Europeiska kommissionens riktlinjer om vindkraftens utveckling i enlighet med EU:s naturvårdslagstiftning har beslutats,

- i samråd med Statens jordbruksverk och Riksantikvarieämbetet föreslå ett program för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikens miljöeffekter för perioden 2010–2014. Uppföljningen och utvärderingen skulle göras i relation till miljökvalitetsmålen, bl.a. utsläpp av växthusgaser och klimatpåverkan, samt åtagandena i Natura 2000, ramdirektivet för vatten samt andra regelverk och processer. Politikens miljöeffekter på gemenskapsnivå samt motsvarande arbete i andra länder och inom kommissionen bör följas. Programmet skulle vara utformat så att uppföljningen även beaktar i vilken mån den av jordbrukspolitikens uppnådda miljönyttan kan uppnås genom andra mer kostnadseffektiva styrmedel utanför jordbrukspolitikens. I programmet skulle det finnas en flexibilitet att kunna analysera konsekvenser av eventuella förändringar i politiken. Arbetet med den gemensamma jordbrukspolitikens miljöeffekter skulle ha som huvudsakligt syfte att vara ett underlag för Sveriges arbete med att förändra den gemensamma jordbrukspolitikens samt vara ett underlag för svenska beslut om hur den gemensamma jordbrukspolitikens ska tillämpas i Sverige. Jordbruksverket hade samordningsansvar för redovisningen av uppdraget,
- utvärdera den rovdjursförvaltning som bedrivits i Dalarnas och Värmlands län under 2006–2009 med stöd av den förra regeringens satsning på försöksverksamhet med rovdjursakutgrupper. Utvärderingen skulle ge svar på om medlen till rovdjursakutgrupper hade nyttjats på ett ändamålsenligt sätt och om det går att påvisa en förbättrad dialog i fråga om stora rov-

djur mellan länsstyrelse och boende i dessa län. I uppdraget ingick att göra en analys av om problem med stora rovdjur har kunnat lösas snabbare i de län där akutgrupperna verkat än i jämförbara län utan motsvarande förstärkning av rovdjursförvaltningen. Naturvårdsverket skulle också ange hur erfarenheterna från försöksverksamheten med rovdjursakutgrupper kan tas till vara på ett kostnadseffektivt sätt i den framtida regionala rovdjursförvaltningen.

Återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2010

Mål Klimat

Naturvårdsverket skulle utvärdera befintliga åtgärder och - vid behov - bidra till att utveckla åtgärder och strategier, som ett led i att kostnadseffektivt begränsa utsläppen av växthusgaser samt bedöma behovet av anpassningsåtgärder inom sitt ansvarsområde.

Återrapportering

Naturvårdsverket skulle redovisa vilka insatser som har gjorts.

Mål Vatten och hav

Naturvårdsverket skulle ha ett väl fungerande och brett samråd med berörda myndigheter och andra aktörer i vatten- och havsmiljöarbetet, inklusive arbetet med den gemensamma genomförandestrategin för ramdirektivet för vatten.

Återrapportering

Naturvårdsverket skulle redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att stärka samrådet mellan myndigheter och andra aktörer. Naturvårdsverket ska också redovisa hur myndigheten har samrått med och lämnat vägledning till vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och andra berörda aktörer i vatten- och havsmiljöarbetet.

Mål Biologisk mångfald och Ekosystemtjänster

Naturvårdsverket skulle ta egna initiativ och verka för att andra aktörer, exempelvis myndigheter, tar initiativ till skydds-, restaurerings- och förvaltningsåtgärder som syftar till att nå svenska, EU-gemensamma och internationella mål för biologisk mångfald. Naturvårdsverket ska också verka för att ekosystemens funktioner vidmakthålls eller restaureras, så att ekosystemtjänsterna säkras eller förstärks och att deras värden integreras i samhällsplaneringen samt att även andra relevanta aktörer bidrar till detta arbete.

Åtterrapportering

Naturvårdsverket skulle redovisa vilka insatser som har gjorts. Naturvårdsverket ska - som en fortsättning på 2009 års satsning Naturens år - redovisa vilka insatser som myndigheten har vidtagit för att uppmärksamma FN:s internationella år för biologisk mångfald 2010 och öka kunskapsspridningen om Convention on Biological Diversity (CBD).

Övriga åiterrapporteringskrav*Bidrag till ideella miljöorganisationer*

Naturvårdsverket skulle senast den 1 augusti 2010 redovisa vilka bidrag som sökts av och beviljats till ideella miljöorganisationer samt organisationer som bedriver utvecklingsarbete som främjar de verksamheter som verket ansvarar för.

Bidrag till AB Svenska Miljöstyrningsrådet

Naturvårdsverket skulle senast den 15 april 2011 redovisa hur de resurser har används som har betalats ut.

Bidrag till Swedish Water House

Naturvårdsverket skulle senast den 15 april 2011 redovisa hur de resurser har använts som har betalats ut.

Havsmiljö

Naturvårdsverket skulle redogöra hur anslaget 1:12 Havsmiljö har använts och - om möjligt - vilka effekter som åtgärderna under anslaget har lett till.

Miljö- och kemikaliesamarbetet med Ryssland

Naturvårdsverket skulle redovisa sina insatser avseende miljö- och kemikaliesamarbetet med Ryssland, hur medlen på anslag 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland, ap. 1 har fördelats och använts inom de olika samarbetsområdena, inklusive hur samarbetet har bidragit till arbetet i Barentsrådets miljöarbetsgrupp, särskilt beträffande s.k. hot spots.

Vindkraft

Naturvårdsverket skulle redogöra för vilka insatser de har vidtagit för att öka kunskapen hos länsstyrelser, kommuner, vindkraftsbranschens aktörer och allmänheten om vindkraftens samlade effekter på natur och miljö. Verket ska också redovisa hur många vindkraftsärenden som det har fått in, hur stor andel av dessa som det har svarat på, på vilka grunder urval skett i fråga om vilka ärenden verket svarat på, när i beredningsprocessen som verket har yttrat sig och en grov redovisning av innebörden i yttrandena.

Polarfrågor

Naturvårdsverket skulle redovisa hur myndigheten har bidragit till förberedelserna inför Sveriges ordförandeskap i Arktiska rådet 2011-2013, inklusive deltagande i rådets olika arbetsgrupper. Naturvårdsverket ska också redovisa hur myndigheten har bidragit i arbetet med Sveriges ordförandeskap i Barents Euro Arktiska Råd och dess miljögrupp 2010-2011.

Kommunalt skydd av naturområden

Naturvårdsverket skulle redovisa hur myndigheten har följt upp och utvärderat kommunernas arbete med kommunalt skydd av naturområden i syfte att ta tillvara erfarenheter för kommunernas framtida arbete samt för myndighetens vägledning om skydd av områden.

Samråd i vissa frågor

Naturvårdsverket skulle redovisa hur verket har samrått med andra berörda myndigheter, företag och intresseorganisationer när frågor som rör investeringsstöd, friluftsliv, miljöforskning, avfall, rovdjur och havsmiljö behandlas av verket.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2010

I regleringsbrevet för 2010 fick Naturvårdsverket 24 uppdrag. Fjorton uppdrag skulle redovisas vid olika tidpunkter under 2010, sju under 2011. Resterande fyra uppdrag skulle redovisas på annat sätt. Ett av uppdragen skulle redovisas till *Jordbruksdepartementet* och ett till *Näringsdepartementet* och arton uppdrag skulle redovisas till *Miljödepartementet*. Resterande uppdrag skulle redovisas på annat sätt.

Enligt sina uppdrag i regleringsbrevet för 2010 skulle Naturvårdsverket:

- inventera kunskapsläget om sektorer med betydande utsläpp av växthusgaser i ett urval av utvecklingsländer och undersöka förutsättningar för att genomföra sektorsansatser på klimatområdet och möjlighet att inkludera dem i ett system för utsläppskreditering och/eller utsläppshandel. Arbetet skulle genomföras efter samråd med Statens energimyndighet,
- redovisa för- och nackdelar med att helt förbjuda att yrkesmässigt överlåta och saluhålla varor som innehåller klorfluorkarboner, CFC, och klorfluorkolväten, HCFC. I redovisningen skulle Naturvårdsverket även beakta vilka fördelar som ett eventuellt förbud skulle kunna ge i förhållande till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 av den 16 september 2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet. Om Naturvårdsverket ansåg att det fanns ett behov av förbud i det ena eller båda fallen, skulle verket dels göra en konsekvensutredning som skulle utformas så långt som möjligt i enlighet med 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, dels en riskbedömning av ett dylikt förbud. I konsekvensutredningen skulle även en analys av påverkan på handel med andra länder ingå. Eventuella förslag till

förändringar i regelverket skulle vara i form av författningsförslag,

- i samråd med andra berörda myndigheter när så krävs, ansvara för genomförandet av EG:s ramdirektiv om en marin strategi på myndighetsnivå. Naturvårdsverket skulle redovisa insatser och – om möjligt – effekter,
- i samråd med Fiskeriverket, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk samt efter samråd med vattenmyndigheterna, andra berörda myndigheter och aktörer – föreslå hur åtgärder och åtgärdsprogram för att förbättra vattenkvaliteten och minska föroreningsbelastningen enligt bland annat ramdirektivet för vatten, det marina direktivet, Baltic Sea Action Plan (BSAP) och miljömålsarbetet skulle kunna samordnas. Syftet var att maximera måluppfyllelse, ta tillvara synergieffekter och optimera kostnadseffektivitet,
- *verka för och följa upp att länsstyrelserna* ser till att Naturvårdsverkets föreskrifter avseende avloppsreningsverk för att minska kväveutsläpp följs. Verket skulle redovisa vilka åtgärder som hade vidtagits och resultaten av dessa,
- lämna förslag till nya Natura 2000-områden och kompletteringar av redan föreslagna områden. Utgångspunkten för förslagen skulle vara att åtgärda de brister i nätverket Natura 2000 som framgår av resultaten från Europeiska kommissionens biogeografiska utvärderingsmöte för de atlantiska och baltiska regionerna. Förslagen skulle vara baserade på förslag från berörda länsstyrelser. De riktlinjer som angavs i regeringens uppdrag till Naturvårdsverket och länsstyrelserna den 24 augusti 2000, kompletterade med att uppdraget också ska genomföras i samråd med Sveriges geologiska undersökning och Statens energimyndighet, ska i övrigt vara vägledande för arbetet,
- lämna underlag på områden av gemenskapsintresse (SCI) som ska förklaras som särskilda bevarandeområden (SAC) enligt habitatdirektivet. De områden som berörs är alla områden beslutade som SCI-områden av Europeiska kommissionen den 7 december 2004 och 13 januari 2005,

- komplettera redovisningen av Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar (Huvudrapporten över uppdrag om naturvärdesbedömning och skydd av viss skog, rapport 5339, januari 2004) i fråga om inventerade områden på Fortifikationsverkets marker. Kompletteringen skulle avse resultatet av fördjupat samråd med Fortifikationsverket,
- redovisa statistik som rör kommunernas och länsstyrelsernas beslut om att upphäva och ge dispens från strandskyddet. Av redovisningen skulle framgå hur många upphävanden och dispenser som länsstyrelserna och kommunerna har beslutat om under 2009, fördelat på kommuner, samt ändamålet för upphävandet eller dispensen,
- göra en utvärdering av befintligt nätverk av särskilda skyddsområden för fåglar,
- ta fram förslag till en plattform som syftar till att öka näringslivets engagemang för att kunna nå uppställda nationella miljö kvalitetsmål om biologisk mångfald. Plattformen skulle rymma konkreta åtgärder/verktyg och tas fram i dialog med representanter från näringsliv, intresseorganisationer och forskarvärlden. Uppdraget skulle utgå från nordiska erfarenheter och de erfarenheter som gjorts inom Europeiska kommissionen med utgångspunkt från Portugals initiativ om Business and Biodiversity. Av uppdraget skulle framgå förslag på hur arbetet kan finansieras och förvaltas av de samverkande parterna. Myndigheten bör samråda med Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen samt Sametinget i relevanta delar,
- fastställa ett åtgärdsprogram för kungsörnen som hotad art,
- efter samråd med Statens jordbruksverk och Viltskadecenter, lämna en vägledning för prioriteringar av förebyggande åtgärder mot skador som har orsakats av rovdjur i områden med täta tamdjursbesättningar,
- efter samråd med berörda aktörer, lämna ett förslag gällande var i södra Sverige ett tredje informationscentrum om rovdjur kan lokaliseras,
- föreslå hur ett system för omhändertagande av uttjänata små fartyg, från fritidsbåtar till små skutor, kan inrättas i syfte att

förebygga uppkomsten av nedskräpande vrak. Vidare skulle Naturvårdsverket – utifrån Statskontorets förslag och remissinstansernas yttranden om möjligheten för kommunen att omhänderta nedskräpande eller uppenbarligen övergivna båtar (Statskontorets rapport Vrak och ägarlösa båtar, 2008:6) – föreslå ett system som gör det möjligt att spåra ägare, forsla bort och eventuellt skrota övergivna nedskräpande fritidsbåtar. Eventuella förslag till förändringar i regelverket skulle vara i form av författningsförslag. Konsekvenserna för företagen av författningsförslag skulle redovisas. För åtgärdsförslag som medför finansiella kostnader skulle förslag på finansiering redovisas,

- utveckla riktlinjer för servicenivå för insamling av hushållens farliga avfall och grovavfall. Verket skulle i detta arbete vara i kontakt med företrädare för kommunerna, som ansvarar för denna fråga,
- inom sitt ansvarsområde bistå Tillväxtverket i mätningarna av företagens administrativa kostnader, dels med en uppdatering av förändringarna i regelverken för 2009, dels med en prognos för 2010. Det underlag som behövdes skulle redovisas vid den tidpunkt som Tillväxtverket angav i särskild ordning,¹
- i enlighet med kommande anvisningar från Tillväxtverket, redovisa genomförda och planerade insatser som har betydelse för turistnäringen och turister i Sverige,
- ta fram en långsiktig intern strategi som ska vägleda myndigheten i dess arbete med regionala tillväxtfrågor. Strategin ska grunda sig i förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete samt på den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013,
- föreslå ändringar i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken i fråga om nya avgifter och ny indelning av verksamheter i olika avgiftsnivåer för vattenverksamheter. Avgifterna ska så långt som möjligt motsvara de kostnader som prövningen och tillsynen är förenad med.

¹ Under våren 2010 skulle regeringen lämna en slutredovisning av det regelförenklaringsarbete som bedrivits under mandatperioden.

Naturvårdsverket skulle efter samråd med länsstyrelserna överväga ett avgiftssystem som, beträffande avgifter för miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter, innebär att avgifterna över tiden kan motsvara kostnaderna eller hur avgifterna på annat sätt ska revideras så att de över tiden kan komma att motsvara kostnaderna. I samband med detta skulle Naturvårdsverket, efter samråd med länsstyrelserna och berörda centrala myndigheter, föreslå nödvändiga ändringar i de rapporteringssystem som finns avseende rapportering av kostnader och avgifter till Regeringskansliet från länsstyrelserna, i syfte att kunna följa utvecklingen av kostnaderna och avgifterna avseende miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter och så att rapporteringen kan ligga till grund för revidering av avgifterna. Förslaget skulle beakta möjligheterna att komplettera rapporteringen med uppgifter från miljödomstolarna. När Naturvårdsverket föreslog förändringar i regelverket skulle detta vara i form av författningsförslag. Naturvårdsverket skulle redovisa konsekvenserna av förslagen. Naturvårdsverket skulle remittera förslagen och sammanställa remissvaren,

- bistå den särskilda utredaren som förbereder inrättandet av den nya Havs- och vattenmyndigheten². Verket skulle lämna de uppgifter och underlag som utredaren begärde. Beslut om frågor av långsiktig karaktär skulle fattas i samråd med utredaren och de berörda myndigheterna,
- fastställa en nationell avfallsplan och upprätta ett avfallsförbyggande program i enlighet med kraven i artiklarna 28–33 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv,
- efter samråd med de länsstyrelser som är vattenmyndigheter enligt 37 a § förordningen (2002:864) med länsstyrelseinstruktion, ta fram en plan som kostnadsberäknats för en långsiktig anpassning av kalkningsverksamheten baserat på

² I 2010 års ekonomiska vårproposition (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, rskr. 2009/10:348) har regeringen aviserat att den nya myndigheten för havs- och vattenmiljöfrågor ska inrättas. I propositionen anger regeringen att flertalet av de verksamheter vid Naturvårdsverket som rör havs- och vattenmiljö kommer att ingå i den nya myndigheten. Av direktivet Inrättande av en ny myndighet för havs- och vattenmiljö (dir. 2010:68) framgår att den nya myndigheten ska kunna inleda sin verksamhet den 1 juli 2011.

- försurningstillståndet
 - återhämtningen i miljön
 - den framtida utvecklingen av nedfallet
- utifrån de krav som ställs genom miljö kvalitetsnormer och miljömål. En analys borde göras av långsiktigt verkande åtgärder för de mest försurade områdena. I uppdraget borde också ingå att, *efter samråd med Skogsstyrelsen*, bedöma skogsbrukets del av försurningen. Vidare skulle det framgå hur kalkningsverksamheten kan bidra till och samordnas med andra insatser än kalkning för att nå miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* och miljö kvalitetsnormerna inom vattenförvaltningen, inklusive miljö övervakning, i syfte att effektivisera vattenvårdsinsatserna.
- i samråd med Fiskeriverket analysera vilka åtaganden i Helcoms aktionsplan för Östersjön som kan uppfyllas genom det operativa programmet för fiskerinäringen för Sverige 2007–2013. De mest prioriterade åtagandena beskrivs i regeringens skrivelse *Åtgärder för levande hav* (skr. 2009/10:213). I syfte att aktuella åtgärder, så långt som möjligt, ska kunna finansieras via det operativa programmet skulle analysen även kunna rymma förslag om ytterligare höjd medfinansiering, utöver de 15 miljoner kronor per år under 2011 och 2012 som aviserats i skrivelsen.

Återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2011

Åtgärder för biologisk mångfald

Naturvårdsverket skulle senast den 31 mars 2011 till Miljödepartementet redovisa

1. övergripande hur medel inom anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald, ap. 2, har använts fördelat på följande kategorier: områdesskydd, skötsel av skyddade områden, friluftsliv, investeringar i Naturum, drift av Naturum, rovdjur, viltförvaltning, vattenrelaterat arbete, åtgärdsprogram för hotade arter samt övrigt, 2. hur medelsanvändningen samt arbetet med områdesskydd har utvecklats. Redovisningen ska avse ersättningskostnader per objektkategori och län samt övriga kostnader förknippade med områdesskyddet, såsom värdering, förhandling, ombud m.m.,

3. hur användningen av naturvårdsavtal för skydd av värdefulla naturområden har utvecklats. Naturvårdsverket ska särskilt rapportera antal avtal, totalareal, kostnaden per hektar och den genomsnittliga avtalslängden,
4. hur medelsanvändningen samt arbetet med skötsel av skyddade områden har utvecklats,
5. hur medelsanvändningen samt arbetet med artbevarande och viltförvaltning har utvecklats. Redovisningen skulle avse de senaste tre åren.

Vattenförvaltningen

Naturvårdsverket skulle senast den 31 mars 2011 till Miljödepartementet redovisa hur medel som tilldelats för arbetet enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har använts, både vad avser Naturvårdsverket, länsstyrelserna och vattenmyndigheterna. Naturvårdsverket skulle vidare redovisa hur förvaltningsanslaget hade använts för detta ändamål. Redovisningen skulle bl.a. baseras på den samlade redovisningen från Länsstyrelsen i Västra Götalands län samt underlag från Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och Sveriges geologiska undersökning (SGU) och skulle avse de senaste tre åren. Vidare skulle verket redovisa viktigare insatser inom vattenförvaltningen baserat på eget arbete och den samlade redovisningen från Länsstyrelsen i Norrbottens län. Redovisningen borde disponeras efter de olika avsnitten i förordningen (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön.

Havsmiljö

Naturvårdsverket skulle senast den 31 mars 2011 till Miljödepartementet redogöra för hur medel inom anslaget 1:12 Havsmiljö har använts de senaste tre åren samt viktigare insatser. Verket ska särskilt redovisa insatser och, om möjligt, uppnådda effekter vad gäller genomförandet av Helsingforskommissionens (Helcoms) aktionsplan för Östersjön.

Områdesskydd med ersättningsmark från Sveaskog

Naturvårdsverket skulle redovisa hur arbetet med markbyten med ersättningsmark från Sveaskog i syfte att bevara skyddsvärda skogsområden fortskred.

Samordning av friluftspolitiken

Naturvårdsverket skulle redovisa hur arbetet med samordningen av berörda myndigheters friluftslivsarbete hade utvecklats, liksom samverkan med andra aktörer såsom friluftslivsorganisationerna.

Business and Biodiversity

Naturvårdsverket skulle redovisa resultatet av samverkan med berörda myndigheter i Danmark, Norge och Finland för att upprätta en gemensam nordisk plattform som syftade till att stimulera näringslivet till ett ökat engagemang för den biologiska mångfalden. Riktlinjer för arbetet utgörs av de förslag som Naturvårdsverket hade rapporterat till Miljödepartementet i november 2010 (dnr M2010/4624/Na).

Vindkraft

Naturvårdsverket skulle redogöra för vilka insatser som det hade vidtagit för att öka kunskapen hos länsstyrelser, kommuner, vindkraftsbranschens aktörer och allmänheten om vindkraftens samlade effekter på natur och miljö. Verket skulle också redovisa hur många vindkraftsärenden som det har fått in, hur stor andel av dessa som det har svarat på, på vilka grunder ett urval hade skett i fråga om vilka ärenden som verket hade svarat på, när i beredningsprocessen som verket hade yttrat sig och en grov redovisning av innebörden i yttrandena.

Nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013

Naturvårdsverket skulle senast den 16 mars 2012 till Näringsdepartementet redovisa

- vilka av den nationella strategins prioriteringar som myndigheten utgått från under perioden 2009-2011 samt vilka av myndighetens verksamheter som berörts eller kommer att beröras av insatserna
- planerade och genomförda insatser med andra myndigheter samt med de organ som har det regionala tillväxtansvaret i länen.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2011

I regleringsbrevet för 2011 fick Naturvårdsverket 21 uppdrag. Fem uppdrag skulle redovisas vid olika tidpunkter under 2011, tio under 2012. Ett uppdrag skulle redovisas en gång varje år åren 2011, 2012 och 2013. Resterande fyra uppdrag skulle redovisas på annat sätt. Två av uppdragen skulle redovisas till *Landsbyggsdepartementet* och fjorton uppdrag skulle redovisas till *Miljödepartementet*. Resterande uppdrag skulle redovisas på annat sätt.

Enligt sina uppdrag i regleringsbrevet för 2011 skulle Naturvårdsverket:

- efter samråd med berörda myndigheter och organisationer, utveckla förslag till mätbara mål för friluftslivspolitik³. Arbetet skulle utgå ifrån de tio punkter som utgör grunden för regeringens bedömning enligt prop. 2009/10:238.
- efter samråd med Boverket, länsstyrelserna, Trafikverket samt Sveriges Kommuner och Landsting utvärdera tillämpningen av bestämmelserna om skyltar m.m. i lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning. Verket skulle vidare lämna förslag till eventuella förändringar av bestämmelserna, ansvarsfördelningen mellan myndigheter samt om hur bestämmelserna skulle kunna inarbetas i miljöbalken.
- redovisa statistik som rör kommunernas och länsstyrelsernas beslut om att upphäva och ge dispens från strandskyddet. Av redovisningen skulle framgå hur många upphävanden och dispenser som länsstyrelserna och kommunerna hade beslutat om under 2010, fördelat på kommuner, samt ändamålet för upphävandet eller dispensen.
- efter samråd med Havs- och vattenmyndigheten (från den 1 juli 2011) och andra berörda aktörer utreda och föreslå lämpliga styrmedel för hur reningen i kommunala avloppsreningsverk kan förbättras så att utsläppen av kväve och fosfor till kusten från och med Norrtälje kommun till och med Kattegatt kan minska med minst 3 000 ton respektive 15 ton jämfört med år

³ Det av riksdagen fastställda övergripande målet för friluftslivspolitik (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 38) skulle kompletteras med ett antal mätbara mål. (Källa: Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2011.)

2006. Som ett exempel på styrmedel ska ett avgiftssystem för utsläpp av kväve och fosfor från avloppsreningsverken utredas. De miljö kvalitetsnormer som krävs enligt vattenförvaltningen ska beaktas

- i samråd med Kemikalieinspektionen och från den 1 juli 2011 Havs- och vattenmyndigheten, uppdatera den svenska genomförandeplanen för Stockholmskonventionen. Genomförandeplanen skulle uppdateras i enlighet med de beslut som fattades på partsmötet 2010, om bl.a. tillägg av nio ämnen till konventionen, samt i övriga delar där det är relevant att uppdatera uppgifter om de svenska förhållandena. Arbetet borde när det är tillämpligt följa konventionens riktlinjer för uppdatering av genomförandeplaner,
- i samråd med Tullverket, Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten samt länsstyrelsen i Norrbottens, Skåne, Stockholms, Västra Götalands och Gävleborgs län samt efter samråd med andra berörda myndigheter, ta fram en nationell handlingsplan för arbetet med tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter. Handlingsplanen borde ta sin utgångspunkt i rapporten Gränsöverskridande avfallstransporter – brister i tillsyn och förslag på åtgärder,
- genomföra en särskild satsning för att främja en minskad nedskräpning. Uppdraget omfattade både nedskräpning i stadsmiljö och i naturen, inklusive problemen med nedskräpning längs våra kuster. I uppdraget ingick att utveckla vägledning till kommunerna samt att utöka informationen till allmänheten. Arbetet borde i valda delar genomföras i dialog med Havs- och vattenmyndigheten (från den 1 juli 2011) och andra berörda aktörer på lokal, regional och nationell nivå. I uppdraget ingick även att utreda behovet av ytterligare åtgärder samt att föreslå och konsekvensutreda hur dessa åtgärder borde utformas,
- ta fram en andra nationell rapport till sekretariatet för Cartagena-protokollet om biosäkerhet i enlighet med de riktlinjer som slagits fast av protokollets femte partsmöte. Arbetet skulle göras efter samråd med övriga myndigheter som har ansvar för genteknikfrågor enligt förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken. Vid behov skulle rapporten anpassas

för att även kunna fungera som underlag till EU:s gemensamma rapportering till protokollets sekretariat,

- ta fram en metod för hur effekter på miljön kan beskrivas i konsekvensutredningar enligt 6 § 4 förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Syftet med uppdraget var att skapa mer fullständiga konsekvensutredningar och ge ett bättre beslutsunderlag. Arbetet skulle göras efter samråd med Ekonomistyrningsverket och Tillväxtverket,
- utvärdera miljöeffekterna och konsekvenserna av miljöledningsarbetet i statliga myndigheter, inklusive förslag till förbättringsåtgärder,
- Statens energimyndighet skulle i samråd med Boverket, Energi- marknadsinspektionen, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten (från den 1 juli 2011) och efter samråd med Försvarmakten, Lantmäteriet, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Sjöfartsverket, SMHI, Svenska kraftnät, Transportstyrelsen, Trafikverket samt länsstyrelserna förvalta och utveckla webbplattformen för alla tillståndsfrågor (vindlov.se) som kan bli aktuella för vindkraftsutbyggnad,
- inom sitt ansvarsområde bistå Tillväxtverket i mätningarna av företagens administrativa kostnader med en uppdatering av förändringarna i regelverken för 2010. Det underlag som behövs ska redovisas vid den tidpunkt som Tillväxtverket angav i särskild ordning,
- förbereda överföringen av verksamhet till Havs- och vattenmyndigheten⁴ och i det arbetet beakta 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Naturvårdsverket ska bistå den särskilde utredaren som förbereder inrättandet av Havs- och vattenmyndigheten. Verket skulle lämna de uppgifter och underlag som utredaren begärde. Mer omfattande beslut som påverkar

⁴ I 2011 års budgetproposition (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:MJU1, rskr. 2010/11:000) har regeringen aviserat inrättandet av Havs- och vattenmyndigheten den 1 juli 2011. Regeringen anger i prop. 2010/11:1, och i direktiven till utredningen om inrättandet av en sådan myndighet (dir. 2010:68 och 2010:100), vilka ansvarsområden inom Naturvårdsverket som ska övergå till den nya myndighetens verksamhet. (Källa: *Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2011.)

den nya myndighetens verksamhet, åtaganden och utbetalningar, skulle fattas i samråd med utredaren,

- i samråd med Energimyndigheten, Boverket och från den 1 juli 2011 Havs- och vattenmyndigheten, ta fram vägledning som tydliggör möjligheter för vindkraftsetablering i Natura 2000-områden. Vindkraft bör kunna lokaliseras i vissa av dessa områden under förutsättning att verksamheten inte skadar livsmiljön eller att bevarandet av arter som avses att skyddas på ett betydande sätt försvåras. För att möjliggöra etablering av vindkraft i sådana områden krävs att det finns god kunskap om de arter och miljöer som skyddet avser och kunskap om vindkraftens effekter på dessa arter och miljöer. Vägledningen ska även belysa hur kunskapsbehovet kan tillgodoses. Möjliga synergier mellan biologisk mångfald och vindkraft ska också belysas. Riktlinjerna ska utgå ifrån Europeiska kommissionens vägledning om vindkraft och Natura 2000 som publicerades hösten 2010. Uppdraget var en ändring av tidigare lämnat uppdrag, vägledning vid vindkraftsetablering,
- efter samråd med Statens jordbruksverk och Viltskadecenter, lämna en vägledning för prioriteringar av förebyggande åtgärder mot skador som har orsakats av rovdjur i områden med täta tamdjursbesättningar. Uppdraget var en ändring av tidigare lämnat uppdrag, förebyggande åtgärder i fråga om tamdjursbesättningar,
- eftersom antalet uttjänta fritidsbåtar i bl.a. plast och aluminium skulle komma att öka de kommande åren, föreslå hur ett system för omhändertagande av uttjänta små fartyg, från fritidsbåtar till små skutor, kan inrättas i syfte att förebygga uppkomsten av nedskräpande vrak. Vidare skulle Naturvårdsverket – utifrån Statskontorets förslag och remissinstansernas yttranden om möjligheten för kommunen att omhänderta nedskräpande eller uppenbarligen övergivna båtar (Statskontorets rapport Vrak och ägarlösa båtar, 2008:6) – föreslå ett system som gör det möjligt att spåra ägare, forsla bort och eventuellt skrota övergivna nedskräpande fritidsbåtar. Eventuella förslag till förändringar i regelverket skulle vara i form av författningsförslag. Konsekvenserna för företagen av författningsförslag skulle redovisas. För

åtgärdsförslag som skulle komma att medföra finansiella kostnader skulle förslag på finansiering redovisas,

- Regeringen anser att Sverige bör verka för att ett producentansvar för fritidsbåtar införs på EU-nivå. Regeringen uppdrog därför åt Naturvårdsverket att, efter samråd med Transportstyrelsen, föreslå hur ett producentansvar kan utformas inom EU för sådana båtar som definieras som fritidsbåtar enligt rådets direktiv 2003/44/EG av den 16 juni 2003 om ändring av direktiv 94/25/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar i fråga om fritidsbåtar. Uppdraget var en utvidgning av det pågående uppdraget och därmed borde i förslaget till nationellt system även omfattning och utformning av ett tänkt producentansvar inom EU beaktas. Uppdraget var en ändring av tidigare lämnat uppdrag, nedskräpande och uttjänata fritidsbåtar,
- efter samråd med Havs- och vattenmyndigheten göra en samlad bedömning av den svenska miljöövervakningen och dess resultat. I bedömningen skulle avtalshanteringen och upphandlingen av miljöövervakningsuppdragen särskilt belysas. I detta skulle inbegripas att beskriva Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens samt andra aktörers respektive roller,
- redovisa hur verket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten har utvecklat samverkansarbetet i frågor där myndigheterna ansvarar för angränsande frågor,
- göra en kvalitetssäkring av gränser och data och i relevanta fall redovisa förslag till ändringar beträffande Natura 2000-områden som Sverige har föreslagit ingå i eller som ingår i Natura 2000. Kvalitetssäkringen skulle utföras i två omgångar där den första avser tekniska justeringar av gränser och den andra avsåg ändringar som behövs till följd av resultat från basinventeringen. Förslag enligt ovan skulle baseras på förslag från berörda länsstyrelser,
- utarbeta riktlinjer för länsstyrelsens handläggning av ansökningar om skydds jakt. Riktlinjerna skulle även innefatta hur länsstyrelsen i beslut om skydds jakt efter stora rovdjur gör avvägningar vad gäller bevarande av biologisk mångfald i landskapet. Betesbaserad animalieproduktion är en viktig kompo-

ment för bevarande av biologisk mångfald i fjällmiljö, i odlingslandskapet samt i skogen. Biodling är också en näringsgren som gynnar biologiska värden. Riktlinjerna till länsstyrelsen skulle utformas i enlighet med art- och habitatdirektivets andra artikel. Uppdraget skulle genomföras i samråd med Skogsstyrelsen såvitt avsåg ansökningar om skyddsjakt efter kronhjort och älg. Uppdraget ska samordnas och avrapporteras av Naturvårdsverket. Uppdraget var en ändring av ett tidigare lämnat uppdrag Kvalitetssäkring av gränser och data beträffande Natura 2000-områden.

Åtterrapporeringskrav i regleringsbrevet för 2012

Friluftspolitiken

Naturvårdsverket skulle redovisa hur arbetet med samordningen av berörda myndigheters friluftslivsarbete har utvecklats, liksom samverkan med andra aktörer såsom friluftslivsorganisationerna.

Vindkraft

Naturvårdsverket skulle redogöra för vilka insatser myndigheten har vidtagit för att öka kunskapen hos länsstyrelser, kommuner, vindkraftsbranschens aktörer och allmänheten om vindkraftens samlade effekter på natur och miljö. Naturvårdsverket skulle också redovisa hur många vindkraftsärenden myndigheten har fått in, hur stor andel av dessa man har svarat på, på vilka grunder ett urval har skett i fråga om vilka ärenden som myndigheten har svarat på, när i beredningsprocessen myndigheten har yttrat sig samt en grov redovisning av innebörden i yttrandena.

Webbaserad vindkraftshandbok

Webbplatsen vindlov.se är en myndighetsgemensam plattform samt ett nav för all offentlig information om tillståndsfrågor för vindkraftverk. Statens energimyndighet hade i uppdrag att förvalta och utveckla plattformen. Naturvårdsverket skulle bidra till arbetet genom att inom sitt verksamhetsområde ansvara för beredning av tillståndsrelevant faktaunderlag och redaktionellt upplägg på webbplatsen. Naturvårdsverket skulle redovisa hur man bistått Statens energimyndighet i detta arbete.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2012

I regleringsbrevet för 2012 fick Naturvårdsverket 9 uppdrag. Fem av uppdragen skulle redovisas vid olika tidpunkter under 2012, två under 2013 och två under 2014. Ett av uppdragen skulle redovisas till *Landsbyggsdepartementet* och resterande åtta uppdrag skulle redovisas till *Miljödepartementet*.

Enligt sina uppdrag i regleringsbrevet för 2012 skulle Naturvårdsverket:

- redovisa statistik som rör kommunernas och länsstyrelsernas beslut om att upphäva och ge dispens från strandskyddet. Av redovisningen skulle framgå hur många upphävanden och dispenser som länsstyrelserna och kommunerna hade beslutat om under 2011, fördelat på kommuner, samt ändamålet för upphävandet eller dispensen,
- Naturvårdsverket har informationsansvar enligt förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation och har tilldelats medel från anslaget 1:11 Inspire utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Myndigheten skulle redovisa hur tilldelade medel har använts t.o.m. augusti samma år samt en prognos för utfallet för 2012 vad avser arbetet med att ta fram metadata, informationshanteringstjänster – fördelat på visnings-, nedladdnings-, omvandlings- och förbindelsetjänster – samt för harmonisering av information. Redovisningen skulle om möjligt fördelas på datamängder och i vart fall på datateman,
- se över föreskrifterna för landets nationalparker, bl.a. i syfte att möjliggöra kommersiell verksamhet. Arbetet skulle genomföras i samråd med berörda länsstyrelser,
- utreda förutsättningarna för hur staten kan medverka till att ytterligare kommunala och landstingskommunala naturvårdsstiftelser eller motsvarande organisationer etableras. Arbetet skulle genomföras efter samråd med länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL),
- göra en översyn av vilka områden som bedöms vara av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, särskilt med beaktande av de långsiktiga behoven av tätortsnära natur,

- efter samråd med Statens energimyndighet, utvärdera effekterna av höjningen av kväveoxidavgiften för energi- och produktionsanläggningar enligt lagen (1990:613) om miljöavgift på utsläpp av kväveoxidavgifter vid energiproduktion (kväveoxidavgiften) från 40 kronor till 50 kronor per kilogram som genomfördes 1 januari 2008. Utvärderingen ska beakta hur stor reduktion av utsläppen av kväveoxider som åstadkommits på grund av höjningen samt hur företagens ökade utgifter på grund av höjningen fördelats mellan olika branscher. Perioden för utvärderingen bör vara åren 2007–2010,
- i samråd med berörda myndigheter, redovisa ett förslag till hur preliminär och övergripande utsläppsstatistik av växthusgaser i Sverige skulle kunna utformas och presenteras senast under det första halvåret efter aktuellt utsläppsår. I förslaget skulle myndigheten även bedöma de kostnader som är förknippade med framtagandet av sådan statistik samt hur dessa skulle kunna finansieras. En kvalitetsbedömning borde ingå i den presenterade statistiken,
- ta fram förvaltningsplaner för järv, lodjur, björn och kungsörn,
- informera länsstyrelserna och deras viltförvaltningsdelegationer om de ändringar i jaktförordningen som gäller från och med den 15 januari 2012 avseende skydds jakt efter stora rovdjur. Naturvårdsverket skulle vidare informera länsstyrelserna och viltförvaltningsdelegationerna om delegeringen av beslutsrätt avseende skydds jakt på stora rovdjur till länsstyrelserna samt om viltförvaltningsdelegationernas övergripande ansvar i dessa frågor. Naturvårdsverket skulle redovisa hur verket hade genomfört informationsarbetet.

Återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2013

Lokal och traditionell ekologisk kunskap

Naturvårdsverket skulle senast den 31 mars 2014 till Miljödepartementet redovisa arbetet med genomförande av artiklarna 8(j) och 10(c) i konventionen om biologisk mångfald och av relevanta partsmötesbeslut samt hur medel inom anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur hade använts för detta arbete.

Invasiva främmande arter

Naturvårdsverket skulle senast den 31 oktober 2013 till Miljödepartementet redovisa myndighetens arbete för att nå etappmålet om invasiva främmande arter (regeringsbeslut 2012-04-26 I:4). Redovisningen skulle visa hur samverkan med andra berörda myndigheter har skett.

Kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar

Naturvårdsverket skulle senast den 31 januari 2014 till Miljödepartementet redovisa vilka underlag myndigheten bidragit med och vilka insatser myndigheten gjort i samband med möten inom ramen för arbetet med kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar till det nationella arbetet samt i det internationella arbetet inom Arktiska rådet, Nordiska ministerrådet samt den globala koalitionen Climate and Clean Air Coalition to Reduce Short-Lived Climate Pollutants.

Nationellt genomförande av EU:s strategi för tillväxt och jobb (EU 2020)

Naturvårdsverket skulle senast den 31 januari 2014 till Miljödepartementet redovisa vilka insatser myndigheten utfört inom sitt verksamhetsområde för nationellt genomförande av EU:s strategi för tillväxt och jobb (EU 2020) inklusive bistånd till Regeringskansliet inom ramen för förberedelserna av programperioden för 2014–2020 för EU:s sammanhållnings- och landsbygds politik samt till de regionala aktörer som fått i uppdrag att utarbeta förslag till strukturprogram eller motsvarande.

Globalt miljö- och klimatsamarbete

Naturvårdsverket skulle redovisa hur medlen under anslag 1:7 Internationellt miljösamarbete ap. 3 Långsiktigt miljö- och klimatsamarbete med strategiskt viktiga länder har använts.

Ekosystemtjänster

Naturvårdsverket skulle redogöra för i vilken mån myndighetens verksamhet, inom ramen för dess instruktionsenliga uppdrag, hade bidragit till att öka kunskapen om ekosystemtjänster och deras värde för samhället.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2013

I regleringsbrevet för 2013 fick Naturvårdsverket 14 uppdrag. Nio av uppdragen skulle redovisas vid olika tidpunkter under 2013 och några under 2014. Ett av uppdragen skulle redovisas *till Landsbygdsdepartementet, ett till Socialdepartementet och Miljödepartementet* och – med något undantag – resterande till Miljödepartementet.

Enligt sina uppdrag i regleringsbrevet för 2013 skulle Naturvårdsverket:

- redovisa statistik som rör kommunernas och länsstyrelsernas beslut om att upphäva och ge dispens från strandskyddet. Av redovisningen skulle det framgå hur många upphävanden och dispenser som länsstyrelserna och kommunerna har beslutat om under 2012, fördelat på kommuner, samt ändamålet för upphävandet eller dispensen.
- ta fram ett förslag till övervakningssystem för hur statusen för häckande, rastande och övervintrande sjöfåglar, i synnerhet ejder och alfågel, kan följas årligen på nationell nivå. Av redovisningen skulle framgå hur arbetet koordineras med länsstyrelserna, Sveriges lantbruksuniversitet och ideella organisationer.
- i samråd med Havs- och vattenmyndigheten samt efter samråd med länsstyrelserna, övriga berörda myndigheter och organisationer ta fram en förvaltningsplan för skarv.

- utvärdera Snöskoterrådets arbete sedan överenskommelsen ingicks och föreslå hur arbetet med de snöskoterrelaterade frågorna skulle drivas vidare. Arbetet skulle genomföras efter samråd med parterna i överenskommelsen om Snöskoterrådet, Skogsstyrelsen samt övriga berörda länsstyrelser. Den verksamhet som tidigare bedrivits inom ramen för överenskommelsen skulle, under den tid som uppdraget genomförs och fram till att regeringen fattat beslut om hur arbetet ska bedrivas i framtiden, bedrivas i lämplig omfattning av Naturvårdsverket.
- ta fram en handledning för kartläggning och analys av icke-skatterelaterade miljökadliga subventioner. Handledningen skulle ge vägledning för bedömning av vilka parametrar som borde beaktas vid analys av sådana subventioner samt ta hänsyn till internationellt arbete inom området, inklusive EU och OECD. Handledningen skulle tas fram i syfte att vara ett stöd för myndigheter inom miljömålssystemet för att kartlägga och analysera icke-skatterelaterade potentiellt miljökadliga subventioner inom sina respektive verksamhetsområden.
- i samråd med Socialstyrelsen, Läkemedelsverket och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket och efter samråd med Sveriges Apoteksförening, utreda om även läkemedel som klassas som farligt avfall ska inkluderas i förordningen (2009:1031) om producentansvar för läkemedel. I uppdraget ingick också att undersöka lämpligheten i att även inkludera sprutor och kanyler i producentansvaret. Vidare ingick i uppdraget att utreda konsekvenserna av att inkludera läkemedel som farligt avfall i producentansvaret för läkemedel respektive att undanta denna typ av avfall från producentansvaret. Särskilt skulle konsekvenserna för miljön, berörda aktörer och allmänheten redovisas. I uppdraget skulle Naturvårdsverket inhämta underlag från berörda aktörer, däribland särskilt Sveriges kommuner och landsting (SKL),
- föreslå följande nya etappmål:
 - Ett etappmål för ökad förberedelse för återanvändning och återvinning av avfallsmaterial bestående av åtminstone papper, metall, plast och glas, enligt vad som anges i artikel 11.2 a) i ramdirektivet för avfall. Etappmålet skulle ange en

fortsatt utveckling av omhändertagande av avfall i enlighet med avfallshierarkin.

- Ett etappmål för minskad mängd matavfall samt vad etappmålet i sådant fall skulle omfatta och vilken ambitionsnivå som är nödvändig. I det fall Naturvårdsverket ansåg att det finns skäl att införa ytterligare etappmål på avfallsområdet, exempelvis för textilier och textilavfall, skulle även dessa förslag till etappmål redovisas. Naturvårdsverket skulle även föreslå åtgärder som bedömdes vara nödvändiga för att nå etappmålen. Förslagen till etappmål på avfallsområdet skulle tas fram efter samråd med Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk och Livsmedelsverket.
- Ett etappmål om efterbehandling av förorenade områden. I uppdraget ingick att identifiera steg på vägen för att nå målet för förorenade områden så som det preciseras under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Förslagen till etappmål om efterbehandling skulle lämnas efter samråd med Sveriges geologiska undersökning och Statens Geotekniska Institut.
- Ett etappmål för exponering för kadmium via livsmedel, inklusive förslag till åtgärder och styrmedel. Förslagen till etappmål skulle lämnas i samråd med Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk och Livsmedelsverket.
- Undersöka förutsättningarna för att införa ett etappmål om kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar (SLCP). Etappmålet borde omfatta utsläpp och bildning av de kortlivade ämnen som bidrar till klimatpåverkan, men som i dag inte omfattas av Kyotoprotokollets bilaga A. Målet borde avse utsläppen 2020 i förhållande till lämpligt basår. Uppdraget skulle innehålla en beskrivning av hur etappmålet kan bidra till att miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft och Bara naturlig försurning kan nås. Förslaget skulle tas fram i samråd med Statens meteorologiska och hydrologiska institut samt efter samråd med Trafikverket, Statens jordbruksverk och övriga berörda myndigheter.

Naturvårdsverket skulle till förslagen om etappmål redovisa en konsekvensanalys och en analys av förslagets kostnadseffektivitet samt

övriga relevanta delar av de strecksatser som framgår i direktivet (Dir. 2010:74 s. 6) till Miljömålsberedningen

- i samråd med Skatteverket göra en översyn och analys av den miljöstyrande effekten av deponiskatten, dvs. skatt enligt lagen (1999:673) om skatt på avfall, och vid behov föreslå förändringar av skattens utformning på följande områden:
 - Skattebefrielse i vissa fall enligt 3, 6 och 10 §§ lagen (1999:673) om skatt på avfall. Särskild hänsyn skulle tas till Europeiska kommissionens statsstödsbeslut den 25 maj 2004 (NN 161/2003). Kommissionen ansåg i detta beslut att lagens skattenedsättningar inte är statsstöd då de följer naturen och logiken i uppbyggnaden av deponiskatten. I beslutet åläggs dock Sverige att följa utvecklingen av nya, miljövänligare alternativ till deponering och ändra lagen i enlighet med resultatet av en sådan uppföljning.
 - Skatteeffekterna vid sanering av nedlagda avfallsanläggningar samt vid utvinning av material och mineraler ur dessa (s.k. Landfill Mining). Hänsyn skulle tas till ekonomiska möjligheten och den miljömässiga lämpligheten av sådan sanering och utvinning.

Vid förslag till ny utformning skulle även undvikas att skatten utformas så att avfall återvinns om det finns en risk för spridning av farliga ämnen.

- genomföra en översyn av nuvarande bestämmelser om import, införsel, utsläppande och användning av insekter, nematoder och spindeldjur som används i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte. I uppdraget ingick att föreslå en ny nationell reglering av dessa organismgrupper med hänsyn till av EU-gemensamma införselregler. Avsikten var att åstadkomma en samlad reglering för dessa organismgrupper som syftar till att stärka skyddet för den biologiska mångfalden i landet och samtidigt, genom regelförenkling, även underlätta marknadsintroduktion och användning av dessa organismer som alternativ till kemiska växtskyddsmedel. Naturvårdsverket skulle även vid behov mot bakgrund av vad som framkommer om regleringen, analysera frågan om full kostnadstäckning och föreslå ett

kostnadstäckningsmål, samt motiv till detta. Arbetet skulle utföras i samråd med Kemikalieinspektionen samt Statens jordbruksverk.

- i samråd med Vinnova och Sveriges geologiska undersökning (SGU) bistå Regeringskansliet med underlag om vikten av bevarande av råvaruresurser och ökad resurseffektivitet att användas till Europeiska innovationspartnerskapet för råvaror.
- tillsammans med Boverket redovisa en gemensam ståndpunkt avseende hur riktvärdet för maximalt flygbuller utomhus under dag- och kvällstid borde tolkas och tillämpas i samband med prövning enligt miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900). I uppdraget ingick att redovisa vilka avvikelser från maximalnivån som borde kunna förekomma.
- i samråd med Havs- och vattenmyndigheten samt efter samråd med berörda länsstyrelser, Naturhistoriska riksmuseet och berörda organisationer, utreda förutsättningarna för och föreslå hur en licensjakt på säl borde utformas samt utreda och föreslå hur skyddsjakten på säl skulle kunna effektiviseras för att uppnå den beslutade tilldelningen.
- inom sitt ansvarsområde hjälpa Tillväxtverket i mätningarna av företagens administrativa kostnader med en avslutande uppdatering av förändringarna i regelverken för 2010–2012. Det underlag som behövs skulle redovisas vid den tidpunkt som Tillväxtverket angav i särskild ordning.
- göra en översyn av vilka områden som bedömdes vara av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken särskilt med beaktande av de långsiktiga behoven av tätortsnära natur.

Naturvårdsverkets särskilda regeringsuppdrag under budgetåret åren 2009–2012

Uppdrag under 2009

För 2009 redovisar vi fem uppdrag som Naturvårdsverket fått i särskilda regeringsbeslut.

Uppdrag att ta fram underlag till regeringens handlingsplan för regelförenklingsarbetet

Regeringen uppdrog i augusti 2009 åt Regeringskansliet att ta fram underlag till en uppdatering av regeringens handlingsplan för regelförenklingsarbetet samt underlag för en slutredovisning av regelförenklingsarbetet under mandatperioden (2006–2010). Dessutom fick 39 myndigheter, bl.a. Naturvårdsverket, i uppgift att inom sina respektive ansvarsområden ta fram underlag för att bistå ansvarigt departement i arbetet med att uppdatera departementets arbetsplan. Myndigheterna skulle lämna en redovisning av sitt underlag *till ansvarigt departement med kopia till Näringsdepartementet* senast i december 2009. Varje departement skulle sedan lämna en redovisning av sitt underlag till *Näringsdepartementet* senast i mars 2010.⁵

Uppdrag om former för och tillämpning av Naturvårdsavtal

Regeringen uppdrog i oktober åt Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och länsstyrelsen i Skåne län att efter samråd med övriga länsstyrelser, Statens jordbruksverk, Fiskeriverket samt andra berörda myndigheter och organisationer utveckla formerna för naturvårdsavtal för att förbättra deras funktion och attraktivitet. Länsstyrelsen i Skåne län skulle ansvara för samrådet med övriga länsstyrelser i arbetet. Myndigheterna skulle även ta fram gemensamma riktlinjer för att tillämpningen av naturvårdsavtal för att förbättra deras funktion och attraktivitet. Uppdraget omfattade även att ta fram riktlinjer för hur naturvårdsavtalen skulle kunna

⁵ Regeringsbeslut 2009-08-06, dnr N2009/5847/MK.

räknas in i delmål 1 i miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Myndigheterna skulle också se över hur utbetalningen till markägare gjordes samt utveckla avtalsformen fastighetsavtal. Arbetet skulle samordnas och redovisas av Skogsstyrelsen. Uppdraget skulle redovisas till *Jordbruksdepartementet* senast i mars 2010.⁶

Uppdrag till Naturvårdsverket och Statens fastighetsverk att utse en oberoende utvärderare

Regeringen uppdrog i november 2009 åt Naturvårdsverket och Statens fastighetsverk att låta utföra en oberoende värdering av de cirka 42 429 hektar skogsmark, som Statens fastighetsverk hade klassificerat som produktionsskog men där Naturvårdsverket ansåg att skogsbruk inte borde bedrivas på grund av höga naturvärden i berörda områden. Myndigheterna skulle anlita en oberoende utvärderare för uppdraget som skulle redovisas till regeringen i februari 2010, varvid berörda myndigheter såsom Naturvårdsverket, Statens fastighetsverk och länsstyrelsen vid behov skulle bistå värderaren i arbetet.⁷

Uppdrag avseende stärkt myndighetssamverkan inom fjällanalysområdet

Regeringen (*Näringsdepartementet*) uppdrog i november 2009 åt Rymdstyrelsen, Naturvårdsverket, Lantmäteriet, Skogsstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet, SMHI, Försvarsmakten, Statistiska centralbyrån och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att utreda metoder och former för en stärkt myndighetssamverkan inom fjällanalysområdet, särskilt med avseende på det europeiska jordobservationsprogrammet *Global övervakning för Miljö och Säkerhet*. Myndigheterna skulle utreda förutsättningarna för och behov av samordning av användaspekter och lämna förslag till former för en sådan samverkan. Rymdstyrelsen skulle vara sammanställande part och samordna uppdraget. Uppdraget skulle ske i samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer, t.ex.

⁶ Regeringsbeslut 2009-10-22, dnr Jo2009/2968.

⁷ Regeringsbeslut 2009-11-12, dnr M2009/4152/Na.

Statens jordbruksverk, Kustbevakningen, Sjöfartsverket och Rikspolisstyrelsen. Myndigheterna skulle gemensamt redovisa uppdraget senast i maj 2010.⁸

Uppdrag att ta fram förslag till handlingsplan för IT för miljön

Regeringen uppdrog i november 2009 åt Naturvårdsverket att ta fram ett förslag till handlingsplan för IT för miljön för offentlig sektor, bl.a. utifrån det arbete som påbörjats inom Regeringskansliet. Förslaget till handlingsplan skulle innehålla områdena IT-utrustning och –användning, offentlig upphandling av IT-produkter och –tjänster samt mötes-/resepolicy. Handlingsplanens innehåll skulle ha en tydlig koppling till myndigheternas miljöledningssystem. Naturvårdsverket skulle senast i mars 2010 genomföra ett seminarium med berörda myndigheter om förslagets innehåll. Vid genomförandet av uppdraget skulle Naturvårdsverket samråda med Kammarkollegiet, E-delegationen, Statens energimyndighet och eventuellt andra berörda myndigheter. Löpande avstämning skulle göras med Näringsdepartementet. Uppdraget skulle rapporteras till *Näringsdepartementet* senast i april 2010.⁹

Uppdrag under 2010

För 2010 redovisar vi 11 uppdrag som Naturvårdsverket fått i särskilda regeringsbeslut.

Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Regeringen uppdrog i februari 2010 åt Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Boverket, SMHI och de fem länsstyrelserna som är vattenmyndigheter enligt 22 § förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion, att efter samråd med övriga berörda myndigheter, aktivt bidra till genomförandet av

⁸ Regeringsbeslut 2009-11-19, dnr N2009/8142/FIN.

⁹ Regeringsbeslut 2009-11-26, dnr N2009/4435/ITP.

EU:s strategi för Östersjöregionen. Uppdraget skulle bedrivas inom ramen för de fyra övergripande utmaningar som identifierats i EU:s strategi för Östersjöregionen: miljömässig hållbarhet, ökad konkurrenskraft, tillgänglighet och attraktivitet samt en trygg och säker region. Myndigheterna skulle beakta synpunkter från och samverka med den högnivågrupp, de samordnare och de projektansvariga som bekräftats för att genomföra och följa upp strategin när de genomförde uppdraget. Myndigheterna skulle särskilt beakta de områden och åtgärder där Sverige hade uppdraget att samordna eller leda insatserna och ha beredskap att bistå *Miljödepartementet* i dessa uppgifter. Uppdraget skulle genomföras inom befintliga ekonomiska ramar och verksamhetsområden samt med hänsyn till övriga berörda mål och uppdrag. Myndigheterna skulle senast i juni 2010 lämna in en delredovisning och senast i juni 2011 lämna en slutredovisning till Miljödepartementet. Av delredovisningen skulle framgå hur respektive myndighet har lagt upp arbetet, hur arbetet fortskrider, vilka arbetsformer och projekt som myndigheterna deltar i samt tidsplaner för arbetet. Slutredovisningen skulle omfatta en analys av hur myndigheternas projekt relaterade till myndighetens övriga verksamhet.¹⁰

Uppdrag om rutiner för införsel och utplantering av varg i Sverige

Regeringen (*Miljödepartementet*) uppdrog i mars 2010 åt Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt att, i samråd med länsstyrelserna och efter samråd med Tullverket, jägarorganisationerna och övriga berörda aktörer, redovisa och analysera inom respektive myndighets ansvarsområde, samtliga relevanta bestämmelser som fanns på området och som skulle beaktas vid en flytt av varg till Sverige från ett annat land. Redovisningen skulle ligga till grund för kommande beslut om en tillförsel av högst 20 vargar med östligt ursprung inom fem år som gynnade den genetiska statusen hos den skandinaviska vargstammen. Uppdraget skulle redovisas senast i oktober 2010.¹¹

¹⁰ Regeringsbeslut 2010-02-18, dnr M2010/4331/I.

¹¹ Regeringsbeslut 2010-03-04, dnr M2010/1542/Na.

Uppdrag om omhändertagande av bilar

Regeringen gav i maj 2010 Naturvårdsverket i uppdrag att utreda och kartlägga hur omhändertagandet av uttjänta bilar och bildelar fungerar i praktiken. I uppdraget ingick att, utifrån resultatet av kartläggningen, redogöra för behov av eventuella förändringar av systemet och vid behov lämna förslag till författningsändringar. Uppdraget skulle genomföras i samråd med Trafikverket och Transportstyrelsen och efter dialog med relevanta aktörer såsom representanter för myndigheter, kommuner, Sveriges Kommuner och Landsting, länsstyrelser, bilproducenter, bilskrotar, insamlings-entreprenörer, konsumentorganisationer, avfallsorganisationer och miljöorganisationer. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i juni 2011.¹²

Uppdrag till Naturvårdsverket att redovisa arbetet med att hantera identifierade problem med massförekomst av stickmygg i Nedre Dalälvsområdet

Regeringen uppdrog i maj 2010 åt Naturvårdsverket att redovisa hur myndigheten inom sitt ansvarsområde arbetar för att hantera identifierade problem med massförekomst av stickmygg i Nedre Dalälvsområdet på både kort och lång sikt. Naturvårdsverket skulle bedöma hur man kan öka kunskapen om effekter av aktuell biologisk bekämpning samt redovisa alternativa metoder och kostnader för att följa upp miljöeffekterna av bekämpningen i området. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2010.¹³

Uppdrag om samverkan och tillsyn över gränsöverskridande avfalls-transporter

Regeringen uppdrog i maj 2010 åt Naturvårdsverket att i samråd med Tullverket, Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och länsstyrelserna bilda en samverkansgrupp som skulle arbeta strategiskt

¹² Regeringsbeslut 2010-05-06, dnr M2010/2382/Kk.

¹³ Regeringsbeslut 2010-05-06, dnr M2010/2385/Kk.

med frågor som rörde samverkan och tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter. Naturvårdsverket skulle i samverkan med de berörda myndigheterna ta fram en plan för gruppens arbetsform. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2010.¹⁴

Uppdrag att ta fram indikatorer inom området IT för miljön

Regeringen uppdrog i juli 2010 åt Naturvårdsverket att ta fram förslag till indikatorer utifrån de mål som presenteras i agendan IT för en grönare förvaltning – agenda för IT för miljön 2010–2015. Syftet med indikatorerna var att kunna mäta myndigheternas efterlevnad av agendans rekommendationer inom områdena anskaffning av IT, IT-drift och IT-användning samt resfria möten. För att kunna följa utvecklingen på området och efterlevnaden av agendan, behövde indikatorer för IT-området enligt regeringen tas fram inom ramen för *miljöledningsförordningen* (2009:907). Naturvårdsverket skulle genomföra uppdraget i samråd med Kammarkollegiet, Statens energimyndighet och Trafikverket samt efter samråd med 20 pilotkommuner som Naturvårdsverket skulle utse. Pilotmyndigheterna skulle delta i arbetet med att utveckla och pröva indikatorerna. Naturvårdsverket borde också inhämta synpunkter från Statistiska centralbyrån under uppdragets genomförande. Uppdraget skulle rapporteras till *Näringsdepartementet* senast i maj 2011.¹⁵

Uppdrag om förstudie om uppbyggandet av grön infrastruktur och framtagande av indikatorer för gynnsam bevarandestatus

Regeringen uppdrog i augusti 2010 åt Naturvårdsverket att utarbeta en förstudie om uppbyggandet av grön infrastruktur och framtagande av indikatorer för gynnsam bevarandestatus med avseende på livsmiljöer och arter. Uppdraget skulle genomföras i samråd med Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Fiskeriverket, Trafikverket, Boverket och Försvarsmakten, i samverkan med

¹⁴ Regeringsbeslut 2010-05-12, dnr M2010/2449/Kk.

¹⁵ Regeringsbeslut 2010-07-08, dnr N2009/3482/ITP (slutligt).

Sveriges lantbruksuniversitet, ArtDatabanken, länsstyrelserna och Sveriges kommuner och Landsting samt i dialog med övriga berörda myndigheter och organisationer. Förstudien skulle innehålla en plan för hur kommande regeringsuppdrag i dessa frågor skulle kunna genomföras inom en treårsperiod från och med 2011. Uppdraget skulle redovisas till regeringen *Miljödepartementet* senast den 15 mars 2011.¹⁶

Uppdrag till Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket, Boverket, Trafikverket, Tillväxtverket och Statens energimyndighet om stöd till pilotlän för grön utveckling

Regeringen (*Miljödepartementet*) uppdrog i augusti 2010 åt Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket, Boverket, Trafikverket, Tillväxtverket och Statens energimyndighet att inom befintliga budgetramar stödja pilotlänen för grön utveckling under perioden 1 september till 30 juni 2013 genom att bistå med expertkompetens för bl.a. styrmedels- och systemanalyser, medverka med kompetensstöd i genomförandet av pilotprojekt samt underlätta dialog och erfarenhetsåterföring. Dalarnas, Skåne och Norrbottens län skulle som pilotlän för grön utveckling stärka och utveckla det regionala arbetet för minskad klimatpåverkan och energiomställning och därigenom omställningen till en grön utveckling. Regeringen hade samma dag uppdragit åt pilotlänen att senast i december 2010 lämna en redovisning för hur arbetet påbörjats, vilka insatser som gjorts och vilka som planerats för den resterande perioden. Av redovisningen skulle framgå vilket stöd pilotlänen behövde från respektive stödmyndighet.¹⁷

Uppdrag om förstudie om fördjupad myndighetssamverkan för En dörr in för skogsägare

Regeringen uppdrog i september 2010 åt Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet samt Länsstyrelserna i Stockholms, Bleking och Jämtlands län, att utarbeta ett förslag till hur en

¹⁶ Regeringsbeslut 2010-08-19, dnr M2010/3407/Na.

¹⁷ Regeringsbeslut 2010-08-26, dnr M2010/3479/H.

fördjupad myndighetssamverkan i frågor som är kopplade till skötseln av skog bör organiseras och vad den bör omfattas av. Näringsföreträdare och kommuner skulle involveras när förslaget arbetades fram. Skogsstyrelsen skulle ha samordningsansvaret för en fördjupad myndighetssamverkan. Förslag på hur en fördjupad myndighetssamverkan skulle kunna genomföras skulle redovisas till Jordbruksdepartementet senast i februari 2011. I uppdraget ingick också att utarbeta ett förslag till hur en myndighetsgemensam funktion för att lämna in anmälningar och ansökningar kopplade till skogsskötsel kunde upprättas och drivas. Uppdraget skulle samordnas och redovisas av Skogsstyrelsen. Samråd skulle ske med e-delegationen. Förslaget till en gemensam inlämningsfunktion skulle redovisas till *Jordbruksdepartementet* senast i augusti 2011.¹⁸

Uppdrag till Naturvårdsverket att redovisa en fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen 2012 och en utökad årlig redovisning 2011

Regeringen uppdrog i september 2010 åt Naturvårdsverket att, inom ramen för sin uppgift att regelbundet göra en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen, senast i juli 2012 redovisa en samlad fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. En delrapport skulle lämnas senast i mars 2011. Delrapporteringen skulle omfatta en utökad årlig redovisning för 2011 och skulle innehålla förslag till reviderade preciseringar för miljökvalitetsmålen, en slutredovisning av delmålen samt uppföljning av miljökvalitetsmålen utifrån den nya bedömningsgrunden och de nya förslagen till preciseringar. Uppdraget skulle genomföras i samverkan med andra berörda myndigheter med ett ansvar i miljömålssystemet och redovisas till *Miljödepartementet*.¹⁹

¹⁸ Regeringsbeslut 2010-09-16, dnr Jo2010/2750.

¹⁹ Regeringsbeslut 2010-09-23, dnr M2010/3869/Mk.

Uppdrag om en kunskapsplattform om hållbart brukande av skog

Regeringen uppdrog i oktober 2010 åt Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket att efter samråd med Sveriges lantbruksuniversitet, Länsstyrelsen i Blekinge län, Miljömålsberedningen samt andra berörda myndigheter och organisationer, utarbeta en kunskapsplattform om hur man kan uppnå en större måluppfyllelse när det gäller miljörelaterade mål för hållbart skogsbruk. I uppdraget ingick att beskriva utförandet av dagens skogsbruk i relation till beslutade mål avseende naturvård och miljö inom skogs- respektive miljöpolitiken och ett hållbart skogsbruk samt att beskriva möjliga orsaker till de brister som finns. Förslag till åtgärder för en bättre måluppfyllelse skulle redovisas. Uppdraget skulle redovisas av Skogsstyrelsen till Regeringskansliet (Jordbruksdepartementet) senast i mars 2011. En delredovisning av de delar av uppdraget som främst berör miljömålsarbetet skulle redovisas av Skogsstyrelsen till *Jordbruksdepartementet* senast i december 2010.²⁰

Uppdrag under 2011

För 2011 redovisar vi nio uppdrag som Naturvårdsverket fått i särskilda regeringsbeslut.

Uppdrag om genomförande av åtgärder för utsättning av varg i Sverige

Regeringen uppdrog i januari 2011 åt Naturvårdsverket och Statens jordbruksverk att, efter samråd med Statens veterinärmedicinska anstalt, länsstyrelser i mellersta rovdjursförvaltningsområdet och övriga berörda myndigheter och organisationer, inleda arbetet med aktiva åtgärder för den genetiska förstärkningen av vargstammen inom Sverige. Bland annat skulle Naturvårdsverket verka för att arbetet genomfördes i dialog med Världsnaturfonden, Svenska Naturskyddsföreningen och Svenska rovdjursföreningen. Naturvårdsverket skulle i samråd med Skandulv, Viltskadecenter och

²⁰ Regeringsbeslut 2010-10-14, dnr Jo2010/2969.

länsstyrelserna i mellersta rovdjursförvaltning analysera vilka revir som är lämpliga för utsättning av valpar under 2011, och genomföra nödvändiga åtgärder, t.ex. märkning av alfadjur, inför utsättning av valpar och därefter följa upp åtgärderna. Uppföljningen av åtgärderna skulle ske i dialog med utredningen *Utvärdering av mål för rovdjursstammarnas utveckling* (dir. 2010:65). Vidare skulle Statens jordbruksverk och Naturvårdsverket i dialog med finska myndigheter och efter samråd med Statens veterinärmedicinska anstalt samt övriga berörda myndigheter, organisationer och forskare i Sverige och Finland påbörja infångande av vuxna vargar i Finland inför eventuell senare utsättning i Sverige i syfte att minska inaveln i den skandinaviska vargstammen. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2012. Myndigheterna skall lämna en delredovisning om uppdragets genomförande senast i december 2011.²¹

Uppdrag om behov av ytterligare kompensationsåtgärder vid införsel och utsättning av varg i Sverige

Regeringen uppdrog i januari 2011 Naturvårdsverket att i samråd med länsstyrelserna och Sveriges kommuner och Landsting och efter samråd med Sametinget, Viltskadecenter, Sveaskog, Statens fastighetsverk och berörda organisationer och aktörer analysera behovet av och föreslå lämpliga ytterligare kompensationsåtgärder, utöver licensjakt, vid naturligt invandring av vargar med östligt ursprung till Sverige och vid utsättning av varg i Sverige. I uppdraget ingick även att beskriva hur beslut om licensjakt borde behandlas i områden med naturligt invandrade östliga vargar och där vargar satts ut eller etablerat sig samt om och hur länge områden borde undantas från beslut om licensjakt. Naturvårdsverket skulle även analysera om det behövdes några regeländringar. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i april 2011.²²

²¹ Regeringsbeslut 2011-07-27, dnr M2010/3808/Na, M2010/4434/Na, M2010/4653/Na och M2011/573/Na.

²² Regeringsbeslut 2011-01-27, dnr M2011/575/Na.

Uppdrag om behovet av ändrade bestämmelser med anledning av att flyget från och med 2012 omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter

Regeringen uppdrog i maj 2011 åt Naturvårdsverket att i samråd med Statens energimyndighet och Transportstyrelsen analysera hur utsläpp av koldioxid från flygverksamhet kunde undantas från andra regleringar än vad som följer av lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2011.²³

Uppdrag att ge underlag till en svensk färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050

Regeringen uppdrog i juli 2011 åt Naturvårdsverket att i samråd med Statens energimyndighet och efter samråd med Boverket, Konjunkturinstitutet, SMHI, Trafikverket, Transportstyrelsen, Vinnova och andra berörda myndigheter i relevanta delar samt med länsstyrelserna lämna ett underlag till en svensk färdplan för att uppnå visionen om att Sverige inte ska ha nettoutsläpp av växthusgaser 2050. Länsstyrelserna gavs samtidigt i uppdrag att – efter regionala dialoger – senast i mars 2012 till Naturvårdsverket lämna underlag om hur den regionala nivån kunde bidra för att nå visionen. Naturvårdsverkets uppdrag skulle slutredovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2012. En delrapport skulle lämnas till *Miljödepartementet* senast i januari 2012, bl.a. avseende hur olika sektorer kan bedömas bli berörda.²⁴

Uppdrag att redovisa en förvaltningsplan för varg

Regeringen uppdrog i juli 2011 åt Naturvårdsverket att tidigare-lägga fastställandet av den nya förvaltningsplanen för varg. Förvaltningsplanen skulle utarbetas efter samråd med berörda myndigheter, organisationer och övriga aktörer. Mot bakgrund av varegens utsatta genetiska situation menade regeringen att de var angeläget att påskynda arbetet och förvaltningsplanen skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i september 2011.²⁵

²³ Regeringsbeslut 2011-05-05, dnr M2011/1892/R.

²⁴ Regeringsbeslut 2011-07-21, dnr M2011/2426/Kl.

²⁵ Regeringsbeslut 2011-07-21, dnr M2011/2633/Nm.

Tilläggsuppdrag om den svenska rovdjurspolitiken

Regeringen (*Miljödepartementet*) gav i augusti 2011 Naturvårdsverket ett tilläggsuppdrag som bl.a. innebar att Naturvårdsverket skulle analysera hur det i beslut om skyddsjakt kan tas hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar. Naturvårdsverket skulle analysera hur det i beslut om skyddsjakt kan tas hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar. Naturvårdsverket skulle, efter samråd med berörda myndigheter, organisationer och övriga relevanta aktörer föreslå hur behovet av skyddsjakt efter varg under 2012 kan tillgodoses. Tilläggsuppdragen skulle redovisas till regeringen senast i november 2011. Naturvårdsverket fick även förlängd tid för uppdraget om fastställande av en långsiktig förvaltningsplan för varg som regeringen beslutade om i juli 2011 (se ovan). Uppdraget skulle istället redovisas senast i juni 2012.²⁶

Uppdrag om förslag till åtgärder för att underlätta forskares tillträde till genetiska resurser och traditionell kunskap som har betydelse för hur genetiska resurser används, i enlighet med Nagoyaprotokollets syfte

Regeringen uppdrog i augusti 2011 åt Naturvårdsverket att ta fram förslag på insatser för att höja medvetenheten om syftet med Nagoyaprotokollet bland forskare i Sverige och hur den svenska forskningsfinansieringen borde utformas så att den underlättade för forskare att i andra länder få tillträde till genetiska resurser och traditionell kunskap som har betydelse för hur genetiska resurser används i enlighet med gällande regler i det land där tillträde skett. Förslagen skulle tas fram efter samråd med Vetenskapsrådet och Formas samt vid behov med andra berörda myndigheter. Uppdraget skulle genomföras i dialog med det Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och andra företrädare inom det svenska forskarsamhället. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i oktober 2011.²⁷

²⁶ Regeringsbeslut 2011-08-16, dnr M2011/2803/Nm.

²⁷ Regeringsbeslut 2011-08-18, dnr M2011/2819/Nm.

Uppdrag att ta fram underlag inför förhandlingar om översyn av EU:s luftvårdspolitik

Regeringen (Miljödepartementet) uppdrog i oktober 2011 åt Naturvårdsverket att ta fram ett underlag inför förhandlingarna om Europeiska kommissionens kommande förslag till ändring av EU:s luftvårdsperspektiv. Uppdraget skulle utföras efter samråd med Transportstyrelsen, Statens jordbruksverk och Statens energimyndighet samt företrädare för relevanta intresseorganisationer. I uppdragets första del ingick att Naturvårdsverket skulle redovisa ett förslag till strategi för hur Sverige ska kunna påverka innehållet i och förhandlingarna kring kommissionens kommande förslag till en reviderad luftvårdsstrategi för EU. I uppdragets andra del ingick att Naturvårdsverket skulle lämna ett kunskapsunderlag som gav en grund för Sveriges insats under ministerrådets förhandlingar om kommissionens förslag enligt ovan. Uppdragets första del skulle redovisas senast i mars 2012 och slutredovisningen senast i mars 2013.²⁸ Genom beslut av regeringen (Miljödepartementet) förlängdes tiden för slutredovisning till senast tre månader efter det att Europeiska kommissionen hade presenterat sitt förslag till luftvårdspaket med reviderad luftvårdsstrategi för EU och reviderade direktiv.²⁹

Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Regeringen gav i oktober 2011 Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och SMHI i uppdrag att aktivt genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen. När myndigheterna genomförde uppdraget skulle de samverka med de i handlingsplanen utsedda prioriteringssamordnare och projektansvariga (i enlighet med bilagan till kommissionens meddelande om EU:s strategi för Östersjöområdet (KOM2009 (248))). Myndigheterna skulle särskilt beakta de områden och åtgärder inom ansvarsområden där Sverige ska samordna insatserna. Myndigheterna skulle ha beredskap att bistå Regeringskansliet och andra myndigheter i

²⁸ Regeringsbeslut 2011-10-27, dnr M2011/3405/Kl.

²⁹ Regeringsbeslut 2012-11-15, dnr M2012/3029/Kl.

dessa uppgifter. Uppdraget skulle genomföras inom deltagande myndigheternas befintliga ekonomiska ramar, verksamhetsområden och myndigheternas instruktion/regleringsbrev utan att det tränger undan myndighetens kärnuppgift. Myndigheterna kunde även undersöka möjligheter till finansiering av uppdraget inom ramen för EU:s olika program.

Myndigheterna skulle inom ramen för sina respektive verksamhetsområden:

- bidra till att utveckla effektiva former att samverka i Östersjöregionen som förstärker det långsiktiga internationella och tvärsektorieella samarbetet mellan relevanta myndigheter, regionala och lokala aktörer, organisationer och näringslivet, och som bidrar till att framgångsrikt genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen,
- medverka till att genomföra de åtgärder och projekt som leds av andra myndigheter, andra länder eller sådana organisationer som anges i handlingsplanen till EU:s strategi för Östersjöregionen, uppmärksamma hur arbetet med Östersjöstrategin skulle kunna bidra till att uppfylla myndigheternas interna mål, bidra till att genomföra relevant lagstiftning och politik nationellt och inom EU,
- bistå Regeringskansliet med förslag, kunskap och erfarenhet när det gällde att ta fram svenska positioner i den högnivågrupp som inrättats för att bistå EU-kommissionen i genomförandet,
- i de fall myndigheten hade samordningsansvar för ett angivet prioritetsområde, utse ansvarig person och bistå Regeringskansliet i genomförandet av detta uppdrag (Naturvårdsverket, prioritetssamordnare, område 3, med stöd från Kemikalieinspektionen). Med stöd av Regeringskansliet skulle prioriteringssamordnaren företräda Sverige i detta samordningsarbete. Myndigheten skulle samverka och samråda med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen samt med EU-kommissionen,
- i de fall myndigheten hade ansvar för flaggskeppsprojekt i strategins handlingsplan, utse projektledare samt leda, genomföra och utveckla respektive flaggskeppsprojekt (SMHI flagg flaggskeppsledare 5.1, Kemikalieinspektionen flaggskeppsledare

1.1, Naturvårdsverket flaggskeppsledare 1.2 och 8.4, Havs- och vattenmyndigheten flaggskeppsledare 9.4). I vissa fall var projektledarskapet delat med ansvarig vid Regeringskansliet. Myndigheten skulle samverka och samråda med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen.

Myndigheterna ska årligen i januari 2012–2015 lämna en redovisning av uppdraget till *Miljödepartementet med kopia till Tillväxtverket* avseende arbetet under föregående år. Av redovisningen ska framgå hur respektive myndighet har lagt upp arbetet, hur arbetet fortskrider samt vilka arbetsformer och projekt som myndigheterna deltar i.³⁰

Uppdrag under 2012

För 2012 redovisar vi tio uppdrag som Naturvårdsverket fått i särskilda regeringsbeslut.

Uppdrag till Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen att beskriva Sveriges arbete med bevarande av biologisk mångfald utifrån bevarandemål för landmiljön i den strategiska planen för biologisk mångfald som antogs vid CBD:s partsmöte i Nagoya 2010

Regeringen uppdrog i januari 2012 åt Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen att, efter samråd med Jordbruksverket, Sveriges lantbruksuniversitet och Miljömålsberedningen, beskriva och sammanställa tillgänglig information om Sveriges arbete med bevarande av biologisk mångfald i landmiljön utifrån ett av de bevarandemål i den strategiska planen som antogs vid partsmötet i konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010. Naturvårdsverket var redovisningsansvarig för uppdraget som skulle redovisas till *Miljödepartementet*, med kopia till *Landsbyggsdepartementet* senast i mars 2012.³¹

³⁰ Regeringsbeslut 2011-10-13, dnr M2011/3268/Nm.

³¹ Regeringsbeslut 2012-01-12, dnr M2012/71/Nm.

Uppdrag till Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Skåne län om utvärdering av samverkansprogram med markägare med kompletterande metoder för skydd av natur (Komet)

Regeringen uppdrog i januari 2012 åt Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Skåne län att, efter samråd med övriga länsstyrelser och andra berörda myndigheter och organisationer, utvärdera Komet-arbetet. En översiktlig samhällsekonomisk konsekvensanalys av kostnader relativt samhällsnytta (däri inräknat engagemang för naturskydd) samt avvägning av för- och nackdelar mellan olika arbetsmetoder skulle ingå i analysen. Baserat på utvärderingen skulle myndigheterna även lämna förslag till förbättringar avseende måluppfyllelse, kostnadseffektivitet, effektiviteten i skydd för områden med höga naturvärden samt tillvaragande av markägarnas intresse för naturvård. Uppdraget skulle rapporteras till *Miljödepartementet* senast i augusti 2012.³²

Uppdrag till Naturvårdsverket att sammanställa information om ekosystemtjänster

Regeringen uppdrog i januari 2012 åt Naturvårdsverket att sammanställa information om viktiga ekosystem och ekosystemtjänster i Sverige samt identifiera faktorer som påverkar deras vidmakthållande. I uppdraget ingick att tydligt definiera vad begreppet ekosystemtjänster är. Uppdraget skulle utföras i samråd med Havs- och vattenmyndigheten samt efter samråd med Sveriges geologiska undersökning, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Lantmäteriet, Trafikverket, Boverket och Sveriges lantbruksuniversitet. Naturvårdsverket skulle senast i maj 2012 lämna en delredovisning som beskrev myndigheternas ansats och preliminära resultat och senast i oktober 2012 lämna en slutredovisning till *Miljödepartementet*.³³

³² Regeringsbeslut 2012-01-12, dnr M2011/3150/Nm.

³³ Regeringsbeslut 2012-01-19, dnr M2012/176/Nm.

Uppdrag om hållbar återföring av fosfor

Regeringen uppdrog i februari 2012 åt Naturvårdsverket att göra en kartläggning av olika fosforresurser i samhället. Naturvårdsverket skulle också utreda och vid behov föreslå ett investeringsstöd för teknikutveckling för utvinning av fosfor ut olika fosforresurser. Vidare skulle verket föreslå de författningskrav avseende kvalitet för att möjliggöra spridning av olika fraktioner med syftet att återföra fosfor. Slutligen skulle Naturvårdsverket utifrån kartläggningen av fosforresurserna föreslå ett etappmål till miljömålsystemet för hållbar återföring av fosfor. Uppdraget skulle i sin helhet genomföras efter samråd med andra berörda myndigheter, däribland Havs- och vattenmyndigheten, universitet, högskolor, forskningsinstitut, organisationer, och aktörer. När det gällde uppdraget om investeringsstöd skulle Naturvårdsverket genomföra uppdraget efter samråd med Vinnova och Tillväxtverket. Naturvårdsverket skulle redovisa uppdraget i sin helhet till *Miljödepartementet* senast i augusti 2013. Uppdraget om förslag till investeringsstöd skulle redovisas senast i augusti 2012.³⁴

Uppdrag att genomföra en pilotstudie om indikatorer inom området it för miljön

Regeringen uppdrog i februari 2012 åt Naturvårdsverket att genomföra en pilotstudie av förslag till nya indikatorer inom området it för miljön. Naturvårdsverket skulle genomföra uppdraget i samråd med minst 10 pilotmyndigheter, av varierande storlek, som Naturvårdsverket skulle utse. Pilotmyndigheterna skulle delta i arbetet med att testa indikatorerna. Uppdraget skulle rapporteras till *Näringsdepartementet* senast i oktober 2012.³⁵

³⁴ Regeringsbeslut 2012-02-02, dnr M2012/317/Kc.

³⁵ Regeringsbeslut 2012-02-23, dnr N2001/4052/ITP.

Uppdrag till Naturvårdsverket att utarbeta en landskapsanalys och analysera relevanta styrmedel för att utveckla den gröna infrastrukturen

Regeringen gav i mars 2012 Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med Kammarkollegiet, Statens jordbruksverk, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Trafikverket, Boverket och Sametinget i uppdrag att utarbeta en landskapsanalys som underlag för det fortsatta arbetet med den gröna infrastrukturen. Uppdraget skulle redovisas efter samråd med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Statens energimyndighet, Lantmäteriet, Sveriges lantbruksuniversitet och Naturhistoriska Riksmuseet. I uppdraget ingick bl.a. att klarlägga den geografiska och rumsliga fördelningen i landskapet av områden och strukturer som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden och för viktiga ekosystemtjänster. Vidare skulle Naturvårdsverket i samråd med Kammarkollegiet, Statens jordbruksverk, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen och Boverket analysera om relevanta styrmedel gav stöd för utvecklingen av den gröna infrastrukturen och vid behov föreslå förändringar. Analysen skulle också omfatta tvärsektoriella aspekter och belysa eventuella samordningsproblem vid tillämpningen av olika styrmedel. Uppdraget skulle i denna del genomföras efter samråd med Statskontoret, Trafikverket, Riksantikvarieämbetet och Lantmäteriet. Vid genomförandet av uppdraget skulle även Miljöombsberedningen samt Sveriges Kommuner och Landsting höras. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2012.³⁶

Uppdrag att presentera sårbarhetsanalyser för varg, björn, järv och lo

Regeringen uppdrog i maj 2012 åt Naturvårdsverket att presentera kvantitativa sårbarhetsanalyser som tydliggör minsta livskraftiga population för varg, björn, djäv och lo. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i juli 2012 vad avsåg varg. För björn, järv och lo skulle uppdraget redovisas senast i januari 2013.³⁷

³⁶ Regeringsbeslut 2012-03-08, dnr M2012/722/Nm.

³⁷ Regeringsbeslut 2012-05-12, dnr M2012/1490/Nm.

Uppdrag att slutföra tidigare uppdrag att utforma ett förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen

Regeringen uppdrog i juni 2012 åt Sametinget och Naturvårdsverket att i samråd fullgöra det uppdrag som myndigheterna erhöll genom regeringsbeslut i september 2010 (Jo2010/2752). I uppdraget – som lämnades till Sametinget att, i samråd med Naturvårdsverket – ingick att bl.a. definiera begreppet toleransnivå för rennäringen med avseende på förekomsten av stora rovdjur samt att föreslå en faktisk sådan nivå. Regeringen menade att den tidigare redovisningen från april 2012 var ofullständig bl.a. eftersom rapporten inte var utformad i samråd med Naturvårdsverket. Det nya uppdraget skulle redovisas till *Landsbyggsdepartementet* senast i februari 2013. En delredovisning av uppdragets upplägg och genomförande skulle lämnas i september 2012.³⁸

Uppdrag om bevarande av genetiskt viktig varg

Regeringen uppdrog i november 2012 åt Naturvårdsverket att, efter samråd med Sametinget, Viltskadecenter vid Sveriges landbruksuniversitet samt länsstyrelserna i Västernorrlands län, Västerbottens län och Jämtlands län, överlägga med berörda samebyar om ekonomiska rimliga åtgärder för att minimera risken för skador på renskötseln så att det vargpar som innefattar den genetiskt värdefulla vargtiken (G82-10) kunde vistas i berörda län över vintern 2012/13 fram till våren 2013. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i maj 2013.³⁹

³⁸ Regeringsbeslut 2012-06-14, dnr L2012/1579.

³⁹ Regeringsbeslut 2012-11-08, dnr M2012/2959/Nm.

Uppdrag att göra en utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna)

Regeringen uppdrog i december 2012 åt Naturvårdsverket och Boverket att gemensamt göra en utvärdering och översyn av tillämpning och utfall av det nya regelverk för strandskydd som trädde i kraft 2009 och 2010, samt vid behov föreslå ändringar. Som ett led i uppdragets genomförande skulle Naturvårdsverket och Boverket tillsätta och samråda med en referensgrupp bestående av företrädare för länsstyrelser, kommuner, Sveriges kommuner och landsting (SKL), naturvården, friluftslivet aktörer med regionalt tillväxtansvar, Tillväxtverket, fastighetsägare och näringslivet samt vid behov andra berörda myndigheter och aktörer. Myndigheterna skulle genomföra uppdraget i dialog med Miljödepartementet och Socialdepartementet. I genomförandet av uppdraget skulle dialog även föras med Näringsdepartementet. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet och Socialdepartementet* senast i augusti 2013.⁴⁰

Mer om Havs- och vattenmyndighetens återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt uppdrag i särskilda regeringsbeslut under budgetåret

Havs- och vattenmyndighetens återrapporteringskrav i regleringsbrevet

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2011–2012

Småskaligt fiske

Havs- och vattenmyndigheten skulle redovisa insatserna som syftar till att stärka det småskaliga fisket.

⁴⁰ Regeringsbeslut 2012-12-20, dnr M2012/3437/Nm.

Åtterrporteringskrav 2012

Havs- och vattenmiljö

Havs- och vattenmyndigheten skulle övergripande redovisa insatser inom ramen för arbetet med vattenförvaltning, havsförvaltning samt havsplanering.

Havs- och vattenmyndighetens uppdrag i regleringsbrevet

Ett uppdrag om Politiken för global utveckling återkommer i regleringsbrevet för 2011 och 2012

I regleringsbrevet för 2011 och i regleringsbrevet för 2012 hade Havs- och vattenmyndigheten olika uppdrag inom ramen för Politiken för global utveckling. År 2011 skulle uppdraget redovisas till *Miljödepartementet* och 2012 skulle uppdraget redovisas till *Landsbyggsdepartementet*.

Åtterrporteringskrav 2013

Tjänsteexport

Havs- och vattenmyndigheten skulle redovisa hur myndigheten med sin expertkunskap har bidragit till målet om rättvis och hållbar global utveckling. Utöver detta skulle Havs- och vattenmyndigheten redovisa innehåll, omfattning och resultat av den tjänsteexport som Havs- och vattenmyndigheten bedriver inom ramen för Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Redovisningen om tjänsteexport skulle innehålla en samlad analys och bedömning av resultat från pågående insatser. Slutsatser och lärdomar från relevanta utvärderingar i denna del skulle presenteras.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2011

År 2011 hade Havs- och vattenmyndigheten fyra uppdrag i regleringsbrevet. Tre av uppdragen skulle redovisas till *Miljödepartementet* och ett till *Landsbyggsdepartementet*. Två av uppdragen skulle redovisas 2012 och ett 2011. Ett uppdrag skulle

redovisas vid två olika tillfällen varav ett var 2011 och ett 2012. Förutom de uppdrag som redovisats ovan hade Havs- och vattenmyndigheten följande uppdrag i regleringsbrevet för 2011.

*Översyn av kommunernas varierande regler som rör fritidsbåts-
hamnar (spolplattor, båttvättar m.m.)*

Havs- och vattenmyndigheten skulle, *i samråd med Naturvårdsverket och Transportstyrelsen*, kartlägga och utreda miljöpåverkan av

- borsttvättar (fasta och mobila med eller utan uppsamlingsbassäng)
- spolplattor (utan och med rening/olika nivåer)
- tvätt på land (uppställningsplatser/olika förutsättningar).

Uppdraget i denna del skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2011.

Därutöver skulle Havs- och vattenmyndigheten, *i samråd med Naturvårdsverket och Transportstyrelsen*, ta fram riktlinjer för vilka parametrar som ska tas hänsyn till vid bedömningen av de olika alternativa tvättmetoder med riktvärden. Detta för att kommunerna skulle kunna göra en likabedömning. Information om de framtagna kriterierna skulle kommuniceras/spridas till berörda parter. Uppdraget skulle slutredovisas till *Miljödepartementet* senast i juni 2012.

Samverkan med Naturvårdsverket

Havs- och vattenmyndigheten skulle redovisa hur myndigheten tillsammans med Naturvårdsverket har utvecklat samverkan och ansvarsfördelning i frågor där myndigheterna ansvarar för angränsande frågor. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i mars 2012.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2012

År 2012 hade Havs- och vattenmyndigheten nio uppdrag i regleringsbrevet. Fem av uppdragen skulle redovisas till *Landsbyggsdepartementet* och fyra till *Miljödepartementet*. Sju av uppdragen skulle redovisas vid olika tidpunkter under 2012 och två under 2013. Förutom de uppdrag som redovisats tidigare hade Havs- och vattenmyndigheten följande uppdrag i regleringsbrevet för 2012.

Uppdragen

Miljömålsstrategi

Havs- och vattenmyndigheten skulle med utgångspunkt i regeringens skrivelse Åtgärder för levande hav (skr. 2009/10:213) ge förslag på de områden som kan vara lämpliga att ingå i en kommande miljömålsstrategi för en sammanhållen vattenpolitik. Havs- och vattenmyndigheten skulle ge förslag på de områden där den ser ett särskilt behov av övergripande och långsiktiga politiska prioriteringar och avvägningar för att de vattenrelaterade miljökvalitetsmålen ska kunna nås. Havs- och vattenmyndigheten skulle i arbetet samråda med berörda myndigheter. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* i juni 2012.

Dialog om vattenkraft och fastställda mål

Havs- och vattenmyndigheten fick i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter samla berörda intressenter i en dialog med syfte att få en ökad samsyn kring vattenkraften och de mål som är fastställda om förnybara energikällor samt miljömål för vatten och vattenförvaltning. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i oktober 2012.

Geografisk miljöinformation

Havs- och vattenmyndigheten har informationsansvar enligt förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation och har tilldelats medel från anslaget 1:1 Inspire utgiftsområde 20 Allmän

miljö och Naturvård. Havs- och vattenmyndigheten skulle senast i oktober 2012 till *Miljödepartementet* redovisa hur de tilldelade medel hade använts t.o.m. augusti och en prognos för utfallet för 2012 för arbetet med att ta fram metadata, informationshanteringstjänster – fördelat på visnings-, nedladdnings-, omvandlings- och förbindelsetjänster – samt för harmonisering av information. Redovisningen skulle om möjligt fördelas på datamängder och i vart fall på datateman.

Vetenskaplig rådgivning

Havs- och vattenmyndigheten skulle redovisa hur arbetet med vetenskaplig rådgivning inom myndigheten bedrevs. Av redovisningen skulle framgå hur arbetet är organiserat, hur resurserna har fördelats samt hur deltagande i bland annat ICES:s arbetsgrupper bedrivits. Uppdraget skulle redovisas till *Landsbygdsdepartementet* senast i september 2012.

Samverkan avseende datainsamling

Havs- och vattenmyndigheten skulle lämna förslag till hur samverkan mellan forskningens och fiskerinäringens datainsamling kan stärkas. I uppdraget ingick att inleda dialog med företrädare för forskningen och för fisket om ett möjligt samarbete avseende datainsamling om de kommersiella fiskebestånden ombord på fiskefartyg. Uppdraget skulle redovisas till *Landsbygdsdepartementet* senast i december 2012.

Förvaltningsplan för säl

Havs- och vattenmyndigheten fick i uppdrag att ta fram en nationell förvaltningsplan för knubb- och gråsäl enligt vetenskapliga populationsmodeller för marina resurser samt enligt en ekosystembaserad strategi. Uppdraget skulle genomföras i samråd med Naturvårdsverket och efter samråd med Statens jordbruksverk och rapporteras till *Landsbygdsdepartementet* senast i september 2012.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2013

År 2013 hade Havs- och vattenmyndigheten fem uppdrag i regleringsbrevet. Fyra av uppdragen skulle redovisas till *Miljödepartementet* och ett till *Landsbyggsdepartementet*. Tre av uppdragen skulle redovisas vid olika tidpunkter 2013 och två under 2014. Förutom de uppdrag som redovisats i tidigare hade Havs- och vattenmyndigheten följande uppdrag i regleringsbrevet för 2013.

Uppdragen

Marint områdesskydd

Havs- och vattenmyndigheten skulle redovisa hur det befintliga marina områdesskyddet ser ut. I redovisningen skulle det även ingå en prognos över ytterligare planerat områdesskydd. Redovisningen skulle inkludera marina nationalparker och naturreservat, Natura 2000-områden samt områden rapporterade som marina skyddade områden till Ospar respektive Helcom. Myndigheten skulle vidare ta fram en första översiktlig analys med syfte att bedöma behoven av ytterligare marina skyddade områden för att ett sammanhängande och representativt nätverk av välförvaltade områden skulle åstadkommas. Uppdraget skulle utföras i samråd med Naturvårdsverket och redovisas till *Miljödepartementet* senast i maj 2013.

Hanöbukten

Havs- och vattenmyndigheten skulle *efter samråd med berörda myndigheter, institut och organisationer analysera* vilka möjliga orsaker som kan ligga bakom de miljöproblem som redovisas i skrivelse från Länsstyrelsen i Skåne län och Region Skåne (Underrättelse angående allvarliga problem i Hanöbuktens ekosystem, Regeringskansliet dnr M2012/1741/Nm). Havs- och vattenmyndigheten skulle senast i oktober 2013 redovisa denna analys tillsammans med en plan för hur myndigheten avser att arbeta vidare med frågan inom relevanta åtgärdsprogram. Havs- och vattenmyndigheten skulle som en delrapportering i juni 2013 redovisa hittills vidtagna åtgärder för att komma tillrätta med problemen i Hanöbukten. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet*.

Enskilda avlopp

Havs- och vattenmyndigheten skulle göra en bedömning av omställningstakten för enskilda avlopp, där längre gående rening än slamavskiljning i dag saknas, och föreslå hur omställningen kan främjas. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i mars 2013.

Havs- och vattenmyndigheten skulle vidare i samråd med Boverket och efter samråd med övriga berörda myndigheter utreda nödvändiga förändringar i regelverket om enskilda avlopp, bland annat utifrån EU:s byggproduktförordning (EU) nr 305/2011, och ta fram kostnadseffektiva författningsförslag. Myndigheten skulle lämna en konsekvensanalys av sina förslag. Förändringarna bör leda till en ambitionshöjning för att minska de negativa effekterna på människors hälsa och miljön. En utgångspunkt var att förslagen skulle bidra till att nå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Av förslaget ska framgå vilka förändringar som är nödvändiga utifrån bland annat EU:s byggproduktförordning och vad i förslaget som var en ambitionshöjning. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i juni 2013.

Havs- och vattenmyndighetens särskilda regeringsuppdrag under budgetåret åren 2011–2012

Uppdrag under 2011

För 2011 redovisar vi ett uppdrag som Havs- och vattenmyndigheten fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Regeringen gav i oktober 2011 Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och SMHI i uppdrag att aktivt genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen. När myndigheterna genomförde uppdraget skulle de samverka med de i handlingsplanen utsedda prioriteringssamordnare och projektansvariga (i enlighet med bilagan till kommissionens meddelande om EU:s strategi för Östersjöområdet (KOM2009 (248)). Myndigheterna

skulle särskilt beakta de områden och åtgärder inom ansvarsområden där Sverige ska samordna insatserna. Myndigheterna skulle ha beredskap att bistå Regeringskansliet och andra myndigheter i dessa uppgifter. Uppdraget skulle genomföras inom deltagande myndigheternas befintliga ekonomiska ramar, verksamhetsområden och myndigheternas instruktion/regleringsbrev utan att det trängde undan myndighetens kärnuppgift. Myndigheterna kunde även undersöka möjligheter till finansiering av uppdraget inom ramen för EU:s olika program.

Myndigheterna skulle inom ramen för sina respektive verksamhetsområden:

- bidra till att utveckla effektiva former att samverka i Östersjöregionen som förstärker det långsiktiga internationella och tvärssektoriella samarbetet mellan relevanta myndigheter, regionala och lokala aktörer, organisationer och näringslivet, och som bidrar till att framgångsrikt genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen,
- medverka till att genomföra de åtgärder och projekt som leds av andra myndigheter, andra länder eller sådana organisationer som anges i handlingsplanen till EU:s strategi för Östersjöregionen,
- uppmärksamma hur arbetet med Östersjöstrategin skulle kunna bidra till att uppfylla myndigheternas interna mål, bidra till att genomföra relevant lagstiftning och politik nationellt och inom EU,
- bistå Regeringskansliet med förslag, kunskap och erfarenhet när det gällde att ta fram svenska positioner i den högnivågrupp som inrättats för att bistå EU-kommissionen i genomförandet,
- i de fall myndigheten har samordningsansvar för ett angivet prioriteringsområde, utse ansvarig person och bistå Regeringskansliet i genomförandet av detta uppdrag (Naturvårdsverket, prioritetssamordnare, område 3, med stöd från Kemikalieinspektionen). Med stöd av Regeringskansliet skulle prioriteringssamordnaren företräda Sverige i detta samordningsarbete. Myndigheten skulle samverka och samråda med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen samt med EU-kommissionen,

- i de fall myndigheten hade ansvar för flaggskeppsprojekt i strategins handlingsplan, utse projektledare samt leda, genomföra och utveckla respektive flaggskeppsprojekt (SMHI flagg flaggskeppsledare 5.1, Kemikalieinspektionen flaggskeppsledare 1.1, Naturvårdsverket flaggskeppsledare 1.2 och 8.4, Havs- och vattenmyndigheten flaggskeppsledare 9.4). I vissa fall var projektledarskapet delat med ansvarig vid Regeringskansliet. Myndigheten skulle samverka och samråda med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen.

Myndigheterna skulle årligen i januari 2012–2015 lämna en redovisning av uppdraget till *Miljödepartementet med kopia till Tillväxtverket* avseende arbetet under föregående år. Av redovisningen skulle det framgå hur respektive myndighet har lagt upp arbetet, hur arbetet fortskridit samt vilka arbetsformer och projekt som myndigheterna deltagit i.⁴¹

Uppdrag under 2012

För 2012 redovisar vi ett uppdrag som Havs- och vattenmyndigheten fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag om utvärdering av det för torskfiske fredade området i Kattegatt.

Regeringen gav Havs- och vattenmyndigheten ett uppdrag att efter samråd med Sveriges lantbruksuniversitet och Kustbevakningen utvärdera de vidtagna åtgärderna för det för fiske helt och delvis begränsade området i Kattegatt som syftar till att bevara torskbestånden i Kattegatt. Utvärderingen skulle genomföras enligt den överenskommelse om "terms of reference" som Sverige gjort tillsammans med Danmark. Målet var att utvärderingen skulle ge en helhetsbild, inklusive de kontrollmässiga aspekterna, av vad de vidtagna åtgärderna för det helt och delvis begränsade fiskeområdet i Kattegatt har uppnått samt en rekommendation till fortsatta

⁴¹ Regeringsbeslut 2011-10-13, dnr M2011/3268/Nm.

åtgärder. Uppdraget skulle redovisas till *Landsbyggsdepartementet* senast i juni 2012.⁴²

Mer om Kemikalieinspektionens återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt uppdrag i särskilda regeringsbeslut under budgetåret

Kemikalieinspektionens återrapporteringskrav i regleringsbrevet

Återrapporteringskrav 2009

Kemikalier i varor

Kemikalieinspektionen skulle intensifiera sitt arbete avseende problematiken med kemikalier i varor. I arbetet skulle barn och andra känsliga grupper särskilt beaktas. Kemikalieinspektionen skulle särskilt verka för att tillämpningen av Reach-regler avseende kemikalier i varor är tydliga och verkningsfulla, verka för att regler för olika produktgrupper som utvecklas inom EU får en utformning som bidrar till att lösa problem med farliga ämnen i varor, informera, stödja och *samverka med företag* i deras arbete med substitution, beakta varuperspektivet i sitt internationella arbete.

Kemikalieinspektionen skulle senast den 1 april 2009 redovisa en lista över ämnen som kan vara lämpliga för Sverige att driva i olika processer (t.ex. tillstånd och begränsningar) i Reach. Listan skulle innehålla resonemang om vilken process i Reach som är lämpligast samt motivering av varför ämnet är mer eller mindre viktigt att driva i Reach utifrån hälso- miljö och samhällsekonomiska aspekter. Nonylfenoletoxylater i textil skulle ingå bland de övervägda ämnena och användningarna. Kemikalieinspektionen skulle också redovisa en plan för vilka ämnen myndigheten ville prioritera att driva i de olika processerna i Reach.

Kemikalieinspektionen skulle redovisa hur arbetet med kemikalier i varor har resulterat i prioriteringar och förslag till åtgärder avseende utveckling av relevanta EU-regler eller andra åtgärder. Förslagen borde omfatta både befintliga och nya produkt- och kemikalieregler.

⁴² Regeringsbeslut 2012-03-01, dnr L2012/583.

Kemikalieinspektionen skulle redovisa de insatser som myndigheten hade genomfört för att informera, stödja och samverka med företag i deras arbete med substitution.

Tillsyn och tillsynsvägledning

Kemikalieinspektionen ska bedriva en effektiv tillsyn som syftar till ökad lagefterlevnad och minskade risker, speciellt ska kontrollen av farliga ämnen i varor öka. Kemikalieinspektionen skulle utvärdera sin inspektionsmetodik i syfte att uppnå ökad effektivitet. Effekter och andra resultat av tillsynen skulle mätas.

Kemikalieinspektionen ska aktivt bidra till en effektiv tillsyn av kemikaliereregler inom EU, särskilt genom samordnade tillsynsprojekt inom Reach Forum.

Kemikalieinspektionen skulle i januari 2010 till regeringen rapportera en tillsynsplan innehållande dels Kemikalieinspektionens operativa tillsyn för 2010, dels Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning för 2010–2012, i syfte att förbättra tillämpningen av miljöbalken och annan lagstiftning hos kommuner och länsstyrelser.

Kemikalieinspektionen skulle redovisa resultatet från den operativa tillsynen som bedrivits under 2009 och effekterna i form av riskminskning och lagefterlevnad, bland annat

- antal inspektioner som hade genomförts gällande kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor,
- täckningsgraden av anmälda kemiska produkter i produktregistret,
- antal inspektioner som hade genomförts i samverkansprojekt med lokala, regionala och centrala tillsynsmyndigheter inklusive resultaten av projekten.

Kemikalieinspektionen skulle redovisa myndighetens arbete med tillsynsfrågor inom EU.

EU och Internationellt arbete

Kemikalieinspektionen skulle prioritera att fortlöpande bistå regeringen i förberedelserna och genomförandet av det svenska ordförandeskapet i EU:s råd andra halvåret 2009 både när det gällde sakfrågor och praktiska frågor inom Kemikalieinspektionens ansvarsområde.

Kemikalieinspektionen skulle bidra till regeringens arbete med vidareutveckling, uppföljning, eventuell rapportering och genomförande av den globala kemikaliestrategin, internationella miljökonventioner och tillhörande protokoll. Kemikalieinspektionen skulle särskilt

- beakta varuperspektivet i sitt internationella arbete,
- bidra till att Sverige kan vara fortsatt drivande i det internationella

arbetet med tungmetaller, inom ramen för framför allt FN:s miljöprogram UNEP och den globala kemikaliestrategin (SAICM), och med särskild beredskap inför ett eventuellt möte i kommittén för förhandling om en konvention (INC) hösten 2009,

- bidra till att Sverige i övrigt kan vara drivande för att utveckla arbetet inom SAICM.

Kemikalieinspektionen skulle redovisa

- de viktigaste insatserna och bedöma resultaten av dessa med särskilt fokus på ovan prioriterade områden,

- hur utvecklingssamarbetet eventuellt bidrar till målsättningarna i konventionsarbetet och under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Återrapporteringskrav 2010

I regleringsbrevet för 2010 hade Kemikalieinspektionen ett återrapporteringskrav som innebar att myndigheten skulle redovisa en plan för hur myndigheten avser att säkerställa att den avgiftsfinansierade verksamheten åter kommer i balans. Det vill säga hur Kemikalieinspektionen avsåg att minska det ackumulerade underskottet för bekämpningsmedel som redovisas mot inkomsttitel samt det ackumulerade överskottet för allmänkemikalier som redovisas mot inkomsttitel, för att på sikt nå balans.

Kemikalieinspektionens uppdrag i regleringsbrevet

Utöver åiterrapporteringskraven har Kemikalieinspektionen åren 2009–2014 haft totalt 20 uppdrag i regleringsbrevet.

Återkommande uppdrag i regleringsbrevet för 2009–2011 och 2013

Ett uppdrag som återkommer i Kemikalieinspektionens regleringsbrev samtliga år 2009–2011 och 2013 är uppdraget om regelförenkling. I uppdragen har Kemikalieinspektionen haft uppdrag att bistå regeringen med underlag men även att inom sitt ansvarsområde *bistå Tillväxtverket* i mätningarna av företagens administrativa kostnader med en avslutande uppdatering av förändringarna i regelverken för 2010–2012. Det underlag som behövdes skulle redovisas vid den tidpunkt som *Tillväxtverket* angav i särskild ordning.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2009

Reglering av nanomaterial

Kemikalieinspektionen ska genomföra en analys av behovet av reglering eller andra åtgärder inom EU och nationellt för att uppnå en god utvärdering av miljö- och hälsoriskerna med nanomaterial. I analysen ska konsekvenserna av föreslagna regleringar eller andra åtgärder redovisas. Kemikalieinspektionen ska även medverka i utarbetandet av en workshop kring Reach och nanomaterial i anslutning till arbetet i kommissionens arbetsgrupp CASG Nano. Uppdraget skulle redovisas senast i januari 2010.

Regelförenkling

Kemikalieinspektionen ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare, företag och myndigheter. Kemikalieinspektionen ska inom sitt ansvarsområde bistå *Miljödepartementet* i arbetet med att ta fram underlag till regeringens handlingsplan för regelförenkling för företagen. I arbetet ingår bl.a. en redovisning av arten och

inriktningen av det förenklingsarbete som bedrivs på myndigheten samt av förenklingsåtgärder.

Som ett led i mätningarna av företagens administrativa kostnader skulle myndigheten bistå Verket för näringslivsutveckling, Nutek (från den 1 april 2009 Tillväxtverket), i arbetet med att mäta förändringar av myndighetens föreskrifter och allmänna råd som påverkar företagens administrativa kostnader.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2010

År 2010 fick Kemikalieinspektionen fem uppdrag i sitt regleringsbrev. Förutom det uppdrag som skulle redovisas till *Tillväxtverket* vid den tidpunkt som Tillväxtverket bestämde skulle uppdragen redovisas till *Miljödepartementet* varav tre under 2010 och ett under 2011.

Uppdragen

Utvärdering av utfasningen av kvicksilver

Kemikalieinspektionen fick i uppdrag att i samråd med Socialstyrelsen utvärdera den hittillsvarande effekten av det generella nationella förbudet mot kvicksilver som infördes den 1 juni 2009. Uppdraget skulle belysa vilken alternativ teknik som används, eller förväntas bli använd, i stället för de produkter och processer som innehåller kvicksilver. Behovet av dentalt amalgam i undantagsfall skulle särskilt belysas. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i september 2010. Rapporten skulle kunna användas som ett underlag i kommande förhandlingar om en global kvicksilverkonvention och skulle därför redovisas på svenska och engelska.

Produktregistret

Kemikalieinspektionen fick i uppdrag att genomföra en systematisk genomgång av de produkter som ska anmälas till Produktregistret. Syftet var att identifiera om det finns ett behov av att ändra vilka produkter som omfattas av anmälningskyldighet enligt bilagan till förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska

organismer, den s.k. tullnummerlistan. I uppdraget ingick att genomlysa bilagan med följande utgångspunkter:

- Identifiera om det finns annan lagstiftning som påverkar kraven att registrera till produktregistret. Det kan vara både överlappande krav och undantagsbestämmelser i annan lagstiftning som påverkar vilka produkter som ska redovisas till produktregistret.

- Vid behov uppdatera bilagan med nya nummer och rensa ut sådana som inte längre är relevanta.

Redovisningen skulle även innefatta en redogörelse för vilka lättnader som detta skulle innebära för företagen i form av minskade administrativa bördor och slojade kemikalieavgifter, samt hur Kemikalieinspektionens finansiering skulle komma att påverkas.

Uppdraget skulle efter samråd med Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket, Läkemedelsverket och Naturvårdsverket redovisas till *Miljödepartementet* senast i september 2010.

Tatueringsfärger

Kemikalieinspektionen hade uppdraget att i samråd med Socialstyrelsen, Konsumentverket och Läkemedelsverket utreda olika myndigheters förutsättningar att hantera tillsynsansvaret för tatueringsfärger samt föreslå vilken myndighet som bör få tillsynsansvar för denna produktgrupp. I uppdraget skulle ingå att belysa hur en nationell reglering är möjlig att genomföra i relation till relevant EU-lagstiftning. Utifrån legala förutsättningar och om det fanns behov av det skulle Kemikalieinspektionen föreslå utformning av en nationell reglering av farliga ämnen i tatueringsfärger samt ge förslag på hur tillsynen av produkter med bakterieinnehåll borde organiseras/delas upp. Konsekvenserna för företagen av föreslagen nationell reglering skulle redovisas. Uppdraget skulle avrapporteras till *Miljödepartementet och Socialdepartementet* senast i juni 2010.

Riskvärdering med avseende på kadmium

Kemikalieinspektionen skulle med utgångspunkt i svenska förhållanden genomföra en bedömning av riskerna för människors hälsa och miljö beträffande kadmium. Utgångspunkten för arbetet

borde vara den av EU genomförda riskbedömningen av kadmium samt nya nationella och internationella forskningsrön. Den tidigare genomförda riskbedömningen som möjliggjort ett svenskt undantag från EU:s gödselmedelslagstiftning borde också beaktas. I uppdraget ingick också att uppmärksamma ett eventuellt behov av ett lägre nationellt gränsvärde för kadmium i gödselmedel samt hur ett system för att följa upp kadmiumhalterna i gödselmedel lämpligen bör utformas. Uppdraget skulle, efter samråd med Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket och Naturvårdsverket, redovisas till *Miljödepartementet* senast i januari 2011.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2011

År 2011 fick Kemikalieinspektionen två uppdrag i regleringsbrevet. Ett av uppdragen skulle redovisas till *Miljödepartementet* i december samma år och det andra uppdraget till *Tillväxtverket* vid den tidpunkt som Tillväxtverket bestämde.

Översyn av de svenska reglerna om tillstånd m.m. för särskilt farliga kemiska produkter

Kemikalieinspektionen fick i uppdrag att genomföra en översyn av de svenska reglerna om tillstånd för särskilt farliga kemiska produkter. I uppdraget ingick att bedöma om frätande produkter ska omfattas av tillståndskrav och om det svenska förbudet mot frätande produkter för rensning av avlopp behöver finnas kvar. Syftet borde vara att förenkla för företagen och att modernisera och EU-anpassa de svenska reglerna samtidigt som en säker hantering uppnås. En bedömning borde göras av om reglerna kunde göras tydligare och på vilket sätt man kan säkerställa en enhetlig tillämpning. Hänsyn skulle tas till de EU-rättsliga förutsättningarna för att tillämpa nationella regler. Kemikalieinspektionen skulle ge förslag på hur de svenska reglerna ska kunna ändras. *Samråd borde genomföras med företag som hanterar kemiska produkter och med länsstyrelser som i dag svarar för tillståndsprövningen.* I uppdraget ingick också att analysera vilka konsekvenser för företagen och övriga berörda som ett förslag till ändrade svenska regler skulle innebära. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i december 2011.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2012

År 2012 fick Kemikalieinspektionen ett uppdrag i sitt regleringsbrev. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i november samma år.

Uppdraget

Delegering av viss kemikalietillsyn

Regeringen bedömde i propositionen om Kemikalietillsynen (2009/10:167) att Kemikalieinspektionen borde ges möjlighet att överlåta viss kemikalietillsyn till kommunerna. I enlighet med vad som anfördes i propositionen bör samma krav gälla för delegering av kemikalietillsyn som i dag gäller för överlåtelse av tillsyn över verksamheter. Delegering bör i första hand komma i fråga för de kommuner som redan har bedrivit tillsyn över primärleverantörer och som har erfarenhet och kunskap av sådan tillsyn.

Kemikalieinspektionen fick i uppdrag att föreslå hur en delegering av tillsynsansvar över primärleverantörer från Kemikalieinspektionen till kommunerna kan genomföras. I uppdraget ingick även att, om nödvändigt, föreslå ändringar i uttaget av avgifter. I uppdraget ingick att lämna förslag till ändringar i miljötillsynsförordningen (2011:13) och, om det behövdes, i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Om Kemikalieinspektionens förslag var att en delegering inte borde möjliggöras skulle skälen för detta redovisas.

Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i november 2012.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2013

År 2013 hade Kemikalieinspektionen sju uppdrag i regleringsbrevet. Alla uppdrag utom ett skulle redovisas till *Miljödepartementet*. Ett av uppdragen skulle redovisas till *Tillväxtverket*. Fyra av uppdragen skulle redovisas vid olika tidpunkter under 2013 och två 2014. Förutom uppdraget om regelförenkling hade Kemikalieinspektionen följande uppdrag.

Uppdragen

Kunskapskrav och tillstånd för biocidprodukter

Kemikalieinspektionen skulle, i samråd med Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen, utreda hur det nuvarande systemet om krav på utbildning och tillståndsgivning för användning ska utvecklas för att anpassas till reglerna om biocidprodukter.

Kemikalieinspektionen skulle redovisa uppdraget till *Miljödepartementet* senast i oktober 2013.

Förenkling av uppgiftslämnande om innehåll i kemiska produkter

Regeringen uppdrog åt Kemikalieinspektionen att, i samråd med *Läkemedelsverket*, utreda möjligheten att förenkla arbetet för de företag som i dag lämnar uppgifter både till Giftinformationscentralen och till Kemikalieinspektionens produktregister, till exempel genom att Kemikalieinspektionen skulle ta emot anmälningar för Giftinformationscentralens räkning. I sin utredning skulle myndigheterna beakta behovet av att väsentligen kunna ha kvar produktregistrets funktion liksom kvaliteten i Giftinformationscentralens verksamheter. Kemikalieinspektionen och *Läkemedelsverket* skulle i en gemensam rapport redovisa uppdraget till *Miljödepartementet* senast i december 2014.

Kemikaliehantering i utvecklingsländerna

Kemikalieinspektionen skulle redovisa för regeringen hur en säker kemikaliehantering i utvecklingsländerna påverkar dessa länders förutsättningar för att uppnå en hållbar utveckling. Fokus borde, enligt uppdraget, ligga på kemikaliehanterings koppling till nuvarande milleniemål och, i möjligaste mån processen för framtagande av FN:s kommande hållbarhetsmål. Uppdraget borde också kunna bidra till bättre förståelse för hur svenska erfarenheter och komparativa fördelar ytterligare kan tas tillvara i ett resultatorienterat svenskt bistånd. Uppdraget syftade till att lyfta fram argument och exempel som visar hur en säkrare kemikaliehantering kan påverka utvecklingsländernas förutsättningar för en hållbar utveckling. Uppdraget skulle också visa hur utvecklingsländerna kan få ökad

kunskap om kemikaliers egenskaper med stöd av kunskapsbasen som skapas inom ramen för Reach. Kemikalieinspektionen skulle redovisa uppdraget till *Miljödepartementet* senast i juni 2013.

Farliga ämnen i textilier

Kemikalieinspektionen skulle utveckla de förslag om mål och principer för en sammanhållen EU-lagstiftning för farliga ämnen i textilier som Kemikalieinspektionen redovisat i rapporten (1/12) Bättre EU-regler för en giftfri miljö. Redovisningen av uppdraget skulle innehålla ett underlag som kan användas i samband med framtagande av EU-reglering på området. Underlaget skulle bestå av en genomgång av de kemikalier med farliga egenskaper som kan förekomma i textilier, en värdering av de risker som farliga ämnen medför i olika typer av textilier och användningsområden, samt en negativlista över ämnen vars användning bör begränsas i textilier. Vidare skulle underlaget bestå av ett författningsförslag för reglering av farliga ämnen i textilier på unionsnivå. Författningsförslaget skulle åtföljas av en konsekvensutredning i de delar som var möjliga att analysera inom ramen för uppdraget. Uppdraget skulle genomföras i dialog med textilbranschen och efter samråd med Konsumentverket och Naturvårdsverket. Kemikalieinspektionen skulle redovisa uppdraget till *Miljödepartementet* senast i april 2013.

Avgifter för den nationella prövningen av bekämpningsmedelsavgifter

Kemikalieinspektionen skulle se över bekämpningsmedelsavgifterna i de delar som rör mindre användningsområden, små odlingsarealer, dispenser för att undanröja fara, och biologiska växtskyddsmedel och föreslå en konstruktion för de olika typerna av avgifter samt en motivering till eventuella subventioner och förslag om hur omfattande subventionerna ska vara. Uppdraget skulle innehålla en konsekvensutredning. Uppdraget skulle genomföras i samråd med Jordbruksverket och Livsmedelsverket.

Kemikalieinspektionen skulle redovisa uppdraget till *Miljödepartementet* senast i september 2013.

Utveckling och tillämpning av Reach

Kemikalieinspektionen fick i uppdrag att ta fram en fördjupad analys och förslag till handlingsplan för Sveriges insatser i utvecklingen av EU:s kemikalielagstiftning Reach samt hur dess tillämpning kan effektiviseras, i syfte att bidra till miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

I analysen borde Kemikalieinspektionen peka ut de viktigaste utvecklingsområdena för Reach och skulle bland annat ta upp:

- möjligheter att inom ramen för regelverket bedöma, hantera och pröva grupper av ämnen med vissa egenskaper eller användningsområden,

- hur substitutionsprincipen tillämpas och kan stärkas i samband med begränsningar, tillståndsprövning och andra moment i regelverket,

- hur informationskraven vid registrering av ämnen som tillverkas eller importeras i lägre kvantiteter (mindre än 10 ton per tillverkare eller importör och år) kan stärkas,

- hur regelverket bör utvecklas för att förbättra hanteringen av hälso- och miljörisker med kombinationseffekter och hormonstörande ämnen samt hur hänsyn bör tas till barns särskilda känslighet för kemikalier, och

- möjligheterna att förbättra tillgången till samt anpassa sådan information som tas fram i enlighet med Reach och förordningen om klassificering och märkning (CLP), som finns samlad hos EU:s kemikaliemyndighet ECHA, för att bland annat underlätta produktutveckling, substitution och andra riskbegränsande åtgärder.

I uppdraget ingick att utreda möjligheter att föreslå åtgärder på EU-nivå i form av förändringar i regelverket inklusive bilagor och tillämpningsföreskrifter samt avseende reglernas tillämpning.

Av handlingsplanen borde framgå de fortsatta insatser i form av ytterligare analyser och utformning av förslag som behövdes samt hur insatserna skulle prioriteras i tiden.

Vid genomförandet av uppdraget skulle Kemikalieinspektionen samråda med berörda myndigheter samt andra intressenter. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i juni 2014.

Kemikalieinspektionens särskilda regeringsuppdrag under budgetåret åren 2010–2012

Uppdrag under 2010

För 2010 redovisar vi fem uppdrag som Kemikalieinspektionen fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Regeringen gav i februari 2010 Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Boverket, SMHI och de fem länsstyrelserna som är vattenmyndigheter i uppdrag att efter samråd med övriga berörda myndigheter, aktivt bidra till genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Uppdraget skulle bedrivas inom ramen för de fyra övergripande utmaningar som identifieras i EU:s strategi för Östersjöregionen: miljömässig hållbarhet, ökad konkurrenskraft, tillgänglighet och attraktivitet samt en trygg och säker region. Myndigheterna skulle beakta synpunkter från och samverka med den högnivågrupp, de samordnare och de projektansvariga som bekräftats för att genomföra uppdraget. Myndigheterna skulle särskilt beakta de områden och åtgärder där Sverige har uppdraget att samordna eller leda insatserna och ha beredskap att bistå Miljödepartementet i dessa uppgifter. Uppdraget skulle genomföras inom befintliga ekonomiska ramar och verksamhetsområden samt med hänsyn till övriga berörda mål och uppdrag. Myndigheterna skulle senast i juni 2010 lämna en delredovisning och senast i juni 2011 lämna en slutredovisning till *Miljödepartementet*. Av delredovisningen skulle framgå hur respektive myndighet hade lagt upp arbetet, hur arbetet fortskred, vilka arbetsformer och projekt som myndigheterna deltog i samt tidsplaner för arbetet. Slutredovisningen skulle omfatta en analys av hur myndigheternas projekt relaterade till myndighetens övriga verksamhet.⁴³

⁴³ Regeringsbeslut 2010-02-18, dnr M2010/4331/I.

Uppdrag att ge förslag till nationell reglering av maximalt innehåll av fosfor i tvättmedel och maskindiskmedel för konsumenter för enskilt bruk

Regeringen gav i april 2010 Kemikalieinspektionen ett uppdrag att efter samråd med Naturvårdsverket och Konsumentverket lämna förslag till nationell reglering av maximalt innehåll av fosfor i tvättmedel och maskindiskmedel för konsumenter för enskilt bruk. Kemikalieinspektionen skulle inom ramen för uppdraget samråda med andra berörda myndigheter, företag och intressenter. Förslaget skulle redovisas tillsammans med ett förslag till underlag för anmälan till Europeiska kommissionen. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i september 2010.⁴⁴

Uppdrag att utarbeta en strategi för tillsynen av miljö- och hälsorisker med kemikalier i varor

Regeringen gav i maj 2010 ett uppdrag till Kemikalieinspektionen att ta fram en strategi för tillsynen av miljö- och hälsorisker med kemikalier i varor. I strategin skulle Kemikalieinspektionen ange de varugrupper och branscher som bör prioriteras i varutillsynen, utifrån vilka kriterier och varugrupper som ansågs som prioriterade och hur myndigheterna avsåg att samverka med kommunerna för att säkerställa en varutillsyn som skulle vara effektiv för samhället och inte orsaka onödiga kostnader för företagen. Uppdraget skulle slutrapporteras till *Miljödepartementet* senast i december 2011.⁴⁵

Uppdrag till Kemikalieinspektionen att i samverkan med Livsmedelsverket utreda och utvärdera behovet av och förutsättningarna för ett nationellt förbud mot bisfenol A i vissa plastprodukter

Regeringen gav i juli 2010 Kemikalieinspektionen i uppdrag att i samverkan med Livsmedelsverket utreda och utvärdera behovet av och förutsättningarna för Sverige att införa ett nationellt förbud mot användning av bisfenol A i vissa plastprodukter. Redovisningen skulle även omfatta underlag för notifiering av sådana regler till

⁴⁴ Regeringsbeslut 2010-04-29, dnr M2010/2277/Kk.

⁴⁵ Regeringsbeslut 2010-05-06, dnr M2010/2383/Kk.

Europeiska kommissionen. Arbetet med uppdraget skulle ske i samverkan med Livsmedelsverket, som är behörig myndighet för material i kontakt med livsmedel. Kemikalieinspektionen skulle leda och samordna arbetet och inge myndigheternas gemensamma redovisning av uppdraget. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* senast i mars 2011.⁴⁶

Uppdrag till Kemikalieinspektionen om framtagande och genomförande av handlingsplan för en giftfri vardag

Regeringen gav i december 2010 Kemikalieinspektionen i uppdrag att till mars 2011 till Miljödepartementet redovisa en handlingsplan för en giftfri vardag. I handlingsplanen skulle Kemikalieinspektionen redovisa de åtgärder som behöver vidtas för att bidra till en giftfri vardag, tydliga målsättningar för Kemikalieinspektionens åtgärder och verksamhet under 2011–2014, en resursuppskattning för dessa åtgärder samt en tidsplan för hur det skulle genomföras. Utifrån handlingsplanen skulle Kemikalieinspektionen inom sitt ansvarsområde under perioden 2011–2014 genomföra en bred satsning på åtgärder nationellt, regionalt, inom EU och internationellt.

Kemikalieinspektionen skulle i december 2012 lämna en delredovisning till Miljödepartementet av hur arbetet med genomförandet av handlingsplanen hade fortskridit, de genomförda insatserna samt förslag på eventuella behov av revidering av inriktningen av arbetet, samt en framåtsyftande del med förslag på åtgärder under åren 2015–2018. Om Kemikalieinspektionens förslag skulle innebära ökade utgifter för myndighetens verksamhet skulle även förslag lämnas på hur dessa skulle kunna hanteras inom myndighetens anslag. Kemikalieinspektionen skulle i december 2013 lämna ytterligare en delredovisning till Miljödepartementet av hur arbetet med genomförandet av handlingsplanen hade fortskridit, genomförda insatser samt ge förslag på eventuella behov av revidering av inriktningen på arbetet. Kemikalieinspektionen ska senast i december 2014 till *Miljödepartementet* lämna en slutredovisning av arbetet med handlingsplanen. Slutredovisningen ska innehålla en beskrivning av de åtgärder som genomförts samt en bedömning av måluppfyllelsen.⁴⁷

⁴⁶ Regeringsbeslut 20110-07-29, dnr M2010/3278/Kk.

⁴⁷ Regeringsbeslut 2010-12-22, dnr M2010/4986/Kk.

Uppdrag under 2011

För 2011 redovisar vi två uppdrag som Kemikalieinspektionen fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag att genomföra en bred genomgång av EU:s lagstiftning och andra styrmedel på EU-nivå som en del av genomförandet av handlingsplanen för en giftfri vardag

Regeringen gav i juni 2011 Kemikalieinspektionen i uppdrag att göra en bred genomgång av EU:s lagstiftning och andra styrmedel på EU-nivå med betydelse för kemikaliehantering. I uppdraget ingick att identifiera och prioritera hur lagstiftningen på sikt kan utvecklas och förbättras för att bidra till miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och till en giftfri vardag. Uppdraget skulle i relevanta delar även ta hänsyn till utvecklingen av det globala kemikaliearbetet. Uppdraget omfattade att lämna övergripande förslag till hur lagstiftningen och olika styrmedel på EU-nivå kan ändras och hur en effektivare tillämpning kan säkerställas.

I uppdraget ingick att gemensamt med Livsmedelsverket respektive Läkemedelsverket göra en genomgång av relevant lagstiftning om livsmedel respektive läkemedel m.m.

Uppdraget skulle genomföras i samarbete med Konsumentverket, Kommerskollegium, Statens Jordbruksverk, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet och Arbetsmiljöverket samt andra berörda centrala myndigheter. Om myndigheterna hade olika uppfattningar skulle det redovisas. Uppdraget skulle även genomföras i dialog med företrädare för näringslivet, konsumentorganisationer och miljöorganisationer. Kemikalieinspektionen skulle redovisa uppdraget till *Miljödepartementet* senast i januari 2012.⁴⁸

Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Regeringen gav i oktober 2011 Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och SMHI i uppdrag att aktivt genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen. När myndigheterna genomförde uppdraget skulle de samverka med de i hand-

⁴⁸ Regeringsbeslut 2011-06-22, dnr M2011/2367/Ke.

lingsplanen utsedda prioriteringssamordnare och projektansvariga (i enlighet med bilagan till kommissionens meddelande om EU:s strategi för Östersjöområdet (KOM2009 (248)). Myndigheterna skulle särskilt beakta de områden och åtgärder inom ansvarsområden där Sverige ska samordna insatserna. Myndigheterna skulle ha beredskap att bistå Regeringskansliet och andra myndigheter i dessa uppgifter. Uppdraget skulle genomföras inom deltagande myndigheternas befintliga ekonomiska ramar, verksamhetsområden och myndigheternas instruktion/regleringsbrev utan att det tränger undan myndighetens kärnuppgift. Myndigheterna kunde även undersöka möjligheter till finansiering av uppdraget inom ramen för EU:s olika program.

Myndigheterna skulle inom ramen för sina respektive verksamhetsområden:

- bidra till att utveckla effektiva former att samverka i Östersjöregionen som förstärker det långsiktiga internationella och tvärsektorieella samarbetet mellan relevanta myndigheter, regionala och lokala aktörer, organisationer och näringslivet, och som bidrar till att framgångsrikt genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen,
- medverka till att genomföra de åtgärder och projekt som leds av andra myndigheter, andra länder eller sådana organisationer som anges i handlingsplanen till EU:s strategi för Östersjöregionen, uppmärksamma hur arbetet med Östersjöstrategin skulle kunna bidra till att uppfylla myndigheternas interna mål, bidra till att genomföra relevant lagstiftning och politik nationellt och inom EU,
- bistå Regeringskansliet med förslag, kunskap och erfarenhet när det gällde att ta fram svenska positioner i den högnivågrupp som inrättats för att bistå EU-kommissionen i genomförandet,
- i de fall myndigheten hade samordningsansvar för ett angivet prioritetsområde, utse ansvarig person och bistå Regeringskansliet i genomförandet av detta uppdrag (Naturvårdsverket, prioritetssamordnare, område 3, med stöd från Kemikalieinspektionen). Med stöd av Regeringskansliet skulle prioriteringssamordnaren företräda Sverige i detta samordningsarbete. Myndigheten skulle samverka och samråda med rele-

vanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen samt med EU-kommissionen,

- i de fall myndigheten hade ansvar för flaggskeppsprojekt i strategins handlingsplan, utse projektledare samt leda, genomföra och utveckla respektive flaggskeppsprojekt (SMHI flagg flaggskeppsledare 5.1, Kemikalieinspektionen flaggskeppsledare 1.1, Naturvårdsverket flaggskeppsledare 1.2 och 8.4, Havs- och vattenmyndigheten flaggskeppsledare 9.4). I vissa fall var projektledarskapet delat med ansvarig vid Regeringskansliet. Myndigheten skulle samverka och samråda med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen.

Myndigheterna ska årligen i januari 2012–2015 lämna en redovisning av uppdraget till *Miljödepartementet med kopia till Tillväxtverket* avseende arbetet under föregående år. Av redovisningen ska framgå hur respektive myndighet har lagt upp arbetet, hur arbetet fortskrider samt vilka arbetsformer och projekt som myndigheterna deltar i.⁴⁹

Uppdrag under 2012

För 2012 redovisar vi ett uppdrag som Kemikalieinspektionen fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag till Kemikalieinspektionen att ta fram ett förslag till förbud mot bisfenol A i termopapper vid viss användning samt att kartlägga användningen av bisfenol A i leksaker och barnartiklar

Regeringen gav i april 2012 Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram ett förslag till förbud mot bisfenol A (BPA) i termopapper som används i kvitton, biljetter etc. i handeln och vid vissa andra servicesektorer. Regeringen gav dessutom Kemikalieinspektionen i uppdrag att efter samråd med Konsumentverket genomföra en kartläggning av i vilken utsträckning BPA förekommer i och kan avges från leksaker och barnartiklar. Vid behov skulle Kemikalie-

⁴⁹ Regeringsbeslut 2011-10-13, dnr M2011/3268.

inspektionen föreslå åtgärder för att minska exponeringen. Förslag om regelverk skulle lämnas i form av författningsförslag och åtföljas av dels en konsekvensutredning som skulle utformas så långt som möjligt i enlighet med 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, dels en riskbedömning. I konsekvensutredningen skulle även ingå en analys av påverkan på handel med andra länder. Uppdraget skulle genomföras i nära samverkan och dialog med branschföreningar, företag och andra aktörer som berördes av uppdraget. Kemikalieinspektionen skulle redovisa den del av uppdraget som rörde termopapper till Miljödepartementet i juni 2012 och uppdraget skulle slutredovisas till *Miljödepartementet* senast i september 2012.⁵⁰

Mer om SMHI:s återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt uppdrag i särskilda regeringsbeslut under budgetåret

SMHI:s s mål och återrapporteringskrav i regleringsbrevet

Till skillnad från de övriga myndigheterna inom Miljödepartementets verksamhetsområde har regeringen varje år 2009–2014 i regleringsbrevet beslutat om *mål* med återrapporteringskrav för SMHI:s verksamhet.

Mål och återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2009

I regleringsbrevet för 2009 hade SMHI åtta mål med återrapporteringskrav. Förutom de tre årligen återkommande målen som redovisas tidigare hade SMHI ytterligare fem mål och återrapporteringskrav:

Mål – SMHI skulle genom att tillhandahålla meteorologiskt, hydrologiskt, oceanografiskt och klimatologiskt underlag för åtgärder och uppföljning bidra till att miljökvalitetsmålen uppfylls.

Återrapportering – SMHI skulle redovisa hur myndigheten har bidragit till att miljökvalitetsmålen uppfylls.

⁵⁰ Regeringsbeslut 2012-04-12, dnr 2012/1034/Ke.

Mål – SMHI:s forsknings- och utvecklingsarbete skulle omsättas i praktisk samhällsnytta.

Återrapportering – SMHI skulle redovisa effekterna i samhället av de utförda forsknings- och utredningsuppdragen där kopplingen mellan forskningsresultat och effekt särskilt skulle belysas.

Mål – SMHI skulle med infrastrukturen som grund producera och sprida meteorologiskt, hydrologiskt, oceanografiskt och klimatologiskt beslutsunderlag för samhällsplanering.

Återrapportering – SMHI skulle redovisa exempel på vilka åtgärder som vidtagits för att sprida beslutsunderlagen.

Mål – SMHI skulle genom medverkan i internationella organisationer (WMO, ECMWF och EUMETSAT) samt genom deltagande i samverkan mellan nationella meteorologiska, hydrologiska, oceanografiska och klimatologiska myndigheter öka kvaliteten i observations- och mätsystem, i basala produktionssystem samt i klimat- och miljöarbetet.

Återrapportering – SMHI skulle redovisa konkreta och mätbara exempel på hur den internationella samverkan medfört ökad kvalitet i den egna produktionen.

Mål – SMHI skulle sammanställa information om klimatförändringar och effekter inom ramen för sin verksamhet.

Återrapportering – SMHI skulle redovisa genomförda informationsinsatser.

Övriga återrapporteringskrav i SMHI:s regleringsbrev 2009–2014

Årligen återkommande är återrapporteringskravet om prognoser och att prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till budgeten.

Enligt regleringsbreven för 2012–2014 skulle SMHI redovisa vilka aktiviteter som vidtagits inom ramen för kunskapscentrum för klimatanpassning.

2013 skulle SMHI

- redovisa hur myndigheten i sitt arbete under 2013 hade främjat ökande efterfrågan och tillgång av god miljöteknik och miljöinnovationer.

- redovisa hur Rossby Centre⁵¹ i sitt arbete under året bidragit till beslutsunderlag om anpassning till pågående och kommande klimatförändringar i landet och om tillämpligt angränsande regioner.

2011 och 2010 skulle SMHI

- redovisa vilka insatser som vidtagits för att myndighetens information ska kunna vidareutnyttjas.

2011 skulle SMHI:

- redovisa hur medel som tilldelats för arbetet enligt förordningen (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön har använts. Redovisningen som SMHI skulle lämna till *Naturvårdsverket* i februari 2011 och skulle avse de senaste tre åren.

2010 skulle SMHI:

- delta i samrådsprocessen för vind- och vågkraftsärenden så att lämpliga lokaliseringar tidigt kan identifieras. SMHI skulle redovisa dels hur myndigheten har deltagit i beredningsprocessen för vind- och vågkraftsärenden, dels de åtgärder myndigheten hade vidtagit inom ramen för beredningsprocessen för att bidra till att nå den nationella planeringsramen för vindkraft.
- redovisa hur myndigheten hade bidragit till att det marina direktivet genomförs.

⁵¹ Carl-Gustav Rossby som, enligt vad som går att läsa på SMHI:s hemsida, är en av de största förebilderna inom meteorologin har givit sitt namn till SMHI:s klimatmodelleringsenhet Rossby Centre. Rossby Centre studerar klimatsystemets beteende och bedriver forskning om klimatprocesserna. De främsta arbetsredskap är de globala och regionala klimatmodeller som utvecklas vid forskningsenheten.

Källa: www.smhi.se/forskning/forskningsomraden/klimatforskning 2014-07-21.

SMHI:s uppdrag i regleringsbrevet

Uppdrag i regleringsbrevet för 2009

År 2009 fick SMHI i uppdrag att utreda hur ett varningssystem för extremvädersituationer bör utformas inför förväntade klimatförändringar, exempelvis extrem hetta, situationer med höga halter av marknära ozon och mycket intensiva regn. Uppdraget skulle redovisas senast i mars samma år.

Uppdrag i regleringsarbetet för 2010

År 2010 hade SMHI ett uppdrag i regleringsbrevet som innebar att redovisa och beskriva den affärsverksamhet som myndigheten bedriver inom olika verksamhetsområden samt översiktligt belysa konkurrenssituationen inom dessa områden. Uppdraget skulle redovisas samma år.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2011

I regleringsbrevet för 2011 hade SMHI tre uppdrag i regleringsbrevet. Två av uppdragen skulle redovisas till Miljödepartementet.

SMHI skulle vara Tsunami Warning Focal Point i Sverige enligt Mellanstatliga oceanografiska kommissionen. SMHI skulle samordna sitt arbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Vidare skulle SMHI med utgångspunkt i förslagen i den till regeringen lämnade uppdragsredovisningen (dnr N2010/3959/FIN) angående stärkt myndighetssamverkan på fjärranalysområdet utarbeta ett förslag hur samarbetet skulle organiseras och finansieras mellan de berörda myndigheterna. Uppdraget avsåg operativ användning av fjärranalysdata för miljö, klimat och säkerhet, främst det europeiska samarbetsprogrammet GMES (Global Monitoring for Environment and Security), men även andra internationella initiativ på området. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet* i mars månad samma år.

I det tredje uppdraget fick SMHI till uppgift att samordna arbetet om kortlivade klimatpåverkande ämnen. *Nationella aktörer* skulle involveras i detta arbete. Dessutom skulle SMHI i samråd

med berörda myndigheter ta initiativ till ett arbete med förbättrade utsläppsinventeringar vad gäller sot och organiskt. SMHI skulle redovisa insatserna till *Miljödepartementet* senast i mars 2012.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2012

Även 2012 hade SMHI två uppdrag i regleringsbrevet. Båda uppdragen skulle redovisas till *Miljödepartementet* samma år.

I ett av uppdragen skulle SMHI ta fram en modell för analys av vilka miljö- och klimateffekter som uppnåtts som resultat av den försäljnings- och konsultverksamhet som myndigheten bedriver bl.a. inom områdena prognosstyrning av värmebehov, styrning av kraftproduktion och planering av sjöfartsrutter. Den samlade effekten inklusive t.ex. geografisk fördelning skulle också redovisas.

Det andra uppdraget handlade om SMHI:s informationsansvar enligt förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation och att SMHI hade tilldelats medel från anslaget 1:11 Inspire utgiftsområde 20. Allmän miljö- och naturvård. SMHI skulle i oktober 2012 till *Miljödepartementet* redovisa hur tilldelade medel hade använts t.o.m. augusti och en prognos för utfallet för 2012 för arbetet med att ta fram metadata, informationshanteringstjänster – fördelat på visnings-, nedladdnings-, omvandlings- och förbindelse-tjänster – samt för harmonisering av information. Redovisningen skulle om möjligt fördelas på datamängder och i vart fall på datateman.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2013

I regleringsbrevet för 2013 hade SMHI två uppdrag. Ett av uppdragen handlade om att SMHI skulle stödja regeringen i arbetet med att minska klimatpåverkande luftföroreningar, SLCP, främst genom att driva en nationell webbplats för SLCP samt vara rådgivande till regeringen i vetenskapliga frågor och informationsinsatser. Myndigheten skulle också hjälpa *Miljödepartementet* i arbetet med Climate and Clean Air Coalition, CCAC, särskilt avseende den vetenskapliga panelen Scientific Advisory Panel (SAP).

I det andra uppdraget samma år skulle SMHI bidra till att kunskapsunderlag och kostnadseffektiva åtgärdsförslag togs fram för långsiktig förvaltning och anpassning av arktiska samhällen och miljöer till ett förändrat klimat och till ökat tryck från sjöfart, turism och andra kommersiella näringar. SMHI skulle i mars 2013 till *Miljödepartementet* redovisa på vilket sätt SMHI bäst kan bidra med beslutsunderlag i Arktis.

SMHI:s särskilda regeringsuppdrag under budgetåret åren 2009–2012

Uppdrag 2009

För 2009 redovisar vi ett uppdrag som SMHI fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag om stärkt myndighetssamverkan inom fjärranalysområdet

Regeringen (*Näringsdepartementet*) gav i november 2009 Rymdstyrelsen, Naturvårdsverket, Lantmäteriet, Skogsstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet, SMHI, Försvarsmakten, SCB och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att utreda metoder och former för en stärkt myndighetssamverkan inom fjärranalysområdet, särskilt med avseende på det europeiska jordobservationsprogrammet GMES (Global övervakning för Miljö och Säkerhet). I uppdraget skulle beaktas det arbete som pågick inom ramen för genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) och den nationella geodatastrategin. Myndigheterna skulle utreda förutsättningar för och behov av samordning av användaraspekter och lämna förslag till former för en sådan samverkan. Rymdstyrelsen skulle vara sammankallande part och samordna uppdraget. Uppdraget skulle genomföras i samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer, t.ex. Statens jordbruksverk, Kustbevakningen, Sjöfartsverket och Rikspolisstyrelsen. Myndigheterna skulle gemensamt redovisa uppdraget senast i maj 2010.⁵²

⁵² Regeringsbeslut 2009-11-19, dnr N2008/8142/FIN.

Uppdrag 2010

För 2010 redovisar vi ett uppdrag som SMHI fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Regeringen gav i februari 2010 Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Boverket, SMHI och de fem länsstyrelserna som är vattenmyndigheter i uppdrag att efter samråd med övriga berörda myndigheter, aktivt bidra till genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Uppdraget skulle bedrivas inom ramen för de fyra övergripande utmaningar som identifieras i EU:s strategi för Östersjöregionen: miljömässig hållbarhet, ökad konkurrenskraft, tillgänglighet och attraktivitet samt en trygg och säker region. Myndigheterna skulle beakta synpunkter från och samverka med den högnivågrupp, de samordnare och de projektansvariga som bekräftats för att genomföra uppdraget. Myndigheterna skulle särskilt beakta de områden och åtgärder där Sverige har uppdraget att samordna eller leda insatserna och ha beredskap att bistå *Miljödepartementet* i dessa uppgifter. Uppdraget skulle genomföras inom befintliga ekonomiska ramar och verksamhetsområden samt med hänsyn till övriga berörda mål och uppdrag. Myndigheterna skulle i juni 2010 lämna en delredovisning och senast i juni 2011 lämna en slutredovisning till *Miljödepartementet*. Av delredovisningen skulle framgå hur respektive myndighet hade lagt upp arbetet, hur arbetet fortskred, vilka arbetsformer och projekt som myndigheterna deltog i samt tidsplaner för arbetet. Slutredovisningen skulle omfatta en analys av hur myndigheternas projekt relaterade till myndighetens övriga verksamhet.⁵³

⁵³ Regeringsbeslut 2010-02-18, dnr M2010/4331/I.

Uppdrag 2011

För 2011 redovisar vi två uppdrag som SMHI fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag om uppdatering av den vetenskapiga grunden för klimatarbetet

Regeringen gav i maj 2011 SMHI i uppdrag att, efter samråd med Statens energimyndighet, Naturvårdsverket och övriga relevanta myndigheter samt kontakter med relevanta universitet och högskolor, forskningsråd och akademier, komma in med en uppdaterad vetenskaplig bedömning med utgångspunkt i det aktuella kunskapsläget med stöd för Sveriges agerande i klimatarbetet. SMHI skulle redovisa uppdraget till *Miljödepartementet* senast i september 2011.⁵⁴

Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Regeringen gav i oktober 2011 Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och SMHI i uppdrag att aktivt genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen. När myndigheterna genomförde uppdraget skulle de samverka med de i handlingsplanen utsedda prioriteringssamordnare och projektansvariga (i enlighet med bilagan till kommissionens meddelande om EU:s strategi för Östersjöområdet (KOM2009 (248))). Myndigheterna skulle särskilt beakta de områden och åtgärder inom ansvarsområden där Sverige ska samordna insatserna. Myndigheterna skulle ha beredskap att bistå Regeringskansliet och andra myndigheter i dessa uppgifter. Uppdraget skulle genomföras inom deltagande myndigheternas befintliga ekonomiska ramar, verksamhetsområden och myndigheternas instruktion/regleringsbrev utan att det trängde undan myndighetens kärnuppgift. Myndigheterna kunde även undersöka möjligheter till finansiering av uppdraget inom ramen för EU:s olika program.

⁵⁴ Regeringsbeslut 2011-05-31, dnr M2011/2166/Kl.

Myndigheterna skulle inom ramen för sina respektive verksamhetsområden:

- bidra till att utveckla effektiva former att samverka i Östersjöregionen som förstärker det långsiktiga internationella och tvärsektoriella samarbetet mellan relevanta myndigheter, regionala och lokala aktörer, organisationer och näringslivet, och som bidrar till att framgångsrikt genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen,
- medverka till att genomföra de åtgärder och projekt som leds av andra myndigheter, andra länder eller sådana organisationer som anges i handlingsplanen till EU:s strategi för Östersjöregionen,
- uppmärksamma hur arbetet med Östersjöstrategin skulle kunna bidra till att uppfylla myndigheternas interna mål, bidra till att genomföra relevant lagstiftning och politik nationellt och inom EU,
- bistå Regeringskansliet med förslag, kunskap och erfarenhet när det gällde att ta fram svenska positioner i den högnivågrupp som inrättats för att bistå EU-kommissionen i genomförandet,
- i de fall myndigheten hade samordningsansvar för ett angivet prioriteringsområde, utse ansvarig person och bistå Regeringskansliet i genomförandet av detta uppdrag (Naturvårdsverket, prioritetssamordnare, område 3, med stöd från Kemikalieinspektionen). Med stöd av Regeringskansliet skulle prioriteringssamordnaren företräda Sverige i detta samordningsarbete. Myndigheten skulle samverka och samråda med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen samt med EU-kommissionen,
- i de fall myndigheten hade ansvar för flaggskeppsprojekt i strategins handlingsplan, utse projektledare samt leda, genomföra och utveckla respektive flaggskeppsprojekt (SMHI flagg flaggskeppsledare 5.1, Kemikalieinspektionen flaggskeppsledare 1.1, Naturvårdsverket flaggskeppsledare 1.2 och 8.4, Havs- och vattenmyndigheten flaggskeppsledare 9.4). I vissa fall var projektledarskapet delat med ansvarig vid Regeringskansliet. Myndigheten skulle samverka och samråda med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen.

Myndigheterna skulle årligen i januari 2012–2015 lämna en redovisning av uppdraget till *Miljödepartementet med kopia till Tillväxtverket* avseende arbetet under föregående år. Av redovisningen skulle framgå hur respektive myndighet har lagt upp arbetet, hur arbetet fortskridit samt vilka arbetsformer och projekt som myndigheterna deltagit i.⁵⁵

Uppdrag 2012

För 2012 redovisar vi ett uppdrag som SMHI fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag att bistå utredningen om en översyn av Sveriges havsgränser

Regeringen (*Utrikesdepartementet*) gav i maj 2012 SMHI i uppdrag att t.o.m. den 31 december 2013 bistå utredningen om en översyn av Sveriges havsgränser och lämna utredningen det underlag som begärdes för att genomföra utredningsuppdraget. SMHI skulle genomföra uppgiften till själskostnadspris och tillföras medel för att kunna genomföra uppdraget.⁵⁶

Mer om Strålsäkerhetsmyndighetens återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt uppdrag i särskilda regeringsbeslut under budgetåret

Strålsäkerhetsmyndighetens återrapporteringskrav i regleringsbrevet

I regleringsbrevet för 2010 – 2012 hade Strålsäkerhetsmyndigheten endast ett återrapporteringskrav; det årligen återkommande om utgiftsprognoserna.

⁵⁵ Regeringsbeslut 2011-10-13, dnr 2011/3268/Nm.

⁵⁶ Regeringsbeslut 2012-05-24, dnr UF2012/33209/UD/FMR.

Återrapporteringskraven i regleringsbrevet för 2009

I regleringsbrevet för 2009 hade Strålsäkerhetsmyndigheten nio återrapporteringskrav. Förutom de som redan nämnts tidigare handlade dessa om säker kärnkraft, strålskydd, radioaktiva ämnen, nukleär icke-spridning,

Säker kärnkraft

Kärnkraftsanläggningar ska drivas på ett säkert sätt så att det inte inträffar incidenter som kan leda till överskridande av dosgränser för personal och allmänhet och så att miljön skyddas genom att stråldoser och hot mot barriärer hålls så låga som det rimligen är möjligt.

Återrapportering

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle redovisa de åtgärder som myndigheten genomfört och på vilket sätt de bedöms ha påverkat säkerheten vid kärnkraftverken. Redovisningen skulle särskilt omfatta utvecklingen av författningssamlingen, tillsynsinsatser, den pådrivande verksamheten, forskning och myndighetsstöd samt kompetensbevarande åtgärder.

Strålskydd

Icke-joniserande strålning

Antalet skador på grund av UV-strålning och annan skadlig optisk strålning ska minska. Det ska finnas en vetenskapligt befast kunskap kring effekterna på människor och miljö av elektromagnetiska fält.

Joniserande strålning

Verksamheter med joniserande strålning ska bedrivas så att det inte uppstår incidenter som kan leda till överskridande av dosgränser för personal och allmänhet och så att stråldoser hålls så låga som

det rimligen är möjligt samt så att miljön skyddas. Stråldoser från naturlig joniserande strålning till allmänheten och arbetstagare ska begränsas.

Medicinska bestrålningar

Hälso- och sjukvården ska ha de rutiner och den kompetens som krävs för att medicinska undersökningar och behandlingar med strålning ska kunna utföras på ett säkert sätt.

Hälso- och sjukvården ska systematiskt utvärdera de kliniska radiologiska procedurerna och rutinerna, samt deras berättigande, i förhållande till fastställda arbetsmetoder för god vård och, om det behövs, modifiera arbetsmetoderna eller införa nya arbetsmetoder i syfte att upprätthålla en god kvalitet och tillgodose patientens behov av säkerhet i vården.

Åtterrapportering

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle redovisa de åtgärder som myndigheten genomfört och på vilket sätt de bedömts ha påverkat strålskyddet. Redovisningen skulle särskilt omfatta utvecklingen av författningssamlingen, tillsynsinsatser, pådrivande verksamhet, forskning och myndighetsstöd samt kompetensbevarande åtgärder.

Radioaktiva ämnen

Kontroll och skydd av radioaktiva ämnen

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle ha kontroll över alla radioaktiva ämnen som finns i Sverige så att de inte kommer på avvägar och därmed kan orsaka skador på människa och miljö eller användas i brottsligt syfte.

Säker hantering av radioaktiva ämnen och avfall

Anläggningar som hanterar och lagrar radioaktiva ämnen ska drivas på ett säkert sätt så att det inte inträffar incidenter som kan leda till överskridande av dosgränser för personal och allmänhet och så att

stråldoser hålls så låga som det rimligen är möjligt samt så att miljön skyddas.

Använt kärnbränsle och radioaktivt avfall ska slutförvaras på ett säkert och strålskyddat sätt så att varken nuvarande eller kommande generationer kan komma till skada.

Avfallsfinansiering

Det ska finnas tillräckligt med ekonomiska resurser för att täcka kostnaderna för slutförvaringen av kärnavfall, använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall samt för att avveckla de kärntekniska anläggningarna.

Åtterrapportering

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle redovisa de åtgärder som myndigheten genomfört och på vilket sätt de bedöms ha påverkat säkerheten vid hantering av radioaktivt material. Redovisningen skulle särskilt omfatta utvecklingen av författningssamlingen, tillsynsinsatser, pådrivande verksamhet, forskning och myndighetsstöd samt kompetensbevarande åtgärder.

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle också redovisa vilka åtgärder som hade vidtagits för att säkerställa kvaliteten på beräkningsunderlagen samt hur kontrollen av utbetalningar hade genomförts och myndighetens kostnader för arbete med avfallsfinansiering. Av rapporteringen skulle framgå hur åtgärderna hade bidragit till att finansieringen av industrins framtida åtaganden säkrats.

Nukleär icke-spridning

Strålsäkerhetsmyndigheten ska säkerställa att svenskt kärnämne eller kärnteknisk utrustning och relaterad teknologi, i enlighet med Sveriges internationella åtaganden, inte kommer till användning för framställning av kärnvapen. Detta genomförs bl.a. genom exportkontroll. Inom ramen för detta arbete ska Strålsäkerhetsmyndigheten också bistå Regeringskansliet med expertstöd vid t.ex. internationella möten och förhandlingar.

Tillstånd till export av kärnämne eller kärnteknisk utrustning och relaterad teknologi beslutas självständigt av Strålsäkerhetsmyndigheten.

Återrapportering

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle redovisa de åtgärder som genomförts och på vilket sätt de bedömts ha påverkat arbetet med nukleär icke-spridning. Redovisningen skulle särskilt omfatta utvecklingen av författningssamlingen, tillsynsinsatser, pådrivande verksamhet, forskning och myndighetsstöd samt kompetensbevarande åtgärder.

Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Strålsäkerhetsmyndighetens ska bidra till att stärka strålskyddet för människa och miljö, stärka reaktorsäkerheten, stärka säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall samt utveckla den nationella och regionala beredskapen mot radiologiska och kärntekniska olyckor i nordvästra Ryssland.

Myndighetens arbete i Ryssland ska bidra till att förhindra spridning av kärnvapen, kärnämnen och kärnteknisk utrustning.

Inom ramen för detta arbete skulle Strålsäkerhetsmyndigheten också bistå Regeringskansliet med expertstöd vid t.ex. internationella möten och förhandlingar samt i kontakter med Europeiska kommissionen och Europeiska utvecklingsbanken (EBRD).

Återrapportering

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle göra en analys av måluppfyllelsen i förhållande till verksamhetens mål.

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle redovisa hur stödet förhåller sig till Europeiska kommissionens stödprogram för regionen och till stöd som lämnas via Nordliga dimensionens miljöpartnerskaps (NDEP) stödfond.

Kärnteknisk säkerhet och strålskydd i Östeuropa

Kärnsäkerhets- och strålskyddssamarbete med Ukraina

Strålsäkerhetsmyndigheten ska bidra till att stärka strålskyddet för människa och miljö, höja reaktorsäkerheten samt utveckla den nationella och regionala beredskapen mot radiologiska olyckor i Ukraina.

Inom ramen för ovan nämnda arbete skulle Strålsäkerhetsmyndigheten också bistå Regeringskansliet med expertstöd vid t.ex. internationella möten och förhandlingar samt i kontakter med Europeiska kommissionen och EBRD.

Icke-spridningssamarbete med Ukraina, Georgien och Armenien Strålsäkerhetsmyndigheten ska bidra till att förhindra spridning av kärnvapen, kärnämne och kärnteknisk utrustning i Ukraina, Georgien och Armenien, bl.a. genom att förbättra fysiskt skydd.

Insatser på icke-spridningsområdet som beslutas av Strålsäkerhetsmyndigheten ska under beredningsstadiet vara föremål för samråd och policydiskussion med Utrikesdepartementet.

Åtterrapporering

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle ländervis göra en analys av måluppfyllelsen i förhållande till verksamhetens mål.

Miljöövervakning

Strålsäkerhetsmyndigheten ska ha en god uppfattning om strålnivåer i olika miljöer liksom om förändringar i dessa vare sig de orsakas av naturliga förlopp, nya eller ändrade verksamheter, olyckor eller avsiktlig hantering.

Åtterrapporering

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle redovisa vilka insatser som har gjorts för att bedriva ett sammanhållet miljöövervakningsprogram för strålning. Resultaten från programmet skulle göras tillgängligt för andra intressenter.

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle till Miljömålsrådet redovisa förslag till kostnadseffektiva åtgärder för att nå miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö. Åtgärdsanalysen skulle innehålla en beskrivning av de samhällsekonomiska konsekvenserna och förslag på lämpliga styrmedel.

Mätteknik

Strålsäkerhetsmyndigheten ska upprätthålla en god mätteknisk kompetens och utföra mätningar av radon samt utföra kalibreringar av olika typer av radonmätare.

Myndigheten ska upprätthålla normaler för joniserande strålning med hög standard och tillräcklig omfattning och relevans samt utföra kalibreringar med hög internationell kvalitet av dosmätare.

Det ska finnas en god kompetens inom dosimetri, i första hand hos högskolor och näringsliv samt inom hälso- och sjukvården.

Återrapportering

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle redovisa vilka insatser som har gjorts för att följa utvecklingen av mätteknik för radon. Antalet genomförda radonkalibreringar fördelat på de olika typer som utförts skulle redovisas. Myndigheten skulle också redovisa fördelningen av arbetstid för kalibrering och kvalitetssäkring respektive FoU i förhållande till årets uppsatta mål. Dessutom skulle myndigheten redovisa resultatet av internationella jämförelser.

Svenska ordförandeskapet i EU

Utöver återrapporteringskraven fick Strålsäkerhetsmyndigheten – under samma rubrik – även uppgiften att prioritera att fortlöpande bistå Regeringen i förberedelserna och genomförandet av det svenska ordförandeskapet i EU:s råd andra halvåret 2009 både när det gäller sakfrågor och praktiska frågor inom myndighetens ansvarsområde.

Strålsäkerhetsmyndighetens uppdrag i regleringsbrevet

Återkommande uppdrag i regleringsbrev för 2009–2011

Säkerhetsläget vid de svenska kärnkraftverken

Ett uppdrag som återkom i regleringsbrev för 2009–2011 var att Strålsäkerhetsmyndigheten skulle senast i maj – till regeringen – redovisa strålsäkerhetsläget vid de svenska kärnkraftverken.

Regelförenkling

I regleringsbrev för 2009, 2010 och 2011 hade Strålsäkerhetsmyndigheten uppdrag om regelförenkling som innebar att Strålsäkerhetsmyndigheten skulle se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare, myndigheter och företag.

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle inom sitt ansvarsområde *bistå Miljödepartementet* i arbetet med att ta fram underlag till regeringens handlingsplan för regelförenkling för företagen. I arbetet ingick bl.a. en redovisning av arten och inriktningen av det förenklingsarbete som bedrivs på myndigheten samt av förenklingsåtgärder.

Som ett led i mätningarna av företagens administrativa kostnader skulle Strålsäkerhetsmyndigheten bistå Verket för näringslivsutveckling (fr.o.m. den 1 april 2009 Tillväxtverket) i arbetet med att mäta förändringar av myndighetens föreskrifter och allmänna råd som påverkar företagens administrativa kostnader.

Under våren 2010 skulle regeringen lämna en slutredovisning av det regelförenklingsarbete som bedrivits under mandatperioden. Strålsäkerhetsmyndigheten skulle därför inom sitt ansvarsområde *bistå Tillväxtverket* i mätningarna av företagens administrativa kostnader, dels med en uppdatering av förändringarna i regelverken för 2009, dels med en prognos för 2010. Det underlag som behövdes skulle redovisas vid den tidpunkt som Tillväxtverket bestämde.

Strålsäkerhetsmyndighetens regelförenklingsuppdrag i regleringsbrevet för 2011 innebar att regeringens övergripande mål med förenklingsarbetet är att åstadkomma en märkbar positiv förändring i företagens vardag. Som ett led i detta och en viktig drivkraft i arbetet ingick målet att minska företagens administrativa kostnader till följd av statliga regler med 25 procent till 2012 jäm-

fört med 2006. Strålsäkerhetsmyndigheten skulle därför inom sitt ansvarsområde *bistå Tillväxtverket* i mätningarna av företagens administrativa kostnader med en uppdatering av förändringarna i regelverken för 2010. Det underlag som behövdes skulle redovisas vid den tidpunkt som Tillväxtverket bestämde.

Återkommande uppdrag i regleringsbrev för 2009–2010

Rakel

I regleringsbrev för 2009 och 2010 hade Strålsäkerhetsmyndigheten ett återkommande uppdrag som innebar att Strålsäkerhetsmyndigheten inom myndighetens ansvarsområde skulle verka för att aktörer med uppgifter inom samhällets krisberedskap ansluter sig till det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel. Arbetet skulle genomföras i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Återkommande uppdrag i regleringsbrev för 2010 – 2011

Strålsäkerhet i Östeuropa

Ett uppdrag i regleringsbrev för 2010 och 2011 innebar att Strålsäkerhetsmyndigheten skulle bidra till att stärka strålskyddet för människa och miljö, höja reaktorsäkerheten samt utveckla den nationella och regionala beredskapen mot radiologiska olyckor i Östeuropa. SSM skulle vidare bidra till att förhindra spridning av kärnvapen, kärnämne och kärnteknisk utrustning, bl.a. genom att förbättra fysiskt skydd samt bidra till att stärka säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall.

Inom ramen för detta skulle Strålsäkerhetsmyndigheten också *bistå Regeringskansliet* med expertstöd vid t.ex. internationella möten och förhandlingar samt i kontakter med Europeiska kommissionen och EBRD.

Insatser av principiellt viktig natur, som beslutas av Strålsäkerhetsmyndigheten, skulle under beredningsstadiet vara föremål för samråd och policydiskussion med *Utrikesdepartementet*.

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle göra en analys av effekterna av myndighetens stöd till respektive land. Åtterrapporeringen skulle lämnas i myndighetens årsredovisning.

Tillståndsprocess för nya kärnkraftsreaktorer

Uppdraget som handlade om en tillståndsprocess för nya kärnreaktorer fick Strålsäkerhetsmyndigheten i regleringsbrevet för 2010 och uppdraget 2011 var en fortsättning på det tidigare uppdraget. Uppdraget 2010 innebar att Strålsäkerhetsmyndigheten skulle senast i februari 2011, med delrapportering i oktober 2010, redovisa hur en tillståndsprocess skulle kunna komma att se ut för de kärnkraftsreaktorer som kan komma att ersätta befintliga sådana i enlighet med regeringens avsikt att skapa förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften. Redovisningen borde särskilt omfatta en bedömning av vilka underlag som kommer krävas för tillståndsgivningen och dess eventuella olika steg.

I uppdraget 2011 skulle Strålsäkerhetsmyndigheten, efter redovisningen i februari samma år påbörja arbetet med att utforma föreskrifter för nya reaktorer.

Återkommande uppdrag i regleringsbrev för 2010 och 2013

Kärnsäkerhetskonventionen – 2010 och 2013

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle sammanställa den svenska nationalrapporten enligt kärnsäkerhetskonventionen inför det femte respektive det sjätte granskningsmötet. Rapporten skulle vara regeringen tillhanda senast i juni. Sammanställningen av nationalrapporten skulle göras i lämplig samverkan med industrin.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2010

I regleringsbrevet för 2010 hade Strålsäkerhetsmyndigheten elva uppdrag. Förutom de uppdrag som nämns tidigare handlade uppdragen om kompetensläge för ett strålsäkert samhälle och utredning av beredskapsavgifter.

Kompetensläge för ett strålsäkert samhälle

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle redovisa hur myndigheten bedömde kompetensläget i Sverige inom myndighetens ansvarsområde och hur detta möter framtida behov utifrån hur verksamheterna kan komma att utvecklas. Strålsäkerhetsmyndigheten skulle vidare utreda myndighetens framtida behov av kompetens utifrån vunna erfarenheter av sammanläggningen och den utveckling som kunde förutses i samhället. Strålsäkerhetsmyndigheten skulle också bedöma eventuell påverkan på strålsäkerheten utifrån dessa frågeställningar. Uppdraget skulle redovisas i samband med årsredovisningen 2011.

Utredning av beredskapsuppgifter

Strålsäkerhetsmyndigheten ska utreda vilka förändringar av myndighetens ansvar, uppgifter och ambition som är nödvändiga med anledning av ändringarna av principerna för bidrag från anslaget 2.4 – Krisberedskap. Utredningen ska också omfatta en översyn av finansieringen av myndighetens beredskapsarbete.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2011

År 2011 hade Strålsäkerhetsmyndigheten åtta uppdrag i sitt regleringsbrev. Förutom de uppdrag som redovisas tidigare hade Strålsäkerhetsmyndigheten ett uppdrag om Sveriges deltagande i IAEA:s styrelse.

Sveriges deltagande i IAEA:s styrelse

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle vara Regeringskansliet och ambassaden i Wien behjälplig med nödvändigt underlag inför och under Sveriges deltagande i IAEA:s styrelse (Board of Governors) och vid behov delta i möten med styrelsen. Strålsäkerhetsmyndigheten skulle i april 2011 redovisa en inventering av de frågor som kunde tänkas bli aktuella under styrelsetiden som ligger under myndighetens ansvars- och expertområde, med fokus på de frågor som skulle komma att vara aktuella under det första året.

Uppdrag i Strålsäkerhetsmyndighetens regleringsbrev för 2012

År 2012 hade Strålsäkerhetsmyndigheten åtta uppdrag i sitt regleringsbrev. Utöver de uppdrag som nämns tidigare handlade uppdragen om översyn av beredkapsavgifter, finansiering av kärnkraft och översyn av producentansvarsförordningar.

Översyn av beredkapsavgifter

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle i samråd med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och i samverkan med *berörda länsstyrelser* lämna underlag för faktiska kostnader som MSB och länsstyrelserna har haft för beredskapen för kärnkraftsolyckor under 2010–2011 samt uppskatta motsvarande kostnader för perioden 2012–2015. Uppdraget skulle redovisas i juni 2012.

Finansiering av ny kärnkraft

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle redovisa de eventuella kostnader myndigheten haft för prövning av ansökningar för tillstånd m.m. till uppförande av nya kärnkraftsreaktorer. Uppdraget skulle redovisas per ansökande respektive tillståndshavare och per avgiftsslag. I redovisningen skulle också ingå Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning om eventuell nedsättning av avgifter för enskilda ansökande respektive tillståndshavare för kommande år.

Översyn av producentansvarsförordningar

Strålsäkerhetsmyndigheten skulle, som en del av genomförandet av åtgärdsförslagen i Nationell plan för allt radioaktivt avfall, redovisa en översyn av producentansvaret för produkter som innehåller radioaktiva ämnen. Redovisningen skulle innehålla en beskrivning av det rättsliga läget gällande omhändertagandet av radioaktiva produkter som utgör avfall samt belysa berörda aktörers erfarenheter av producentansvaret. Redovisningen skulle vidare innehålla en analys av producentansvaret som lösning för omhändertagande av radioaktiva produkter samt eventuella förslag till åtgärder. Arbetet ska utföras i samverkan med berörda myndigheter och marknadsaktörernas synpunkter efterhöras. Översynen skulle redovisas till regeringen i december 2012.

Strålsäkerhetsmyndighetens särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåret 2010–2011

Uppdrag under 2010

För 2010 redovisar vi ett uppdrag som Strålsäkerhetsmyndigheten fått i särskilt regeringsbeslut.

Uppdrag till Strålsäkerhetsmyndigheten om redovisning av den långsiktiga säkerhetsutvecklingen i den svenska kärnkraften

Regeringen (*Miljödepartementet*) uppdrog i april 2010 åt Strålsäkerhetsmyndigheten att redovisa en samlad utvärdering av hur kärnkraftsreaktorerna uppfyllde de säkerhetsmoderniseringskrav som angavs i myndighetens föreskrifter och allmänna råd om konstruktion och utförande av kärnkraftsreaktorer (SSMFS 2008:17) och hur myndigheten bedömde att moderniseringsarbetet hade påverkat reaktorsäkerheten. Vidare skulle en analys av förutsättningarna för att driva reaktorerna längre än 50 år samt vilka ytterligare krav på säkerhetsförbättringar som följer av sådana långa drifttider och utvecklingen inom teknik och vetenskap. Myndigheten skulle också göra en bedömning av vilka huvudsakliga förhållanden som kommer att vara avgörande för om en reaktor kan drivas vidare under långa tider med bibehållen säkerhet samt av den svenska tillsynsmodellen inom reaktorsäkerhetsområdet utifrån internationella standarder. Slutligen skulle myndigheten också redovisa internationella erfarenheter av säkerhetsförbättringar av reaktorer som grund för beslut om långa driftstider. Uppdraget skulle redovisas senast i oktober 2012.⁵⁷

Uppdrag under 2011

För 2011 redovisar vi två uppdrag som Strålsäkerhetsmyndigheten fått i särskilda regeringsbeslut.

⁵⁷ Regeringsbeslut 2010-04-08, dnr M2010/2046/Mk.

Kompletterande uppdrag till Strålsäkerhetsmyndigheten med anledning av händelserna i Japan

Regeringen (*Miljödepartementet*) gav i maj 2011 Strålsäkerhetsmyndigheten i uppdrag att lämna en samlad redovisning av de s.k. stresstester av berörda svenska kärntekniska anläggningar som ska genomföras under 2011 med utgångspunkt i gemensamma riktlinjer inom EU och redovisa vilka åtgärder som industrin har vidtagit vid denna tidpunkt med anledning av testerna och myndighetens bedömning av dessa åtgärder. Myndigheten skulle också redovisa en utvärdering av dels sådana frågor identifierade i stresstesterna som kräver djupare belysning, dels övriga erfarenheter från olyckan i Fukushima samt slutsatser om vilka eventuella ytterligare åtgärder som behövde vidtas vid de svenska kärntekniska anläggningarna. En första delredovisning skulle lämnas i december 2011. Uppdraget som helhet skulle redovisas senast i oktober 2012.⁵⁸

Uppdrag att se över samhällets förmåga att kontrollera radioaktiva ämnen vid Sveriges gräns

Regeringen uppdrog i maj 2011 åt Strålsäkerhetsmyndigheten och Tullverket att gemensamt genomföra en översyn av samhällets förmåga att kontrollera radioaktiva ämnen vid Sveriges gräns. Strålsäkerhetsmyndigheten och Tullverket ska samråda med Livsmedelsverket och Statens Jordbruksverk samt med övriga berörda myndigheter. Översynen skulle innefatta en redogörelse för befintlig gränskontroll av radioaktiva ämnen vad gäller både legal och illegal införsel av varor och annat gods samt därtill hörande transportbehållare och transportmedel. Uppdraget skulle redovisas till *Miljödepartementet och Finansdepartementet* senast i februari 2012.⁵⁹

⁵⁸ Regeringsbeslut 2011-05-12, dnr M2011/1946/Ke.

⁵⁹ Regeringsbeslut 2011-05-19, dnr M2011/2008/Ke.

Mer om Formas återrapporteringskrav och uppdrag i regleringsbrevet samt uppdrag i särskilda regeringsbeslut under budgetåret

Formas återrapporteringskrav i regleringsbrevet

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbreven för 2009–2010

I regleringsbreven för 2009 och 2010 var återkommande likalydande återrapporteringskrav att Formas skulle redovisa hur rådet hade säkerställt att den forskning som rådet stödjer bedöms i ett internationellt perspektiv, vilken strategi rådet hade för att identifiera och stödja forskning inom svaga men för samhället viktiga områden, samt utförda analyser och utvärderingar samt vilka konsekvenser dessa fått för rådets arbete.

Återkommande återrapporteringskrav i regleringsbreven för 2010–2012

I regleringsbreven för 2010–2012 hade Formas ett likalydande återrapporteringskrav som innebar att redovisa erfarenheter av det nya systemet med färre beredningsgrupper.

Återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2009

Förutom de återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2009 som redovisats ovan skulle Formas även redovisa:

- hur rådet hade arbetat för att säkra den vetenskapliga kvaliteten och relevansen i den forskning som stöds,
- hur rådet hade säkerställt att den forskning som rådet stöder bedöms i ett internationellt perspektiv,
- hur behovet av förnyelse, kraftsamling och profilering inom angelägna forskningsområden påverkat fördelningen av forskningsstödet,
- vilken strategi rådet hade för att identifiera och stödja forskning inom svaga men för samhället viktiga områden,

- vilka forskningsprogram som rådet finansierat till stöd för ekologisk hållbar utveckling samt hur rådet i övrigt stödjer forskning för ekologisk hållbar utveckling,
- utförda analyser och utvärderingar samt vilka konsekvenser dessa fått för rådets arbete,
- hur och i vilken omfattning rådet bidragit till att ge nydisputerade forskare möjlighet att fortsätta sin forskarkarriär, samt
- insatser och resultat för de satsningar som beslutats med anledning av propositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50) med förbehåll för riksdagens ställningstagande.

Jämställdhet – Formas skulle redovisa

- insatser för att främja jämställdhet mellan könen och för att diskriminering på grund av kön inte ska förekomma,
- i vilken utsträckning hänsyn tagits till könsspecifika förhållanden, exempelvis i toxikologisk forskning,
- könsfördelning inom rådets beredningsorganisation som helhet och per kommitté,
- könsuppdelad statistik om forskningsansökningar, beviljandegrad och forskningsstödet fördelning, samt
- vilka insatser rådet planerar utifrån en analys av hinder och möjligheter för ökad jämställdhet.

Internationellt forskningsamarbete – Formas skulle redovisa

- motiven och kostnaderna för samt nyttan av medlemskap i de europeiska och internationella forskningsorganisationerna som rådet deltar i,
- hur rådet hade arbetat för att öka samverkan med forskningsfinansierare i andra länder och för att förstärka den nationella forskningsfinansieringen med europeiska och internationella

forskningsmedel samt hur mycket forskningsmedel som använts,

- samordningsaktiviteter med andra nationella forskningsfinansiärer avseende deltagande i EU:s ramprogram för forskning och teknikutveckling samt myndighetens egna stödåtgärder för deltagande inom respektive delprogram, samt
- hur rådet hade samverkat med andra organisationer när det gäller hållbar global utveckling.

Forskningsinformation – Formas skulle redovisa

- vilka insatser som genomförts för att sprida forskningsinformation till olika målgrupper och kostnaderna för dessa insatser samt en bedömning av insatsernas resultat,
- vilka särskilda insatser som genomförts för att stimulera till debatt och popularisering av forskning, samt
- hur rådets insatser samordnats med och kompletterat andra aktörers insatser.

Övrig återrapportering – Formas skulle

- Redovisa vilka insatser som genomförts i forskningsetiska frågor.
- kortfattat redovisa utvecklingen av verksamheten inom den samfinansierade forskningen som bedrivs med stöd av rådet.
- redovisa hur beredningsorganisationen har förändrats och effektiviserats.

Återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2010

I regleringsbrevet för 2010 hade Formas sju återrapporteringskrav i sitt regleringsbrev. Förutom de som redovisats tidigare hade Formas även följande återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2010.

- Formas skulle redovisa direkta och indirekta förändringar av forskningsfinansieringen mot bakgrund av de strategiska satsningar som gjorts inom ramen för propositionen Ett lyft för forskning och innovation(prop. 2008/09:50). Rådet skulle även redovisa utfallet av de strategiska satsningarna med utgångspunkt i regeringens intentioner vad gäller fördelningen av medel och angivna forskningsprioriteringar inom olika områden som anges i propositionen.
- Formas skulle redovisa och kommentera den samverkan som rådet har, eller förbereder, och som är av större långsiktig eller strategisk betydelse, *med samarbetspartners i Indien, Japan, Sydafrika och Sydkorea*. Bakgrunden till återrapporteringskravet var att regeringen gjorde en genomgång av samarbetet med samtliga länder med vilka Sverige (vid den tidpunkten) hade ett mellanstatligt avtal om forskningssamarbete. Redovisningen skulle, när så var möjligt, innefatta en kortfattad redogörelse för resultaten av samarbetet.

Formas uppdrag i regleringsbrevet

Uppdrag i regleringsbrevet för 2009

År 2009 hade Formas två uppdrag i sitt regleringsbrev.

Utvärdera den marina miljöforskningen i Sverige

Enligt det ena uppdraget skulle Formas utvärdera den marina miljöforskningen i Sverige. Utvärderingen skulle omfatta såväl vetenskaplig kvalitet som relevans samt betydelse för åtgärdsarbetet i havsmiljön. Uppdraget skulle utföras *i samråd med Naturvårdsverket* och redovisas till *Miljödepartementet* med kopia till *Jordbruksdepartementet* senast den 31 december 2009.

Tvärvetenskapligt forskningsprogram inom livsmedelsområdet

I det andra uppdraget skulle *Formas i samverkan med Vinnova och näringslivet, efter samråd med övriga berörda forskningsfinansiärer*, utforma och genomföra ett tvärvetenskapligt forskningsprogram

inom livsmedelsområdet. Utgångspunkten för finansieringen borde vara att *näringslivet* svarar för minst hälften av totalkostnaden.

Inga uppdrag i regleringsbrev för 2010 och 2011

Åren 2010 och 2011 fick inte Formas några uppdrag i sitt regleringsbrev.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2012

2012 hade Formas fyra uppdrag i sitt regleringsbrev. Förutom det uppdrag som vi redovisat tidigare i hade Formas följande uppdrag.

Utvärdera kvalitet och relevans

Formas skulle genomföra en utvärdering av kvaliteten och relevansen i den verksamhet inom växtförädlingsområdet för vilken SLU fått särskilda medel fr.o.m. 2009 från Jordbruksverket, Stiftelsen Lantbruksforskning och Formas. Rådet skulle rapportera till *Landsbygdsdepartementet* senast den 1 oktober 2012.

Forskningen inom samhällsbyggnadsområdet

Formas skulle genomföra en analys och inventering samt en utvärdering av kvalitet och relevans av forskningen inom samhällsbyggnadsområdet. Rådet skulle särskilt redovisa den forskning som rådet finansierar samt samfinansierar med andra parter. Analysen och inventeringen skulle redovisas senast den 30 april 2012 och utvärderingen i december 2012 till *Socialdepartementet med kopia till Miljödepartementet*.

Stiftelsen biodynamiska forskningsinstitutet

Formas skulle ge en sammanfattande redovisning av resultaten av den forskning som finansierats genom bidragen till Stiftelsen biodynamiska forskningsinstitutet samt göra en analys och bedömning

av denna. Redovisningen skulle ha inkommit till *Landsbyggsdepartementet* senast i oktober 2012.

Uppdrag i regleringsbrevet för 2013

År 2013 hade Formas 5 uppdrag i sitt regleringsbrev. Förutom det uppdrag som redovisas tidigare hade Formas följande uppdrag.

Redovisa resultaten av klimatforskningen

Formas och Statens energimyndighet skulle redovisa hur resultaten av den klimatforskning som myndigheterna finansierar bidrar till att nå klimatomålen och hur denna redovisning löpande kan ske, t.ex. genom resultatindikatorer så att regeringen och riksdagen får en bättre och samlad redovisning av klimatforskningens omfattning, resultat och effekter. Myndigheterna skulle gemensamt och i samråd med andra berörda myndigheter komplettera myndigheternas forskningsstrategier så att de omfattar även klimatforskning. Strategierna ska även omfatta kommersialisering. Formas och Statens energimyndighet skulle också föreslå handlingsplaner för hur klimatforskningens resultat skulle kunna samverka med andra styrmedel. I uppdraget ingick att föreslå en definition av klimatforskningen. Uppdraget skulle redovisas gemensamt till *Näringsdepartementet och Miljödepartementet* i maj 2013.

Delta och samverka i forskningssamarbeten

Formas borde i ökad utsträckning delta i och samverka i fråga om genomförande av de forskningssamarbeten som blir en följd av samarbeten med de länder som Sverige har slutit bilaterala avtal eller överenskommelser med.

Identifiera forsknings- och utvecklingsbehov

Formas skulle med utgångspunkt i en kunskapsöversikt och i en kartläggning av pågående forskning och utveckling inom växt-

skyddsområdet identifiera forsknings- och utvecklingsbehov för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsproduktion. Växtskyddsområdet inkluderar kunskapen om såväl befintliga som nya allvarliga växtskadegörare och de skador dessa kan orsaka på växtproduktion och biodiversitet samt hur man förebygger och bekämpar skadegörare. För uppdragets genomförande skulle relevanta myndigheter höras. Uppdraget skulle redovisas i juni 2014.

Utforma produktionsinriktat forskningsprogram

Formas skulle gemensamt med Stiftelsen lantbruksforskning och Stiftelsen hästforskning utforma ett produktionsinriktat forskningsprogram för jordbrukets hållbarhet och konkurrenskraft, samt för hästforskning. Programmet borde bidra till att utveckla konkurrenskraften hos lantbrukets näringar samt bidra till att stärka företagens betydelse för landsbygden. Programmet borde syfta till att öka värdet för jordbrukets värdekedja, bl.a. genom forskning och innovation som skapar nya produkter och marknader och som samtidigt bidrar till att minimera jordbrukets miljöpåverkan samt hästens välfärd och ökad kompetens i hästnäringen. Samverkan borde också sökas med andra relevanta aktörer och forskningsfinansiärer. Formas skulle redovisa verksamheten till regeringen årligen med en första rapport senast den 3 mars 2014. Formas skulle utvärdera programmet efter fyra år.

Formas särskilda uppdrag i regeringsbeslut under budgetåren 2009-2012

Uppdrag under 2009

För 2009 redovisar vi två uppdrag som Formas fått i särskilda regeringsbeslut.

Uppdrag om utlysning av medel för ett hållbart uttag av biomassa inom jordbruket för andra ändamål än livsmedel och foder

Regeringen (*Jordbruksdepartementet*) gav i februari 2009 Formas i uppdrag att utlysa 9 500 000 kronor (från anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket) för prioriterade områden för utveckling av produktionssystem för ett hållbart uttag av biomassa i jordbruket. I uppdraget skulle fokus vara kunskapsuppbyggnad och informationsinsatser samt utvecklingsinsatser inklusive pilotprojekt för praktisk tillämpning på företagsnivå för ett hållbart uttag av biomassa inom jordbruket.

Formas skulle bedöma ansökningarna efter samråd med Statens jordbruksverk och jordbruksnäringen. Formas skulle även ta hänsyn till de befintliga statsstödsreglerna.

Formas skulle redovisa de använda medlen i sin årsredovisning för 2009.⁶⁰

Uppdrag till Formas att utvärdera forskningen vid Stockholm Environment Institute

Regeringen (*Miljödepartementet*) gav i oktober 2009 i uppdrag att utvärdera den forskning vid Stockholm Environment Institute (SEI) som avsetts vara ett stöd till regeringens miljöarbete. Syftet med utvärderingen var att ge underlag för regeringens framtida beslut om SEI.

Utvärderingen skulle i första hand omfatta forskningens vetenskapliga kvalitet men den skulle även avse en bedömning av forskningens relevans, genomslag och nytta för regeringens miljöarbete samt för det svenska och internationella miljöarbetet. Formas skulle göra en bedömning av balansen mellan den verksamhet som primärt kan klassas som forskning respektive kortare uppdrag i form av bland annat utredningsarbete och kunskapsställningar. I bedömningen skulle också ingå hur SEI förvaltar sitt uppdrag att vara en brygga mellan forskning och policy inom områden av relevans för den svenska regeringen.

Utvärderingen skulle även omfatta en bedömning av kvaliteten och värdet för regeringen av SEI:s forskning i förhållande till om

⁶⁰ Regeringsbeslut 2009-02-12, dnr Jo2009/508.

forskningen bedrivits vid andra liknande organisationer i Sverige eller utomlands. Regeringen skulle finansiera uppdraget med 400 000 kronor från Regeringskansliets anslag. Uppdraget skulle redovisas senast i mars 2010.⁶¹

Uppdrag under 2010

För 2010 redovisar vi fem uppdrag som Formas fått i särskilda regeringsbeslut. Två av uppdragen skulle redovisas till *Jordbruksdepartementet*, två uppdrag skulle redovisas till *Utbildningsdepartementet* och ett till *Miljödepartementet*.

Uppdrag att utvärdera Fiskeriverkets forsknings- och kunskapsförsörjande verksamhet

I april 2010 gav regeringen Formas i uppdrag att analysera och utvärdera den forsknings- och kunskapshöjande verksamhet som fanns inom (dåvarande) Fiskeriverket. Denna verksamhet inom Fiskeriverket hade föreslagits bli en del av en ny myndighet för havs- och vattenmiljöfrågor.

Formas skulle komma med förslag på hur myndigheten skulle kunna lösa sin kunskapsförsörjning och vilka delar av myndighetens forskning och kunskapshöjande verksamhet som skulle föras över till universitet, högskolor, forskningsområden och annan förvaltningsmyndighet eller avvecklas som statliga verksamhet. Uppdraget skulle redovisas till *Jordbruksdepartementet* senast i oktober 2010.⁶²

Uppdrag att göra en analys av miljöforskningen

Regeringen (*Miljödepartementet*) gav Formas i april 2010 ett uppdrag att göra en övergripande analys av miljöforskningen efter samråd med berörda forskningsfinansiärer och aktörer. I uppdraget ingick även att Formas mot bakgrund av sin analys skulle utarbeta

⁶¹ Regeringsbeslut 2009-10-08, dnr M2009736587Mk.

⁶² Regeringsbeslut 2010-04-22, dnr Jo2010/1375.

ett förslag till nationell forskningsstrategi för perioden 2011–2016. Uppdraget som skulle redovisas i mars 2011 skulle vara kortfattat och inte överstiga 25 sidor.⁶³

Uppdrag till Formas om utvärdering av satsningen på strategiska forskningsområden

Regeringen gav i september 2010 Formas i uppdrag att utvärdera lärosätenas insatser inom de strategiska forskningsområdena; effekter på naturresurser, ekosystemtjänster och biologisk mångfald, havsmiljöforskning och klimatmodeller. Resultatet av utvärderingen ska redovisas till *Jordbruksdepartementet, Miljödepartementet, Näringsdepartementet, Socialdepartementet och Utbildningsdepartementet* senast i maj 2015.⁶⁴

Uppdrag att föreslå områden för förstärkt forsknings-, innovations- och utbildningssamarbete med Kina m.m.

Regeringen gav i november 2010 Vinnova, Vetenskapsrådet, Formas, FAS, Energimyndigheten och Rymdstyrelsen ett uppdrag att gemensamt föreslå områden för förstärkt långsiktigt forsknings-, innovations- och utbildningssamarbete med Kina. Vinnova skulle samordna utförandet av uppdraget. Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna samverka med universitet och högskolor, Tillväxtanalys samt andra relevanta aktörer inom forsknings-, innovations- och utbildningsområdet, bland dem forskningsfinansiärer, forskningsutförare och näringsliv. I uppdraget skulle myndigheterna även samverka med aktörer inom det näringspolitiska området.

Uppdraget skulle avrapporteras löpande till *Utbildningsdepartementet* och slutredovisas till *Utbildningsdepartementet* senast i september 2011.⁶⁵

⁶³ Regeringsbeslut 2010-04 29, dnr M2010/2275/Mk.

⁶⁴ Regeringsbeslut 2010-09-30, dnr U2010/5687/F.

⁶⁵ Regeringsbeslut 2010-11-25, dnr U2010/7180/F.

Uppdrag om ett nationellt samiskt forskningsprogram

Regeringen (*Jordbruksdepartementet*) gav i december 2010 Formas, Vetenskapsrådet och FAS i uppdrag att i samverkan utforma och utlysa ett tvärvetenskapligt forskningsprogram. Forskningsprogrammet skulle omfatta den samiska ursprungsbefolkningen, samrelaterade verksamheter och hälsa, arbets- och livsvillkor. Enligt uppdraget borde *samverkan med andra finansierare av samerelaterade forskningsprojekt eftersträvas* och samråd borde ”ske” med representanter för det samiska samhället. Även *samverkan med relevanta forskningsfinansierare i Norden borde sökas* eftersom de samiska frågorna har en nordisk dimension. Regeringen gav Formas i uppdrag att samordna uppdraget. En första utlysning borde genomföras under våren 2011. Finansieringen av det fyraåriga forskningsprogrammet skulle göras inom ramen för respektive forskningsråds anslag.⁶⁶

Uppdrag under 2011

För 2011 redovisar vi två uppdrag som Formas fått i särskilda regeringsbeslut. Ett av uppdragen skulle redovisas till *Utbildningsdepartementet och ett till Landsbyggsdepartementet*.

Uppdrag att inkomma med underlag inför den kommande forsknings- och Innovationspropositionen

I mars 2011 fick Formas, FAS, Rymdstyrelsen, Energimyndigheten, Vinnova och Vetenskapsrådet i ett enskilt uppdrag under budgetåret regeringens uppdrag att komma in med underlag inför den kommande forsknings- och innovationspropositionen. Myndigheterna skulle utifrån sina respektive ansvarsområden komma in med en gemensam rapport i fråga om svensk forskning och forskningsbaserad innovation enligt regeringens preciseringar. Vetenskapsrådet skulle samordna uppdraget och redovisa resultatet i en rapport till *Utbildningsdepartementet* senast i oktober 2011.⁶⁷

⁶⁶ Regeringsbeslut 2010-12-02, dnr Jo2010/3528.

⁶⁷ Regeringsbeslut 2011-03-03, dnr U2011/1435/F.

Uppdrag om en nationell strategi för utvecklingen av en biobaserad samhällsekonomi för en hållbar utveckling

I det andra särskilda uppdraget från regeringen under budgetåret 2011 fick Formas, Vinnova och Energimyndigheten i uppdrag att i samråd lämna ett förslag till en nationell strategi för utveckling av en biobaserad samhällsekonomi samt föreslå en svensk definition av detta begrepp. Myndigheterna skulle samråda även med övriga relevanta forskningsfinansiärer och berörda myndigheter. Regeringen gav Formas i uppdrag att samordna och rapportera uppdraget. Uppdraget skulle redovisas till *Landsbygdsdepartementet* senast i januari 2012.⁶⁸

Uppdrag under 2012

För 2012 redovisar vi två uppdrag som Formas fått i särskilda regeringsbeslut.

Uppdrag att stärka de svensk-kinesiska forsknings- och innovations-samarbetet

Regeringen (*Utbildningsdepartementet*) gav i februari 2012 Verket för innovationssystem (Vinnova), Vetenskapsrådet, Formas, Forskningsrådet frö arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Statens energimyndighet (STEM), Rymdstyrelsen och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (*Tillväxtanalys*) i uppdrag att *gemensamt utforma och genomföra aktiviteter* för att långsiktigt stärka det svensk-kinesiska forsknings- och innovationsarbetet och därigenom främja svensk kunskapsutveckling och förutsättning för tillväxt. Myndigheterna skulle inom ramen för ett strukturerat samarbete arbeta i dialog med lärosäten som de finansierar samt med institut och näringsliv. Vinnova skulle ha ansvar för samordning och ledning av aktiviteterna.

Uppdraget skulle lösas inom ramen för myndigheternas befintliga uppdrag och ekonomiska ramar och redovisas varje år till *Utbildningsdepartementet, Näringsdepartementet, Socialdepartementet*

⁶⁸ Regeringsbeslut 2011-09-08, dnr L2011/2399.

och Miljödepartementet med kopia till Landsbyggsdepartementet. Åtterrapporeringen skulle bland annat omfatta en redovisning av de insatser som har initierats och arbetets utfall.⁶⁹

Uppdrag att föreslå områden för förstärkt forsknings-, innovations- och utbildningssamarbete med Indien

I november 2012 gav regeringen (*Utbildningsdepartementet*) Vinnova, Vetenskapsrådet, Formas, FAS, Energimyndigheten och Rymdstyrelsen i uppdrag att gemensamt föreslå områden för förstärkt långsiktigt forsknings-, innovations- och utbildningssamarbete med Indien. Vinnova skulle samordna utförandet av uppdraget.

Inom ramen för uppdraget skulle myndigheterna samverka med universitet och högskolor, Internationella programkontoret för utbildningsområdet, Tillväxtanalys, Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning samt andra relevanta aktörer inom forsknings-, innovations- och utbildningsområdet, bland dem forskningsfinansiärer, forskningsutövare och näringsliv. Myndigheterna borde, enligt uppdraget, även samverka med aktörer inom det näringspolitiska området.

Uppdraget skulle redovisas löpande till *Utbildningsdepartementet*, *Näringsdepartementet*, *Miljödepartementet* samt till *Socialdepartementet* och slutredovisas i september 2013.⁷⁰

⁶⁹ Regeringsbeslut 2012-02-16, dnr U2012/907/F.

⁷⁰ Regeringsbeslut 2012-11-15, dnr U2012/6280/F.

Statens offentliga utredningar 2014

Kronologisk förteckning

1. Vissa bostadsbeskattningsfrågor. Fi.
2. Framtidens valfrihetssystem – inom socialtjänsten. S.
3. Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga. S.
4. Det måste gå att lita på konsumentskyddet. Ju.
5. Staten får inte abdikera – om kommunaliseringen av den svenska skolan. U.
6. Män och jämställdhet. U.
7. Skärpta straff för vapenbrott. Ju.
8. Översyn av statsskuldspolitiken. Fi.
9. Förändrad assistansersättning – en översyn av ersättningssystemet. S.
10. Ett steg vidare – nya regler och åtgärder för att främja vidareutnyttjande av handlingar. S.
11. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2014. Forskningsdebatt, alternativ och beslutsfattande. M.
12. Utvärdera för utveckling – om utvärdering av skolpolitiska reformer. U.
13. En digital agenda i människans tjänst – en ljusnande framtid kan bli vår. N.
14. Effektiv och rättssäker PBL-överprövning. S.
15. Investeringsplanering för försvarsmateriel
En ny planerings-, besluts- och uppföljningsprocess. Fö.
16. Det ska vara lätt att göra rätt
Åtgärder mot felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. A.
17. Genomförande av Seveso III-direktivet. Fö.
18. Straffskalorna för allvarliga våldsbrott. Ju.
19. Yrkeskvalifikationsdirektivet – ett samlat genomförande. U.
20. Läkemedel för särskilda behov. S.
21. Bredband för Sverige in i framtiden. N.
22. Genomförande av EU:s nya redovisningsdirektiv. Ju.
23. Rätt information på rätt plats i rätt tid. Del 1, 2 och 3. S.
24. Olycksregister och djupstudier på transportområdet. N.
25. Internationella rättsförhållanden rörande arv. Ju.
26. Tillträde till COTIF 1999. Ju.
27. Svensk veteranpolitik. Ett ansvar för hela samhället. + Bilagor. Fö.
28. Lönsamt arbete – familjeansvarets fördelning och konsekvenser. A.
29. Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor. Ju.
30. Jämställt arbete? Organisatoriska ramar och villkor i arbetslivet. A.
31. Visselblåsare
Stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden. A.
32. Jordbruks- och bostadsarrende – några frågor om arrendeavgift och besittningsskydd. Ju.
33. Från hyresrätt till äganderätt. Ju.
34. Inte bara jämställdhet
Intersektionella perspektiv på hinder och möjligheter i arbetslivet. A.
35. I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler. M.
36. Frågor om följerrätt och om museernas kopiering. Ju.
37. De svenska energimarknaderna – en samhällsekonomisk analys. Fi.
38. Tillväxt och värdeskapande
Konkurrenskraft i svenskt jordbruk och trädgårdsnäring. L.
39. Så enkelt som möjligt för så många som möjligt
Bättre juridiska förutsättningar för samverkan och service. N.
40. Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet. Fi.

41. Nya regler om aktiva åtgärder mot diskriminering. A.
42. Kärnavfallsrådets yttrande över SKB:s Fud-program 2013. M.
43. Synnerligen grova narkotikabrott. Ju.
44. F-skuldsanering – en möjlighet till nystart för seriösa företagare. Ju.
45. Unik kunskap genom registerforskning. U.
46. Marknadsmisbruk II. Fi.
47. Förbättrad tvistlösning på konsumentområdet – ny EU-lagstiftning och en översyn av det svenska systemet. Ju.
48. Registerutdrag i arbetslivet. A.
49. Våld i nära relationer – en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete. + Bilaga. Ju.
50. Med miljömålen i fokus – hållbar användning av mark och vatten. M.
51. Nya regler om upphandling. S.
52. Resolution. En ny metod för att hantera banker i kris. Vol 1 + 2. Fi.
53. Material i kontakt med dricksvatten – myndighetsroller och ansvarsfrågor. L.
54. Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt. L.
55. Inhyrning och företrädesrätt till återanställning. A.
56. Genomförande av Omnibus II-direktivet. Fi.
57. En ny reglering för tjänstepensionsföretag. Del 1 + 2. Fi.
58. Privat införsel av alkoholdrycker. Tydligare regler i konsekvens med svensk alkoholpolitik. S.
59. Bostadsförsörjning och riksintressen. M.
60. Tillförlitligare kreditupplysningar – ett förbättrat integritetsskydd vid offentlighetskrav. Ju.
61. Svensk kontanthantering. Fi.
62. Förbättrat förhandsbeskedsinstitut. Fi.
63. Organiserad brottslighet – förfälts- och underlåtenhetsansvar, kvalifikationsgrunder m.m. Ju.
64. En ny modell för åldersklassificering av film för barn och unga. Ku.
65. Försvarsmaktens behov av flygtrafiktjänst Civil och militär samverkan. N.
66. Myndigheter och organisationer under Miljödepartementet – en kartläggning. M.

Statens offentliga utredningar 2014

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Det ska vara lätt att göra rätt
Åtgärder mot felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. [16]
- Lösamt arbete
– familjeansvarets fördelning och konsekvenser. [28]
- Jämställt arbete? Organisatoriska ramar och villkor i arbetslivet. [30]
- Visselblåsare
Stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden. [31]
- Inte bara jämställdhet
Intersektionella perspektiv på hinder och möjligheter i arbetslivet. [34]
- Nya regler om aktiva åtgärder mot diskriminering. [41]
- Registerutdrag i arbetslivet. [48]
- Inhyrning och företrädesrätt till återanställning. [55]

Finansdepartementet

- Vissa bostadsbeskattningsfrågor. [1]
- Översyn av statsskuldspolitiken. [8]
- De svenska energimarknaderna
– en samhällsekonomisk analys. [37]
- Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet. [40]
- Marknadsmissbruk II. [46]
- Resolution. En ny metod för att hantera banker i kris. Vol 1 + 2. [52]
- Genomförande av Omnibus II-direktivet. [56]
- En ny reglering för tjänstepensionsföretag. Del 1 + 2. [57]
- Svensk kontanthantering. [61]
- Förbättrat förhandsbeskedsinstitut. [62]

Försvarsdepartementet

- Investeringsplanering för försvarsmateriel
En ny planerings-, besluts- och uppföljningsprocess. [15]
- Genomförande av Seveso III-direktivet. [17]
- Svensk veteranpolitik. Ett ansvar för hela samhället. + Bilagor. [27]

Justitiedepartementet

- Det måste gå att lita på konsumentskyddet. [4]
- Skärpta straff för vapenbrott. [7]
- Straffskalorna för allvarliga våldsbrott. [18]
- Genomförande av EU:s nya redovisningsdirektiv. [22]
- Internationella rättsförhållanden rörande arv. [25]
- Tillträde till COTIF 1999. [26]
- Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor. [29]
- Jordbruks- och bostadsarrende
– några frågor om arrendavgift och besittningsskydd. [32]
- Från hyresrätt till äganderätt. [33]
- Frågor om följerätt och om museernas kopiering. [36]
- Synnerligen grova narkotikabrott. [43]
- F-skuldsanering – en möjlighet till nystart för seriösa företagare. [44]
- Förbättrad tvistlösning på konsumentområdet – ny EU-lagstiftning och en översyn av det svenska systemet. [47]
- Våld i nära relationer – en folkhälsofråga.
Förslag för ett effektivare arbete.
+ Bilaga. [49]
- Tillförlitligare kreditupplysningar
– ett förbättrat integritetsskydd vid offentlighetsrättsliga krav. [60]
- Organiserad brottslighet
– förfälts- och underlåtenhetsansvar, kvalifikationsgrunder m.m. [63]

Kulturdepartementet

En ny modell för åldersklassificering av film för barn och unga. [64]

Landsbygdsdepartementet

Tillväxt och värdeskapande
Konkurrenskraft i svenskt jordbruk och trädgårdsnäring. [38]

Material i kontakt med dricksvatten – myndighetsroller och ansvarfrågor. [53]

Vildsvin och viltskador – om utfodring, kameraövervakning och arrendatorers jakträtt. [54]

Miljödepartementet

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2014. Forskningsdebatt, alternativ och beslutsfattande. [11]

I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler. [35]

Kärnavfallsrådets yttrande över SKB:s Fud-program 2013. [42]

Med miljömålen i fokus – hållbar användning av mark och vatten. [50]

Bostadsförsörjning och riksintressen. [59]

Myndigheter och organisationer under Miljödepartementet – en kartläggning. [66]

Näringsdepartementet

En digital agenda i människans tjänst – en ljusnande framtid kan bli vår. [13]

Bredband för Sverige in i framtiden. [21]

Olycksregister och djupstudier på transportområdet. [24]

Så enkelt som möjligt för så många som möjligt
Bättre juridiska förutsättningar för samverkan och service. [39]

Försvarsmaktens behov av flygtrafiktjänst
Civil och militär samverkan. [65]

Socialdepartementet

Framtidens valfrihetssystem – inom socialtjänsten. [2]

Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga. [3]

Förändrad assistansersättning – en översyn av ersättningssystemet. [9]

Ett steg vidare – nya regler och åtgärder för att främja vidareutnyttjande av handlingar. [10]

Effektiv och rättssäker PBL-överprövning. [14]

Läkemedel för särskilda behov. [20]

Rätt information på rätt plats i rätt tid. Del 1, 2 och 3. [23]

Nya regler om upphandling. [51]

Privat införsel av alkoholdrycker. Tydligare regler i konsekvens med svensk alkoholpolitik. [58]

Utbildningsdepartementet

Staten får inte abdikera – om kommunaliseringen av den svenska skolan. [5]

Män och jämställdhet. [6]

Utvärdera för utveckling – om utvärdering av skolpolitiska reformer. [12]

Yrkeskvalifikationsdirektivet – ett samlat genomförande. [19]

Unik kunskap genom registerforskning. [45]